

SFÂNTUL NICOLAE
VELIMIROVICI
EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI

PRIN FEREASTRA
TEMNIȚEI
,

PREȘA

SFÂNTUL NICOLAE
VELIMIROVICI
EPISCOPUL OHRIDEI ȘI JICEI

PRIN FEREASTRA TEMNITEI

traducere din limba sârbă de
IONUȚ și SLADJANA GURGU

tipărită cu binecuvântarea

PREASFINȚITULUI
PĂRINTE GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

București 7517 / 2009

PRECISIA

După părerea mea, Sfântul Nicolae Velimirovici este ultimul mare proroc al Creștinătății și dacă noi nu vom da ascultare sfaturilor și avertismentelor sale, vom avea soarta pe care o are poporul Sârb, în această fărâmițare în care se află acum. Pentru că ceea ce spune acest sfânt poporului Sârb este valabil pentru toate popoarele ortodoxe. Atunci când nu se mai mărturisește credința și nu este cine să apere valorile credinței, acea credință este moartă, după cum moartă va fi și soarta aceluiași popor.

Arhimandrit Iustin Pârvo
Mănăstirea Sfinții Arhangheli
Mihail și Gavriil – Petru Vodă

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

ACESTE PAGINI AU FOST SCRISE DE VLĂDICA NICOLAE

pe când era întemnițat în lagărul cu trist nume de la Dachau, lângă München, în Germania anului 1945. Pentru ca manuscrisul să nu fie găsit de paznici, l-a păzit cu grijă, și nu a îndrăznit să scrie cuvintele German și Germania întregi, ci numai cu inițiala G.

„Oricine poate fi proroc,” spunea Vlădica Nicolae. „Spune-i celui ce lucrează răul că rău va petrece, iar celui ce lucrează binele că va fi răsplătit, și nu vei greși niciodată, deoarece aceasta este însăși legea cea veșnică a firii. Niciodată în istorie răul nu a rămas nepedepsit sau binele nerăsplătit.”

Pentru că s'a școlit în Apus și a străbătut aproape toate țările Europene, Nicolae a cunoscut mai bine decât oricare alt Sârb sufletul omului Apusean și a sesizat căile greșite pe care se grăbește vechiul continent. Plin de îngrijorare, și-a dat seama că Europa, care a purtat de-a lungul veacurilor stindardul Creștinismului, a început să se îndepărteze de Hristos și să se întoarcă către lumea aceasta, să se întoarcă dinspre Duh înspre materie, iar Evanghelia pe care au jurat și după care au trăit întemeietorii culturii Europene a început să fie înlocuită de știință. În locul lui Dumnezeu s'a înălțat ca ideal și idol Omul.

„Cei aleși de Dumnezeu spre a fi sarea și lumina lumii și-au pierdut gustul și s'au întunecat... Nici India, nici China, nici Africa nu-i mai socotesc pe oamenii albi drept sare și lumină, ci, din păcate, fără de gust și întunecați...” – plânge Nicolae, încă din anul 1921. Colonizările și războaiele purtate sânt numai câteva dintre urmările acestei îndepărtări de Dumnezeu a omului European. În cartea „Războiul și Biblia,” Vlădica ne întărește că acesta a fost pricina Primului Război Mondial, ce va aduce în curând noi curgeri de sânge. În chip prorocesc, până în amănunt, el a prevăzut cel de-al Doilea Război Mondial și a înfățișat vizionar armele și metodele folosite.

A văzut și a simțit pe pielea sa împlinirea acestor prorocii în mai multe temnițe nemțești, între 1941 și 1945, unde, împreună cu Întâi-stătătorul Bisericii Sârbe, fericitul întru adormire Patriarh Gavriil, a fost închis de Gestapo.

Maltratările zilnice ale întemnițaților, spânzurările, crematoriile și camerele de gazare de la Dachau erau urmările înspăimântătoare ale culturii Europene, dovada până unde poate cădea omul atunci când se îndepărtează de Dumnezeu. Constatarea lui Voltaire, că omul ajunge cea mai cumplită fiară atunci când iese Dumnezeu dintr'însul, s'a dovedit a fi prea blândă, căci în ultimul război unii oameni au fost mai răi decât fiarele.

Vlădica povestește că în iadul Dachaului, într'o zi, „mă aflam, ca întotdeauna, în celula mea din închisoare. Dintr'odată intră un tânăr ofițer German, paznic al lagărului, și mă întrebă: «Oare dumneavoastră credeți cu adevărat în Dumnezeu?» «Nu», i-am răspuns eu. «Sânt fericit să văd un om învățat», se bucură acesta, și continuă: «Când eram copil credeam, căci așa am fost învățat, dar acum nu mai cred deloc». Atunci i-am spus: «Cazul meu e diferit de al dumneavoastră. Când eram copil credeam, dar acum nu mai am nevoie să cred, căci știu că este Dumnezeu. Prin cercare, credința mea a ajuns o certitudine. Știu acum că este Dumnezeu». Foarte mânios, acesta trânti ușa și plecă. În acea seară nu am primit cina, dar am simțit mulțumire în suflet.”

Oamenii noștri școliți în Apus s'au molipsit de acest microb al atheismului, l-au adus și pe meleagurile noastre, și au otrăvit poporul nostru cu el. Prin acesta, s'a dărâmat și s'a nimic tot ce era sfânt și cinstit în poporul nostru. Sântem martori la ce au dus toate acestea.

Paginile care urmează sânt plângerile acestui Proroc Ieremía al Sârbilor pe ruinele evlaviei și cinstirii tradiționale a poporului său, precum și îndemnurile sale către copiii Sfântului Sávva de a se lecuși și a se mântui de „ciuma albă” – așa cum numea el cultura Europeană contemporană fără de Dumnezeu.

Himmelstyr, Martie 1985

*Episcopul **Lavréntie***

SCRISORILE
01-11

01 Am păcătuit și ne-am luat răsplata.
L-am defăimat pe Domnul Dumnezeu,
și ne-am primit pedeapsa.

Ne-am întinat de toată fărădelegea, și ne-am curățit prin sânge și lacrimi.

Am călcat în picioare tot ce-a fost sfânt pentru străbunii noștri, și din această pricină am fost la rându-ne călcați.

Am avut școală fără credință, politică fără cinste, oaste fără dragoste de țară, stat fără binecuvântarea lui Dumnezeu. De acolo ni s'a tras năruirea școlii, a politicii, a oștirii și a statului.

Douăzeci de ani ne-am străduit să nu fim noi înșine, de aceea străinii ne-au învăluit cu întunericul lor.

Douăzeci de ani ne-am batjocorit strămoșii pentru că se închinau Împărăției cerești și, de aceea, am pierdut și împărăția pământescă cea leproasă. Cu ce măsură i-am măsurat pe Dumnezeu și pe străbuni, cu aceea am fost mășurați.

Și, totuși, am fost miluiți. Pentru ocările aduse cu gândurile și cu cuvintele și cu faptele, pentru ocările nemaiîntâlnite și nenumărate aduse Înălțimii Sale Împăratul împăraților, Domnul Dumnezeu, vreme de douăzeci de ani întregi, am fost osândiți la moarte. Osândă începu să fie dusă la îndeplinire, și fiecare al optulea Sârb fu ucis. Apoi pedeapsa cu moartea se schimbă, și am fost osândiți la robie pe viață, la robie veșnică sub lanțurile Nemților. Dar când țara Sârbilor începu să clocotească de sângele și de lacrimile sârmanului norod, când lumânările de la Slavă¹ ale celor întemnițați erau aprinse de mâini vlăguite și stinse de lacrimi, când rugăciunile pătimitorilor Sârbi mișcară îngerii și sfinții spre a cere mila Domnului, atunci, din nou, Atotmilostivul împlânzi pedeapsa, și micșoră osânda robiei

| 1. Praznicul sfântului ocrotitor al familiei. (n.tr.)

pe viață la doi ani de robie. Pentru cei douăzeci de ani de viață petrecuți în fărâdelegi, norodul Sârbesc a primit doar doi ani de robie. Oare nu este aceasta dumnezeiască milă? Oare s'ar găsi pe fața pământului vreun împărat care să rabde douăzeci de ani muștrările și batjocorile, și, totuși, să-i ierte pe cei care l-au huiduit și batjocorit? Niciodată și nicăieri. Atâta milostenie doar la Domnul Dumnezeuul nostru putem afla.

Ce cale să urmăm acum? Nu pe aceea, oricare, doar nu pe aceea pe care am mers două decenii, nu!

Ce să facem acum? Orice, numai nu ceea ce am făcut între cele două războaie mondiale.

Să nu păcătui, ca să nu pățim din nou.

Să nu-l batjocorim pe Împăratul Domnul Dumnezeu, ca să nu căpătăm o pedeapsă mai mare, și poate, vai! fără de îndurare.

Să nu ne întinăm de ticăloșie, ca să nu trebuiască iarăși să ne curățim prin sângele și lacrimile noastre.

Să nu călcăm cele sfinte ale străbunilor noștri, ca să nu fim din nou striviți.

Școala să fie cu credință, politica cu cinste, oastea cu dragoste de țară, statul cu binecuvântarea lui Dumnezeu.

Fiecare să se întoarcă către Dumnezeu și către sine; nimeni să nu fie în afara lui Dumnezeu și în afara sinelui, pentru a nu fi învăluit de înfricoșatul întuneric al străinului cu nume frumos și îmbrăcămintă peștriță.

Fiecare Sârb cu dragoste de țară să se silească să câștige Împărăția Cerurilor, căci numai în acest chip se poate păstra vreme îndelungată și împărăția pământească.

Când poporul nostru zicea: „Dreptatea ține țara și cetățile ei,” e ca și când ar fi zis: „Împărăția Cerurilor ține împărăția pământească.” Căci dreptatea e una din multele puteri ale Împărăției Cerurilor.

A doua putere este credința, a treia dragostea, a patra adevărul, a cincea milostenia, a șasea înțelepciunea, a șaptea curăția, și tot așa – sânt aproape fără de număr și de sfârșit.

Gândiți-vă pe care dintre aceste puteri o aveți, și pe care nu o aveți. Grăbiți-vă să le dobândiți pe toate. Astfel, veți fi desăvârșiți, precum Tatăl vostru ceresc desăvârșit este. Astfel vă veți împotri-vi întunecatelor puteri ale iadului ce au stăpânit asupra țării noastre, care multă vreme ne vor chinui în amintire, precum un vis înspăimântător. Astfel, în cele din urmă, înarmați cu puterile cerești, cel mai bine veți întări și dragostea de țară, și numele vostru de Creștini ortodocși. Să vă fie în ajutor Domnul Hristos, împreună cu Tatăl și Duhul Sfânt, în vecii vecilor. Amin.

02 Ne-am adunat azi ca, împreună și în fața lumii, să aducem mulțumită deplină Celui ce pe toate le vede, pe toate le știe și tuturor după dreptate le judecă.

De ce spun împreună și în fața lumii? Pentru că se poate aduce mulțumire lui Dumnezeu și în singurătate și în ascuns. Fiecare Creștin în singurătate și în ascuns varsă din inima lui, precum fumul de tămâie, rugăciunea de mulțumire către Domnul său. Lucrând astfel, împlinim porunca lui Hristos care glăsuiește: *Iar tu, când te rogi, intră în camera ta, și încuind ușa ta, roagă-te Tatălui tău celui întru ascuns; și Tatăl tău cel ce vede întru ascuns va răsplăti ție la arătare.* /Mat. 6:6² Așadar să ne rugăm și în taină, să ne rugăm și cu toți de față. Ne

2. Citatele scripturistice au fost date potrivit ediției Sfântului

Sinod din 1914, cu unele îndreptări și uniformizări tacite ale textului. (n.ed.)

rugăm fiecare în parte, ne rugăm și toți împreună în Biserică. Astfel ne asemănăm cântăreților, ce cântă fiecare în casa lui, dar se arată și în fața lumii, pentru a cânta în cor; sau muzicanților ce cântă pentru sine în odăile lor, dar și în marile orchestre, pentru lume. Deci în cel ce se roagă în sine și pentru sine, dar nu vine la rugăciunea de obște și cu toți de față, într'acela se află sămânța mândriei și a iubirii de sine. Acela se poartă ca și cum nu ar fi citit cuvântul Mântuitorului: *Unde sânt doi sau trei adunați întru numele meu, acolo sânt și eu în mijlocul lor.* /Mat. 18:20/ Iar pe cel ce vine la Biserică doar pentru rugăciunea de obște și cu toți de față, și niciodată nu se roagă lui Dumnezeu singur și în taină, pe acela îl va judeca Dumnezeu ca pe unul ce caută să fie bineplăcut oamenilor și ca pe un fățarnic.

De aceea, cu dragoste neprefăcută față de voi și cu frică pentru sufletele voastre, vă îndemn să vă rugați lui Dumnezeu în amândouă chipurile, și în ascuns și cu toți de față, și singuri și împreună. Căci așa se propovăduiește în Evanghelie și s'a sfințit de predania Bisericii, vreme de mii de ani.

Am mai spus că ne-am adunat azi pentru a aduce mulțumită deplină Ziditorului și Tatălui nostru. De ce zic mulțumită deplină? Pentru că unii sânt obișnuiți să dea mulțumită lui Dumnezeu doar atunci când Dumnezeu dăruiește, dar nu și când Dumnezeu ia; și încă, să-i dea mulțumită numai când miluiește, nu și când muștră; și încă, să-i dea mulțumită numai când Dumnezeu, asemenea unui doctor, ne oblojește rănilile, dar nu și când taie, cu un cuțit ascuțit, carnea putrezită din trupul nostru. O astfel de mulțumită Îl mânie pe Dumnezeu. Căci totdeauna Dumnezeu are în vedere binele nostru din urmă, mântuirea noastră cea veșnică – și atunci când dă, și atunci când ia; și atunci când miluiește, și atunci când muștră; și atunci când oblojește, și atunci când taie. Prin urmare, noi, ca făpturi înțeleghătoare, sântem datori să aducem mulțumită lui Dumnezeu

întotdeauna și pentru toate, după cum poruncește cu înțelepciune Apostolul Pável: *[Să fiți] mulțămind pururea pentru toate lui Dumnezeu și Tatăl, /Efes. 5:20/ și încă înnoiește într’o altă epistolă: Întru toate mulțămiți. /I Thes. 5:18/ Și marele stâlp al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Ioán Gură de Aur, spune astfel despre acest lucru: *Cine rabdă suferința mulțămind Domnului, primește cununa muceniciei.* Iar despre mucenicii ortodocși știm că dădeau slavă și mulțumită lui Dumnezeu când chinătorii îi biciuiau și junghiau, și îi duceau la tăierea capului. Încă și cuvântul acesta este al lui Gură de Aur: *Nimic nu e mai sfânt decât gura ce în scârbe ridică mulțumire lui Dumnezeu.**

Așadar, este drept și după cuviință să aducem deplină mulțumită lui Dumnezeu. În starea noastră, o deplină mulțumită ar fi dacă Îi vom mulțumi lui Dumnezeu atât pentru căderea țării noastre, cât și pentru izbăvirea ei din nenorocire; atât pentru robie, cât și pentru slobozire; atât pentru grozăviile pe care le-am trăit, cât și pentru bucuria ce o trăim; atât pentru cele pierdute, cât și pentru cele câștigate; atât pentru acea cumplită noapte însângerată, cât și pentru această luminată și senină dimineață a noii zile.

Țara noastră s’a destrămat – să zicem: slavă și mărire Ție, Dumnezeule! Țara a renăscut – să zicem: iarăși, slavă și mărire Ție, Dumnezeule! Căci de n’ar fi căzut țara precum s’a rânduie, și dacă ar mai fi dus-o încă douăzeci de ani, ar fi căzut poporul – și aceea ar fi fost de fapt adevărata nenorocire. Așa de repede a început poporul să se strice, încât se năpustea către o pierzanie de neocolit. Ori pierderea statului, ori pierderea poporului. Dumnezeu a lovit la vremea potrivită ce este ieftin, pentru a păzi ce este mai de preț. A căzut statul, a dăinuit poporul. Câtă vreme este familie, va fi și casă – însă de nu vor mai fi familii, cine va reface casa năruită?

Iată din nou țara noastră! Iată din nou scumpa libertate! Slavă și laudă Ție, Doamne, pentru darul Tău, rugăciunea Ta și negrăita Ta

iubire de oameni. Lăsați-mă, însă, din locul acesta sfânt și înfricoșat, să vă vestesc cu tărie un cuvânt cumplit: Dacă vom fi din nou ticăloși și ne vom lepăda de Dumnezeu, așa cum am mai făcut, Dumnezeu va bate și țara și neamul, și se vor prăbuși și una și alta pe veci. Și vom fi spre râsul, pomenirea și pilda altora.

Ajută, Doamne, tuturor, și Sârbilor, să se pocăiască, să se îndrepte și să se curățească de păcate, și să Te proslăvească pe Tine, Dumnezeu și Tatăl, pe Care Îl slăvesc toate oștile cerești ale îngerilor și dreptilor. Amin.

03 În Sfânta Scriptură se află înscrise și aceste cuvinte ale Domnului, pline de muștrări pentru poporul Israilitean: *Două și rele a făcut norodul meu: m-au părăsit pre mine, izvorul apei vieții, și și-au săpat luiși fântâni surpate, carile nu vor putea ținea apă. /Ier.2:13/*

Sfânta Scriptură este fără de greșală. Ea este rânduiala Cosmosului, lăsată de Dumnezeu. În Sfânta Scriptură se lămurește rostul fiecărui om și fiecărui neam. Tot cuvântul dumnezeiesc din această sfântă Carte a Cărților este și descoperire a adevărului, și dreptar în viață. Toată civilizația modernă nu a izbutit să clinească nici măcar un cuvânt al Sfintei Scripturi. Toată știința Europeană nu e în stare să înlocuiască nici măcar o poruncă a Domnului.

Se vor scrie cărți peste cărți despre pricinile destrămării Iugoslaviei, dar nu vor putea arăta limpede cele ce în Sfânta Scriptură se spun într'o singură propoziție.

Așadar, de ce a căzut un stat de vârsta unui copil? În orice caz, nu din pricina bătrâneții, veți spune. Însă eu vă zic că din pricina bătrâneții și prea-îmbătrânirii. Iugoslavia a căzut din pricina

bătrâneții și prea-îmbătrânirii, o repet. Prin obârșia nașterii sau face-rii, ea a fost foarte tânără, iar asemuită cu statele vechi de o mie de ani din Răsărit și din Apus, era cu adevărat la vârsta copilăriei. Dar, după păcatele ei, era bătrână. După păcatele și fărădelegile sale, era bătrână și prea-îmbătrânită. Din această pricină, moartea s'a năpustit asupra ei și a sugrumat-o.

Iată o pildă: doi tineri au făcut armata, apoi fiecare s'a dus în calea lui. Unul dintre ei a fost serios și cu băgare de seamă, iar al doilea ușuratic și destrăbălat. S'au întâlnit peste trei ani. Prietenul cel cu băgare de seamă, sănătos, puternic și vesel, privi la prietenul lui nechibzuit și rămase uimit. Vedea în fața sa nu un tânăr de 25 de ani, ci un bătrânel de 25 de ani, încărunțit, gârbovit, ofticos.

Cum ești? Ce faci? îl întreabă cel sănătos pe cel bolnav.

Iată, cum să fiu? Aștept cu frică luna lui Februarie.

Și de ce se teme, nu a scăpat. Căci și acest lucru este scris în Sfânta Scriptură, ca și cuvânt al lui Dumnezeu: *Te va găsi aceea de care tu te temi.* Și tânărul îmbătrânit nu a scăpat de ce se teme. Moartea l-a aflat plimbându-se agale în luna lui Februarie, l-a atins doar cu degetul mic, și el s'a stins. Păcatele, ca niște viermi, rod și fărâmițează instituțiile tinere și foarte tinere. Iugoslavia era îmbătrânită și prea-îmbătrânită de păcate, de aceea a căzut și s'a prăbușit.

Două rele a făcut poporul în Iugoslavia. Au lepădat pe Dumnezeu, izvorul apei vieții, acesta e întâiul păcat, întâiul rău – și și-au săpat fântâni surpate, care nu vor putea ține apă – acesta e al doilea păcat, al doilea rău. Păstorii și cârmuitorii poporului l-au părăsit pe Hristos Dumnezeu, Cel ce este întotdeauna izvor de apă proaspătă și sănătoasă, și au început, după pilda popoarelor eretice și fără de Dumnezeu, să sape puțuri seci, să adune apă de ploaie. Acestea numeau puțurile seci „cultură și civilizație,” sau „știință și modernism,” sau „progres,” sau „modă,” sau „sport” – și tot așa.

Ne-am lepădat de Hristos, de aceea ne-a lepădat Hristos. Iugoslavia a însemnat îndărătnicie împotriva lui Hristos, îndărătnicie împotriva Sfântului Săvva, îndărătnicie împotriva a tot ce e Sârbesc, îndărătnicie împotriva trecutului neamului Sârbesc, îndărătnicie împotriva cinstei și înțelepciunii poporului, îndărătnicie împotriva tuturor celor sfinte ale neamului – îndărătnicie, doar îndărătnicie! Din această pricină am avut un stat fără binecuvântarea lui Hristos, libertate fără bucurie, război fără lupte, prăbușire fără biruință, suferință fără de seamăn.

Însă, de această dată, toată răutatea omenească s'a întrecut pe sine, ba chiar și înțelegerea omenească. Când a început să plângă toată inima Sârbească, Dumnezeu și-a întins mâna către cel ce se îneca. Când tot poporul și-a îndreptat privirea către Domnul cel viu, șoptindu-i din inimă însângerață: *Nu ne lăsa pre noi folosinței omenești, ci ne miluiește pre noi, că la tine este mântuirea*, atunci Domnul ne-a izbăvit, și a curățat pământul nostru de Nemți, ne-a dat înapoi libertatea și ne-a dăruit țara. Slavă și laudă Ție, milostive Doamne!

Dar să știți și să spuneți neîncetat copiilor voștri că Domnul s'a milostivit de noi cu condiția nerostită de a nu ne mai lepăda niciodată de El, de izvorul dător de viață al apei celei vii, și de a nu mai săpa, întorcându-i spatele lui Hristos, precum ereticii și cei fără de Dumnezeu, puțuri seci în jurul cărora oamenii stau și așteaptă, și mor de sete. S'a milostivit și sub cuvânt ca nimeni să nu mai cuteze a se îndărătnici împotriva celor sfinte ale lui Dumnezeu și ale neamului, iar poporul să stea sub flamura lui Hristos și să proslăvească, mai puternic și stăruitor, cu gândurile, cu cuvintele și cu faptele, pe Dumnezeu cel Unul în Treime, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, în veacul veacului. Amin.

04 *Iată ziua Domnului vine nevindecată de iuțime și de mânie, ca să facă lumea pustie și pre păcătoși să piarză dintr'însa (...) Și vor fi cei rămași cinstiți mai vârtos decât aurul cel nelămurit, și omul mai cinstit va fi decât piatra Saffirului. /Isa.13:9,12/*

Mulți oameni nu simt existența văzduhului până ce nu începe să bată vântul. Alții nu se gândesc la lumină până ce nu se lasă întunericul.

Așa și mulți Creștini, nici nu au simțit că este Dumnezeu, până ce nu s'a ridicat viforul acestui război; nici nu s'au gândit la Dumnezeu în vremea în care asupra lor lumina pacea și zâmbea fericirea. Dar când s'a pornit viforul războiului și, împreună cu acesta, s'a lăsat întunericul tuturor răutăților, atunci și-au adus aminte de Dumnezeu; nu numai atât, ci nici la celelalte lucruri nu se puteau gândi afară de Dumnezeu.

Ziua Domnului! Așa se numește în Sfânta Scriptură, ziua Domnului, ceea ce este pentru oameni noapte, noapte cumplită, întuneric cu fulgere, sânge și fum, frică și cutremur, sânge și groază, foc și măcel, geamăt și horcăit – acestea se numesc în Sfânta Carte a lui Dumnezeu Ziua Domnului. Vă întrebați, oare, cum așa? De ce acestea? Simplu, pentru că în astfel de împrejurări și din pricina unor astfel de împrejurări, oamenii răsfățați și neobrăzați ajung să înțeleagă pe deplin că Dumnezeu este tot, iar omul nimic. Îngâmfații se acoperă cu rușine, cei înfumurați își pleacă privirea spre pământ, bogătașii merg cu buzunarele întoarse pe dinafară, cârmuitorii doresc ca măcar vreun jandarm străin să intre în vorbă cu ei, ofițerii își alcătuiesc oaste din oameni sărmani, fără nici un subordonat, dar cu bătrâni fără de număr, preoții odinioară nepăsători plâng în fața bisericilor năruite, femeile odinioară mânioase, acum zdrențăroase și nespălate, gătesc coceni pentru prânz – și toți împreună cugetă la marea lui Dumnezeu și la nimicnicia oamenilor.

Iată de ce acea înfricoșată noapte se cheamă Ziua Domnului. Pentru că a venit rândul lui Dumnezeu să se arate. Câtă vreme a durat liniștea omului de zi cu zi, el nu își amintea de Dumnezeu, ba chiar se înălța mai presus de Dumnezeu și râdea de cei cucernici, îi batjocorea pe cei ce-l chemau să meargă în Biserică, la rugăciune. Dar când vine înfricoșata zi a Domnului, toți oamenii se întorc la Dumnezeu, recunosc puterea lui Dumnezeu, se interesează de Biserică, îi cinstesc pe preoți, caută să citească sfintele cărți, suspină, se rușinează de trecutul lor, se căiesc de păcatele lor, fac milostenie săracilor, cercetează bolnavii, postesc, se împărtășesc – pentru că gândesc la apropierea morții lor și la acea lume unde altfel este Ziua Domnului, liniștită, luminoasă, plină de bucurie și veșnică.

Și vor fi cei rămași, grăiește Domnul prin Prorocul Isaia, cinstiți mai vârtos decât aurul cel nelămurit, (...) și decât piatra Săpîrului – cel mai frumos și mai de preț aur. Iată, fraților, pricina tuturor suferințelor pe care Dumnezeu le îngăduie în lume. Să facă pe om mai căutat și mai prețuit decât aurul.

Știți voi, fraților, de ce Dumnezeu cel ceresc a îngăduit în zilele noastre, pentru a doua oară, în toată lumea, acele chinuri ale războiului care se pot asemui doar chinurilor iadului? Pentru că prețul oamenilor a căzut sub prețul aurului. Iar asta se împotrivesc celor rânduite de Dumnezeu pentru om. Iar tot ce se împotrivesc rânduielii dumnezeiești trebuie să se destrame, să cadă, să moară, să piară.

Și în țara noastră începuse aurul să prețuiască mai mult decât omul. De aceea și țara noastră e lovită de cumplitul bici al războiului, bici împletit din toate răutățile și nenorocirile, asemenea unor șerpi de foc. Pentru a ne învăța să-l prețuim pe Dumnezeu mai mult decât pe om și pe om mai mult decât pe aur.

Când a fost întemeiată Serbia, oamenii mari locuiau în case mici. Când Serbia a fost înlocuită de Iugoslavia, oamenii mici locuiau în

palate mari. Întreaga oaste a lui Karageorge, care a început Răscoala,³ ar fi putut încăpea în palatul unui aristocrat Iugoslav din Belgrad. Poporul s'a împotrivit, dar treptat a urmat și el pilda boierilor săi, iubitori de aur și disprețuitori de oameni. Din pricina banilor, au fost uciși oameni, s'au ars case, s'au încheiat căsătorii pripite, s'au desfăcut căsătorii, s'au împărțit lucrurile comune, s'au înființat partide, s'au învrăjbit frați, s'a întinat numele de Sârb, s'a lepădat credința, s'au trădat cele sfinte, s'a vândut țara. Iată, fraților, de ce a trebuit să vină înfricoșata zi a Domnului și asupra noastră, și asupra voastră.

Iar acum, fericite de noi, dacă vom învăța să prețuim omul mai mult decât aurul, mai mult decât bogăția, mai mult decât slava, mai mult decât luna și stelele, mai mult decât toată lumea văzută, pe care Ziditorul a încredințat-o omului – atunci nu am suferit zadarnic. Atunci vom fi puternici, fericiți și vom trăi în pace și liniște, în dragoste și cinstire unii față de alții, slăvind pe Dumnezeu cel în Treime, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, în vecii vecilor.

05 Acestea a spus Domnul poporului Său, prin Prorocul Ieremía: *Pentru că au părăsit ei legea mea, (...) și n'au ascultat glasul meu, ci au mers dupre cele alese ale inimii lor celei rele, și dupre idoli (...) – pentru aceea, iată, eu hrănesc pre ei cu nevoi și voi adăpa pre ei cu apă de fiere. /Ier. 9:13,14/*

Ați cunoscut voi oare ce am cunoscut eu pe acest pământ? Am cunoscut un om ce săvârșea mai cu seamă aceste zece păcate: 1. Nu

3. Karageorge Petrovici a fost conducătorul primei răscoale Sârbe împotriva Otomanilor, o revoluție națională care a durat peste nouă ani și a pus bazele independenței Serbiei. (n.ed.)

a crezut în Dumnezeu, 2. S'a închinat la tot felul de plăsmuiri ca lui Dumnezeu, 3. A hulit și ocărât numele Domnului, 4. Și-a bătut părinții, 5. A petrecut Duminica lucrând, ca într'o zi de Luni, 6. A omorât un om, 7. A făcut preacurvie, 8. A furat și de la prieteni, și de la neprieteni, și de la tovarășii săi, și de la Biserică, și de la stat, 9. A mințit și a jurat strâmb la judecăți, 10. I-a pizmuit pe vecinii lui și și-a dorit pentru sine lucrurile altora. După cum vedeți, acest om a încălcat toată Legea Veche a lui Dumnezeu. A spart Tablele lui Moisi și s'a închinat vițelului de aur al Evreilor.

Vai, frații mei, de câte ori m'am gândit la acest nelegiuit, de îndată mi-am amintit de încă unul asemenea, de încă zece și de încă o sută asemenea. Cred că și fiecare dintre voi veți afla cel puțin zece asemenea nelegiuți în jurul vostru. De ce e oare de mirare că Dumnezeu ne-a lăsat și ne-a dat sabiei celui mai cumplit popor din lume?

Zadarnic vom zice: dar nu era așa tot poporul. Cu adevărat, nu era. Dar nici toți Israilitenii nu păcătuiseră cu femeile Madianiților, și cu toate acestea urgia a venit asupra întregului norod, și au murit 24.000 de oameni. /Num. 25/ Mai vreți încă o pildă? Când Iisus Navî a intrat în țara făgăduinței, un singur om a păcătuit lângă Ierihon, ascunzând ceva din prăzi, dar din pricina fărădelegii sale au pierit într'o zi 3.000 de războinici. /Is. Nv. 7/ Încă o pildă: când Filistenii au adus înapoi Israilitenilor Chivotul Legământului, toți s'au bucurat mult, iar cineva, din bucurie și curiozitate, a deschis Chivotul și a privit înăuntru. Pentru aceasta, au fost îndată loviți de mâna Domnului – dar nu numai aceia, ci și mulți alții, 50.000 din norod. /I Împ. 6:19/ Oare nu ați citit că puțin a trebuit unei corăbii să se scufunde cu toți călătorii, din pricina fărădelegii unui singur om, Prorocul lui Dumnezeu, Ioná? De ce e oare de mirare că corabia statului nostru s'a scufundat din pricina miilor de păcătoși mai mari decât Prorocul Ioná?

Să nu-mi pomeniți de Sodoma și de cuvântul spus de Domnul către dreptul Avraám – când Avraám l-a întrebat pe Domnul dacă va nimici cetatea cea păcătoasă a Sodomei de se vor mai afla acolo zece drepti, iar Domnul i-a răspuns că nu, ci va cruța întreaga cetate a Sodomei pentru acei zece drepti. Voi ziceți: doar erau în neorodul Sârbesc mai mult de zece drepti, de ce oare Domnul nu ne-a cruțat? Acesta este cuvânt de ispitire. Ca și cum nu ați ști că Sodoma era o cetate păgână; că ei nu-l cunoșteau pe Unul Dumnezeu, ca neamul Israilitean; că nu erau botezați în numele Sfintei Treimi, nici împărtășiți cu Sângele lui Hristos, ca neamul Sârbilor. Deosebirea e ca de la pământ la cer. De aceea, Cel ce judecă după dreptate nu a vrut să cruțe Sodoma pentru zece mii, nici pe Sârbi pentru sute de mii de suflete drepte. Căci Sodomlenii nu au știut defel despre Unul Adevăratul Dumnezeu. Evreii știau de Unul Adevăratul Dumnezeu, prin proroci și prin nenumărate minuni. Iar Sârbii știau de Dumnezeu ce s'a arătat lumii în chipul Domnului Iisus Hristos. Măsura cunoașterii lui Dumnezeu este și măsura pedepsei.

Așadar, să nu ne mai măsurăm cu Dumnezeu, ci cu adevărată mărturisire și smerită pocăință să strigăm: Drept ești Tu, Doamne, Dumnezeul nostru, și cu dreptate ne-ai hrănit pe noi, Sârbii, cu nevoi și ne-ai dat să bem fiere. Căci mulți dintre noi au călcat Sfânta Ta Lege, ca și când ar fi fost vreo mângălitură parlamentară. Și n'au călcat-o doar o dată, într'o zi, ci douăzeci de ani, în fața cerului și a pământului. Și mulți au uitat de Tine, Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeul Sfinților noștri Împărați și Patriarhi, al postitorilor și al rugătorilor, al nevoitorilor și al mucenicilor, și au început să umble după cugetul și vrerea inimii lor, împietrită de patimile trupești și de ispitirile diavolești. De aceea, cu dreptate ne-ai hrănit cu întregul blid de nevoi și cu paharul cel plin cu fiere, slăvite și înfricoșate Doamne! Iar acum, Doamne, cu zdrobire ne rugăm Ție, izbăvește rămășița

norodului Tău, pentru a nu ne mai batjocori ereticii și păgânii, pe noi și pe Tine, zicând la un pahar de vin: Unde este acel Dumnezeu al Sârbilor? De ce nu îi ajută acum? De ce nu îi izbăvește din mâna noastră, dacă este mai puternic decât noi? Și unde este acel Sfânt Sávva al Sârbilor? De ce nu îi păzește pe Sârbi, de vreme ce Sârbii îl iubesc și îl preamăresc atâta?

Din mâna Ta, Doamne Sfinte, vom primi din nou și nevoi, și fiere. Dar nu ne da pe noi în mâinile oamenilor.

Ajută-ne, Doamne, ajută-ne să ne îndreptăm, ca să slujim fără de prihană. Dă-ne puterea Sfântului Tău Har ca, în fiecare zi, după Legea Ta, cu toată suflarea să slăvim și să mărim pe Singurul Adevăratul Dumnezeu nostru, cel în Treimea dătătoare de viață, cea de-o-ființă și nedespărțită, în vecii vecilor. Amin.

06 *Zis-a Domnul: Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul, /Mat. 5:5/* adică: cei ce nu se înghesuie în primele rânduri, cei dintâi vor ajunge; și cei ce nu se întrec pentru bogăție, și cei ce nu se lăcomesc pentru pământ, le vor dobândi. Frații mei, trebuie să punem în armonie gândirea noastră cu gândirea lui Dumnezeu. Altminteri ne vom amăgi în fiecare ceas și la fiecare pas. Nu degeaba grăiește marele Apostol al lui Hristos: *Iar noi avem mintea lui Hristos. /I Cor. 2:16/* De aceea apostolii au putut să cugete fără greșală, să propovăduiască fără greșală, să judece și să lucreze fără greșală. Pentru că au preschimbato mintea omenească în minte dumnezeiască, pentru că au cugetat nu precum oamenii, ci precum Dumnezeu.

Oare cine dintre oameni ar fi zis că cei blânzi vor moșteni pământul? Cei blânzi, nu cei îngâmfați; cei blânzi, nu cei aspri; cei înfrânați, nu

cei răpitori; mieii, nu lupii. Nimeni din cei ce cugetă pământeste, și toți cei ce cugetă dumnezeiește. Cei blânzi vor moșteni pământul pentru care se luptă și își varsă sângele cei îngâmfați, cei lacomi și cei mânioși. Au murit marii cuceritori de pământuri străine, și n'au luat cu ei pământurile cucerite, nici nu le-au putut lăsa urmașilor. Țările cucerite de Alexandru cel Mare, Cezar, Gînghis Han și Napoleon nu le-au moștenit fiii lor, ci cu totul alții, pe care ei nici nu-i cunoșteau, care nici măcar nu luptaseră alături de ei.

Cum așa, vă veți întreba? Uite așa. Și pentru că, iată, gândirea omenească a oamenilor necredincioși nu se potrivește cu gândirea dumnezeiască. Priviți țara Rusească. Cea mai întinsă țară dintre toate țările lumii. Și aceasta e țara unui popor blând. Cea mai mare țară din vremea noastră este stăpînită de cel mai blând popor din lume. Iată, v'am arătat dovada neîndoielnică cum că este adevărat cuvântul lui Hristos: *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.* Într'adevăr, nu aveți nevoie de o dovadă mai limpede și mai concretă decât pravoslavnica Rusie și Rușii ortodocși. Nenumărați răpitori și asupritori au cârmuit peste această țară întinsă, pe care acum o moștenesc blânzii Ruși.

Asupritorii mor fără moștenitori, iar cei blânzi moștenesc pământul lor. Răpitorii lasă urmașilor cu limbă de moarte pământurile supuse, dar Dumnezeu îi pierde pe aceștia, iar pământurile sînt moștenite de cei blânzi și neînsemnați. De aceea, bine a zis Sfînta Scriptură: *Cel necredincios adună, dar nu știe pentru cine adună.* Știe Dumnezeu, dacă nu știe acela. Iar Dumnezeu îi dă cui voiește El, nu cui i-a lăsat necredinciosul moștenire.

Ce răpești, omule păcătos? Răpești ce nu este al tău. Pentru cine răpești? Pentru cel ce nu este al tău. Dacă ai minte, vino-ți în fire. Dacă ai înțelegere, înțelepțește-te. *Ale Domnului sînt cerurile și al Domnului pământul.* Și dacă pământul este al lui Dumnezeu, poți

oare răpi cele ale lui Dumnezeu? Când te lupți împotriva oamenilor și răpești pământuri, nu lupți împotriva oamenilor, ci împotriva lui Dumnezeu, și nu răpești pământul de la oameni, ci de la Dumnezeu. Stăpânul cerului și al pământului stă la hotarul țării tale, și te privește când ari. Stăpânul soarelui, al lunii și-al stelelor te privește cum cotropești pământ străin, cum nimicești cetăți, cum ucizi oameni, cum pârjolești totul, cu mândrie și cu laudă de sine, o! trufașă prostie. Stăpânul soarelui, al lunii și-al stelelor este Stăpânul pământului cotropit de tine și al cetăților nimicite, al oamenilor uciși și al caselor arse. Cum te vei înfățișa înaintea Lui? Unde îți este avocatul? Cum îți vei plăti pagubele? Te va măcina ca secara la moară. Vino-ți, dar, în fire! Înțelepțește-te, deci! Nici când de la zidirea lumii, nimeni nu s'a luptat împotriva unui popor bincredincios fără să lupte împotriva lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu a rămas nebiruit, iar năvălitorul a fost trecut ca sămânța prin moară.

Că Cel Preînalt stăpânește preste împărăția oamenilor, și cui va vrea o va da pre ea. /Dan. 4:22/ Iată lumina! Iată descoperirea! Iată neîndoielnicul adevăr! Fiecare împărăție din această lume este avuția lui Dumnezeu, și Dumnezeu o dă cui voiește El, astăzi unuia, mâine altuia. Azi îngăduie ca nebunul și îngâmfatul să șadă pe tron, iar mâine îl răstoarnă și-l ridică în loc pe cel mai mic dintre oameni. Sau cum a spus Maica Domnului despre Dumnezeu: Pogorât-au pre cei puternici de pre scaune, și au înălțat pre cei smeriți. /Lc. 1:52/ Acestea sânt toate, acesta e tot ce trebuie să știți în această viață. Dacă ar fi știut Europeanii botezați acestea, nu ar mai fi avut ultimele două războaie sângeroase, o pată pe istoria omenirii și o rușine a Creștinătății. Dar nu au știut. Când s'au gândit că le știu pe toate, de fapt nu știau nimic. Căci cu cât știau mai multe despre microbi, cu atât știau mai puțin despre Dumnezeu. De aceea i-a lovit mâna grea a Domnului cerului și al pământului. Dar voi, fraților,

alegeți: vreți să mergeți pe urma acestor barbari botezați ori pe cea a slăviților voștri strămoși? Amin.

07 Zis-a Domnul: *Deci tot cela ce va mărturisi pre mine înaintea oamenilor, mărturisi-voiu și eu pre dânsul înaintea Tatălui meu carele este în ceruri. /Mat. 10:32/ și înaintea îngerilor lui Dumnezeu. /Lc. 12:8/*

Așa zice Domnul Iisus Hristos, Cel ce este mai puternic decât lumea și mai puternic decât iadul. Fericit e bărbatul care-l mărturisește pe El înaintea oamenilor, slobod și fățiș: cu adevărat, acela va avea putere nebiruită și nimic nu îl va vătăma, nici lumea, nici moartea, nici iadul. Căci îi stă alătura Cel ce este atotputernic. El slobod petrece într'această lume, precum un fiu în moștenirea părintească, și nu ca un rob ori argat ce uneltește în ascuns ce va fura, va răpi, va pârjoli sau va nimici. Iar când va muri, abia atunci va intra în adevărata viață și în adevărata slavă. Dacă își vor aminti oamenii de el sau dacă nu își vor aminti, e lipsit de însemnătate. Nu va avea vreun folos din faptul că rudele îi vor săpa numele pe piatra de mormânt. Ci acolo, acolo este cu adevărat pomenirea lui, acolo unde este și adevărata viață și adevărata slavă; acolo unde cei fără de moarte îl vor pomeni după numele său. Însuși Hristos cel fără de moarte și Atotputernic îl va întâmpina în lumea cerească și îl va înfățișa după nume Tatălui Său și sfinților săi îngeri, și-l va lăuda. Pentru ce îl va lăuda? Pentru că acel om l-a mărturisit, fără frică, în fața acestui neam pământesc *preacurvar și păcătos. /Mar. 8:38/* Preacurvarii au răs de el, dar lui nu i-a păsat. Păcătoșii l-au batjocorit, dar el nu i-a luat în seamă. Evreii l-au amenințat, dar el nu s'a înspăimântat. Cu adevărat, fericit acel bărbat! Viața lui a avut rost; a avut pentru cine să le îndure pe toate.

Dar vai de bărbatul ce se leapădă de Hristos înaintea oamenilor, înaintea acestor lăcuste preacurvar și păcătoase. În această lume, Hristos nici nu îl va privi, nici nu îl va chema pe nume, ci îl va lăsa satanei să-l treacă în catastiful său și să-l dea împărăției întunericultui, *unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge.* /Mat. 9:44/

O, frații mei, gândiți-vă câți dintre fiii Serbiei s'au lepădat de Hristos! Așa se lămurește căderea noastră de mai-nainte. Din pricina acestora, întregul nostru norod e aruncat în adâncul întunericultui, mahnirii și morții, precum buzduganul lui Marko⁴ în mare. Și ni-meni nu ne poate scoate din acele adâncuri, decât Cel căruia i-am greșit, lepădându-ne de El în fața acestui neam pământesc preacurvar și păcătos. În numele a ce s'au lepădat fiii Sârbilor de Mântuitorul? În numele acelei nimicnicii care își zice „cultură.” Ca și cum cultura ar fi altceva decât lauda oamenilor cu faptele lor. Iar pe toate aceste, vremea le va risipi ca pe o pânză de păianjen, și pământul le va acoperi laolaltă cu făuritorii lor cei lăudăroși. Căci cultura Europeană va avea aceeași soartă pe care a avut-o orice cultură omenească. Acolo unde au ajuns cu adevărat marile culturi Egiptene, Fenikiene, Haldee, Persane, Elline și Romane, acolo va ajunge și va pieri fără răsunet și cultura Europeană. Dar *Cel ce este* va dăinui, Cel ce a fost mai înainte de vremuri și care va fi după vremuri, Veșnic, Fără-de-moarte, Atotputernic. Din dragoste pentru nefericitul neam omenesc, El s'a întrupat din Fecioara Maria, s'a făcut om, a trăit cu oamenii treizeci și trei de ani, a fost omorât de Evrei, iar a treia zi a înviat din mormânt și s'a înălțat la ceruri.

4. Craiul Marko este un erou național Sârb, preamărit în multe balade epice Sârbești, Bulgărești și Macedonene; folclorul îl înfățișează drept un mare apărător și izbăvitor al populației locale, în perioada jugului Turcesc. (*n.ed.*)

El a descoperit omenirii adevărul la care oamenii nicidecum nu ar fi putut ajunge singuri, i-a învățat înțelepciunea, i-a adăpat cu dragoste, le-a dat un dreptar de viațuire într'această viață pentru a se învrednici de viața cea veșnică în Împărăția cerurilor. Și, iată, oamenii cei păcătoși și întunecați s'au lepădat de El, de Cel ce este viu în veac și dătător de viață, și au înălțat în locul Lui cultura. Au înălțat, bieții de ei, ceva schimbător și trecător, târnat ca un șarpe veninos, stăruiitor ca o desfrânată, necruțător ca porcul mistreț, viclean ca vulpea, sângeros ca lupul. Toate popoarele lumii au simțit acestea pe spinarea lor. Toți pot da mărturie.

Oarecând, Apostolul Pável se plângea Evreilor care nu viețuiau după legea lui Dumnezeu, zicând: *Că numele lui Dumnezeu pentru voi se hulește între neamuri.* /Rom. 2:24/ În zilele noastre, Sfântul Pável le-ar fi zis ereticilor și atheilor Europeni: Numele lui Hristos din pricina voastră se hulește între neamuri în toate părțile, și în Africa, și în India, și în China și peste tot. Căci se întâmplă cele spuse Evreilor de către Domnul: *Și au umblat după neamurile la care au mers, și au spurcat numele cel sfânt al meu.* /Iez. 36:20/ Toate neamurile urăsc numele lui Hristos din pricina Creștinilor. Toți Îl alungă pentru că aud de la Creștini cum ei înșiși se leapădă de El în numele culturii lor, iar pe Apusenii botezați și cultivați îi numesc diavoli albi. Pe urmele acelor diavoli albi, al acelor închinători la cultură, noii închinători la idoli, au pornit și mulți din fiii Serbiei. Lepădându-se de Hristos, ei au adus mânia lui Hristos asupra acestui neam al Sfântului Sávva. Din această pricină, am fost aruncați în adâncul unei prăpăstii întunecate, sângeroase și înspăimântătoare.

Sârbilor, dacă nu vreți să fiți aruncați din nou într'o prăpastie și mai întunecată și înfricoșătoare, atunci să știți că singura cale este să vă întoarceți la Hristos. Peste tot să ștergeți cuvântul „cultură” din țara voastră, și să puneți în loc cuvântul „Hristos.” Căci neamul

Sârbesc are de șapte sute de ani un legământ cu Hristos, și s'a ținut de acest legământ până în vremile de acum. În vremea din urmă a început să calce legământul și să se depărteze de Hristos. De aceea Dumnezeu îl bate, ca să nu se piardă; îl dă să fie chinuit de oameni, ca să nu se dea satanei în veac – pentru a se întoarce la Hristos, la mărgăritarul lui, la nestematul lui, cu a cărui strălucire vedem calea în mijlocul nopții ca la amiază, în robie ca în libertate, în nefericire ca în fericire. De la Hristos, sănătate și mântuire vouă, iar lui Hristos, de la voi, slavă în vecii vecilor. Amin.

08 Binefacerile cele mari oamenii le așteaptă de la marii binefăcători. Bunătățile cele mari le cer de la marii bogătași. Cine este cel mai mare binefăcător, și cine e cel mai mare bogătaș? Fără îndoială, Dumnezeu.

Ce am cerut noi, ca Creștini și neam Creștinesc, de la Dumnezeul nostru? Să luăm mai întâi rugăciunea Domnească, *Tatăl nostru*. Ce cerem de la Dumnezeu în această rugăciune? Mai întâi, să se sfințească numele lui Dumnezeu – să se sfințească, iar nu să se hulească. Al doilea lucru, să vină împărăția lui Dumnezeu, împărăția părintească – iar nu una tiranică și sălbatică. Al treilea, să se facă voia Tatălui nostru pe pământ precum este și în ceruri, între oameni precum este și între îngeri. Al patrulea, ca Tatăl din ceruri să ne dea pâinea cea spre ființă și să ne ferească de lux, lăcomie și de iubirea de sine. Al cincilea, să ne ierte datoriile, precum și noi iertăm altora. Al șaselea, să ne ferească de căderea în ispită, ce ne vine din poftele trupești și din cursele diavolești. Și al șaptelea, să ne izbăvească de vrăjmașul nostru cel viclean, care vrea să ne otrăvească cu rele și să ne ademenească în vizuina răutăților sale.

După cum vedeți, frații mei, nicăieri nu cerem, nici nu am cerut de la Dumnezeu să ne dea „cultură” sau „civilizație.”

Să luăm apoi o altă rugăciune de cerere, pe care preotul o rostește în Biserică, iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Ce să ne dea Domnul? Iată ce! Mai întâi preotul se roagă așa: *Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, la Domnul să cerem.* La acestea, noi răspundem *Dă, Doamne!* Apoi: *Înger al păcii, credincios îndreptător, păzitor sufletelor și trupurilor noastre, la Domnul să cerem.* Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Apoi: *Milă și lăsare de păcate și de greșalele noastre, la Domnul să cerem.* Iar noi ne rugăm lui Dumnezeu: *Dă, Doamne!* Apoi: *Cele bune și de folos sufletelor noastre, și pace lumii, la Domnul să cerem.* Iar noi ne rugăm: *Dă, Doamne!* Apoi: *Cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință a săvârși, la Domnul să cerem.* Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!* Și în cele din urmă: *Creștinesc sfârșit vieții noastre, fără durere, nerușinat, în pace, și răspuns bun la înfricoșatul scaun de judecată al lui Hristos să cerem.* Iar noi răspundem: *Dă, Doamne!*

Așadar, în aceste rugăciuni de cerere care se rostesc înaintea tuturor altarelor ortodoxe în fiecare dimineață și seară, și la fiecare Liturghie, nu ne rugăm Ziditorului nostru să ne dea „cultură” și „civilizație,” ci cu totul altceva, mult mai prețios și mai de folos. Niciodată preotul nostru nu a cerut de la Domnul „cultură” sau „civilizație,” nici poporul cel cuminte și înțelept nu a strigat lui Dumnezeu: *Dă, Doamne!*

Așa stau lucrurile și cu restul rugăciunilor. În cărțile bisericești se află rugăciuni pentru sănătatea oamenilor, pentru cârmuitorii țării, pentru propășirea turmelor și rodnicia pământului, pentru buna-sporire a copiilor și elevilor, pentru binecuvântarea roadelor bune întru toate, pentru dreptate în lume, pentru pocăința păcătoșilor, pentru întărirea apărătorilor dreptății dumnezeiești, pentru călători, pentru hoți, pentru cei întristați și necăjiți – numai pentru cultură

și civilizație nu se găsește rugăciune. Și încă se află rugăciuni împotriva duhurilor rele, împotriva satanei și slujitorilor lui, împotriva năvălirii celor de alt neam, împotriva ereticilor și păgânilor, împotriva Agarenilor și barbarilor, împotriva viermilor și omizilor, împotriva șerpilor și lăcustelor, împotriva vânturilor potrivnice și revărsării apelor – numai că în rândul acestor rugăciuni de apărare încă nu este oficial inclusă rugăciunea către Dumnezeu împotriva „culturii” și „civilizației.” Cel puțin în timpul vieții mele. Dar voi, cei mai tineri, poate veți ajunge să trăiți vremea când întreg poporul ortodox va rosti în Biserică, către Domnul Dumnezeuul său, o rugăciune împotriva „culturii” și „civilizației.”

Și nu va fi nici o mirare dacă Biserica va rândui o rugăciune împotriva „culturii” ca o însumare a tuturor relelor. Căci dacă Biserica are rugăciuni împotriva mândriei, împotriva urii, sălbăticiei, păgânătății, jurământului strâmb, fărădelegii, tâlhăriei și împotriva a toată hulirea lui Dumnezeu și a toată neomenia, de ce nu ar avea o rugăciune împotriva „culturii,” ca o însumare a tuturor acestor rele? Nu numai că o astfel de rugăciune ar fi îndreptățită și trebuincioasă, ci credem că s’ar cuveni o zi de rugăciune pe an, rânduită de stat, în care tot poporul, împreună cu cârmuitorii săi, să-l roage pe Dumnezeu și Domnul să-i izbăvească de „cultură.”

Căci „cultura” este noua păgânătate, noua închinare la idoli. Când popoarele amăgite de diavol se vor izbăvi de această mai de pe urmă idolatrie, abia atunci vor începe să se roage, cu pocăință și suspine, Unuia Dumnezeului celui Viu în Treime, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh. Amin.

09 Să se bucure țara Sârbească. Dumnezeu s'a milostivit iarăși de ea. Mai întâi a lovit-o, și apoi s'a milostivit de ea. Cu adevărat, soarta fiecăruia este prorocită în Scriptură. Căci multe din cuvintele pe care Domnul le-a rostit poporului lui Israel parcă ar fi fost rostite către Sârbi. Atât de mult se potrivesc cu soarta noastră. Iată ce s'a spus prin slăvitul Proroc Isaia: *că pentru mânia mea te-am bătut și pentru milă am iubit pre tine. /Isa. 60:10/*

De ce Te-ai mâniat pe noi, Doamne al cerurilor?

M'am mâniat pentru că atunci când v'am dat tot ce v'a poftit inima, v'ați întărit, dar nu pentru adevăr, ci ca să treceți de la rău la mai rău, și pe Mine nu m'ați mai cunoscut. /Ier. 9:3/ Ați făcut precum Evreii în vremurile de demult, după cum mărturisește slăvitul Meu proroc Ieremia.

Pentru că voi, Sârbii, m'ați scuipat cu cuvintele vostre hulitoare; pentru că ați murdărit numele Meu mai rău decât orice alt nume cu înjurăturile voastre.

Căci nimeni din iad n'a auzit vreun Sârb să-l înjure pe satana sau pe vreunul din dracii săi, dar toți îngerii mei din ceruri au auzit buzele Sârbilor înjurând numele meu și al sfinților mei. Dacă veți găsi vreun Sârb care l-a înjurat pe diavol, voi ierta suta celor ce au ocărât numele lui Dumnezeu Ziditorul și Atotțiitorul. Dar nu veți găsi. Așadar, satana cu diavolii săi a fost pus la loc mai de cinste decât Eu, Ziditorul și Părintele vostru. Oare puțin lucru este acesta, din pricina căruia m'am mâniat?

O, Doamne îndurate, iartă-ne, și spune nouă, încă, pentru ce Te-ai mâniat pe Sârbi?

Pentru că noii cărmuitori ai Serbiei s'au rușinat să meargă la Biserici pentru a se ruga; pentru că s'au rușinat să mărească numele Meu pe la școlile înalte; pentru că au început să se închine lucrurilor mele în loc să mi se închine Mie, Ziditorul cerului și al pământului;

pentru că au lepădat slăvirea îngerilor și-a sfinților Mei, și au început să slăvească pe oamenii muritori; pentru că s'au lăsat ademeniți de calea păgânilor și a celor mai cumpliți eretici din lume, primind și repetând nebuneștile lor cuvinte, citind și scriind cărți smintite, care sânt călăuză spre iad. Vechii domnitori Sârbi într'alt chip m'au cinstit, într'alt fel au învățat poporul Sârb. Spuneți-mi, oare e neînsemnat lucrul din pricina căruia m'am mâniat? Ziceți-mi, dacă ați fi chemat oaspeți în casă, iar oaspeții s'ar fi îndestulat cu bucate și băutură, apoi ar fi început să-l ocărăască pe stăpânul casei și să cinstească slujitorii și slujnicele, mesele și scaunele, oalele și blidele – oare nu v'ați fi mâniat?

O, Doamne, cu adevărat grele ne sânt păcatele! Să fie, însă, mila Ta mai mare decât păcatele noastre. Iartă-ne, Mult-îndurate, și binevoiește spre slugile Tale, și spune nouă, încă, pentru ce Te-ai mâniat pe Sârbi?

Pentru că m'ați amărât cu văicărelile voastre când vă lovesc, și de obrăznicia voastră când vă miluiesc. Dacă cineva dintre voi, cu cât de puțină înțelegere și cinste, ar auzi de la îngerul păzitor, care merge lângă fiecare dintre voi și îi veghează viața, dacă ar auzi tot ce aud Eu, de păcatele voastre din căsnicie, de păcatele voastre din afaceri, de păcatele voastre de la stabilirea hotarelor câmpurilor și pădurilor, de păcatele din judecătoria, de păcatele din școli, de păcatele preoților Mei, de păcatele din cazărmi, de păcatele de la vârful puterii; dacă cineva dintre voi, oamenii, ar auzi tot, ar afla tot, ar cumpăni tot, și ar judeca după dreptate, cu adevărat vă spun că mai degrabă ar trimite asupra acestui norod veșnica pieire, decât să-i curgă vreo lacrimă din ochi.

Vai, fraților, cât de greu e să te judeci cu Cel Preaînalt! El e, cu adevărat, totdeauna drept, iar noi – totdeauna vinovați. Scăparea noastră este că mila Sa este însoțitoarea de zi cu zi a dreptății Sale.

Căci, vai! de s'ar fi abătut asupra acestui pământ păcătos doar dreptatea dumnezeiască, fără milă, de mult ar fi venit sfârșitul lumii. *Pentru mânia mea te-am bătut și pentru milă am iubit pre tine. /Isa. 60:10/*

De multe ori s'au întâmplat acestea cu Israilitenii. Și tot trecutul nostru ne mărturisește că acestea s'au întâmplat de multe ori și cu Sârbii. De multe ori Domnul ne-a lovit cu mânia Sa cea dreaptă și ne-a miluit după mare mila Sa. De aceea vă zic: citiți Sfânta Scriptură, pentru a înțelege istoria Sârbilor. Citiți Biblia, ca să aveți în mâini lumina călăuzitoare pe calea cea întunecată a destinelor omenești.

Și să vă străduiți ca nicicum să nu întărâtați mânia Domnului. Cu adevărat, El este domol la mânie, și nu răsplătește fiecare sâmbătă ca omul mânios, dar când se mânie, îi arde pe oameni precum focul pe miriște.

O, fraților și surorilor, cugetați în fiecare zi și în fiecare noapte la mânia Domnului și la milostivirea Lui, în viața voastră și în viața poporului. Și străduiți-vă, în orice chip, prin gânduri, fapte, cuvinte, rugăciuni, pocăință și smerenie, să vă legați de Dumnezeuul milei, și nu de Dumnezeuul mâniei. Unul îl înlocuiește pe celălalt. Dar, Dumnezeuul cel milostiv să fie cu voi, și voi cu El, în vecii vecilor. Amin.

10 Crediința temătoare e credință fără valoare. Cuvântul temător e sunet sec. Hristos a vorbit ca unul ce are putere, nu în șoaptă precum fariseii și păcătoșii. Cuvintele lui Hristos sânt ca niște lumânări aprinse în întunericul acestei lumi. Cuvintele tuturor filosofilor s'au stins deja, ori se vor stinge. Chiar și o adiere neînsemnată e în stare să le stingă. Dar nici pe pământ, nici în cosmos, nu se află vreo furtună care ar putea stinge lumina lui Hristos. De aceea, numai El a putut spune ceea ce, niciodată, nimeni

altul dintre muritori nu a îndrăznit să spună: *Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece.* /Mat. 24:35, Mar. 13:31, Lc. 21:33/

Și cu cât sânt furtunile mai puternice și vânturile mai tari, cu atât mai limpede ard flăcările cuvintelor lui Hristos. De aceasta s'au încredințat apostolii în furtuna de pe iezerul Ghennisaretului. Când s'a iscat dintr'o dată furtuna, s'a făcut atât de mare încât valurile intrau în corabie, și atunci Andréi, înspăimântat, nu a strigat către Pétru: „Frate Pétre, scapă-mă!” Nici Fílipp nu l-a strigat pe Vartoloméi în ajutor, nici Matthéi pe Thaddéu. Ei știau că sânt oameni simpli, și că puterea lor este nimic înaintea dezlănțuirii stihilor naturii. Ci toți, într'o clipă, și-au îndreptat ochii spre El, spre Iisus, și ca dintr'o singură gură au strigat către El: *Doamne, mântuiește-ne, că pierim!* /Mat. 8:25/ Atunci El s'a sculat, și a certat marea și vântul: *Taci, amuțește!* /Mar. 4:39/ – și, dintr'o dată, s'a făcut o mare liniște. Și ucenicii au văzut și au știut că cuvintele lui Iisus nu sânt cuvintele unui om neputincios, ci cuvintele Dumnezeului cel Atotputernic.

Oare nu am dobândit și noi această încredințare apostolească în furtuna războiului trecut? Oare nu am privit neputincioși unul la altul, neașteptând ajutor unul de la celălalt? Și, oare, în marea primejdie și spaimă, nu ne-am amintit de El, Iisus Hristos, Cârmaciul corăbiei universului, și, oare, nu am strigat către El: *Doamne, izbăvește-ne, căci pierim!?* Chiar dacă nu toți Sârbii au știut să își aducă aminte de El ca ajutător, mulți, foarte mulți și-au adus aminte și au strigat: *Doamne Iisuse, izbăvește-ne, căci ne afundăm!* Și El s'a sculat, și a amenințat cumplita furtună, și s'a așternut o liniște mare. Îi vom fi oare recunoscători, fi-vom oare? Ori vom pricinui, cu uitairea noastră de Dumnezeu binecunoscută în vremurile bune, o altă furtună mai cumplită, o și mai pierzătoare furtună a războiului?

Iată, aceasta este sarcina noastră de acum, pe care Dumnezeu ne-a dat-o – să o ducem la bun sfârșit și să ne facem vrednici de ea. Mă

cutremur cu totul de ce va veni asupra noastră dacă nu ne vom face vrednici. Vai, fraților, să nu repetăm nereușita și căderea noastră din perioada dintre cele două mari războaie, ca să nu ne arunce din nou soarta sub piatra de moară a tuturor grozăviilor pământești și subpământești, sub o piatră de moară mai aspră și mai colțuroasă decât cea de sub care abia am ieșit, târându-ne și plini de răni! Să nu-i plângă Dumnezeu și pe Sârbi precum îi plângea odinioară pe Evrei, zicând: *Bătut-am pre ei, și nu i'a durut.* /Ier. 5:3/

Ne-am luat după Europeni, care de mult au declarat război lui Hristos; i-am urmat precum umbra cămilei urmează cămila. Cele mai cunoscute cuvinte ale Domnului le-am lepădat din sân și de pe buze. Am vrut să stingem nestinsele Lui lumânări; în schimb, le-am stins pe ale noastre. Și abia când, în întuneric și în vifor, ne-am pomenit înaintea încă unui milion de noi morminte ale Sârbilor, ne-am adus aminte și ne-am rușinat. Ne-am adus aminte de multe din cuvintele Lui pe care le lepădasem sub fermecătoria neagră a Europei. Și, pentru că au fost fermecați, mulți Sârbi au călcat în picioare mărgăritarul lui Hristos dinaintea lor și s'au pornit, în vremea Iugoslaviei, asupra slujitorilor lui Hristos ca să îi sfășie.

O, de ne-am fi adus aminte în vreme de pace și libertate de aceste cuvinte prețioase ale Lui: *Cereți, și se va da vouă; căutați, și veți afla; bateți, și se va deschide vouă.* /Lc. 11:9/ O, de am fi cerut și am fi căutat de la Dumnezeu, în loc să fi răpit și să fi furat unul de la altul! O, de am fi bătut la ușa milostivului Părinte ceresc, în loc să fi forțat și spart ușa vecinilor noștri! Sau, de pildă, dacă ne-am fi legat să păzim până la capăt măcar această poruncă a Lui: *Toate câte voiți să faceți vouă oamenii, asemenea faceți și voi lor; că aceasta este legea și prorociei.* /Mat. 7:12/ – dacă am fi păzit măcar acest cuvânt, poporul nostru ar fi fost lumină tuturor popoarelor, statul nostru – pildă, viața noastră – cântare, orașele noastre – curățenie, satele noastre – sfințenie, fa-

milia noastră – Biserică a Sfântului Duh, fiecare inimă Sârbească – altar al tainei lui Hristos.

Dar, vai, Dumnezeu! – noi i-am urmat pe cei ce se aseamănă *mormânturilor celor văruite, carile din afară se arată frumoase, iar dinlăuntru pline sânt de oasele morșilor și de toată necurăția /Mat. 23:27/* și care s'au ținut de răstălmăcirea diavolească a cuvintelor lui Hristos, adică: „Tot ce vrei să-ți faci ție oamenii, să nu faci tu oamenilor, și tot ce nu vrei să-ți faci ție alții, să le faci tu altora.”

Iată de ce Europa a ajuns să trăiască încă o noapte de iad. Și noi, cu Europa. Amin.

11 Cei mai buni fii ai unui popor slujesc ca pilde poporului lor. Dar ei nu sânt doar pilde; ei sânt și apărătorii neamului lor; și nu sânt numai apărători, sânt și acuzatorii poporului lor.

Cine a fost Sfântul Sávva? Cea mai frumoasă pildă de viață pentru neamul Sârbesc, un înflăcărat apărător al neamului Sârbesc în fața altor neamuri, dar și acuzator al neamului Sârbesc în fața lui Dumnezeu.

Cine s'ar fi gândit la așa ceva? Cine ar fi zis așa ceva? De fapt, este un lucru cu totul firesc ca acela care duhovnicește ne-a născut din nou, să se poată plânge pe drept de noi. Când Hristos, bunul Mântuitor, n'a mai putut răbda viclenia Evreilor, le-a spus: *Să nu vi se pară că eu voiu pârî pre voi la Tatăl: este cela ce vă pârăște pre voi, Moisi, spre carele voi ați nădăjduit. /Io. 5:45/* Așa a mărturisit făcătorilor de rele Cel ce văzuse lumea cerească și pe cea pământească, Cel ce știa ce se petrece în cer și pe pământ. El văzuse, știuse și auzise din lumea de dincolo cum Moisi se plângea lui Dumnezeu de poporul său pentru că se împotriva lui Hristos și pentru că îl vrăjmașea pe Messía.

Cel mai de seamă Evreu a ajuns, așadar, acuzatorul Evreilor. Nu e greu de închipuit nici pe cel mai de seamă dintre Sârbi ca acuzator al Sârbilor. Sfinții lui Dumnezeu pot răbda mai mult decât toți ceilalți oameni, însă nu cât poate Dumnezeu. Dumnezeu Cel Preaînalt poate răbda nemăsurat mai mult decât toți sfinții Lui. De aceea cântăm în Săptămâna Patimilor: *Slavă îndelung-răbdării tale, Doamne!* Vă întrebați, oare, pentru ce ar putea Sfântul Sávva să ne învinovățească înaintea lui Dumnezeu? Cu adevărat, pentru două sau trei lucruri ne-ar putea învinovăți.

Mai dintâi, ne-ar putea învinui că ne-am plecat capul și ne-am închinat cu ușurință idolilor Europeni. Moisi s'a plâns lui Dumnezeu de Evrei că erau un popor tare de cerbice. Sfântul Sávva se poate plânge de noi că sântem un popor moale de cerbice

În al doilea rând, ne-ar putea învinui că cei ce îi cârmuiesc pe Sârbi i-au pus pe papă și pe Mahomed mai presus de el.

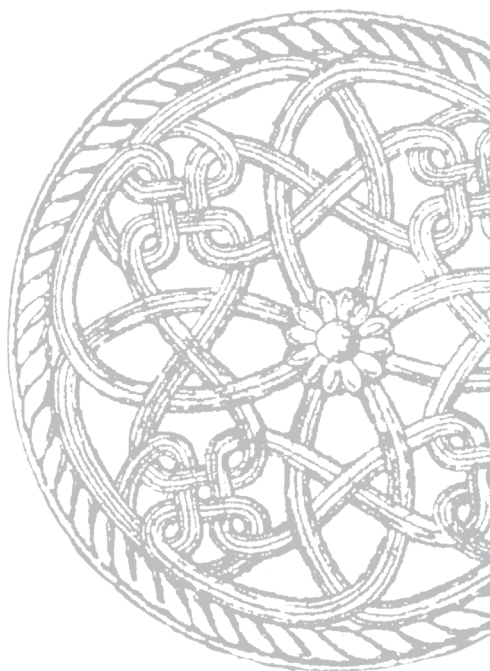
Vă mai întrebați oare pentru ce ne-ar mai putea învinui Sfântul Sávva înaintea lui Dumnezeu? Cu adevărat, pentru încă alte cinci sau zece lucruri ne-ar mai putea învinui. Întâiul, pentru școala fără credință; al doilea, pentru politica fără cinste; al treilea, pentru oaste fără duhul unității; al patrulea, pentru căsătorie fără credincioșie, și așa mai departe.

Încă vă mai întrebați pentru ce ne-ar mai putea învinui Sfântul nostru Sávva înaintea Domnului Dumnezeu? Cu adevărat, pentru zece sau douăzeci de lucruri ne-ar mai putea învinovăți. Pentru bătrânii necăsătoriți și desfrânați; pentru tinerii căsătoriți, dar ușuratici; pentru cămătarii fără de suflet; pentru cei ce trăiesc în lăcomie și fără copii; pentru mintea necurată; pentru limba întinată; pentru hulirea lui Dumnezeu; pentru jignirea părinților; pentru luarea în derâdere a dascălilor; pentru întrecerea în trufie și nu spre ajutorarea fraților; pentru că am ridicat, în fața Palatului Adunării

Naționale, statui cailor și nu oamenilor, care meritau să îi urmăim; pentru că nu am înălțat Crucea pe acea statuie faraonică a ostașului necunoscut de pe Muntele Avala.

Și pentru încă multe și nenumărate alte păcate și nechibzuințe ale noastre ne-ar putea învinui Sfântul Sávva înaintea lui Hristos Dumnezeuul său. Însă, chiar dacă ne-a învinovățit, el s'a rugat pentru îndurare, iar Domnul ne-a lovit și s'a milostivit. Domnul, în necuprinsa Sa înțelepciune – care, s'ar putea zice, vede cu ochi atotvăzători tot trecutul și tot viitorul – ne dă leacul potrivit bolii și cununa potrivită cinstei fiecărui om și neam. Nici Sfântul Sávva nu-l va ruga niciodată pe Dumnezeu să omoare poporul său, ci să-l miluiască când este întru cinste, și să-i dea amărăciune în boală, pelin amar împotriva frigurilor; da, fraților! – pelin împotriva frigurilor iubirii de arginți, a frigurilor iubirii de stăpânie și a frigurilor iubirii de sine, a frigurilor iubirii de plăceri, împotriva frigurilor tuturor iubirilor nelegiuite, cu care acest popor a înlocuit dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Amin.

SCRISORILE
12-22

12 *Când se va scula Domnul să piarză pământul! /Isa. 2:19/*
Așa își începe Prorocul Isaia mărturia sa adevărată. Nu precum cei ce se numesc pe sine proroci, din zilele noastre, care spun că așa va fi, și de fapt nu este așa; ori că așa se va întâmpla, și de fapt nu se întâmplă. Isaia este un mare proroc, căruia îngerul Domnului i-a pus pe buze jarul cel ceresc, pentru a-l curăți de toată înșelarea și amăgirea, ca să procească numai ce este adevărat, ce este de la Dumnezeu. Isaia este unul dintre cei mai mari proroci din istoria neamului omenesc, căci a prorocit cele mai mari întâmplări din drama dumnezeiască a mântuirii. A prorocit nașterea Mântuitorului din Preacurata Fecioară; a prorocit purcederea neamului Său pământesc din seminția lui Iesséi și din casa lui David, de unde se trăgeau dreptii Ioachim și Anna, părinții Fecioarei Maria, și dreptul Iosíf, ocrotitorul ei. A prorocit despre Înainte-mergătorul lui Hristos, Ioán Botezătorul, în chipul glasului celui ce strigă în pustie, ca vestitor al venirii lui Messía și pregătitor al căii pentru venirea Acestuia. A prorocit marea lucrare a lui Hristos și a înfățișat din vechime firea lui smerită, încredințarea în voia Tatălui Ceresc și blândețea Sa atunci când a fost dus spre răstignire – *ca un miel spre junghiere*. În cele din urmă, a prorocit biruința și slava Sa, neasemănată și veșnică, căreia îi sântem și noi martori, împreună cu toată lumea Creștină – căci toate acestea s’au petrecut cu adevărat, în fața întregului Cosmos. Pentru toate acestea, Evreii, care-l vrăjmășeau, l-au tăiat pe Isaia de viu cu fierăstrăul. Căci Evreii nu doreau împărăția cea cerească, ci pe cea pământescă, și nu îl așteptau pe Messía să vină din ceruri, ci de pe pământ. Cu aceastăucidere, au mărit doar slava lui Isaia și rușinea lor.

Acest slăvit Isaia a mai prorocit și acestea: *Când se va scula [Domnul] să piarză pământul (...) se va smeri înălțarea oamenilor, și se va înălța Domnul singur în ziua aceea. /Isa. 2:11/*

Și în vremurile de demult s'a sculat Domnul de mai multe ori să piarză pământul, din pricina închinării la oameni în locul închinării la Dânsul, Singurul Dumnezeu; din pricina semețiilor și trufașilor oameni-dumnezei. Și în vremea noastră s'a sculat Domnul și a lovit tot pământul cu mustarea Lui cea dreaptă, ca să frângă trufia oamenilor și să doboare mincinoasa lor măreție.

O asemenea sculare a lui Dumnezeu împotriva oamenilor, de care era nevoie, a urmat adesea răsculării oamenilor împotriva lui Dumnezeu. Popoarele eretice din vremea noastră L-au așezat pe Domnul Hristos pe ultimul loc la masa acestei lumi, ca pe ultimul milog, iar la locurile de cinste i-au așezat pe oamenii lor mari: politicieni, cărturari, filosofi, romancierii, oameni de știință, bancheri, chiar și pe exploratori și pe sportivi. Toate privirile acestor popoare au fost ațintite asupra acestor personalități, asupra acestor zei moderni, în timp ce pe Hristos, biruitorul morții, puțini L-au luat în seamă. O astfel de răsculare sfidătoare împotriva Dumnezeului cel Preaînalt a popoarelor Creștine prin botez, dar căzute apoi în eres, nu avea cum să nu fie urmată de scularea Dumnezeului cel defăimat împotriva oamenilor și a popoarelor ce lucrau fărădelegea. Și, cu adevărat, s'a sculat Dumnezeu să piarză pământul. Și nemaivăzută a fost pătimirea popoarelor pământului, în fața ochilor noștri și pe seama noastră. Nu numai că mai-marii pe care îi slăveau oamenii s'au arătat a fi niște focuri stinse, la care nimeni nu mai încerca să se încălzească, ci s'au împlinit și cele prorocite mai departe de Isaia: *Că în ziua aceea va lepăda omul urâciunile sale cele de argint și de aur, carile a făcut ca să se închine, celor deșarte și liliacilor, ca să intre în găuri de piatră vârtoasă și în crăpăturile pietrilor, de către fața înfricoșării Domnului și de slava vârtutei lui, când se va scula [El] să piarză pământul. /Isa. 2:19/* Oare nu s'au împlinit întocmai acestea în războiul trecut? Oare nu s'au ascuns oamenii de pe toate continentele, și cei din țara noastră,

în scorburile stâncilor, în prăpăstiile și în crăpăturile pământului, ca să afle scăpare vieții lor înaintea semănătorilor de moarte Europeni? Iar acești semănători de moarte sânt chiar acei mai-mari, acei idoli ai oamenilor ce stau la masa acestei lumi pe locurile din față și care râd de Hristos ca de un cerșetor din colțul mesei.

Apoi, cum mai procește Isaia, își vor sfârâma oamenii și neamurile toți idolii lor, de frică în fața slavei Unuia Dumnezeu ceresc, și își vor părăsi toți dumnezeii lor mincinoși și nu se vor mai închina celor deșarte și liliacilor. E limpede că prorocul înțelege aici prin „cârțițe”⁵ pe acei mai-mari ai oamenilor care nu vor să știe nici de Dumnezeu, nici de împărăția cerească, ci îi învață pe oameni să trăiască în întunericul acestei lumi, gândind pământeste și hrânindu-se cu pământ. Iar prin „liliaci,” prorocul înțelege oamenii ce se tem de strălucirea lui Hristos și se ascund în întunericul peșterilor strâmte, întunecate și reci ale ideilor lor. În cele din urmă, Isaia încheie înfricoșata sa prorocie cu această luare-aminte: *Conteniți vouă dela omul carele răsuflă cu nările lui, căci în cine s'a socotit? /Isa. 2:22/ Vrea să le spună tuturor celor ce pot să audă și să înțeleagă, deci și vouă, Sârbilor: Nu vă mai încredeți în oamenii muritori și neputincioși. Întoarceți-vă la Dumnezeu cel viu, întru Care este mântuirea. Cine v'a înșelat pe voi, Sârbilor, să-l împingeți pe Mântuitorul Hristos în colțul mesei voastre, iar locurile din față să le oferiți străinilor trufași și nechibzuiți, semănătorilor de moarte? Oare iarăși vreți să fiți înșelați? Alegeți moartea sau viața. Și să știți că de vă veți scula iarăși împotriva lui Dumnezeu, după socoteala mincinoșilor idoli ai „culturii,” se va scula și Dumnezeu împotriva*

5. În versiunea Sârbă a textului Scripturii folosit de Sfântul Nicolae, cuvântul grecesc *ματαίος* („cele deșarte”) este tradus „cârțițe.” (n.ed.)

voastră. Și atunci, copiii voștri, tremurând de frică în prăpăstiile și în crăpăturile pământului, vor cunoaște mărirea slavei Domnului Dumnezeu, Ziditorul și Atotțiitorul. Dar cu preț scump, mai scump decât cel plătit de voi. Amin.

13 Sânt întâmplări în istoria neamului omenesc care, precum un clopot mare, răsună în fiecare zi în urechile celor ce aud și cheamă conștiința lor la trezire. O astfel de întâmplare, care de mii de ani tulbură conștiința oamenilor, este alegerea între Iisus Hristos și Varavva sau Barabba – așa cum pronunță ereticii din Apus. Cel ce a propus și a prezidat această alegere a fost Póntie Pilát, un Róman politheist; cei ce au ales au fost Evreii monotheiști. Pilát a încercat tot ce putea ca să-l slobozească pe Iisus, căci nu a izbutit să găsească vreo vină la El. Cea din urmă încercare a fost de a-i pune pe Evrei să aleagă. Ori Iisus, ori Varavva. A socotit logic: nici o învinuire împotriva lui Iisus nu era dovedită, în vreme ce toate învinuirile aduse lui Varavva erau probate și vădite. Varavva își merita moartea, ca răzvrătit și ucigaș. Pilát nădăjduia că conștiința mai-marilor Iudeilor nu se mistuise întru totul și că aceștia vor izbuti să se înalțe deasupra răutății și netrebniciei personale, și să aleagă pe cel drept în locul unui făcător de rele. Gândea Pilát că oamenii îl vor alege, negreșit, pe Iisus și din pricina Praznicului, în ajunul căruia trebuia încheiată alegerea. Căci, oare care era rostul Marelui Praznic, dacă nu de a curăți și de a sfinți conștiința omului? Poporul monotheist, Praznicul Paștilor, dreptul Iisus! Pilát socotea că în câteva clipe, prin slobozirea dreptului Iisus, o va bucura și pe soția sa Clavdia, care îl rugase să nu verse sângele acestui drept. Așa că politheistul Pilát a strigat monotheiștilor Evrei:

Pre carele voiți să slobozesc vouă, pre Varavva sau pre Iisus? Dar, spre marea mirare a politeistului Pilát, Evreii monotheiști au strigat puternic: *Pre Varavva, pre Varavva!* Nedumerit și palid în urma unui astfel de răspuns, Pilát a mai pus o întrebare acelei gloate îndrăcite, nechibzuite și fără de conștiință – politeistul către monotheiști: *Dar ce voiu face lui Iisus, ce se zice Hristos?* La aceasta, monotheiștii au urlat precum niște lupi flămânzi: *Să se răstignească! Să se răstignească!*, iar politeistul Pilát și-a spălat mâinile de sângele dreptului. Și lupii în piele de om au urlat din nou, ca și cum ar fi fost cuprinși de turbare: *Sângele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!* /Mat. 27:17-25/ Ce s'a și întâmplat, și se întâmplă și astăzi: Varavva a fost slobozit, iar Fiul lui Dumnezeu, Messía și Mântuitorul lumii, a fost trimis pe Golgotha și răstignit pe cruce. Iar când Cel mai mare drept de soare și mai presus de soare își dădea sufletul pătimind pe cruce, Varavva, în pivnițele Ierusalimului, îi cinstea pe cei ce-l aleseseră.

Alegere între Dumnezeu și satana.

Alegere între binefăcător și răufăcător.

Alegere între Iisus și Varavva.

Acesta este, într'adevăr, marele clopot ce tulbură în fiecare zi conștiința oamenească. Toți se întrebă: Cum s'a putut întâmpla așa ceva? Și noi ne întrebăm: Cum de se mai poate întâmpla aceasta și astăzi?

Oare nu vedeți, fraților, că și în zilele noastre la alegeri câștigă Varavva și pierde Iisus? Pricina întunecatului zbuțiu al omenirii Apusene se poate lămuri într'un cuvânt: pentru că l-au ales pe Varavva, în locul lui Hristos; pentru că au ajuns *barabe*,⁶ în loc să fie Creștini. Barbare le sânt și țelurile, barbare și mij-

6. Joc de cuvinte în original: numele Varavva este transliterat în unele limbi din Europa Apuseană „Barabba”; în limba Sârbă, „baraba” înseamnă vagabond, om fără căpătâi. (n.tr.)

loacele⁷. Țelul lor este să se înalțe pe sine și pe poporul lor până la ceruri, iar pe toți ceilalți oameni și popoare să îi calce în picioare, ca noroiul; iar mijloacele sânt aceleași cu cele ale lui Varavva: uneltiri, minciună, răzvrătire și sânge.

Care e pricina întunecatei tragedii Sârbe din ultima vreme? Aceeași. Aceeași ca și pricina întunecatei tragedii Europene. Mai-marii Sârbilor l-au ales pe Varavva în locul lui Hristos. Se cuvenea ca poporul Sârb să se ridice împotriva acestei grozăvii și rușini, dar nu s'a ridicat. De aceea s'au abătut și peste casa noastră flăcările războiului, în care mulți dintre noi au ars, și din care am ieșit toți cu arsuri dureroase.

Și acum, fraților, ce vom face? Întrebările care ne stau înaintea sânt: Ce vom face? Cum vom face? Cu cine vom face?

Trebuie să fim de acum înainte pentru Hristos și împotriva lui Varavva, împotriva tuturor *barabelor* din lume. Ori ne vom îngădui să fim mai păgâni decât politeistul Pilát? El, politeist fiind, a vrut să-l scape pe Hristos de Evrei. Astăzi, politeiștii din India vor să Îl scape pe Hristos de Creștini.⁸ Precum au fost în trecut Evreii pentru Varavva, așa și Creștinii de astăzi ai Europei sânt pentru tâlhar și împotriva lui Dumnezeu. Și precum politeistul Pilát a luat partea lui Hristos împotriva lui Varavva, așa și hindușii de astăzi se ridică hotărâți împotriva *barabelor* Creștine. Alegeți, Sârbilor, viața sau moartea, cinstea sau rușinea, lumina sau întunericul, dreptatea

7. Iarăși, joc de cuvinte în original, bazat pe asemănarea fonetică dintre „baraba” și „barbar”; paronomază. (n.tr.)

8. Ar putea fi vorba despre mișcarea inițiată de Mohandas Gandhi, de eliberare a Indiei de sub stăpânirea Imperiului Britanic, prin adoptarea așa-numitei neascultări civile și printr'o politică de non-volență. (n.ed.)

sau nedreptatea, Dumnezeu sau diavolul, alegeți! Alegeți, ori Hristos, ori Varavva. De această alegere a ținut tot trecutul vostru. De ea va ține și tot viitorul vostru. Amin.

14 Fericit bărbatul care nu vrea să fie nimănuî învățător, nici cârmuitor. Asupra unui bărbat ca acesta veghează trei crăiese cerești: numele celei dintâi e Irina, al celei de-a doua Sofia, iar al celei de-a treia Evdoxia. Adică: Pace, Înțelepciune și Slavă.

Zis-a Domnul ucenicilor săi: *Nici vă chemați învățători, că unul este Învățătorul vostru, Hristos. /Mat. 23:10/*

Voi, care citiți mereu Sfânta Scriptură, veți simți poate povara de a face legătura între această poruncă limpede și deslușită și o altă poruncă: *Mergeți și propoveduiți /Mar. 16:15/* sau cu aceea: *Mergând învățați toate neamurile. /Mat. 28:19/* El îi trimite să învețe, dar îi oprește să se numească învățători – cum se poate una ca aceasta? Cu adevărat ar fi greu de înțeles așa ceva, dacă El nu ar fi zis la sfârșit: *că unul este Învățătorul vostru, Hristos.* Iar acesta înseamnă: „Eu sânt învățătorul, și învățătura este a mea. Eu sânt învățătorul unic al unei învățături care este unică, iar voi sânteți numai propovăduitori ai învățăturii mele. Eu am adus învățătura mea din ceruri, și eu v’am făcut-o cunoscută. Nu ați găsit-o voi, nici nu ați descoperit-o, ci ați auzit-o și ați primit-o de la Mine. Eu sânt învățătorul. Al vostru este a împărți cuvintele mele oamenilor, așa cum ați împărțit cele cinci pâini pe care Eu le-am blagoslovit și le-am înmulțit. Atunci Eu am fost Gazda, iar voi ați slujit la masa mea. Acum vă zic: Eu sânt Învățătorul, iar voi sânteți slujitorii cuvântului lui Dumnezeu.” Prin aceasta, Domnul a vrut întâi de toate să întărească faptul că numai

El este Învățător al mântuitoarei și cereștii învățături, în adevăratul și deplinul înțeles al cuvântului; în al doilea rând, a vrut să-i ferească din vreme pe ucenici de mândrie – de care nu se pot feri cei ce singuri își zic dascăli ai învățaturii izvodite de ei; și, în al treilea rând, fiind doar propovăduitori și purtători ai învățaturii lui Dumnezeu, nu a lor, trebuia să fie cu mare luare aminte ca să predanisească după cum au primit, nimic adăugând, nimic scoțând.

Bine au înțeles Sfinții Apostoli toată greutatea acestor cuvinte ale Învățătorului lor, desăvârșit de bine au înțeles. De aceea Apostolul Iácov le spune celor botezați să ia aminte: *Nu fiți mulți dascăli, frații mei...* De ce să nu căutăm aceasta? *Fiindcă mai mare judecată vom lua dacă greșim chiar și puțin în sfânta învățătură a lui Dumnezeu. Că – spune – multe greșim toți; de nu greșește cineva în cuvânt, acela e bărbat desăvârșit...* /Iac. 3:1-2/ Pentru cuvintele greșite ale celor ce se dau drept învățători, sângele vărsat în lume este din plin, din prea-plin. Din această pricină, Sfântul Pável îi previne pe toți Creștinii cu aceste cuvinte: *Vedeți să nu vă fure cineva cu filosofia și deșartă înșelăciune, dupre predania oamenilor, dupre stihiiile lumii, și nu dupre Hristos.* /Col. 2-8/ *Păziți-vă așadar de astfel de învățători, pururea învățându-se, și niciodată putând la cunoștința adevărului să vie,* /II Tim. 3:7/ *ci mai degrabă și dela adevăr auzul își vor întoarce, și de la învățătura cea sănătoasă lui Hristos, iar la basne se vor pleca.* /II Tim. 4:3-4/ Aceștia nu au nimic din cele ale cerului, ci ale pământului.

Aceste cuvinte se potrivesc și zilei de astăzi, ca și cum Pável le-ar fi rostit într'o capitală Europeană. Cu aceleași cuvinte ar fi înfățișat și astăzi boala omenirii albe, ca acum două mii de ani: aceeași boală, aceeași înfățișare, aceleași cuvinte, aceeași rețetă, același leac.

Sau credeți cumva că va ști altcineva în lume să vă arate mai lămurit pricina războiului ce a trecut? Cu adevărat, nimeni. Între popoarele cultivate ale veacului nostru s'au ivit nenumărați învățători. Aceștia

I-au îndepărtat și I-au respins pe adevăratul Învățător, Hristos. În fiecare zi vorbeau, de dimineața până seara, unii după alții, de seară până dimineață. Fiecare cuvânt al lor era minciună și ademeneală pe calea cea alunecoasă. Cum îl mâncau pe cineva urechile, îndată aceia i le gădilau cu cuvintele lor – pentru bani, pentru onoare, pentru putere, pentru desfătare. Învățau neîncetat, dar nu au izbutit ajunge nicidecum la adevăr. Îi învățau pe alții neîncetat, dar nici unul dintre ucenici nu a izbutit să priceapă de la învățătorii lor ce este adevărul. Așa au dus război neamurile Creștine împotriva adevărului, însă se interesau de adevăr. Adevărul se retrăsese în colibe pescarilor, în bordeiele țăranilor, în peșterile pustnicilor, în chiliile cuvioșilor, în sihăstriile călugărilor. Întregul adevăr se găsea, dintotdeauna, într'un singur cuvânt – Hristos.

Glasurile urât mirositoare ale învățăturilor mincinoase au otrăvit întreg văzduhul din Apus. Au început să-l otrăvească și în Răsărit. Neamurile păgâne au început să se teamă de neamurile Creștine. Dreptii au început să plângă. Îngerii din ceruri s'au mâniat, tot pământul s'a cutremurat și asupra neamurilor s'a abătut o ploaie de foc – pentru ca văzduhul să se curețe, miazma să se risipească și cerurile cele preacurate și sfinte să se poată apropia de pământ. Amin.

15 Nu trebuie să întrebăm ce este adevărul, ci cine este adevărul. Pilát I-a întrebat pe Hristos: „Ce este adevărul?” și nu a primit nici un răspuns. Hristos nu a vrut să răspundă la o întrebare greșită. Dacă Pilát ar fi pus întrebarea dreaptă: „Cine este adevărul?” ar fi primit răspuns. „Eu sânt adevărul,” i-ar fi zis Hristos. I-ar fi zis ce le-a zis mai înainte și ucenicilor: „Eu sânt calea, adevărul și viața.”

Înțelegeți, fraților, despre ce vorbesc? Vorbesc despre pricinile bătăii cu care Cel Preaînalt lovește Europa atât de des. Una din pricinile de căpătâi este că omenirea eretică Europeană de-a lungul a, deja, mai multor veacuri îi pune lui Hristos acea întrebare a lui Pilát: „Ce este adevărul?” De când s’au rupt de vechea Biserică apostolească și drept-slăvitoare, ei au încetat să se mai întrebe „Cine este adevărul?” Căci dacă ar întreba drept „Cine este adevărul?” ar primi și răspunsul drept. Adevărul e ipostatic, nu impersonal. Adevărul e Dumnezeu, nu un lucru. Adevărul este Acela, nu acel. Acela e adevărul, care este întotdeauna același, nu acel ce se schimbă neîncetat. Adevărul este Dumnezeu cel în trei ipostasuri, întotdeauna același, neschimbat, nepieritor, de sine stătător, de necuprins, de nebiruit; Alfa și Omega a tot ce viază; începutul și sfârșitul a toată zidirea; vatra luminii nestinse; leagănul vieții; izvorul înțelegerii și al înțelepciunii; adâncul nesfârșit al nebiruitei puteri; înălțimea dragostei neînvinse, duh ce însuflețește toate; cuvânt ce toate le zidește; bucurie ce întrece cântarea; pace ce întrece înțelegerea; iscusință ce întrece toată închipuirea; Artistul care pe furnici, pe albine, pe păsări și pe oameni îi învață artă.

Dumnezeu e adevărul, fraților. Dumnezeu, nu un lucru.

Cea mai însemnată deosebire dintre păgânism și Creștinism este felul cum pun întrebarea despre adevăr. Păgânismul, și cel vechi, și cel nou, întreabă precum Pilát: „Ce este adevărul?” Creștinismul întreabă: „Cine este adevărul?”

Păgânii răspundeau, și încă răspund: „Adevărul este materia primă a tuturor lucrurilor, ori aer, ori apă, ori foc, ori pământ, ori eter, ori număr, ori electricitate.”

Creștinii răspundeau: „Hristos este Adevărul. Dumnezeu este adevăr, nu lucrul.”

Adevărul nu se poate afla în cele zidite, ci în Ziditor.

Adevărul nu va fi descoperit de cele zidite, dacă nu îl descoperă Ziditorul. Însă, auziți și vă bucurați, popoare ale pământului: Ziditorul ne-a descoperit adevărul, s'a arătat în trup, ca adevăr întrupat. Le-a spus oamenilor taine negrăite, a săvârșit fapte nemaiauzite, a biruit vrăjmași de nebiruit, a dăruit credincioșilor comori cerești, nespuse de bogate în toate cele ce pofteste inima.

Cine este, oare, acela? întreabă ereticii Apuseni, păgânizați. El este Cel pe care voi l-ați respins. El este Cel pe care l-ați întrebat: „Ce este adevărul?” Și pentru că El a tăcut și nu v'a răspuns nimic, v'ați luat după filosofii voștri ghicitori, care v'au gădilat urechile de îndată ce acestea au început să vă mânănce. El este Cel care a spus: *Eu spre aceasta m'am născut și spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc pentru adevăr. /Io. 18:37/* El este blândul și Atotputernicul nostru Hristos cel dreptslăvitor, *tare în milostenie și blând în smerenie*, pe care l-au respins păgânii cei vechi și cei noi – cei ce caută adevărul în lucruri, nu în Ziditor; cei ce caută o esență a lucrurilor, ca și cum lucrurile ar putea avea o esență în afara Cuvântului lui Dumnezeu; cei ce și-au așezat filosofii pe tronul unde stătea odinioară Hristos, cei pentru care cultura prețuiește mai mult decât dreptatea, cinstea și vitejia. Înțelegeți acum, frații mei, despre ce vă vorbesc? Vorbesc despre pricinile de neînălțurat ale războiului mondial ce tocmai a trecut, și despre pricina din care încă unul, și mai greu, se va abate peste lume – dacă lumea nu se va supune adevărului.

Lumea s'a depărtat de adevăr. Ce să mai vorbim de lumea păgânilor, lumea Creștină s'a depărtat de adevăr! Dar și un pas mai departe de adevăr înseamnă o îndepărtare kilometrică de dreptate și de cinste. Pentru aceasta, lumea Creștină a ajuns neadevărată, nedreaptă și necinstită într'o așa măsură, încât a întrecut popoarele necreștine. Din această pricină, adevărul cel veșnic a trebuit să

îngăduie groaznice cutremure, tulburări și urgii – pentru a scutura conștiința omenească și a o curăța de pleavă și minciună.

Dacă mă întrebați ce e de făcut ca să ne mântuim, vă voi răspunde: să cunoașteți adevărul, și adevărul vă va slobozi de toate relele. Hristos este adevărul și mărturisitorul adevărului ceresc cel veșnic. Cunoașteți-l pe Hristos. Mărturișiți-l pe Hristos în viața voastră de familie și socială, iar Hristos vă va izbăvi de toate răutățile făcătorilor de rele celor văzuți și nevăzuți. Amin.

16 Oamenii vorbesc despre putere. Nimeni nu e atât de puternic precum Hristos. Oamenii vorbesc despre mărire. Nimeni nu e atât de mare precum Hristos.

Oamenii vorbesc despre bunătate. Nimeni nu e atât de bun precum Hristos. Oamenii vorbesc despre înfricoșare. Nimeni nu e atât de înfricoșător precum Hristos. Oamenii vorbesc despre slavă. Nimeni nu e atât de slăvit precum Hristos.

Nimeni nu poate avea pe pământ slavă trainică și adevărată decât de la Hristos și prin Hristos. Căci datorită pătimirii Sale pe Cruce, a primit toate cununile slavei, și le împarte oricui dorește. A Lui e nepieritoarea slavă, și cununile slavei cele neveștejite.

Orice slavă fără de Hristos nu e doar trecătoare și mincinoasă, ci și primejdioasă. Cu cât un vrăjmaș al lui Hristos are o slavă mai mare din partea oamenilor, cu atât mai mare va fi pedeapsa lui în lumea întunericului și scrâșnirii dinților. Cu cât numărul oamenilor ce măresc un astfel de om e mai mare, cu atât mai mare va fi numărul dracilor din iad ce se pregătesc cu veselie să-i tragă sufletul din trup și să-l ducă în peșterile lor urât mirositoare.

Frații noștri botezați care s'au luat după eresurile papale și luthe-

rane s'au înțeleptit fără Hristos. Și ne-au disprețuit pe noi, Creștinii ortodocși, ca pe niște neînțelepți lipsiți de cultură. Dar cu adevărat s'a împlinit și pentru ei cuvântul lui Pável: *Zicându-se pre sine a fi înțelepți, au nebunit*, /Rom. 1:22/ căci au lepădat înțelepciunea duhovnicească cea după Hristos, înveșmântată în smerenie și dragoste, și s'au îmbrăcat precum filosofii păgâni cu înțelepciunea lumească și trupească, numai mândrie și răutate.

Și au mutat slava lui Dumnezeu celui nesticăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios... și au cinstit și au slujit zidirii mai mult decât Ziditorului. /Rom 1:23, 25/ Adică au dezbrăcat toată slava ce se cuvenea Domnului Hristos și au pus-o pe umerii oamenilor stricăcioși, pe care îi au drept noi Messía. Au înlocuit înțelesul slavei cu înțelepciunea lor cea fără de Dumnezeu. Pentru ei, cultura înseamnă cinstirea zidirii, adică a firii văzute, și slujirea ei mai mult decât a Ziditorului ei. *Dumnezeii muritori și firea idolatrizată!* În clipa de față, aceasta este ultima oprire a omenirii Apusene în lunga și neconținută ei cădere din înălțimile lui Hristos în tartarul satanei. Aceasta este culmea care îi leagă pe oamenii botezați din Apus de vechiul păgânism al Romanilor și de păgânismul Asiatic al zilelor noastre. Ei scot în fiecare an mii de cărți spre slava marilor lor bărbați și spre lauda culturii lor, zilnic mii de ziare stau în slujba aceleiași trecătoare și mincinoase slave, spre lauda lucrărilor omenești ce poartă îngâmfatul nume „cultură.” *Pentru aceea au dat pre ei Dumnezeu spre patimi de ocară*, /Rom.1:26/ ca să-și găsească mulțumire numai în cele pământești, nu în cele cerești, numai în cele ce îl înveslesc pe diavol, iar pe îngerii lui Hristos îi fac să plângă. Plăcerea lor stă în desfătarea trupului, în tâlhăria altora, în prădarea celor slabi și mici, în sporirea bunătăților pământești și în mărirea țării și a puterii lor, în cotropirea țărilor străine, în veselie și în dans, în lepădarea oricărei credințe ca o superstiție, în tăgăduirea lui Dum-

nezeu, în multa viețuire trupească, în nerușinata numire a maimuței drept strămoș al lor, în afundarea antropologiei în zoologie.

Vă întrebați, oare, dacă această generație de rătăciți, cea mai rătăcită din întreaga istorie, va putea vreodată să se întoarcă la adevăr și cinste? Va putea. Fie ca Hristos cel disprețuit să binevoiască a se petrece acest lucru cât mai grabnic. Dar când se va petrece?

Atunci când frații noștri din Apus vor scrie mii de cărți pe an spre slava lui Hristos, Dumnezeu nostru. Și când miile lor de gazete vor scrie zilnic spre lauda virtuților și bunelor-săvârșiri Creștine, în loc să scrie despre crime, despre batjocorirea măririi dumnezeiești, despre negoțul cu pornirile trupești. Când va avea loc această schimbare, atunci eretica omenire Apuseană se va înfățișa înaintea văzutei ceruri spălată, curățită și înmiresmată cu miresme cerești. Atunci noi, drept-slăvitorii, ne vom bucura, căci îi vom redobândi pe frații noștri cei întorși.

Atunci neamurile păgâne îl vor iubi pe Hristos și vor căuta să se numere printre fiii Lui, fiindcă Creștinii nu îi vor mai împiedica să fie ai lui Hristos.

Atunci nu va mai fi răutate între oameni, nici războaie între popoare, ci pacea lui Hristos cea mai presus de înțelegere și Slava lui Hristos cea fără de asemănare în veacul de acum și în veșnicie. Fie ca preamăritul Hristos să ne umple de pacea Sa și să ne încununeze cu cununile slavei Sale. Amin.

17 Pentru ce îngăduie Dumnezeu să vină pedeapsa asupra oamenilor? Pentru a-i feri pe oameni de pierzanie – așa cum și tatăl își bate fiul care a luat-o pe o cale greșită, ca să-l păzească la vreme de pierzania ce așteaptă la capătul acesteia.

Pentru ce a îngăduit Dumnezeu să se abată asupra lumii acea nenorocire a cumplitului război care, precum o vijelie aducătoare de moarte, a trecut peste întregul pământ? Ca să împiedice o nenorocire mult mai mare către care se îndreptau oamenii, ce ar fi însemnat o desăvârșită înăbușire a duhului și o deplină moarte a sufletului.

Toți oamenii își doresc fericirea, dar puțini sânt cei care nu lucrează cu toată puterea lor la nenorocirea lor.

Într'adevăr, toți oamenii își doresc fericirea, dar puțini sânt cei ce nu își pun grumazul sub un jug aspru pe care nu îl pot purta și iau în spate o povară grea pe care nu o pot duce.

Mântuitorul lumii vorbește despre jugul Său și povara Sa, și spune *că jugul meu e bun și povara mea este ușoară.* /Mat. 11:29/ El, din milă și dragoste, îi cheamă pe oameni la Sine, ca întru Dânsul să se învețe și să se odihnească. *Veniți, spune, către mine toți cei osteniți și împovărați, și eu voi odihni pre voi. Luați jugul meu asupra voastră și vă învățați dela mine, că sânt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre.* /Mat. 11:28-29/ Și Își încheie chemarea cu aceste cuvinte: *Că jugul meu este bun și povara mea este ușoară.*

Oare ați cugetat vreodată adânc la cuvintele lui Hristos mai înainte-pomenite? La deosebirea dintre jugul și povara cu care oamenii se împovărează singuri, și jugul și povara lui Hristos? Deosebirea este, cu adevărat, nespus de mare. Jugul oamenilor lumești este că aceștia cred că pot împlini orice cu puterea lor, fără ajutorul dumnezeiesc. Jugul lui Hristos este însă neîncetata încredere în Tatăl ceresc cel atotputernic. De aceea unul este aspru, iar celălalt bun.

Și încă: sfădirea este povara lumească, povara cea grea; împăcarea este povara cea ușoară a lui Hristos.

Și încă: răzburarea este povara omenească cea grea; iertarea este povara cea ușoară a lui Hristos.

Povara lui Hristos este dragoste, iar ura – povară nefericită.

Povara lui Hristos este adevărul, iar minciuna – povară diavolească.

Povara lui Hristos este dragostea frățească, iar iubirea de sine – povară păcătoasă.

Jugul lui Hristos este întrajutorarea și jertfelnicia, iar tâlhăria și răpirea – jug păcătos.

Jugul lui Hristos este trainic pentru Împărăția cerească, iar truda pentru împărăția pământească - jug pierzător.

Jugul lui Hristos este calea cea strâmtă ce duce la Împărăția lui Dumnezeu, iar calea cea largă ce duce la pierzanie este jug nenorocit.

Povara lui Hristos este sfințenia și milostenia întru toate, iar calea păcătoșilor este urâciune întru toate.

Povara lui Hristos este întreaga-cugetare și cinstea, iar cea a păcătoșilor – necinstea și curvia.

Povara lui Hristos este răbdarea, ce duce la biruința din urmă, iar cea a păcătoșilor – nerăbdarea, ce duce la deznădejde.

Povara lui Hristos se poartă cu ochii ațintiți către viața veșnică din împărăția dumnezeiasă, iar cea lumească se poartă cu ochii ațintiți către mormânt.

Care jug este mai bun și care povară e mai ușoară?

Fără îndoială, cele ale lui Hristos.

Cu toate acestea, chiar dacă au auzit chemarea lui Hristos de a primi jugul și sarcina Sa, oamenii s'au împovărat pe sine cu grijile de neîndurat ale lumii acesteia, pentru lumea aceasta; s'au încărcat și s'au preaîncărcat cu egoism, cu răutate, cu viclenie, cu iubire de sine, cu îngâmfare, cu necinste, cu nemilostivire, cu curvie, cu atheism, încât satana i-a mânat cu biciul său ca pe niște animale de povară.

Neamul omenesc se cuvine a fi izbăvit. Oare satana va putea izbăvi? Neamul omenesc se cuvine a fi întors din calea greșită. Oare omul va putea face aceasta?

Acum, Atotputernicul și de-oameni-iubitorul Hristos a sărit în ajutorul popoarelor lumii, pentru care, din dragoste, și-a dat viața. A îngăduit nenorocirea cea mai mică pentru a o împiedica pe cea mai mare, așa cum doctorul taie degetele cangrenate pentru a ține întregul trup în viață.

Vă pun acum în față fericirea și nenorocirea, deci alegeți: fericirea este în sarcina lui Hristos, iar nenorocirea în sarcina orbilor și nebunilor. Amin.

18 „Dumnezeu s’a arătat!” „Adevărat s’a arătat!”

Așa se salută și răspund Sârbii la praznicul Bobotezei, Arătarea Domnului. Prin aceasta, ei întăresc credința că Dumnezeu s’a arătat cu adevărat în această lume. Astfel, ei se arată de un cuget cu Apostolul Pável, care spune: *Dumnezeu s’au arătat în trup, s’au îndreptățit în Duhul, s’au văzut de îngeri, s’au propovedit întru neamuri, s’au crezut în lume, s’au înălțat întru slavă.* /I Tim. 3:16/

Fraților, dacă Dumnezeu s’a arătat, El nu putea să vină și să plece fără a schimba lumea spre bine. Cu adevărat, așa ceva ar fi fost nevrednic de Dumnezeu, deznădăjduitor pentru oameni – dacă Dumnezeu ar fi cercetat această vale a plângerii cu mâinile goale, fără nici un dar.

Dar nu este așa. Împăratul Împăraților și Cel Bogat între bogați a venit cu mâinile pline de daruri. De aceea a și venit – ca să aducă daruri: să fie hrană celor flămânzi, sănătate celor bolnavi, mângâiere celor triști, lumină celor orbi, cale și călăuză celor zbuciumați, păstor celor rătăciți, înțelepciune celor neînvățați, părinte celor săraci; într’un cuvânt – tuturor, toate. A deschis cerurile, l-a arătat pe Tatăl

cel veșnic și patria cea veșnică, ne-a arătat calea și a luminat-o cu lumina soarelui întreită, a însemnat-o cu urma lui, ne-a dat pe îngeri împreună-călători, ne-a izbăvit cu putere, ne-a încălzit cu dragoste, ne-a dat iertarea păcatelor, sfințirea sufletului și trupului, și ne-a binecuvântat. În cele din urmă, a făgăduit că va fi cu noi până la sfârșitul veacurilor și că la urmă va veni din nou, să-i primească pe cei ce i-au rămas credincioși în cămările Sale cerești, ca să vieze în veac cu El.

De nu ar fi venit cu astfel de daruri bogate, oare neamul omenesc cel iute-uitător nu ar fi uitat degrabă venirea lui? Oare Sârbii, după 2000 de ani, ar mai fi înnoit această dulce salutare: „Dumnezeu s’a arătat!” și „Adevărat s’a arătat!”?

Însă unde e fericire, este și nenorocire. O preamare fericire pentru oameni – arătarea lui Dumnezeu în trup. O preamare nenorocire – căderea de la Dumnezeu și întoarcerea spre slujirea satanei. Această nenorocire își are obârșia în popoarele Apusene depărtate de Dreapta-slăvire, pentru două pricini. Cea dintâi pricină este ura acestor popoare împotriva preoțimii eretice, iar a doua pricină este ura împotriva Evreilor. Amândouă aceste uri au crescut în inima omenirii Apusene din aceeași sămânță. Această sămânță este dorința clerului Creștin și a Evreilor de a controla deplin viața popoarelor și statelor, în toate privințele. Ura împotriva unui astfel de cler s’a preschimbât în ură împotriva Bisericii, iar ura împotriva Evreilor l-a cuprins și pe Domnul Hristos, ca unul născut Evreu. De fapt, Hristos a fost Evreu doar după mamă și după poporul în mijlocul căruia s’a arătat întâia dată. Dar tocmai acel popor a fost cel dintâi care s-a lepădat de El, și l-a omorât cu înfricoșată moarte. Cum poate fi cineva și împotriva Evreilor, și împotriva lui Hristos, cu care Evreii poartă război de două mii de ani? Dar unde satana își înfige unghiile, nu mai încap logica. Conduse de ura împotriva clerului și a Evreilor, popoarele Apu-

sului s'au lepădat treptat de Hristos, până ce, în vremurile din urmă, l-au scos pe Acesta din toate domeniile și instituțiile statului, mărginindu-i lucrarea numai în biserici. De la Cel ce după slăvită Învierea sa din mormânt a zis: *Datu-mi-s-a toată stăpânirea în cer și pre pământ* /Mat. 28:18/ oamenii rătăciți au răpit toată stăpânirea – și nu numai atât, ci și toată înrâurirea avută pe pământ, în școală, în societate, în stat, în politică și artă, în relațiile internaționale și între oameni, în știință, în literatură și în toate celelalte.

Dar cu Dumnezeu nu e de joacă. De fiecare dată când oamenii, oaspeți la masa lui Dumnezeu, se obrăznicesc peste măsură, trebuie să vină pedeapsa ca o dojană din partea Gazdei. Două muștrări înfricoșate ale lui Dumnezeu către generația zilelor noastre – acestea sânt ultimele două războaie mondiale, la o depărtare de douăzeci de ani unul de celălalt. Fie ca popoarele Creștine să îngenuncheze la picioarele lui Hristos cel batjocorit de ele și să-i înapoieze stăpânirea, cîntea, slava și cînstirea care i se cuvin numai Lui. Așa să faceți și voi, fraților ortodocși, dacă vreți să scăpați de un al treilea război mondial, mai cumplit decât cele două de până acum. De la Hristos, sănătate și mîntuire vouă, iar de la voi către Hristos – cântare, slavă și laudă, în vecii vecilor. Amin.

19 Când o casă ia foc, se aprind mai întâi părțile ce ard cel mai repede. Mai întâi se aprind paietele și trestia, apoi scândurile, și tot așa – până ce flăcările cuprind întreaga construcție. Așa se petrece și cu omul. Focul patimilor năvălește mai întâi în inimă, cel mai simțitor și cel mai ușor de aprins mădular al fapturii omenești. Când se aprinde inima, întreaga făptură omenească ia foc. Când inima este biruită, totul este biruit. Când

inima se strică, totul e stricat. Din inimă izvorăște dragostea sau ura, înțelepciunea sau prostia, curăția sau noroiul, viața sau moartea. Dacă credința vreunui Creștin se află în lăuntru inimii, atunci credința sa este putere de nebiruit într'însul. O astfel de inimă dă și limbii putere să grăiască convingător. Căci limba este vestitoare ori unora, ori altora – ori vestitor credincios al cămării cu mărfuri de aur din inimă, ori vestitor mincinos al unei dughene scăpătate.

Știa Atotînțeleptul Mântuitor ce vorbea, atunci când a spus: *Cele ce ies din gură, din inimă ies.* /Mat. 15:18/ Știa înțeleptul Său apostol, Sfântul Pável, că drept tâlcuiește gândul Învățătorului său, când a spus: *Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire.* /Rom. 10:10/ Dumnezeu prețuiește cele ale inimii și nu poate fi păcălit de limbă. Oamenii prețuiesc cele ale limbii, căci nu știu ce se află în spatele limbii, în inimă.

Frații mei, citiți Sfânta Scriptură mai înainte de toate și mai mult decât toate. Cunoștințele dobândite dacă citiți tot, mai puțin Sfânta Scriptură, vor sluji doar la pieirea voastră, nu spre mântuire. După Sfânta Scriptură, să citiți Viețile Sfinților, adică înfățișarea vieților sfinților și sfintelor Bisericii celei Ortodoxe. Toate cărțile lumii acesteia nu pot aduce sufletului omenesc acea putere, mângâiere și dulceață adusă de Sfânta Scriptură și de Viețile sfinților.

În viața Sfântului Mucenic Haralambie citim cum acest neînfricat sfânt de 113 ani a strigat chinuitorului său păgân: „Nu este răutate în inima mea, nici vicleșug în limba mea!”

Iată fraților, dreptarul de căpetenie al credinței Creștine: mai întâi să nu avem răutate în inimă, și apoi să nu avem minciună în gură.

Dar iată, fraților, aceasta este și tâlcuirea sorții celei rele a omenirii zilelor noastre: răutatea a răpit inima omenească, de aceea inima a ajuns un organ al răului, o unealtă a minciunii. Limba nu poate grăi dreptate dacă inima este plină de răutate. Dacă în izvor se află

necurăție, atunci și conducta de apă va aduce necurăție. Limba e sluga inimii. Și când sluga minte, se trădează repede pe sine.

Ce e minciuna? Un adevăr prefăcut. Ce înseamnă a minți? Înseamnă a te îmbrăca cu veștmintele adevărului, a te ascunde în spatele adevărului; a te arăta sub numele adevărului; a pune firma adevărului pe dugheana minciunii; a înfățișa o babă drept o mireasă, cu ajutorul pudrei și sulemenelilor. Minciunii nu îi este cu puțință să facă nici măcar un pas sub numele ei. Căci oriunde s'ar înfățișa zicând „Eu sânt minciuna!,” nimeni nu ar primi-o. De aceea ea merge în umbra adevărului. Așadar, minciuna întărește adevărul ca realitate, căci fără adevăr nu se poate găsi niciunde.

Răutate în inimă și minciună în gură, frații mei, așa a ajuns omeni-rea în vremurile noastre. Răutatea și minciuna sânt focurile ce au pricinuit aprinderea întregii lumi în ultimele două războaie mondiale. Răutatea și minciuna – aceste două meșteșuguri ale lumii, să știți, vor lucra neobosit să producă și cel de-al treilea incendiu mondial, mai înfricoșat decât cele două de mai înainte.

Luptați, fraților, împotriva răutății și minciunii.

Luptați împotriva răutății din inimă și minciunii din gură, ca să împiedicați noul război mondial între popoare. Aceasta este știința lui Hristos: *Doctore, vindecă-te mai întâi pe tine.* /Lc. 4:23/ Aceasta este calea Creștinilor: începe cu tine însuși. Din orice altă parte veți porni, nu veți reuși nimic. Hristos Dumnezeu v'a învățat aceasta. A Lui fie slava și lauda în veac. Amin.

20 Cu ce te lauzi omule, cu ce te mândrești atâta? Oricine se laudă, o face cu cele ale sale, nu cu cele ale altuia. Ce ai tu al tău, cu care să te poți lăuda? Ce ai tu, în afară de cele împrumutate, pe care la sfârșit trebuie să le înapoiezi celui ce ți le-a dat?

Oare te lauzi cu frumusețea trupească? Du-te la cimitir, și vezi unde se aruncă din oraș frumusețea trupească. Sau te lauzi cu ochii și gura? Cine știe de câte ori ți-ai scuturat plictisit praful de pe încălțări, fără să te gândești că aceia sânt ochii și gurile celor ce au trecut pe drumul pe care mergi tu acum!

Sau te lauzi cu bogăția? O, gândește-te a cui nu a fost și a cui nu va fi! Sau te lauzi cu nestematele tale: diamantele și briliantele, rubinele și topazele, sau cu smaragdele și mărgăritarele? Când te vor așeza mort pe scânduri, îți va fi totuna dacă îți vor pune în jurul gâtului șiraguri de mărgăritare sau ghinde de stejar; dacă îți vor umple buzunarele cu diamante sau cu cenușă; dacă îți vor acoperi trupul cu catifea sau cu o rogojină. Vrei, nu vrei, toate împrumuturile pământești se vor întoarce în pământ. Pentru ce, atunci, te lauzi cu cele împrumutate?

Sau te lauzi cu slava, stăpânirea și puterea? E adevărat, la cuvântul tău se întorc la stânga ori la dreapta oștiri întregi, se sapă tunele, se zidesc orașe. Sub fereastra ta trec mii de curioși ce ar vrea măcar să te vadă cu ochii lor, ca să povestească și altora cum l-au văzut pe marele om. Dar mâine peste fruntea ta rece vor mișuna miriapozii și gușteri, și nu-ți vei putea ridica mâna ca să-i dai la o parte.

Sau te lauzi cu faptele tale, cu cultura ta? Păzește-te să nu ți se ia mintea, precum i s'a luat Împăratului Navuhodonosor. Despre această istorisire trebuie să auzi, să știi și să povestești copiilor tăi și tuturor celor care le dorești binele. Iată ce s'a întâmplat: Împăratul Navuhodonosor a ridicat marea cetate a Babilonului, cu turnuri

multe, înalte până la nori, și și-a împodobit capitala fără pereche în lume. Într'o bună zi, plimbându-se Împăratul Navuhodonosor prin turnul său, și aruncându-și privirea peste cetatea Babilonului de la picioarele sale, a strigat în îngâmfarea sa: *Au nu este acesta Vavilónul cel mare, care l-am zidit eu casă împărăției întru tăria puterii mele, spre cinstea măririi mele?* /Dan. 4:27/ Zicând acestea, împăratul nu și-a amintit de Dumnezeu Ziditorul, nici nu i-a mulțumit în calitate de stăpânitor pentru ajutor, nici nu s'a smerit înaintea Celui Preaînalt, așa cum se cade tuturor stăpânitorilor, ci, dimpotrivă, s'a pus pe sine dumnezeu al dumnezeilor și împărat al împăraților. Dar, o, fraților, ce se întâmplă atunci? Dumnezeu nu rămâne defăimat de praful de sub picioarele Lui. Încă mai erau acele cuvinte trufașe pe buzele împăratului, când *glas din cer s'a făcut: Ție se zice, Navuhodonosore împărate: împărăția ta a trecut dela tine. Și dintre oameni te vor scoate pre tine, și ca hiarele pământului va fi locuința ta, și cu iarbă, ca pre un bou te vor hrăni pre tine, și șapte vremi se vor primeni preste tine, până ce vei cunoaște că cel Preaînalt stăpânește preste împărăția oamenilor, și cui va vrea o va da pre ea.* /Dan. 4:28-29/

A urmat un lucru cu adevărat înfricoșat și de pomenit. În acea clipă, trufașul Împărat Navuhodonosor și-a pierdut mințile și a fugit în munți, și a trăit acolo ca o fiară între fiare, vreme de șapte ani. A mâncat iarbă precum dobitoacele, și i-a crescut păr pe trup și gheare ca ale păsărilor. Abia după șapte ani i s'a întors mintea la loc și, ca un alt om, s'a smerit în fața Domnului Dumnezeu și s'a închinat puterii Lui și măririi Lui. Și a împărățit până la moarte cu inimă zdrobită, ca slugă a Dumnezeului cel Unul și Viu.

Dar, veți spune, acestea sânt așa departe de noi; s'au petrecut în urmă cu 2500 de ani; ce au de-a face cu noi?

O, fraților, vom muri cu toții, iar eu trebuie să vă spun adevărul! E adevărat, aveți dreptate, acelea s'au petrecut în urmă cu 2500 de ani,

în depărtata țară a Babilonului. Dar aceleași întâmplări s'au repetat ieri, și se petrec azi, în mijlocul Europei; în mijlocul Europei botezate, vai nouă!

S'au învârtoșat oamenii. S'au trufit cu lucrul mâinilor lor: cu orașele, cu drumurile, cu căile ferate, cu vapoarele, cu motoarele cu aburi, cu mașinăriile electrice, cu mașinile lor de sub pământ, de sub apă și din văzduhuri, mult s'au mândrit. Și s'au ridicat pe sine mai presus de Dumnezeu cel Preaînalt, au început să se închine loruși și culturii lor, la lucrurile mâinilor lor. O, fraților, noii Navuhodonosori ne-au ridicat mai presus de scaunul lui Dumnezeu, noii Babilonieni fermecați de izul rău-mirositor al noului Babilón. Iar Dumnezeu le-a luat mințile, și au înnebunit, și s'au împărțit, și s'au lovit unii pe alții. Și a curs sânge fără măsură și au săvârșit fărădelegi nenumărate. Și i-a aruncat Cel Preaînalt în întunericul pădurii, între dobitoace, căci au mărturisit că nu sânt de la Dumnezeu Cel Preaînalt, ci neam dobitocesc, al fiarelor și al maimuțelor. Și iată, acum se hrănesc cu hrana fiarelor; pasc iarbă, și unghiile le cresc ca fiarelor și păsărilor. Până când, Doamne? Până când nu se vor smeri și nu vor cunoaște, precum Împăratul Navuhodonosor, că cel Preaînalt are putere peste împărăția oamenilor și o dă cui voiește! Frații mei, noii Babilonieni ne-au făcut și pe noi, Sârbii, să înnebunim și să ne îndepărtăm de Hristos. De aceea umblăm acum cu capul legat și rănile pansate. Întrebarea de care ține însăși viața noastră este: Vom fi și de acum înainte cu Babilonul, sau vom fi cu Hristos? Vom fi alături de „cultură” sau alături de Dumnezeu și de suflet? Să alegem, așadar – însă cu băgare de seamă, ca nu cumva să le alegem tot pe cele de ieri. Dumnezeului nostru, slavă în veci! Amin.

21 „Călător și oaspete sânt pe acest pământ.” Așa ziceau bătrânii. Aceasta era concepția lor limpede, simțul drept al vieții acesteia. Această concepție s’a încetoșat în vremurile noastre; acest simț al realității a slăbit. Vai nouă, fraților! Acelea sânt lucrurile de căpătâi – cu adevărat de căpătâi. Cum de le-am lăsat să se încetoșeze, ca un geam prin care nu se mai vede nimic? Cum de le-am lăsat să slăbească, încât nu mai putem spune ce suflă dinspre Răsărit și dinspre Apus? Am uitat că sântem călători și nu mai întrebăm pe nimeni calea, ci ne-am făcut vatră în mijlocul drumului, ca pentru mii de ani; din pricina aceasta, batjocorita soartă ne calcă cu mașina ei. Am uitat că sântem oaspeți, că ne-am desfăcut bagajele în casă străină, într’un han, și ne purtăm ca și cum noi am fi zidit hanul. Din această pricină ne bate mâna nevăzutei Gazde, și ne doare, ne tot doare. Dar, plângând din pricina lui Dumnezeu, urmăm totuși jocului nostru.

Veți spune: Dar noi întrebăm care e calea!

Pe cine întrebați?

Când doi călători merg întâia dată pe un drum, și se întrebă unul pe celălalt care este calea, veți spune că au înnebunit.

Așa se întâmplă cu popoarele așa-zis moderne, acele popoare care vor mai degrabă să se numească moderne decât Creștine. Pentru ele, calea sfântă e un loc de plimbare, iar această lume, acest sfânt lăcaș al Domnului, este un han de bețivi, pentru așa-zise petreceri – de fapt, pentru un dans înainte de moarte.

Cine ne va arăta calea?

Despre ce cale întrebați?

În Biblie sânt înfățișate toate căile: calea sfântă și calea nesfântă, calea dreaptă și calea greșită, calea adevărului și calea minciunii, calea dreptății și calea nedreptății, calea luminii și calea întunericului, calea milostivirii și calea răutății, calea mântuirii și calea pierzării.

niei, calea fiilor lui Dumnezeu și calea potrivnicilor lui Dumnezeu. Vom numi pe scurt calea dreaptă, „cale sfântă,” iar cealaltă, „cale nesfântă.” Deci, despre ce cale întrebați?

Dacă întrebați despre calea sfântă, atunci întrebați-l doar pe Domnul, și El vă va arăta calea sfântă. Iar dacă întrebați despre calea nesfântă, atunci întrebați-vă pe voi înșivă, întrebați-i pe tovarășii voștri de drum, care știu la fel de puțin cât știți și voi, întrebați-i pe ghicitori și pe vrăjitori, care învață de la cel ce s'a lepădat de Dumnezeu și stă în întunericul adânc și veșnic ca să înșele lumea.

Cu adevărat, frații mei, generația noastră se aseamănă unor călători căzuți sub o vrajă. Oare nu e firesc ca aceia ce călătoresc pe un drum necunoscut să întrebe care e drumul pe unul ce știe, adică a mai mers pe acea cale, de la un capăt la altul? Aceasta este cu totul firesc pentru cei nevrăjiți. Dar cei vrăjiți călătoresc împreună și se întrebă unul pe altul de drum, măcar că și cunoașterea lor despre drum e de fapt o necunoaștere.

O, frații mei, pentru ce a lăsat Europa calea cea dreaptă și a rătăcit în pustia de nestrăbătut? Pentru că s'a îndepărtat de la Hristos cel Călăuzitor, și a început să întrebe de cale pe filosofii săi, pe căpeteniile sale, pe politicienii săi, pe cărturarii săi, pe toți ceilalți neștiutori ai săi și pe ghicitori. Europa nu-l mai întreabă calea pe Cel ce s'a pogorât din cer și s'a înălțat din nou la cer, pe Cel ce și-a vărsat pentru Europa sângele pe crucea Evreiască – ci s'a învățat să întrebe care e calea pe cei ce se întrec să fie călăuze, ale căror sfaturi se plătesc.

Prorocul Isaia, plin de Duhul lui Dumnezeu, a văzut viitorul omenirii – și ce a văzut acolo? *Acolò va fi cale curată, și cale sfântă se va chema, și nu va trece acolò necurat, nici va fi acolò cale necurată; iar cei risipiți merge-vor pre dânsa și nu vor rătăci.* /Isa. 35:8/ Demult s'a despărțit Europa de acea cale sfântă – s'au făcut o mie de ani. Nu se poate întoarce ușor la acea cale, căci acea cale sfântă e numai a

lui Hristos, iar ea, din ură pentru Evrei, Îl lepădă și pe Hristos. Tot treieră și treieră, iar atunci când termină, amestecă neghina cu grâul și le aruncă din arie.

Una singură e calea cea sfântă, dar sute sânt căile nesfinte. Mâna Domnului lovește toate căile, însă o miluiește doar pe una singură. Pe toate căile satana îl întovărășește pe om, însă Hristos o face doar pe o singură cale, pe calea sfântă.

Frații mei, calea cea sfântă a Domnului nici nu e neumblată, nici nepietruită, nici nemarcată, ca să ne putem plânge că nu o vedem sau nu o cunoaștem. Pe această cale au trecut sfinții apostoli, sfinții mucenici și mărturisitori, sfinții împărați Creștini și patriarhi, sfinții pusnici și sihaștri, și alte mii și mii, milioane și milioane. Pe această cale au trecut și mulți dintre înaintașii voștri, înainte de Sfântul Sávva și după Sfântul Sávva. Nu puteți spune că nu știți această cale. Aceasta e cea mai cunoscută cale din istoria Creștinilor și din istoria neamului vostru. Pe calea sfântă, Dumnezeu blagoslovește norodul Său sfânt. Amin.

22 Pe ce cale să pornim?
Oamenii nu pot urma calea cea dreaptă nu pentru că n'ar avea călăuză, ci pentru că au prea multe. Și încă dintr'o pricină, arătată de Prorocul Ieremía prin aceste cuvinte: *Știu, Doamne, că nu este a omului calea lui, nici bărbat va merge și va isprăvi călătoria sa. /Ier. 10:23/*

Dar cine ne va arăta calea? Numai Cel în a cărui stăpânire este viața omului. Numai Cel ce ne-a trimis pe acest drum al vieții ne poate fi cale și călăuză. Căci numai El știe cele două capete ale căii, începutul și sfârșitul. Și cine ar putea ști acestea, dacă nu a fost de

față la zidirea lumii și dacă nu este în stare să prevadă sfârșitul lumii zidite? Furnica, ce își măsoară cărarea ei în milimetri, nu ne poate spune nimic despre calea noastră lungă de kilometri; cum ar putea omul însuși, logodnic al morții încă din leagăn, să înfățișeze călătoria omenirii de mii de ani, de vreme ce propria sa călătorie în lumea aceasta ține o clipă sau două după socoteala Ziditorului vremilor, înaintea Căruia o mie de ani sânt ca o zi? Din pricina acestei desăvârșite nepriceperi și neputințe, oamenii începuturilor de la întunecarea lui Adam s'au tot înșelat cu privire la cale. Căci multe căi li s'au părut drepte, dar de fapt numai una este calea cea dreaptă, iar toate celelalte sânt greșite. Cu mult înainte de Hristos, înainte de noua socotire a anilor, înainte de capitolul mesianic din istorie, a văzut acestea și preaînțeleptul Solomón, zicând: *Este cale, care pare oamenilor dreaptă; iar sfârșitul ei duce în fundul iadului.* /Pil. 14:12/ O, frații mei, am putea afla oare vreun adevăr mai limpede? Nenumărate călăuze nedorite și necăutate ale vremurilor noastre ne cheamă: „Haideți pe drumul acesta! Asta-i singura cale bună!” Și noi privim, și la prima vedere ni se pare că așa este.

„Ascultați, oameni și popoare, calea științei este calea cea bună!” – strigă unii. Și nouă ni se pare că așa este. Dar cine merge pe această cale până spre capăt pricepe că omul care o urmează este aidoma viermilor și omizilor, maimuțelor și microbilor, și la sfârșit află moarte fără înviere, și noapte fără zori.

Alții strigă: „Ascultați, oameni și popoare, calea culturii, aceasta este singura cale bună. Celelalte căi sânt căile sălbăticiei!” Unii se păcălesc și aleg acest număr, precum la ruleta din cazinou, dar la sfârșit sânt păcăliți și batjocoriți, și fug de pe calea aceasta. Altfel ar cădea în cursa nereușitei și morții.

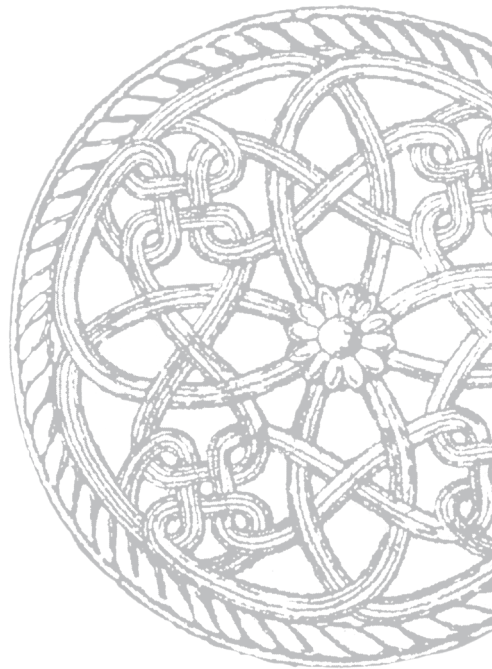
Cei de-ai treilea strigă: „Ascultați, oameni și popoare! Calea deplinei egalități între oameni este singura cale bună. Urmați-o, și veți fi

fericiți.” Și unora li se pare că într’adevăr aceasta ar fi calea dreptății și adevărului. Dar undeva pe drum înțeleg că cel care îi fura în vremea inegalității îi fură și în calea egalității, și atunci încearcă să se întoarcă și să scape de nenorocire și moarte.

Și cei de-ai patruzece, și ai cincizece, și ai zecezece, și ai o sutăzece, și ai miile strigă, și strigă, și strigă. Cu adevărat, viața omenească nu a semănat nicicând mai mult cu un iarmaroc plin de nenumărați amăgitori, ca în vremurile noastre. Se cuvine să fim cu multă luare aminte. Rătăciții se înfățișează drept călăuze. Amăgitorii se înfățișează drept prieteni. Incendiarii se înfățișează drept paznici ai casei. Bogătanii se înfățișează drept izbăvitori, desfrânații drept însoțitori, necredincioșii drept povățuitori, pierzătorii de suflete drept sprijinitori. Cu adevărat, nicicând de la Adam nu au fost mai multe călăuze mincinoase decât în veacul al douăzecilea. Și în toate veacurile, ca și în acesta, este o singură cale bună și o singură călăuză adevărată – Domnul Iisus Hristos, Messía, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul și Răscumpărătorul oamenilor.

Eu sânt calea, a spus El în urmă cu două mii de ani. Și după ce vor trece încă două mii de ani, cuvintele Lui vor răsuna precum argintul între pietre: *Eu sânt calea*. Și după alte două mii de ani, cuvintele Lui vor răsuna precum aurul între tinichele: *Eu sânt calea*. La sfârșitul sfârșiturilor, când toate reclamele murdare vor obosi, toate minciunile vor răguși, iar răgetul lor de leu se va schimba într’un șuierat răgușit de șarpe, atunci toate urechile vor auzi numai răsunetul argintiu al cuvintelor lui Dumnezeu: *Eu sânt calea*. Iar toate generațiile, printre care și a noastră, vor avea de ales între mulți rătăciți și Hristos Călăuzitorul. Alegerea este a voastră. Ce ar fi dacă și voi, Sârbii, v’ați răzgândi și ați alege din nou? Sfântul Sávva l-a ales pe Hristos, și douăzeci de generații de Sârbi au urmat lui Hristos și vieții. Oare voi și copiii voștri veți urma satanei și morții? Nu, ci lui Hristos. Amin.

SCRISORILE
23-33

23 „Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu.” Aceasta este chemarea sfinților proroci și a sfinților apostoli. Aceasta este chemarea Bisericii. Și toți cei ce au răspuns nu s’au rușinat.

„Veniți să ne închinăm culturii, împărăteasa și zeița noastră.” Aceasta este chemarea atheilor moderni. Aceasta este chemarea noilor închinători la idoli. Și toți cei ce au răspuns acestei chemări au murit rușinați și dezamăgiți.

„Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu.” Așa le-au strigat mucenicii închinătorilor la idoli care îi chinuiau pe Creștini. Iar chinuitorii le spuneau amenințător: „Dacă nu vă veți închina chipului Cezarului, atunci sânteți trădători, mari trădători. Căci Cezarul este Dumnezeu pe pământ, lui i se cuvine a ne închina.” La acestea, mucenicii, însângerați și răniți, răspundeau până la ultima suflare: „Un singur om în lume a fost Dumnezeu drept, veșnic și fără de moarte, și acela a fost Domnul nostru Iisus Hristos, Cel născut din Fecioară, Care a murit pentru noi și pentru Care noi, iată, ne dăm viața. A murit și a înviat, iar acum nu este mort, ci viu. Veniți, dar, sărmani închinători la idoli, să ne închinăm cu toții la Hristos cel fără de moarte, Împăratul nostru Dumnezeu.” Tot cel ce a ascultat această chemare a vitejilor sfinți ai lui Hristos nicidecum nu s’a rușinat, nici nu s’a temut de moarte, ci s’a bucurat de moarte.

„Veniți să ne închinăm mai-marilor noștri, în Pantheonul nostru național.” Așa strigă șovinii, din păcate și Creștini, ai tuturor popoarelor. „Mai-marii noștri, marile noastre căpetenii, oamenii de știință, doctorii, scriitorii, sculptorii, pictorii, cântăreții și politicienii, actorii și sportivii – ei sânt idolii noștri; în alți dumnezei noi nu credem.” Dar, să zicem, o mamă vine cu fiul ei care a înnebunit și spune: „Aud că în Pantheonul vostru sânt mulți zei, și l-am adus pe fiul meu bolnav cu mintea ca zeii voștri să se milostivească și să-i

reda sănătatea. Așa m'au sfătuit și doctorii ce s'au trudit mult, dar în zadar, ca să-l vindece. La sfârșit mi-au spus: Noi nu îl putem ajuta. Numai Dumnezeu poate. Și fiindcă am auzit că în Pantheonul vostru sânt mulți zei care-l pot vindeca, vă voi dărui cât voi putea. Sânt, e adevărat, și biserici unde se vorbește despre un singur Dumnezeu, dar eu, o femeie simplă, socotesc că cu cât sânt mai mulți, cu atât este ajutorul mai sigur." „Du-te de aici, femeie!" răspund mâniași șovinii, „dumnezeieștile noastre mărimi trăiesc numai în amintirea noastră, iar în Pantheon se păstrează doar osemintele lor." La care femeia le răspunde: „Iertați-mă, domniile voastre, am fost amăgită. Nimeni nu mi-a spus că Pantheonul vostru este doar o colecție de oase, un osuar al morților, ci dimpotrivă, dimpotrivă..."

„Veniți să ne închinăm și să cădem la înșuși Hristos, Împăratul și Dumnezeul nostru." Așa trâmbițează sfinții în întregul Cosmos, de două mii de ani. Nu este împărat afară de Hristos. Nu este Dumnezeu afară de Hristos. Nu este mântuitor afară de Hristos. Nu este tămăduitor, nici învietoare afară de Hristos. Haideți, copii ai lui Dumnezeu, veniți să ne închinăm și să cădem plângând după ajutor la Înșuși Hristos, Împăratul și Dumnezeul nostru. Oricine a ascultat acest glas de trâmbiță a călătorit cu bine în viață, s'a luptat vitejește în necazuri, s'a bucurat de moarte, iar pe cealaltă lume a împărășit cu Hristos – și încă mai împărășește. Cu adevărat, nimeni nu a fost rușinat.

„Veniți să ne închinăm aurului. Cu aurul se pot cumpăra toate. Aurul este singura noastră zeitare atotputernică." Așa strigă mamonistii, urmașii străvechilor închinători la diavolul Mamona.

Alții strigă: „Veniți să ne închinăm oțelului. Oțelul le poate su-pune pe toate. Aceasta este zeitarea timpului modern."

Dar toți cei ce s'au închinat aurului au murit de foame, și cei ce s'au închinat oțelului au pierit de oțel.

Întotdeauna începutul a dat dreptate satanei, dar sfârșitul a dat întotdeauna dreptate lui Hristos.

De aceea, voi toți care ați privit în urmă, nu mai priviți în urmă. Și cei ce ați șovăit, nu mai șovăiți. Și cei care v'ați îndoit, nu vă mai îndoiiți. Oare nu ați învățat nimic din sângeroasa încercare? Tot ce este în afara lui Hristos este amăgire și înșelare. De aceea, veniți și vă închinați la Hristos, Împăratul și Dumnezeuul nostru. Amin.

24 Cât a făcut Hristos pentru Europa și cum i-a mulțumit Europa lui Hristos? Aceasta, fraților, este un subiect de meditație și învățătură.

Ce a făcut, așadar, Hristos pentru Europa? Răspuns: mai mult decât totul. Căci tot ar fi însemnat ceea ce oamenii pot aștepta. Dar Hristos a făcut pentru Europa cu mult mai mult decât s'ar fi putut aștepta oamenii.

În Europa, Hristos a împrăștiat întunericul păgânismului și absurditatea închinării la idoli. Cu acesta am spus tot, pentru cel ce cunoaște înțelesul acestor două cuvinte: „păgânism” și „închinare la idoli.” Dar pentru acei care nu știu, vom spune ceva mai mult. Păgânismul și închinarea la idoli Europeană au fost tot atât de întunecate și de absurde precum păgânismul și închinarea la idoli a triburilor negrilor din Africa zilelor noastre. Dar mult mai necruțătoare, într'atât de necruțătoare, încât sângele urmașilor lui Iafeth a alungat oamenii pe meleaguri mai îndepărtate decât sângele lui Ham.

Religie fără Dumnezeu cel adevărat, căsătorie fără morală, societate fără milă, stat fără o rațiune mai înaltă decât cea a răpirii tâlhărești - într'un cuvânt: viață fără rost și moarte fără nădejde. Pe lângă acestea, frica neîntreruptă de înfricoșătorii dumnezei, care

trebuiau îmbunați cu jertfe sângeroase, umane și animale, apoi ghicitorile, vrăjitoriile și cele fără de număr și fără de sens ceremoniale din noapte și din zi. Întuneric și prostie în bordeiul țărănesc, întuneric și prostie în casa boierească, întuneric și prostie la curtea împărătească, și în poezie, și în toate. Satana a ținut legată omenirea Europeană până când s'a arătat Hristos. Și tot organismul omenirii Europene, tot trupul și sufletul au fost nu bolnave, ci însăși boala, asemenea omului lepros din cap până în picioare. Iar Hristos, când s'a arătat în asemenea bolniță și ospiciu prin slujitorii Săi, parcă ar fi spus ceea ce a spus femeii gârbovite de optsprezece ani: *Europa, slobozitu-te-ai de boala ta. /Lc. 13:12/* Și dintr'o dată Europa s'a îndreptat, și-a venit în fire, s'a luminat, s'a curățit și s'a cultivat. Ca și când cineva ar deschide ferestrele temniței și ar curăța, ar face ordine și ar tămâia. Pe lângă acestea, Hristos a dat popoarelor botezate ale Europei stăpânirea asupra întregii fețe a pământului, pentru ca, botezați fiind, să-i boteze și pe alții; sfințiți fiind, să-i sfințească și pe alții; învățați fiind, să-i învețe și pe frații lor mai întunecați și mai slabi. Iată, această minune a minunilor a făcut-o Domnul Iisus Hristos cu Europa.

La a doua întrebare, cum i-a mulțumit sau i-a răsplătit Europa lui Hristos, răspunsul nu este lumină, ci întuneric, nu e bucurie, ci jale. I-a mulțumit și i-a răsplătit precum acei Gadarini pe care Hristos i-a slobozit de legiuni de duhuri viclene și care l-au rugat apoi să plece de la ei: *Și a rugat pre dânsul toată mulțimea ținutului Gadarinilor să se ducă dela ei. /Lc. 8:37/* Și El a plecat. Nu le-a spus nici un cuvânt, ci a plecat. S'a dus, dar blestemul a rămas pe acele meleaguri. Și acel ținut al Gadarinilor, odinioară roditor și bogat, se înfățișează astăzi ochilor omenești ca un pustiu uscat, mohorât și blestemat. Gadarinii l-au rugat pe Hristos să plece de la ei. Europeii nu l-au rugat, ci l-au izgonit. Îl izgonesc prin tot ce le stă la îndemână: prin școli, prin

presă, prin politică, prin filme, prin ghicituri științifice și prin toată trufia lor culturală; Îl izgonesc și prin gânduri, prin cuvinte și prin fapte – fiecare în parte, în grup și toți laolaltă.

Dacă acestea s'au întâmplat Gadarei, care, în prostia ei, l-a rugat pe Hristos să se depărteze, cum îi va fi oare Europei, care nu îl roagă, ci, în răutatea ei, Îl alungă de la ea? Cum îi va fi, oare, Europei? Europei care s'a lepădat de Hristos și s'a întors la păgânismul ei străvechi, întunecat, absurd și rău-mirositor?

Aceste întrebări își găsesc un răspuns indirect în Evanghelie. Europei i se va întâmpla ce i s'a întâmplat Capernaúmului, acea cetate culturală, bogată, îngrijită, veselă și trufașă de pe țărmul Mării Galileei. Hristos i-a pecetluit soarta cu aceste cuvinte: *Și tu, Capernaúme, carea până la cer te-ai înălțat, până la iad te vei pogori; că de s'ar fi făcut în Sodom puterile carile s'au făcut întru tine, ar fi rămas până în ziua de astăzi. Însă zic vouă că pământului Sodomului mai lesne îi va fi în ziua judecății decât ție. /Mat. 11:23-24/*

O, frații mei, dacă s'ar fi făcut în India și în China minunile care s'au săvârșit în Europa vreme de două mii de ani, minuni nemăsurate și nenumărate, de multă vreme aceste două mari furnicare de oameni – jumătate din întreaga omenire – s'ar fi căit în țărână și cenușă, l-ar fi iubit pe Hristos și s'ar fi închinat Lui.

Eu nu mă îngrijorez de soarta Indiei sau Chinei. Mă îngrijorez de soarta Europei. Va cădea precum Capernaúmul. Și acolo unde astăzi sânt trufașele ei turnuri, vor fi mușuroaie de furnici; unde astăzi sânt bulevardele lor, vor fi mărăcini și șerpării; acolo unde acum este strigătul nerușinat împotriva lui Hristos, va fi țipătul bufnițelor și urletul șacalilor.

Pentru că atunci când Europa s'a crezut cultă, atunci s'a sălbăticit. Când a crezut că știe tot, atunci s'a prostit. Când a crezut că e foarte puternică, atunci a devenit neînsemnată ca o pânză de păianjen.

Iată, fraților, un subiect de meditație și de învățătură. Proslăviți-l pe Hristos Dumnezeu, ca și El să vă proslăvească în împărăția Sa cea cerească. Amin.

25 Unde este întunericul cel mai mare? Acolo unde strălucește cea mai puternică lumină, care apoi se stinge. Acolo este întunericul cel mai mare. În piața unde strălucesc sute de lumini și unde noaptea se întrece în lumină cu ziua, când toate luminile se sting, atunci, în acea piață se face un întuneric mai mare decât în corturile neluminate ale șatrelor Țigănești.

O, frații mei, în zilele noastre i-am înălțat pe conducătorii noștri și am deschis ochii și am văzut o asemenea piață, și era așa de luminată, încât se întrecea cu cerurile însorite. Dar toate luminile s'au stins, iar noi am privit de pe înălțimile Balcanilor și am văzut o vale fără lumină, întunecată precum hruba subpământeană a cârțiței. Acea piață este trecută pe hărțile lumii cu numele de Europa, iar la toate popoarele ei cu numele de atheism și nemilostenie.

Ce este Europa?

Este lăcomie și inteligență. Amândouă omenești: lăcomie omenească și sete de cunoaștere omenească. Iar acestea două sânt întruchipate de Papă și de Luther. Ce este, așadar, Europa? Papa și Luther. Culmea împlinirii lăcomiei omenești și culmea împlinirii setei de cunoaștere omenești. Papa European este întruchiparea lăcomiei omenești după putere. Luther cel European – hotărârea omenească de a afla totul prin inteligența sa; Papa ca stăpân al lumii și omul de știință ca stăpân al lumii. Aceasta este Europa în miezul ei, în esența ei, în toată istoria ei. Cea dintâi înseamnă aruncarea omeniirii în foc, cea de-a doua înseamnă aruncarea omeniirii în apă. Iar

amândouă înseamnă îndepărtarea omului de Dumnezeu. Căci prima înseamnă tăgăduirea credinței, iar a doua tăgăduirea Bisericii lui Hristos. În acest chip lucrează în trupul Europei duhul rău de iată, câteva veacuri! Cine poate oare alunga acest cumplit duh rău din Europa? Nimeni în afară de Cel ce e trecut cu slovă roșie în istoria neamului omenesc ca singurul izgonitor al dracilor din oameni. Bănuiți la cine mă gândesc. Mă gândesc la Domnul Iisus Hristos, Messía și Mântuitorul lumii, Cel născut din Fecioară, ucis de Evrei, înviat de Dumnezeu, adevărat de veacuri, arătat de ceruri, proslăvit de îngeri, mărturisit de sfinți și primit de strămoșii noștri.

Câtă vreme Europa a urmat lui Hristos, „Soarele dreptății,” și apostolilor, mucenicilor, sfinților și nenumăraților Săi cuvioși și dreپți, ea s’a asemănat pieței celei luminate de sute și mii de lumini mari și mici. Dar când lăcomia și inteligența omenească au lovit în Hristos precum două furtuni puternice, luminile de dinaintea oamenilor s’au stins, și întunericul a cuprins piața, precum într’o peșteră subpământeană de cârtiță.

Potrivit lăcomiei omenești, fiecare popor și fiecare om caută putere, plăcere și slavă întocmai după chipul Papei de la Roma. Potrivit inteligenței omenești, fiecare popor și fiecare om se socotește cel mai inteligent, zicând că i se cuvin toate bunătățile pământești. Cum să nu fie atunci războaie între popoare și între oameni? Cum să nu fie nebunie și mânie între oameni? Cum să nu fie molime, secetă, revărsări de ape, bube și tuberculoză, revoluții, și războaie, și iar războaie? Trebuia să fie toate acestea, așa cum trebuie să iasă puroiul din rana infectată, așa cum trebuie să se răspândească putoarea necurățiilor îngrămădite.

Papalitatea se folosește de politică, deoarece numai așa poate ajunge la putere. Lutheranismul se folosește de filosofie și știință, deoarece așa crede că va ajunge la cunoaștere. Așa că lăcomia a

pornit război împotriva cunoașterii, iar cunoașterea împotriva lăcomiei. Acesta este noul turn al Babilonului, aceasta este Europa. Dar în vremurile noastre s'a ridicat o nouă generație Europeană, care a cununat, prin atheism, lăcomia cu inteligența și s-a lepădat de Papă și de Luther. Acum nimeni nu ascunde lăcomia și nici nu laudă rațiunea. Lăcomia omenească și inteligența omenească sânt în zilele noastre cununate, într'o căsătorie care nu este nici catolică, nici lutherană, ci vădit și fățiș satanică. Europa zilelor noastre nu mai este nici papistă, nici lutherană. Este în afară de acestea și dincolo de acestea. Este cu totul pământească, fără vreo dorință de a urca la cer – nici cu pașaportul infailibilului Papă, nici pe scara inteligenței protestante. Ea se leapădă de călătoria din această lume. Dorește să rămână aici. Dorește ca mormântul să-i fie acolo unde i-a fost leagănul. Nu știe de vreo altă lume. Nu simte mireasma cerească. Nu vede în vis Îngerii și Sfinții. De Născătoarea-de-Dumnezeu nu vrea să audă. Curvia o întărește în ura pe care o poartă fecioriei. Întreaga piață este în întuneric. Toate luminile sânt stinse. O, ce întuneric cumplit! Frate la frate împlântă sabia în piept, crezându-l vrăjmaș. Tatăl se leapădă de fiu, iar fiul de tată. Lupul îi este lupului prieten mai credincios decât omul îi este omului.

O, frații mei, oare nu vedeți toate acestea? Oare n'ați simțit întunericul și fărădelegile Europei anticreștine pe spinarea voastră? Vreți cu Europa sau cu Hristos? Cu moartea sau cu viața? Întrebați-vă. Luminați-vă. Hotărâți-vă. Moartea sau viața. Acestea două le-a pus Moisi oarecând înaintea poporului său. Și noi le punem în fața voastră. Să știți: Europa este moarte, Hristos este viață. Alegeți viața, ca să fiți vii în veac. Amin.

26 Veacul nostru nu este bogat în înțelepciune. Din toate veacurile ce au trecut, acesta este, pare-se, cel mai sărac în înțelepciune. Nu numai că nu trăiește cu înțelepciune, ci nici nu știe ce este înțelepciunea. A uitat. Generațiile trecute știau ce e înțelepciunea, știau și când au greșit față de înțelepciune și când s'au depărtat de înțelepciune. Și erau în stare să se rușineze. În generația noastră mulți, prea mulți, nu mai știu nici ce e înțelepciunea, nici cât s'au depărtat de călăuză înțelepciunii. Din această pricină nu se mai vede roșeața rușinii pe chipul păcătosului. Din această pricină, încet, încet, ei se îngrămădesc spre pieire, iar bibliotecile lor se prăvălesc asupra-le ca o piatră de mormânt.

Nespus de triste sânt toate acestea, dar nu e nimic nou. Mii de minuni a săvârșit Domnul Dumnezeu, Il-Șaddai, Dumnezeu cel Atotputernic, mii de minuni a arătat de-a lungul a patruzeci de ani în Egipt și în pustie înaintea ochilor poporului lui Israíl – și nimic! Au văzut, s'au minunat, apoi au uitat și au căzut de la Dumnezeu, ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat. Aceași generație de Evrei care a trecut în chip minunat prin Marea Roșie ca pe un drum uscat, care a băut apă izvorâtă din piatră seacă și care a văzut minunata nimicire a lui Faraon și Amalíc, care zi de zi și an de an s'a hrănit cu pâine căzută din cer și se vindeca privind la șarpele de aramă, aceeași generație s'a îndoit de Dumnezeu, a căzut de la Dumnezeu, s'a închinat la idoli și s'a făcut una cu popoarele păgâne, care trăiau în întunericul și în umbra morții, fără cunoștința Dumnezeului adevărat și a puterii Sale înfricoșate. Iar când au intrat în Pământul Făgăduinței, s'au făcut și mai răi, l-au mâniat și mai mult pe Dumnezeu, s'au îndoit și mai mult de Dumnezeu, au căzut și mai mult de la Dumnezeu. Păcatele zilnice ale acestui popor amăgit se făcuseră ca niște așchii ce înteteau și mai mult focul mâniei Domnului.

În cele din urmă, poporul ales al lui Dumnezeu a primit ceea ce

merita. A fost lovit ca nici un alt popor, a fost risipit ca pleava în întreaga lume, vatra lui s'a stins și patria lui a trecut în stăpânirea altor popoare, dar mai bune ca el.

De aceea plânge Domnul prin gura Prorocului Său, Ieremia cel sfânt, spunând: *Povățuitorii poporului meu pre mine nu m'au știut, fii fără de minte sânt, și nepricepuți, măiaștri sânt a face rău; iar a face bine n'au cunoscut. /Ier. 4:22/*

Cât de vii și de actuale sânt aceste cuvinte! Parcă ar fi fost rostite astăzi, pentru generația de azi, nu Evreilor, ci Creștinilor! *Măiaștri sânt a face rău; iar a face bine n'au cunoscut*: cât de precis este acest diagnostic al Europei bolnave!

Cu adevărat, se pricepe să răpească, dar nu știe să dăruiască.

Se pricepe săucidă, dar nu știe să prețuiască viața altora. Se pricepe să facă mașinării pentru nimicirea oamenilor, a animalelor, a orașelor, a satelor și țarinilor – mașinării ce merg pe mare și pe sub mare, mașinării ce străbat pământul și zboară în aer – dar nu știe să fie plecată înaintea lui Dumnezeu și milostivă către popoarele mai slabe.

Se pricepe la născocirea gazelor toxice, pentru a otrăvi aerul respirat de oameni, însă nu știe să răsuflă prin Sfântul Duh al lui Dumnezeu, pentru a sprijini viețile ce sânt de la Dumnezeu și nu de la ea.

Se pricepe să se slăvească pe sine și să se preamărească prin cuvânt și prin scris, prin film, prin radio, prin presă și prin multe alte mijloace, dar nu știe prin nici unul din aceste mijloace să-l slăvească și să-l preamărească pe Domnul Dumnezeu, Ziditorul ei.

Se pricepe să fie egoistă și să aducă peste tot „crezul” egoismului, dar nu știe să fie mărinimoasă, iubitoare de Dumnezeu și de oameni.

Se pricepe să se hrănească cu cele ale pământului, dar nu știe să se hrănească cu cele ale cerului. Din această pricină, pământul a acoperit-o precum o piatră de mormânt, iar acoperișul pământesc a crescut prin ochi și urechi, prin duh și suflet. Și acum nu poate ve-

dea nimic în afară de pământ. Popoarele nebotezate râd de ea. Însă oare surdul poate auzi sau orbul poate vedea batjocurile?

Povășuitoarii poporului meu pre mine nu m'au știut, fii fără de minte sânt! – grăiește Domnul cel Atotputernic. Europeanii sânt noul popor ales, noul popor al lui Dumnezeu. Dar nu-l mai cunosc acum pe Dumnezeu lor, cu adevărat sânt fără de minte. Cunosc pietrele și nisipul, cunosc copacii și ierburile, cunosc maimuțele și odraslele maimuțelor, dar pe Dumnezeu nu-l cunosc, pe Hristos nu recunosc. De aceea sânt osândiți la pieire. Însă voi, fraților, să vă păziți de astfel de căderi. Cum? Proslăviți-l pe Hristos mai mult decât pe voi înșivă. Amin.

27 Fiul moștenește datoriile tatălui, și trebuie să le plătească. De nu le va plăti el, o va face fiul, nepotul sau strănepotul lui. Astfel, datoria trebuie plătită celui ce te-a împrumutat. Acesta e regula peste tot în lume, în societate. Fiul moștenește boala tatălui său. Dacă nu se lecuiește de ea, atunci boala va trece la fiul său, sau la nepotul său, sau la strănepotul lui, până la a patra spiță.

Dar dacă fiul plătește toate datoriile tatălui, atunci urmașii vor fi fericiți. Dacă fiul se vindecă de boala moștenită de la tatăl său, atunci urmașii vor fi sănătoși.

O, frații mei, veacul al XVIII-lea e tatăl veacului al XIX-lea, iar veacul al XIX-lea este tatăl veacului al XX-lea! Tatăl s'a îndatorat cu mult. Fiul nu a plătit datoriile tatălui său, ci și mai mult s'a îndatorat, iar datoria a căzut asupra nepotului. Tatăl s'a molipsit de o boală grea, iar fiul nu a căutat să se vindece de urăcioasa boală a tatălui său, ci și mai mult a înrăutățit-o – și boala l-a lovit pe nepot cu putere întreită. Nepotul este veacul al XX-lea, în care trăim noi.

Veacul al XVIII-lea a însemnat răzvrătirea împotriva bisericii și clerului Pontifului Róman. Veacul al XIX-lea a însemnat răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu. Veacul al XX-lea înseamnă pactul cu diavolul. Datoriile au crescut, boala s'a înrăutățit. Iar Domnul a spus că cercetează păcatele părinților chiar până la al treilea și al patrulea neam. Nu vedeți că Domnul a cercetat nepoții din pricina păcatelor bunicilor Europei? Nu vedeți nuiaua care lovește nepoții din pricina datoriilor neplătite ale bunicilor?

Împăratul antihrist reprezintă începutul veacului al XIX-lea. Papa antihrist reprezintă mijlocul veacului al XIX-lea. Filosofii Europeni antihriști, din casa de nebuni, închipuie sfârșitul veacului al XIX-lea. Bonaparte, Pius, Nietzsche. Trei nume funeste, a trei dintre cei mai greu bolnavi ai bolii moștenite.

Sânt, ei, oare, biruatorii veacului al XIX-lea? Nu, ci sânt cei mai mari purtători ai bolii moștenite din veacul al XVIII-lea. Cei mai greu bolnavi: Cezarul, Pontiful și Filosoful – nu în vechea Romă păgână, ci în mijlocul Europei botezate! Nu sânt ei biruatorii, ci cei mai mari înfrânți. Când Bonaparte a batjocorit în Kremlin cele sfinte, când Pius s'a proclamat fără de greșeală, când Nietzsche și-a mărturisit deschis că este în slujba antihristului – Soarele s'a întunecat pe cer. Nu unul, ci mai mulți să fi fost – o mie de sori! – toți s'ar fi întunecat de tristețe și rușine. Căci iată minunea nemaivăzută de lume: Împăratul atheu, Pontiful atheu și Filosoful atheu. În vremea lui Nero, cel puțin unul din cei trei nu era atheu: filosoful.

Veacul al XVIII-lea este veacul lui Pilát: l-a osândit pe Hristos la moarte. Veacul al XIX-lea este veacul lui Caiáfa: l-a răstignit pe Hristos din nou. Veacul al XX-lea este veacul Sinedriului alcătuit din Iude botezate și din Iude nebotezate. Acel sinedriu a proclamat că Hristos este mort în veac, și nu a înviat. Pentru ce, dar, vă mirați, fraților, că s'au abătut bătăi nemaivăzute asupra omenirii Europene,

bătăi până la sânge, până la os, până la măduvă – prin răscoale, revoluții și războaie?

Cine este, însă, biruitor, dacă nu Cezarul, Pontiful și Filosoful Europei descresținate?

După cuvântul lui Hristos, biruitor este mujicul Rus și țăranul Sârb: *Cel ce este mai mic întru voi toți, acela va fi mare. /Lc. 9:48/* Cine era cel mai puțin cunoscut, cel mai puțin însemnat și cel mai mic în veacul al XIX-lea, în veacul marelui Bonaparte, al infailibilului Pius și al inaccesibilului Nietzsche, dacă nu mujicul Rus pelerin la sfintele lăcașe și țăranul Sârb luptător împotriva Semilunii, dezrobitorul Balcanilor?

Câmp de luptă drăcesc! Cler drăcesc și înțelepciune drăcească – aceasta este Împăratul, Papa și Filosoful veacului al XIX-lea. Țăranul Sârb a închipuit cele potrivnice tuturor acestora: vitejia Creștină, mucenicia Creștină și înțelepciunea pescărească a Apostolilor. Despre el vorbesc și cuvintele de rugăciune al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus: *Mărturisescu-mă ție, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți, și ai descoperit pre ele pruncilor. /Mt. 11:25/* Ce le-a descoperit Dumnezeu țăranilor simpli? Le-a descoperit curajul bărbătesc, sfințenia cerească și înțelepciunea dumnezeiască. Le-a descoperit cele potrivnice Împăratului, Papei și Filosofului din Apus, la fel de osebite precum ziua de noapte.

O, frații mei, fiți alături de cei veșnic biruitori, nu de cei veșnic înfrânți! Să fim alături de pescari și mucenici, nu de Iród, de Pilát și de Caiáfa, atunci și acum, în vecii vecilor. Amin.

28 Dumnezeu este cel ce măsoară,
și măsura Lui este dreaptă.
El măsoară cu dreptate, și măsura Lui este exactă.

Acest fapt este pentru noi o mare mângâiere, dacă săvârșim binele, și frică, dacă săvârșim răul. Măsura lui Dumnezeu nu greșește nici măcar cu o miime de gram. Să nu se teamă dreptul, ci să se cutremure păcătosul!

Cântarul stă la poarta cetății, ca să cumpănească tot ce se aduce în târg, ca să măsoare cu oca obștească, după dreptate, fără înșelăciune și părtinire.

Toți am fost cântăriți la poarta acestei vieți, când am intrat în cetatea și târgul lumii acesteia.

În stația principală stă un ceas mare. Fiecare crede că acel ceas din stație arată ora exactă, și își potrivește ceasul după el.

Dumnezeu este Stăpânul timpului. El a rânduit fiecăruia durata viețuirii pe pământ – unora mai lungă, altora mai scurtă – neînsemnată și totuna în fața veșniciei lumii de apoi. O picătură de apă într'un ocean. Un fir de iarbă în nesfârșita stepă verde.

Dumnezeu este, așadar, măsurătorul valorilor, și măsura lui este exactă. Dumnezeu este socotitorul veacurilor, al anilor, al zilelor și-al minutelor, dar El nu poate fi socotit. Iar când e așa, frații mei, trebuie să ne încredințăm cântarului lui Dumnezeu și ceasului lui Dumnezeu! Celelalte vor veni de la sine.

Mincinoase sânt măsurile fiilor oamenilor; să nu ne mire acesta. Oamenii cei răi rânduiesc greșit vremea celui drept; sânt nefericiți în neștiința lor. Nu Îl cunosc pe Dumnezeu. Bătrânii Evreilor socoteau vrednicia Domnului Iisus, Messía și Mântuitorul lumii, după măsurile lor mincinoase și găseau că e vrăjitor, nu Messía; că înșeală poporul, nu că îl mântuiește. Astfel, cântarul cetății Ierusalimului s'a arătat a fi mincinos; cum erau atunci, oare, cântarele celorlalte

cetăți ale lui Israhel? Iród a trimis gealați ca să-l ucidă pe noul Împărat Iisus, săvârșind o înspăimântătoare tăiere: uciderea a paisprezece mii de prunci – dar pe El nu l-a ucis. Sabia nu l-a putut atinge, căci vremea vieții Lui era însemnată altfel pe ceasul lui Dumnezeu. Ceasul lui Iród s'a arătat mincinos.

Și așa, s'au arătat atunci mincinoase toate măsurile oamenilor; iar precum sânt măsurile cu care se cântăresc valorile, așa sânt și valorile unei vremi.

Cum e vremea noastră?

Vom afla prețuindu-ne pe noi înșine.

Marile puteri ale Asiei și Europei, sub care poporul Sârbesc a stat în robie, ne-au măsurat pe cântarul lor și ne-au dat un preț de nimic. Au privit vremea noastră după ceasul lor, ne-au numărat zilele în veacul acesta. Și una, și cealaltă, cântărirea și numărarea, au urmat cifra oficială a științei și politicii – știință infailibilă și politică infailibilă.

Dar și una, și cealaltă, s'au făcut de rușine. Amândouă s'au arătat a fi nu științe, ci ghicitură în palmă.

Poporul Sârb a fost cântărit cu măsura lui Dumnezeu, iar măsura Lui s'a arătat înaltă. A fost numărat după ceasul lui Dumnezeu, și s'a arătat mereu îndelungat. Ce reprezintă, așadar, mincinoasele măsuri omenești înaintea dreptei măsuri a lui Dumnezeu? Ce reprezintă numărătorile mincinoase ale fiilor oamenilor înaintea numărătorii Atotțiitorului?

De nu ne-ar fi cântărit Dumnezeu, fraților, noi, Sârbii, am fi fost alungați de multă vreme din cetatea și târgul acestei lumi, ca o marfă proastă și nefolositoare. De nu ar fi numărat Dumnezeu anii vieții noastre, de mult ne-ar fi îngropat marile puteri ale lumii și și-ar fi făcut drum peste mormintele noastre. Dar Domnul Dumnezeu este Stăpânul fiecărei ființe pe care a zidit-o. De nu ar fi fost El, vrăjmașii noștri ne-ar fi înghițit de vii.

Oare am înțeles toate acestea, frații mei?

Oare i-am mulțumit lui Dumnezeu din inimă?

Nu. De aceea ne-a lovit biciul Domnului, precum biciul păstorului care lovește turma ce se abate de la calea cea dreaptă.

Să ne venim în fire. Să ne închinăm lui Hristos, împreună cu păstorii, cu stelele și cu îngerii, împreună cu toți moșii și strămoșii noștri Sârbi. Să ne închinăm Atotputernicului Hristos și să-l proslăvim, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, în vecii vecilor. Amin.

29 Fiecare faptură a lui Dumnezeu e o mare taină, pecetluită cu multe pecetei. În clipa în care se deschide o pecete, apare o alta. Niciodată mintea omenească, de una singură, fără ajutorul Ziditorului, nu va putea rupe cea din urmă pecete a tainei vreunei ființe sau vreunui lucru din natură. Nici nu e de trebuință.

Și soarta unor oameni și neamuri este o mare taină. Iar dacă bunul nostru Ziditor nu ne-ar fi dat cheia către acele taine prin Prorocii și Dreptii Vechiului și Noului Legământ, nu am fi știut nimic, nici n'am fi putut găsi vreodată cheile tainicelor meniri ale oamenilor și ale neamurilor. Și soarta poporului Sârb e o mare taină. Pățimirea micului popor Sârb, ce întrece pătimirea tuturor popoarelor ce au apus de-a lungul istoriei, este cea mai întunecată pagină din cartea sorții acestui popor. Această pagină nu poate fi citită fără ocheanul numit Sfânta Scriptură.

În Sfânta Scriptură, viața oamenilor e înfățișată ca un legământ. Din feluritele legăminte ale oamenilor și ale neamurilor li se trage soarta. Sânt două feluri de legăminte de căpătâi: legământul cu

Dumnezeu și cu ce este plăcut lui Dumnezeu, și legământul cu potrivnicul lui Dumnezeu și cu ce este împotriva lui Dumnezeu. Adam și Eva s'au ținut la început cu credințioșie de legământul făcut cu Dumnezeu, dar apoi au călcat dragostea Ziditorului lor și s'au legat cu satana. Cea mai puternică și mai hotărâtă mișcare a lui Dumnezeu de a smulge neamul omenesc din rușinosul legământ cu satana a fost făcută prin Domnul Iisus Hristos. Satana i-a îndemnat pe aliații săi cu chip omenesc să Îl omoare pe Hristos. Dar Hristos a înviat, cu puterea Sa dumnezeiască, și prin învierea Sa a biruit satana și toți aliații acestuia. La despărțirea Sa de ucenici, Mântuitorul, purtător de biruință, a grăit: *Datu-mi-s-au toată stăpânirea în cer și pe pământ.* /Mt. 28:18/

Cu acest Atotputernic Hristos, Mântuitorul lumii, a făcut legământ poporul Sârb când s'a botezat în numele Lui, când s'a străluminat și s'a împodobit cu învățătura Lui. Și neamul Sârbesc s'a dăruit lui Hristos cu mare dragoste și L-a urmat cu multă credință, ca puține alte neamuri din Răsărit și ca nici un alt neam din Apus. Iar Hristos, la rându-i, a arătat negrăită dragoste pentru Sârbi. În această nespusă dragoste a lui Hristos pentru Sârbi se găsește tâcul multelor pătimiri Sârbești de-a lungul veacurilor, precum și a celor din veacul nostru. Cine are dragoste puțină față de cineva, îl muștră puțin pe prietenul lui necredincios. Dar cine are dragoste mare, mai puternic îl bate pe prietenul cel necredincios – aceasta e dezlegarea tainei. Toate cele mărețe, sfinte și slăvite ale Sârbilor, de-a lungul a o mie de ani, au venit de la Hristos. Însă Sârbii au încălcat legământul dragostei cu Hristos – dacă nu toți, atunci mulți dintre noi; și nu o dată, ci de multe ori. Din această pricină am fost bătuți atât de aspru, cum numai dragostea dumnezeiască știe să-l bată pe prietenul necredincios; să-l bată, nu să-l omoare, ca să-l smulgă din legământ cu diavolul – satana. Căci lepădarea de Hristos înseamnă legământ

cu satana, potrivnicul lui Dumnezeu. Iar legământ cu potrivnicul lui Dumnezeu înseamnă legământ cu moartea, legământ cu mormântul, legământ cu nedreptatea, legământ cu întunericul, legământ cu toată răutatea și prostia – ce duc, toate, la veșnica pieire; atât oameni, cât și popoare.

Cine ar putea spune că Sârbii nu au desfăcut, de-a lungul veacului al XIX-lea, legământul cu Hristos, puțin câte puțin, neîncetat, până în zilele noastre, până la ultimele două războaie cumplite? Dezlegându-ne de legământul cu Hristos, ne-am legat de tot ce este anticreștin, imitând Europa Apuseană, ruptă de multă vreme de la legământul dragostei lui Hristos și prinsă în legământul urii satanice a omului împotriva omului, a omului și a poporului împotriva lui Dumnezeu.

Înainte ochilor mi se întruchipează taina pătimirii Sârbilor. Și, cunoscând limpede această taină, în numele lui Hristos și al cetelor sfinților Sârbi din trecut, al sfinților și slăviților voștri înaintași, vă strig precum Ieremia: *Veniți și scăpați la Domnul, pentru că legătura vecinică nu se va uita.* /Ier. 50:5/ Ori, precum glăsuiește Biserica în vremea Marelui Post, chemându-și fiii cu aceste cuvinte: *Dezlegați-vă cu totul de marea legătură a nedreptății.* Fie ca toate legămintele voastre cu lumea această să fie un nimic înaintea legământului cu Hristos. Fraților, nu mai răniți dragostea lui Hristos, ca să scăpați de mânia dragostei. Amin.

30 Dacă ne vom lăuda, cu cine o vom face? Fiți cu luare-aminte, fraților, la cum pun întrebarea: nu spun „Cu ce ne vom lăuda?” ci „Cu cine ne vom lăuda.” Dacă cineva se laudă cu lucruri, se laudă cu ceva; dacă se laudă cu oameni, se laudă cu cineva. Mai prețuiți sânt oamenii decât lucrurile, și să

te lauzi cu niște oameni e mai bine decât să te lauzi cu niște lucruri. Unul se laudă cu vredniciei lui înaintași, altul cu copiii săi cei bine crescuți, altul cu prietenii lui credincioși, iar altul cu poporul său cel viteaz. Astfel de oameni sânt mai nobili și mai presus decât cei ce se laudă cu turmele de porci, cu diamantele, cu mărgăritarele, cu argintul, cu aurul, cu inelele, cerceii și veșmintele scumpe, sau cu mașinile, caii și alte poveri trufașe cu care își împovărează corabia vieții, ca să se scufunde înaintea Porții Raiului.

Noi, Sârbii, ca neam, am avea și cu cine și cu ce să ne lăudăm. Dar dacă vrem să ne suim mai presus de noi și de averile noastre, dacă vrem să ne lăudăm cu cineva care este cea mai strălucitoare podoabă a istoriei noastre și cea mai mare valoare a vieții noastre, atunci ne vom lăuda cu Mântuitorul lumii, Domnul Iisus Hristos.

Trei sânt treptele de laudă cu care oamenii și popoarele se pot lăuda. Cea mai de jos treaptă este când cineva se laudă cu niște lucruri, adică cu ceva. Următoarea treaptă este aceea când cineva se laudă cu niște oameni, adică cu cineva. Iar treapta cea mai de sus este când cineva se laudă cu Dumnezeu, Ziditorul său.

Oare ne vom lăuda noi, Sârbii, cu cultura noastră? Dar ce e cultura? Este lucrare omenească, un lucru al mâinilor omenești. Toate acestea sânt lucruri. Dacă ne vom lăuda cu cultura, ne vom lăuda cu ceva și nu cu cineva; ne vom lăuda cu lucruri stricăcioase, nu cu făpturi înțelegătoare. Vom fi, așadar, pe cea mai de jos treaptă de laudă. Am putea să ne lăudăm cu cultura noastră; cu adevărat, am putea, căci am avut și încă avem cultură. Cu adevărat, am putut fi cu mult înaintea altora, dacă așa ceva n'ar fi mai prejos de cinste și de vrednicie. Europa se laudă cu cultura; Sârbii nu s'au lăudat niciodată în istoria lor cu cultura. Așadar, dacă vom începe să ne lăudăm cu cultura, ne vom abate de la calea noastră și vom începe să mergem pe căile altora. Și aceasta am și făcut – ne-am abătut de

la calea noastră și am umblat pe căile altora, fapt pentru care am și pătit ca nimeni, niciodată...

Dacă Europa se laudă cu cultura, ea se laudă cu ceva, nu cu cineva. Căci și alte popoare au cultura lor, și nu au nevoie de cea Europeană. Alte popoare, precum Indienii și Chinezii au o cultură mult mai bogată, mai profundă și mai rafinată decât cultura Europeană; din această pricină ei urăsc și disprețuiesc cultura Europeană. De aceea, spunem: dacă Europa se laudă cu cultura, cu nimic se laudă.

Dacă Europa ar fi rămas Creștină, s'ar fi lăudat cu Hristos, nu cu cultura. Iar marile popoare ale Asiei și ale Africii, chiar nebotezate, dar având deschidere duhovnicească, ar fi înțeleș-o și ar fi prețuit-o. Căci acele popoare se laudă cu credința lor, cu dumnezeii lor, cu cărțile lor religioase; unele cu Coranul, unii cu Vedele sau cu altele. Ei, carevasăzică, nu se laudă cu lucrul mâinilor lor, cu cultura lor – ci cu ceva pe care îl consideră mai presus de ei, mai presus decât orice altceva. Numai popoarele Europene nu se laudă cu Hristos și cu Evanghelia lui Hristos, ci cu mașinile lor groaznice și cu produsele lor ieftine, adică cu cultura lor. Urmarea acestei lăudăroșenii a Europei cu insistență asupra culturii este că toate popoarele necreștine Îl urăsc pe Hristos și Creștinismul. Urând cele mici, urăsc și ce este cel mai mare. Urând produsele și oamenii din Europa, Îl urăsc și pe Dumnezeuul Europei. Dar, vai, Europa nici nu se sinchisește de aceasta - căci ea, mai înainte de toți, și-a urât și și-a lepădat Dumnezeuul. Neamurile Europene au ajuns la această stare de neînvidiat din pricina creșterii sale greșite sub înrâurirea unei biserici aflate în greșeală de 900 de ani încoace. Pentru aceasta nu popoarele Europene sânt de vină; de vină sânt conducătorii duhovnicești ai lor. Nu turma e de vină; de vină sânt păstorii.

Bine ar fi fost ca Europa să se laude cu Creștinismul drept moștenirea sa cea mai de preț și mai de cinste. Așa ar fi trebuit

să fie, așa a și fost în primele veacuri de la Hristos – Europa a fost destinată Creștinismului, s'a asemuit cu Creștinismul. Rostul pe care Dumnezeu îl rânduise continentului European era slăvirea lui Hristos și propovăduirea Sa pe toate continentele, la toate neamurile. Europa nu are cu ce să se laude în afară de Creștinism. Fără Hristos, Europa este cel mai sărac cerșetor și cel mai crud tâlhar al lumii acesteia.

Serbia e vecina Europei, dar Serbia nu este Europa. Să ajute Europa, dacă vrea și dacă poate, dar să nu se contopească în Europa, să nu se piardă în Europa. Într'un cuvânt: să fie cu Hristos, să se laude cu Hristos și cu nimic altceva, iar atunci lumina cea cerească se va revărsa înaintea ei. Și va ști încotro merge. Va vedea calea cea bună. Să-l proslăvească pe Hristos, de acum înainte ca și până acum, și nu se va rușina. De la Hristos, milă peste Serbia, iar lui Hristos, de la Serbia slavă și laudă, în vecii vecilor. Amin.

31 Marea nu se liniștește niciodată. Nu vorbesc aici de furtuna care face marea să se certe cu sineși. Marea nu se liniștește nici când e adormită, liniștită, netedă și tăcută. Mișcarea mării se poate vedea în flux și reflux, în înaintarea și retragerea apei. Țărnul nisipos ba e larg și alb, ba e iar acoperit de apă. Aceasta se întâmplă în fiecare zi, la ceasul rânduit, de când există marea, de când a cuvântat Ziditorul în cea de-a treia zi a Facerii: *Adune-se apa cea de subt cer într'o adunare și să se ivească uscatul!* /Fac. 1:9/

Nu vorbim oare și noi adesea, fraților, despre marea vieții, despre valurile vieții, despre furtuna vieții, despre corabia de pe marea vieții, despre limanul cel neînvingător? Și pe drept vorbim! Totul este înfățișarea sau chipul vieții noastre omenești. Vorbim însă mai rar

despre fluxul și refluxul vieții, cu toate că și despre acestea se poate vorbi referindu-ne la soarta noastră de aici și de acolo.

Spun de aici și de acolo, și mă gândesc la cele două țărmuri ale mării vieții. Un țărm e de partea aceasta, iar altul de cealaltă parte. Acel țărm nu se vede, dar noi călătorim pe marea vieții de la acest țărm văzut spre cel nevăzut. Amândouă țărmurile au între ele multe asemănări și deosebiri. O mare deosebire stă în faptul că pe acest țărm se simte când fluxul, când refluxul, în timp ce pe celălalt se simte și se vede doar fluxul. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că aici uneori sânt mai mulți cei ce se nasc, alteori sânt mai mulți cei ce mor, pe când dincolo este o vărsare neîncetată, fără revărsare, totdeauna flux, fără reflux.

Fraților, ne naștem aici, dar nu pentru aici. Trăim aici, dar nu pentru viața aceasta. În clipa în care ne naștem aici, sântem înscrși în cartea veșnică a acelei lumi, între locuitorii și cetățenii acelu țărm de unde nu mai este întoarcere. Și cu cât este mai mare refluxul pe acest țărm, cu atât mai mare este fluxul pe țărmul celălalt.

Toți plângem după rudele și prietenii adormiți, căci moartea înseamnă despărțire, iar dragostea nu poate îndura despărțirea fără lacrimi. Și Hristos, Cel fără de moarte, Biruitorul morții, a lăcrămat pentru prietenul Său adormit, Lázăr. Căldura dragostei e cea care dezgheață inima noastră și stârnește lacrimi. Dragostea nu îndură despărțirea, osebirea, depărtarea fără să simtă durere. Dragostea caută apropierea, unirea, chiar până la asemănare, între două sau mai multe persoane. *Eu întru Tatăl și Tatăl întru mine este. /Io. 14:11/ Ca toți una să fie, precum tu, Părinte, întru mine și eu întru tine, ca și ei întru noi una să fie. /Io. 17:21/ Aceasta este dragostea.*

O, voi, îndureraților, să nu vă gândiți că nu văd întrebarea dureroasă pe buzele voastre tremurânde: De ce Dumnezeu dragostei mi-a luat dragostea mea, dulcele meu prunc? Sau fratele?

Sau sora? Sau fiul? Sau fata? Sau scumpii nepoți? Sau soțul meu cel bun? Sau soția? Sau nora, sau cumnatul, sau bunicul? O, frații mei, Dumnezeu i-a luat tocmai din dragoste, tocmai pentru că El este Dumnezeul nostru, Dumnezeul dragostei. I-a luat în cealaltă lume, unde este un neîncetat flux de călători ce se întorc dintr'o țară îndepărtată în patria veșnică, la părintele lor ceresc.

A venit războiul și pe acest țărâm s'a făcut un mare reflux, dar pe celălalt țărâm al mării vieții un mare flux. Fecioara culege cu mâna flori în livadă, iar cosașul cosește repede, la rând. În vreme de pace, îngerii lui Dumnezeu culeg unul câte unul, dar în vremea războiului strâng cu coasa.

Oare Dumnezeu este drept? Mai mult decât drept. Oare Dumnezeu este milostiv? Mai mult decât milostiv. Oare nu este dreptate și milă când îți ia pruncul ca să nu se mai chinuiască aici și să-l ducă la curtea Sa împărătească? Dacă un împărat pământesc ți-ar fi cerut pruncul pentru curtea sa, ca să învețe și să crească acolo, l-ai fi dat cu bucurie. Însă orice împărat pământesc este muritor. Când va muri, copilul tău ar putea fi alungat de la curtea împărătească. Dar împăratul ceresc nu moare. Iar copilul tău are acolo asigurată fericirea veșnică, ce condeiu nu poate a o zugrăvi, nici limba a o povesti. Pentru aceasta, să ne închinăm Domnului Dumnezeu, Stăpânul vieții și morții, și să ne încredințăm Voii Sale celei sfinte. Iar noi să ne pregătim a ne învrednici de întâlnirea în Împărăția Cerurilor cu dreptele noastre rude prin toate cele rânduite de Biserică, și mai cu seamă prin rugăciune și milostenie. Amin.

32 Biserica îi învață pe oameni credința. Ce este credința? Credința este cunoașterea lui Dumnezeu încredințată oamenilor. Credința este acea cunoaștere la care oamenii nu ar fi niciodată în stare să ajungă dacă Dumnezeu nu le-ar arăta-o și încredința-o. Nu este cunoașterea celor mărunte și neînsemnate, ci a celor mai de seamă, trebuincioase și mântuitoare. Toate strădaniile oamenilor nu ar putea da jos vălul ce acoperă cele mai de seamă taine ale vieții. Numai Dumnezeu, după mila Sa, a vrut să dea jos acel văl și să arate oamenilor dulcele adevăr.

Că toate strădaniile oamenilor au dat greș în a da jos vălul ce acoperă cele mai de seamă taine ale vieții, o mărturisesc limpede țările păgâne: Egiptul, India și China, cele mai mari culturi ale lumii. În acele țări, oamenii au ajuns, prin strădania lor, la foarte multe cunoștințe: casnice, de drept, de matematică, de astronomie, fizice și psihice; la atât de multe cunoștințe, încât ele sânt, cu adevărat, spre mirarea, rușinea și ocară Europei. Însă toate aceste cunoștințe ale lor sânt precum stelele fără soare. Căci cine dă lumină stelelor? Soarele. Acele neamuri au cunoscut stelele, dar nu au cunoscut Soarele. Închinătorii la idoli nu știu de Soare; ei abia deslușesc stelele. De aceea sânt necunoscători de Dumnezeu și închinătorii la idoli, pentru că nu cunosc Soarele și cred despre orice stea că e Soare.

Istoria lumii arată că cele mai mari culturi omenești se aseamănă întru totul în privința celor mai de seamă înțelesuri ale vieții cu cele mai mici culturi, și că cele mai învățate popoare sânt pe deplin egale cu triburile nomade și dezbrăcate din Africa. Zeii Egiptului cultivat sânt și zeii din colibele Nubiei. Zeitățile Indiei celei pline de cunoaștere sânt și zeitățile canibalilor din insule. Credința în duhurile strămoșilor din preajma casei din marea Chină este întocmai cu credința ciobanilor neștiutori de carte din deșertul Gobi. Oare ce înseamnă acest fapt? *Înseamnă că progresul culturii nu a influențat*

cu nimic progresul credințelor. S'a înaintat numai în latura artistică a credințelor: în vreme ce păstorii din Himalaia ciopleau simplu chipul lui Brahma și al Shivei, din doar câteva creștături în lemn, oamenii din sudul Indiei cultivate ciopleau același chip în marmură și fildeș. Însă credința a rămas aceeași: aceleași nume ale zeilor, aceeași groază, aceleași rugăciuni și jertfe superstițioase.

De se va închina omul maimuței vii ori maimuței din lemn, maimuței plămădite din lut ori maimuței sculptate în fildeș sau marmură, oare nu sânt toate aceeași absurditate, aceeași nesocotință, aceeași întunecare? Iar cultura nu numai că nu a înlăturat închinarea la maimuțe, ci a întărit-o, prin faptul că l-a sculptat meșteșugit în marmură pe așa-zisul zeu-maimuță. Oriunde priviți, se vede aceeași situație: culturile neamurilor păgâne au sprijinit temeinic întărirea păgânismului acestora.

Credința adevărată, credința Creștină – aceasta e cunoașterea descoperită de Dumnezeu oamenilor în privința celei mai de seamă lucruri: despre Unul Dumnezeu, despre suflet, despre calea vieții, despre cealaltă lume și despre Judecata lui Dumnezeu. Această cunoaștere descoperită nu ține nici de cultură, nici de incultură; nici de cunoașterea omenească, nici de necunoașterea lucrurilor lăaturalnice. Iar lucruri neînsemnate sânt acestea: cum se face săpunul din seu, cum se extrage fierul din minereu, cum se fac drumurile și se ridică podurile, cum se numără, se socotește și se măsoară, cum se sădește și se altoiește, cum se cunoaște înțeleșul. Pentru aceste cunoștințe mărunte, este de ajuns înțelegerea omenească. Școala modernă și-a făcut sieși și lumii un dumnezeu din aceste cunoștințe mărunte ale sale. Aceasta este *cunoașterea care semețește*, /I Cor. 8:1/ precum înțelept grăiește Sfântul Pável, sau *cunoașterea cu mincinos nume*, /I Tim. 6:20/ tot după cuvintele lui. Cu multe veacuri înainte, universitățile Europene se îngrijeau cu adevărat de cunoștințele

cele mai de seamă și mai de căpetenie ale vieții. Însă când au văzut că acele cunoștințe nu se pot dobândi prin strădania omenească fără descoperirea cea binevoitoare a lui Dumnezeu, atunci acele universități, una după alta, au decăzut și s'au prefăcut în prăvălii și în magazine de mărunțișuri, de unde se poate cumpăra tot ce rodește pământul, însă nimic din cele ce vin din ceruri.

Școala Europeană s'a depărtat de credința în Dumnezeu. Din această pricină s'a preschimbat într'o cameră de otrăvire, de aici provine moartea omenirii Europene. În culturile păgâne, niciodată știința nu s'a îndepărtat de credință, chiar dacă credința era greșită și absurdă. Numai în Europa s'a întâmplat așa ceva, în cea Europă care a primit de la Dumnezeu credința desăvârșită. Dar din pricina certei cu căpeteniile bisericii, Europa s'a mâniat și s'a lepădat de credința cea desăvârșită, păstrând doar știința cea desăvârșită. O, frații mei, Europa a lepădat cunoașterea lui Dumnezeu și a primit necunoașterea omenească! Ce nebunie, câtă întunecare!

După Europa ne-am luat și noi. Pentru aceasta, am pățimit cumplit. Oare ne vom înțelepți? Oare vom avea înțelepciunea și curajul să ne întoarcem din rătăcire pe calea cea dreaptă, înaintea Europei și fără Europa? Aceasta este întrebarea de viață și de moarte pusă acum înaintea noastră. Să apucăm, dar, pe calea părinților noștri, și nu ne vom înșela. Să ne întoarcem la credința cea dreaptă și să lepădăm știința cea mincinoasă, și nu ne va părea rău. Să fim oameni, nu maimuțe, și Dumnezeu ne va primi ca fii ai Săi. Amin.

33 Alegerea lui Dumnezeu, fraților, se deosebește dintru început de alegerea oamenilor.

Dumnezeul l-a ales pe Avraám, bătrânul de o sută de ani și fără copii, să fie mai roditor decât toți oamenii lumii, iar urmașii lui mai numeroși decât stelele cerului și nisipul mării. Și așa a fost.

Dumnezeu nu i-a ales nici pe cultivații Romani, nici pe îndestulații Egipteni, nici pe măiaștrii Ellini, nici pe înțelepții Indieni ca să-i fie popor ales, mesianic, ci pe robii Evrei – un popor neînsemnat, neștiutor de carte, înfometat, sărac, un popor de robi, de chirpiciari, un popor ce trăia în colibe de paie și lut, fără știință, fără artă, fără poezie, fără cetăți și sate, fără stat și fără libertate. Dumnezeu l-a ales nu pe puternicul Faraon al Egiptului, ci pe păstorul Moisi ca să facă cunoscute printr'însul tablele celor Zece Porunci de căpătâi ale Sale, fără de care un popor nu poate ființa ca popor, nici un stat ca stat.

Dumnezeu l-a ales pe plugarul Ghedeón ca să izbăvească poporul lui Israíl din robia Madianiților. Pe cine a ales? Pe cel mai mic dintre cei mici, precum însuși Ghedeón mărturisește îngerului care i-a vestit chemarea: *Iată, neamul meu este cel mai sărac din seminția lui Manasi, iar eu sânt cel mai mic în casa tatălui meu.* /Jud. 6:15/

Dumnezeu l-a ales pe țăranul Davíd, păstorul, să fie viteaz în luptă, psalmist și proroc, și împărat pe tron, așa cum nu a mai fost nici înainte, nici după el.

Dumnezeu l-a ales pe văcarul Amós să-i fie proroc, să îndemne poporul și să-i mustre pe împărați.

Și așa mai departe, avem multe pilde scrise, unde Dumnezeu îl ridică pe cel mic ca să-l rușineze pe cel mare, și-l înalță pe cel neînsemnat ca să-l rușineze pe cel lăudat. Dar toate acestea sânt doar o umbră a celor întâmplare când Însuși Dumnezeu, Împăratul Împăraților, s'a pogorât pentru a ne cerceta. Pe cine a ales Domnul când s'a pogorât printre oameni, când s'a născut din Preasfân-

ta Maria Fecioara și de la Duhul Sfânt, când s'a arătat oamenilor ca înfricoșat și blând Messia al lumii? Cu adevărat, nu i-a ales pe Cezarii Romani, nici pe poeții Ellini, nici pe maghii Egipteni, nici pe matematicienii Arabi, nici pe astronomii Perși, nici pe cărămidarii Babilonieni, nici pe filosofii Indieni, nici pe înțelepții Chinei... Ci pe cine a ales Domnul? I-a ales pe pescarii Galileieni și pe săracii Iudeilor, pe cei mai neînsemnați și mai necunoscuți, pe cei mai de jos și mai lepădați.

Pe cine a ales Dumnezeu când a vrut să izbăvească Rusia de crotopitorii străini? Pe un meșteșugar, Milin.

Pe cine a ales Dumnezeu când a vrut să sfârșească samavolnicia mahomedană din Europa? Pe țărani și călugării Șumadie: Karageorge, Miloș, Hagi-Stevan și mulți alții.

O, fraților, așa e lucrarea lui Dumnezeu: El îngăduie căpeteniilor unui popor, cărturarilor, celor cultivați, celor învățați și celor prea înțelepți în ochii lor, să năruiască lucrul lui Dumnezeu din această lume, să piardă poporul, să piardă statul, ca apoi Dumnezeu să îndrepte greșeala lor prin cei mai mici, cei mai săraci și mai neînsemnați. Oare, de ce e așa? Simplu, pentru ca lumea să vadă că Dumnezeu e Cel ce îndreaptă, iar nu oamenii. El face din Avraám cel fără copii tată al multor fiii. Dumnezeu lucrează minuni prin Moisi. Dumnezeu dă putere și biruință lui Ghedeón. Dumnezeu dă vitejie și dar de cântare lui Davíd și înțelepciune lui Solomón, fiul lui Davíd. Dumnezeu procește prin văcarul Amós ce va să fie. Dumnezeu îi încinge cu putere pe pescarii cei temători, îi îmbogățește cu înțelepciune și cu darul vorbirii, cărora nu li se poate împotrivi nimeni din lume.

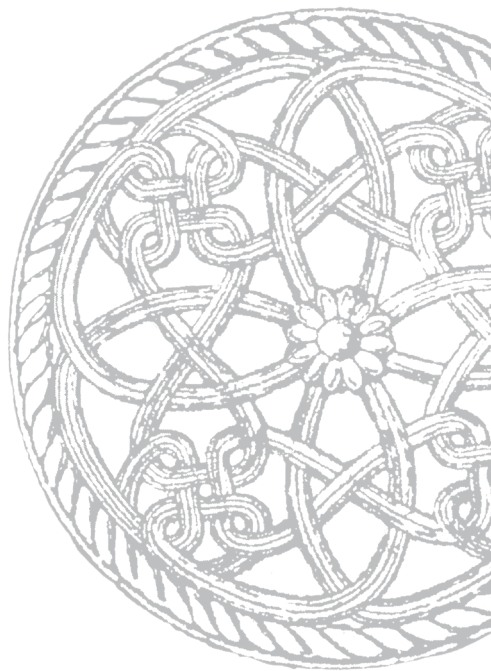
Întotdeauna Dumnezeu îl alege pe cel neputincios între oameni pentru ca înțelepții să-l vadă pe El, Cel Prea puternic, ascuns îndărătul celui neputincios. Întotdeauna Dumnezeu îl alege pe cel

neputincios și neînțelept în ochii oamenilor pentru ca lumea să-l vadă pe El, Cel Preaînțelept, ascuns îndărătul celui neștiutor și neînțelept. Întotdeauna Dumnezeu alege pe cel necunoscut, lipsit de slavă și neînsemnat pentru ca lumea să-l afle îndărătul acestuia pe El, Cel Preaslăvit, Cel mai mărinimos, Cel mai de seamă.

Când omul se arată mare în lume, se vestește pe sine și nu pe Dumnezeu. Când omul se arată mic, dar cu mare menire în lume, el Îl vestește pe Dumnezeu și nu pe sine. Alegând oameni mici, Dumnezeu se vestește și se adevărește prin ei. Căci atunci când Cezarul, sau Faraonul, sau Maharajahul face vreo faptă, oamenii spun: „Aceasta a făcut-o Cezarul, sau Faraonul, sau Maharajahul!” Dar când neînsemnații pescari Pétru și Ioán au însănațosit ologul din naștere, lumea a spus: „Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu!” Cei mari nu au vrut ca Dumnezeu să se descopere prin ei. De aceea Dumnezeu se arată prin cei mici și micuți, slabi și neînsemnați.

Frații mei, numai acele faptele săvârșite de Apostoli ajung pentru a dovedi prezența lui Dumnezeu, puterea Sa și purtarea Sa de grijă. Deschideți-vă ochii și veți vedea. Cugetați, și veți înțelege. Credeți, și vă veți mântui. Lui Dumnezeu fie slava, în vecii vecilor. Amin.

SCRISORILE
34-44

34 Oaspeți sântem și călători pe acest pământ. Acesta este adevărul de căpătâi al vieții noastre; aceasta este îndemnul biblic dat oamenilor de la început la sfârșit.

Oaspeți sântem la masa Stăpânului Dumnezeu. Călători sântem pe cărările moșiei Sale. Niciodată de la începutul vremilor nu a mai avut Stăpânul Dumnezeu astfel de oaspeți neobrăzați la masa Sa precum Apusenii. Niciodată nu a mai trecut peste moșia sa vreun alai mai pustiitor.

De când s'a arătat Soarele pe bolta cerească ca simbol al lui Dumnezeu și măsurător al vremii, oamenii și popoarele lui Dumnezeu au purtat cu sine două felinare pe calea ce străbate această viață. Cel dintâi și cel mai de seamă era credința, iar cel de-al doilea și mai în spate – gândirea. Aceasta era rânduiala dreaptă și firească, dintru început și până în epoca Apuseană a vremii noastre: mai întâi credința, apoi cunoașterea. Apusenii au răsturnat și au întors această rânduială, punând înainte felinarul cunoașterii lor și trăgând îndărăt felinarul credinței, al lui Dumnezeu. Această răsturnare nefirească a iscat o nemaipomenită obrăznicie a oaspeților de la masa Stăpânului Dumnezeu și a pricinuit nemaîntâlnita pustiire a tuturor țărinilor lui Dumnezeu pe fața pământului.

De nu veți crede, nici veți înțelege /Isa. 7:9/ – a strigat Israiliților marele Proroc Isaia. Cu alte cuvinte: lăsați în față lampa lui Dumnezeu ca să lumineze calea, iar în spatele acesteia puneți lămpița înțelegerii voastre. Nu faceți pe dos, ca să nu rămâneți în beznă. Căci lămpița înțelegerii voastre primește lumină de la lampa credinței dumnezeiești, precum Luna de la Soare. Oare ar lumina Luna fără Soare? Oare ar fi știut vreodată cineva că există Luna dacă n'ar fi văzut-o în lumina luată de la Soare? Nimeni, niciodată. Cine crede, acela și înțelege.

De aceea a grăit prorocul către Dumnezeu: *Întru lumina ta, Doamne, vom vedea lumina.*

Fără lumina Ta, Doamne, toate opaițele noastre rămân stinse. Fără Soarele Tău, toate mințile omenești rămân neluminate, asemenea Lunii fără lumină. Iar când, cu credință în Tine, în cele descoperite de Tine, în cele cuvântate de Tine, în sfaturile, poruncile și îndrumările Tale, ne luminăm lumea și viața, abia atunci, în acea lumină, poate înțelegerea noastră să lucreze, să măsoare, să numere, să deosebească, să închipuie, să priceapă. Numai la lumina Soarelui deosebim mărgăritarul de nisip; numai în lumina Ta deosebim binele de rău și adevărul de minciună.

Credința e mai veche decât înțelegerea. Copilul trăiește ani de zile cu credință în cuvintele părinților săi; iar părinții nu îl vor înșela. În fața Părintelui lor cel ceresc, oamenii vor fi și vor rămâne mereu copii. Din această pricină, credința este hotărâtoare pentru oameni, de-a lungul întregii vieți. Nu există nici o vârstă sau vreo perioadă de maturitate, nici vreo știință sau vreo cunoaștere în care omul să poată zice: „Acum nu mai am nevoie de îndrumarea lui Dumnezeu.”

La ce ar folosi ochii, dacă nu ar fi Soarele? Oare am mai fi putut vedea ceva, am mai fi putut distinge ceva? În întuneric, omul se descurcă mai bine pipăind cu mâinile și cu picioarele decât privind cu ochii. Așa și fără lumina credinței lui Dumnezeu, înțelegerea omenească nu vede nimic, nu deosebește nimic.

Așa cum nu înțeleg nimic nici cei ce au lepădat credința în Dumnezeu și descoperirea lui Dumnezeu! Chiar și cel mai școlit European, ce a agonisit multe moșii, nu înțelege nimic. Are mai puțină înțelegere decât orice necreștin din India sau din China. Căci până și necreștinii pun întotdeauna mai înainte felinarul credinței, și abia apoi felinarul înțelegerii omenești. Când roțile din spate sânt puse în locul celor din față, carul se va strâmba și se va răsturna.

Ce este credința? Este cunoașterea lui Dumnezeu, predanisită oamenilor de Însuși Dumnezeu. În lumina cunoașterii lui Dumnezeu, și cunoștințele noastre ajung sigure și folositoare. În schimb, fără credință, cunoștințele noastre sânt foarte primejdioase pentru viața și fericirea omenirii. Toate aceste lucruri sânt dovedite de realitatea din Apus.

Pentru aceasta, să așezați cum trebuie amândouă felinarele date de Dumnezeu, căci și credința și înțelegerea sânt de la Dumnezeu: mai întâi felinarul credinței, și apoi felinarul înțelegerii. În lumina credinței lui Dumnezeu, lumina înțelegerii noastre este blândă, plăcută și încântătoare, în vreme ce fără credință ea este aspră și respingătoare, groaznică și ucigătoare. Țineți minte și spuneți-le alor voștri: *De nu veți crede, nici veți înțelege*. Mai înainte felinarul lui Dumnezeu, și după acesta felinarul omenesc. Această rânduială a călăuzit oamenii spre înțelepciune, putere și fericire. Câtă vreme va dăinui cosmosul, această rânduială va fi socotită ca singura bună. Amin.

35 Nu te lua după ce văd ochii. Căci ochii văd cele de deasupra, nu cele din adânc; văd veșmântul, nu miezul; văd actorul, nu omul; văd omul, nu pe Dumnezeu. Minteaa binecuvântă vede ceea ce ochiul nu poate vedea; vede adâncurile de sub suprafață, vede miezul de sub veșmânt, vede omul de dincolo de actor, și pe Dumnezeu dincolo de om. Cele ce nu se văd sânt pentru cei maturi; cele ce se văd sânt pentru copii. Toate profunzimile și înălțimile ființei sânt nevăzute; tot miezul, toată esența și tot rostul tuturor lucrurilor este nevăzut – nevăzut pentru ochiul simțitor, dar văzut pentru ochiul lăuntric, pentru vederea dumnezeiască din lăuntrul nostru, iar aceasta este mintea. Într'un cuvânt, ochiul trupesc vede semnele sau chipurile, iar mintea vede duhul și rostul.

Pentru ce în pilde grăiești lor? – întrebau ucenicii pe Domnul lor. Iar El le răspunse: *Pentru că vouă s'au dat a cunoaște tainele împărăției cerurilor, iar acelora nu s'au dat.* /Mat. 13:11/ Deschiși sânt ochii lor, dar mintea nu le e deschisă. Cu ochii trupești privesc și văd lucruri trupești, văd suprafața acelor lucruri, culoarea și forma lor, dar nu sânt în stare să vadă nici miezul cel dinlăuntru, nici rostul, nici înțelesul acelor lucruri. De aceea, lor trebuie să le vorbești în pilde, adică în simboluri sau imagini, în descrierile înfățișării exterioare, accesibilă ochiului. Aceasta se aseamănă hranei sugarilor. Adulții au nevoie de o hrană mai consistentă. Omul împlinit cunoaște tainele, căci se străduiește neîncetat să afle cele dinlăuntru.

Poveștile sânt pentru copii. Symbolismul, esteticul naturii e pentru copii. Toate acestea sânt frumoase și firești. Este frumos să fii copil, și este firesc pentru copil să se ia după ochii trupești și să treacă cu vederea trupească peste suprafața lucrurilor. Dumnezeu iubește copiii. *Prunc este Israel, și eu am iubit pre el* /Iosia 11:1/ a zis Domnul prin prorocul Său. Dar este urât când omul în vârstă dă în mintea copiilor. Urât și nefiresc.

Apusul a dat în mintea copiilor. În aceasta stă urâciunea și nebulnia lui. În perioada sa Creștină, atunci Apusul era ortodox, el vedea cu duhul și privea cu mintea. Însă cu cât s'a îndepărtat mai mult de adevărul și virtuțile Creștine, cu atâta i s'a scurtat vederea duhovnicească, până ce, în veacul al XX-lea, aceasta s'a întunecat de-a binelea. Nu i-au mai rămas acum decât ochii trupești, pentru vederea materială. Apuseanul și-a înarmat ochii cei trupești cu multe instrumente nemaiîntâlnite, pentru a vedea mai bine și mai în amănunt lumea materială, forma și culoarea ei, numărul, măsura și distanța. El se uită prin microscop și vede viermișorii, microbii, precum nu i-a văzut nimeni, niciodată. Se uită prin telescop și vede stelele ca și cum ar fi deasupra hornului casei, așa cum nime-

ni altul dintre oameni nu le-a mai văzut vreodată. Dar până aici; atât, și nimic mai mult! Însă în ceea ce privește întreaga vedere și pătrundere duhovnicească în miezul ascuns al lucrurilor, în rostul și înțelesul întregii zidiri din marele cosmos de deasupra noastră, o, frații mei! – în această privință, omenirea Apuseană de astăzi e mai oarbă decât Arabia musulmană, decât India brahmanilor, decât Tibetul budist și decât China animistă. O mai mare rușine pentru Hristos decât aceasta, ca ceibotezați să fie mai orbi decât cei nebotezați, nici că se poate.

Apostolul Pável ar fi rostit întocmai și astăzi cele dezvăluite Galatenilor botezați, pentru bătrânul Apus căzut în mintea copiilor. Așa a scris el Galatenilor: *O, fără de minte Galateni, cine pre voi a zăvistuit ca adevărului să nu vă plecați, voi înaintea ochilor căroră zugrăvit au fost Iisus Hristos întru voi răstignit? Așa fără de minte sânteți? Dupre ce în Duh ați încăput, acum în trup săvârșiți?* /Gal. 3:1, 3/ Și Europa de odinioară începuse cu duhul, iar acum în trup se săvârșește, adică în vedere trupească, în judecată trupească, în dorințe trupești și în câștiguri trupești. Ca și cum ar fi fost înșelată! Întreaga ei viață din vremurile noastre este cuprinsă între două dimensiuni: lungime și lățime. Ea știe numai de spațiu, adică de lungime și lățime. Nu știe nici de adâncime, nici de înălțime. Din această pricină, se luptă pentru pământ, spațiu, extindere. Pentru spațiu, numai pentru spațiu!

De aici, război după război, și grozăvie după grozăvie. Căci Dumnezeu nu l-a zidit pe om să fie doar o vietate în spațiu, ci ca să pătrundă cu mintea în adâncimea tainelor și să se ridice cu inima la înălțimile dumnezeiești. Războiul pentru pământ este un război împotriva adevărului. Iar războiul împotriva adevărului este un război împotriva firii dumnezeiești și omenești.

O, tristețe mai amară decât pelinul! Cât de mult suferă, se nevoiesc și se jertfesc oamenii pentru trecătoarea și amăgitoare împărăție

pământească! Dacă ar fi primit să pătimească măcar a suta parte din aceste chinuri și jertfe pentru împărăția cea cerească, războiul de pe pământ le-ar fi fost pricină de râs în hohote! Cu greu dau doi bănuți lui Hristos, iar templului diavolului Marte îi dau copiii și toată avuția!

Fie ca Europa să se reboteze și să se întoarcă spre Hristos. Să pomenească pe Preasfânta Născătoare-de-Dumnezeu și pe cei 12 mari Apostoli, iar solzii de pe ochii ei vor cădea. Și va fi din nou frumoasă precum era în urmă cu o mie de ani, Europa ortodoxă a lui Hristos. Și va fi fericită, iar noi împreună cu ea. Și se vor bucura popoarele înlăcrimate ale Europei, și vor cânta cu noi cântare de slavă lui Dumnezeu, în vecie: *Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaóth, plin este cerul și pământul de slava ta. Amin.*

36 Milostiv este Domnul celor ce se tem de El. În cântece se spune întotdeauna că vitejii neamului nu se temeau de nimeni, afară de Dumnezeu.

Ce înseamnă frica lui Dumnezeu? Înseamnă frica de a nu încălca legea lui Dumnezeu. Înseamnă ca în fiecare zi și în fiecare ceas să cugetăm la poruncile Sale și să ne străduim a le împlini. Cine pierde frica lui Dumnezeu și calcă poruncile lui Dumnezeu, prin hulirea sfânt numelui Său, prin închinarea la cultură ca la Dumnezeu, prin disprețuirea părinților săi și luarea în derâdere a celor bătrâni, prin nepăzirea Duminicii ca zi de prăznuire a Învierii lui Hristos, ori necrezând a fi o fărădelege uciderea, preacurvia, vorbirea și mărturisirea strâmbă, ca și poftirea și răpirea a ce este al altuia – așadar, cine calcă în acest chip poruncile lui Dumnezeu, toate sau numai una din ele, pierde frica lui Dumnezeu. Pentru aceasta,

în el se sălășluiește frica de orice umbră, de țipătul vulpii, de glasul cucuvelei, până și de foșnetul frunzelor. Nimic nu-i mai cumplit pe lume decât omul care a pierdut frica lui Dumnezeu. Cel ce încalcă poruncile lui Dumnezeu și viețuiește nu după poruncile lui Dumnezeu, ci după poruncile sale, pierde frica lui Dumnezeu; cu alte cuvinte, se face pe sine Dumnezeu. Rodul pierderii fricii lui Dumnezeu este primirea a mii de frici, frică de mii de umbre, de glasuri și de murmure din jur. Nu este atunci mai bine pentru om să aibă frica lui Dumnezeu, fără să mai aibă frică de nimeni și de nimic altceva?

Neamul nostru i-a cântat și i-a cinstit doar pe acei viteji care au avut frica lui Dumnezeu; i-a prețuit și i-a cântat pe sfinții și pe mucenicii noștri pentru credința în Hristos, și pe mii și mii de mucenici pentru Sfânta Cruce. Va veni vremea când poporul îi va cinsti și pe prorocii noștri Sârbi.

Un astfel de proroc, din munții de lângă Ujițe, a prorocit cu exactitate matematică tot ce se va întâmpla peste o sută de ani. Nu vom înșira acum toate minunatele sale prorocii, ci ne vom opri numai la una din ele: „Va veni mai întâi o vreme a unui război atotă-lumea și apoi a unui război de obște, când sufletul neamului nostru va fi copleșit de încercări. Atunci cei vii vor merge în cimitire și vor striga morților: Sculați-vă, ca să intrăm noi.” Iată că am ajuns să trăim aceste vremuri și am trecut prin ele – cei mai tineri, prin una din acele vremi, iar noi, cei mai în vârstă, prin amândouă aceste vremuri, adică grozăviile și urgiile celor două războaie mondiale. Toate, într'un răstimp scurt de numai douăzeci de ani.

Când, copiii fiind, citeam acea prorocie, ne minunam și nu puteam crede cum cei vii i-ar putea pizmui pe cei morți, cum de-ar vrea să fie în locul lor. Nu credeam că acestea vor fi cu putință, până ce nu le-am trăit. O, frații mei, cu adevărat, noi, cei mai în vârstă, am trăit de două ori acele urgi și grozăvii prorocite, când toți cei vii

îi pizmuiau pe cei morți, iar toți cei ce umblau pe pământ voiau să fie sub pământ; într'un cuvânt, când moartea era mai dragă decât viața, iar neființa mai dragă decât ființa. Acea vreme apocaliptică, noi, Sârbii, am trăit-o de două ori într'o generație. Și acum privim, prieten la prieten, unul în ochii altuia, după toate cele ce am trăit, și ni se pare că am îmbătrânit cu mii de ani. Și abia ne mai cunoaștem. Abia ne mai asemănăm cu acele ființe de acum douăzeci de ani. Plugurile tuturor urgiilor ne-au brăzdat. Tăvălugul de oțel s'a abătut asupra noastră și ne-a subțiat precum o foaie de hârtie. *Trecut-am prin foc și prin apă /Ps. 65:12/* au spus nevoitorii lui Dumnezeu cu mii de ani înainte. Această pătimire a lor am trăit-o noi în veacul al douăzecilea, de zece ori, de o sută de ori mai mult. Am fost trecuți prin focul lui Dumnezeu, al chinurilor și nedreptăților, al amenințărilor și vărsărilor de sânge, al suspinelor și vaietelor, și-al distrugerilor în massă. Apoi am fost trecuți prin apa lacrimilor. De unde atâtea lacrimi la un singur om? Ce lucru minunat: când toate lichidele trupului seacă, mai rămân lacrimile. Am fost trecuți prin izvorul lacrimilor, al lacrimilor părinților pentru copii și-al copiilor pentru părinți, al nevestelor pentru soți și-al soților pentru neveste, al fraților pentru surori și-al surorilor pentru frați, al vecinilor pentru vecini, al nașilor pentru fini și finilor pentru nași, al prietenilor pentru prieteni, al patrioților pentru patrioți, al mucenicilor pentru mucenici. Focul, lacrimile, sângele, vaietul, horcăiala, moartea, mormântul – toate acestea șapte nu s'au despărțit de noi în vremea celor două ultime războaie prorocite, așa cum nu se despart plămâni de aer.

Frații mei, noi nu osândim pe nimeni. Noi înșine sântem de vină. Sântem vinovați în fața singurului Dumnezeu adevărat, căci am urmat mincinoșilor zei ai culturii. De aceea Dumnezeu ne-a lăsat să cădem în iadul unde El nu este, ca să vedem cum este fără El.

Și am văzut, și am simțit. De aceea, fiind acum înviați, vrem să-l cunoaștem doar pe El, să credem doar în El, să-l slăvim doar pe El. Orice altceva în afara Sa este minciună și moarte. În El este viața și puterea și slava, în vecii vecilor. Amin.

37 Astăzi facem pomenirea morților. O, Doamne, câți vii sânt printre cei morți, și câți morți sânt printre cei vii! Tu singur știi, numeri, socotești. Iartă tot, și mântuiește pe toți. Mila Ta, Doamne, să covârșească toate păcatele și rușinile noastre.

O, ce este omul? *Spicul ierbii*, precum a spus Ióv, pe care îl cosește mâna lui Dumnezeu. Ce rămân? Paietele. Ce se ia cu mâna nevăzută? Spicul. Al Tău e sufletul, Doamne, iar trupul e al pământului. La despărțire, fiecare își ia ce-i al lui: pământul – trupul, Domnul – sufletul.

Cunoașterea noastră este una cu necunoașterea în amândouă cazurile: și când privim la cel viu, și când privim la cel mort.

Nimic nu știm deopotrivă, nici despre ce este viu, nici despre ce este mort.

Cel viu pregătește slava celui mort. Aceasta îi e osteneala vieții. Când moare, se destramă și slava.

Cel viu pregătește zestrea celui mort. Aceasta îi e grija vieții. Când moare, zestrea o primește o văduvă străină.

Cel viu pregătește case și hambare. Când moare, toți se văd în case și hambare, afară de el și de ai lui.

Cel viu pregătește domenii și moșii. Când moare, înscrisurile domeniilor și moșiilor le poartă dușmanii lui.

Cel viu pregătește fiilor lui moștenire și bunăstare. Când moare, moștenirea o iau cei de alt neam, iar de bunăstare au parte cei de alt neam.

Unde sânt coroanele? În groapa de gunoi.

Unde sânt mărgăritarele? În cenușă.

Unde sânt cinstirile și onorurile? În strunele rupte și în timpanele sparte.

Unde este strălucirea feței și a ochilor? În obraji umflați și în bezna orbitelor goale.

Unde este farmecul rotunjimilor și plinătății trupului? În viermăraia și în murdăria de negrăit.

Unde sânt sâni atrăgători, care tresăltau de dragoste? În mușuroiul de sub copitele măgarilor.

Unde sânt mâinile mai scumpe decât aurul, care slujeau oaspeților? Acum sânt bețe uscate sub roțile căruțelor.

Unde sânt picioarele iuți, care alergau să apere dreptatea? Iată-le sub furnicar, unde nu se mai vorbește de dreptate și nedreptate.

Unde sânt chefurile petrecăreților, unde-i cântecul celor voioși, unde-i larma celor puternici, unde-i vuietul celor trufași? Unde-i strigătul și răcnetul celor năimiți și corupți? O vor ști mai bine decât capul tău tălpile tale, când vor călca peste osemintele lor uscate, pentru că te vor înțepa și te vor face să gemi.

Unde sânt împărații, Doamne? Întreabă slugile lor.

Unde sânt bogătașii, Doamne? Întreabă cerșetorii.

Unde sânt femeile frumoase? Întreabă viermii și râmele.

Pe deplin, nimica sântem în fața lui Dumnezeu. Doamne Dumnezeul nostru, nimica sântem! Răsărim și ne uscăm ca iarba. Ne risipim ca un nor fără apă. Ne ofilim ca florile în grădină. Ne înălțăm și ne pierdem ca fumul și aburul. Venim și trecem ca nuntașii. Ne auzim și amuțim ca sunetul fluierului. Sântem ca un călător care poate zice: Bună dimineața!, dar nu-i mai e dat să spună: Bună seara! Sântem ca o poezie pe care o recită poetul și, într'o clipă, se întrerupe.

Pe deplin, nimica sântem, Doamne Dumnezeul nostru! Nimic,

nimic, nimic! Dar, de aceea, Tu ești tot și toate. Toată plinirea în Tine este. Toată bucuria, în Tine. De vei voi, Doamne, miluiește-ne și ne mântuiește pe noi! Amin.

38 Când fiii îl jignesc pe părintele lor și pleacă de la el, le va putea fi oare bine? Privește în jurul tău, și vezi; întreabă-i pe bătrâni, și vei auzi că în veci, neconținut au pățimit. Dacă astfel de fii s'ar fi căit și s'ar fi întors la tatăl lor, ar mai fi avut nădejde de viață; însă cei ce au rămas statornici în samavolnicie n'au mai putut vedea soarele pe cerul lor, nici bucuria din casa lor; au plâns în țară străină și mormântul lor nu a fost în cimitirul strămoșilor.

Acestea ne învață Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu.

Ce altceva ne mai învață Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu?

Ne învață că trebuie să respirăm, să trăim și să umblăm întru Dumnezeu.

Ne mai învață că trebuie să privim prin Dumnezeu dacă vrem să vedem firele osebite ale urzelii vieții; că trebuie să ascultăm prin Dumnezeu dacă vrem să înțelegem întâmplările acestei lumi; că prin Dumnezeu trebuie să cugetăm, să dorim și să făptuim, dacă vrem să cugetăm, să dorim și să făptuim ce este drept și se potrivește menirii ființei noastre. Într'un cuvânt, trebuie să trăim, să umblăm, să privim și să făptuim în lumina lui Dumnezeu, precum omul treaz ce trăiește, umblă, privește și făptuiește în lumina Soarelui. Pe cei ce sânt așa, Sfânta Scriptură îi numește fii ai lui Dumnezeu, ai luminii și ai zilei. Iar pe cei ce orbecăie în întuneric, fără lumina lui Dumnezeu, Sfânta Scriptură îi numește fii ai întunericului.

În zilele noastre, mulți fii ai oamenilor nu vor să fie fii ai lui Dum-

nezeu. S'au despărțit de Dumnezeu lor și au plecat bâjbâind pe căile lor. I-au lăsat Tatălui lor cel ceresc numai zidurile bisericilor și mănăstirilor, iar ei au înșfăcat tronurile, puterea, stăpânirea, statul, oastea, țara, minele, ziarele – toate mijloacele pământești și toată strălucirea statului. Înainte de toate, despărțirea de părinte este un păcat greu. Iar pe lângă aceasta, despărțirea oamenilor de Dumnezeu, din vremea noastră, e cumplit de nedreaptă. Deși tatăl a săvârșit tot, a zidit tot, a rânduit tot, fiii săi cei nemulțumitori i-au lăsat numai o fărâmă din avere, o colibă, în vreme ce ei au luat toate palatele, toată bogăția și toată fala acestei lumi. Cu adevărat, astfel de fii nu vor privi soarele pe cerul lor, nici bucurie nu va fi în casa lor, ci vor avea parte de întuneric și promoroacă, de durere și deznădejde.

Sfânta Scriptură este chemarea lui Dumnezeu către toate neamurilor pământului de a veni și a învăța de la soarta neamului Israelitean. În vremurile bune, acel neam se ținea de poala lui Dumnezeu precum se ține un copil de poala tatălui său, și nu putea nici să vorbească, nici să scrie, nici să meargă, nici să respire, nici să are, nici să ducă război fără să pomenească numele Domnului și Ziditorului său. Adesea, însă, acest neam se răzvrătea împotriva Dumnezeului său și o lua pe cărările greșite, după voia inimii lui; și tot rătăcea și rătăcea, și cădea, și pătimea, robea și era călcat. Din această pricină, Domnul a grăit prin prorocii săi încununați: *Auzi, norodul meu, și voiți mărturisi ție, Israile, de mă vei asculta pre mine: Nu va fi întru tine dumnezeu nou, nici te vei închina la dumnezeu strein: că eu sânt Domnul Dumnezeul tău, cela ce te-am scos din pământul Eghiptului; lărgește gura ta și voiți umplea pre ea. Și nu a ascultat norodul meu glasul meu, și Israîl nu s'a uitat la mine: și am slobozit pre dânșii dupre meșteșugurile inimilor lor, merge-vor întru meșteșugurile lor. De m'ar fi ascultat norodul meu, Israîl de ar fi umblat în căile mele, întru nimic aș fi smerit pre vrăjmașii lor, și asupra celor ce necăjesc pre dânșii aș fi pus mâna mea. Vrăjmașii Domnu-*

lui au mințit lui, și va fi vremea lor în veac. Și au hrănit pre ei din grăsimea grâului, și cu miere din piatră au săturat pre dânșii. /Ps. 80:8-16/

O, frații mei, nu este aceasta, oare, povestea Europei zilelor noastre? Nu e, oare, istoria Serbiei? Serbia lui Hristos a urmat Europei, a mers pe toate căile ei alunecoase și s'a prăvălit împreună cu ea.

O, dacă poporul Sârb, copt cinci sute de ani în focul pătimirilor spre a fi pâine dulce Domnului său, ar fi urmat căile sfinților săi înaintași, căile Domnului! Domnul ar fi fost cu el și l-ar fi apărat de toți vrăjmașii săi cei fără de Dumnezeu. Ar fi fost liniștit, îndestulat și fericit, sub umbra aripilor Domnului.

Dar Europa a pornit după gândurile înșelătoare ale filosofilor săi, și a căzut la vale, urmând dorințele înșelătoare ale inimii ei. Această Europă a ajuns pentru Serbia mai dragă decât Hristos cel înviat, al cărui semn al Crucii îl poartă pe stema și pe drapelul său, veacuri la rând. Iar Europa s'a prăbușit precum o ulcea pe piatră, și fiii Serbiei au sângerat precum cei ce se târâie pe pietre ascuțite, apăsați de stânci grele.

Am plătit scump această învățătură. Viitorul va arăta dacă ne vom folosi de ea. Doamne Dumnezeule, Care cu asprime ne-ai rănit, miluiește-ne! Dă-ne înțelepciune și putere să ne folosim de scump-plătita încercare. Nu ne lăsa, Doamne Dumnezeul nostru, și nu ne lepăda pe noi. Ție, slavă și laudă, în vecii vecilor. Amin.

39 *Să dați pre unul ca acela satanei spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască. / I Cor. 5:5/*
Ce este ieftin, și ce este scump?

Oamenii vorbesc în fiecare zi despre valori, și sfădesc neîncetat despre prețul fiecărui lucru.

Ce este ieftin și ce scump pentru însuși omul?

Averea e cea mai ieftină, trupul e mai scump decât averea, iar sufletul e mai scump decât amândouă. Când omul se naște, averea vine pe locul al treilea, iar când moare, e cea dintâi care îl părăsește. Într'adevăr, când moare, omul se desparte mai întâi de avere, și apoi de trup. Omul poate trăi și fără avere, și fără trup, numai fără suflet nu. Când omul intră din lumea nevăzută în această lume văzută, el intră cu trup, dar fără avere, iar când iese din această lume, iese și fără avere, și fără trup. Omul poate fi închipuit, așadar, și fără avere, și fără trup, dar nu poate fi închipuit fără suflet, căci sufletul este ființa vie a omului, esența omului. Sfinții lui Dumnezeu și toate rudele noastre ce au trecut prin acest câmp de luptă în care ne aflăm acum, sânt în acea lume doar niște suflete vii, fără trup și fără avere. Și vor rămâne astfel până la sfârșitul tragediei istorice a omenirii, până la sfârșitul vremii și la învierea din morți a trupurilor.

Dumnezeu dă trupul și averea oamenilor zidiți precum un cântar, pe care sufletul își arată vrednicia în fiecare zi. Prin milostenie și îndurare, sufletul se răscumpără în fiecare zi și în fiecare ceas; prin milostenia făcută din avere și prin îndurarea făcută cu trupul. *Dă și îndură* – și atunci amândouă talerele se vor cumpăni, iar sufletul tău va fi scris în cartea celor mărinimoși și sfinți.

Dacă e vorba nu de un om, ci de un întreg popor, atunci averea poporului o reprezintă statul. Și când se măsoară vremea unui popor, mai întâi este măsurat statul, apoi trupurile cetățenilor. Precum cu Dreptul Ióv. Acest Drept Ióv avea o avere mare, ca nimeni altul, nici

din apropiere, nici din depărtări. Era sănătos și chipeș la trup, încât vederea sa trezea respectul tuturor. Și, cel mai însemnat lucru, era deosebit de evlavios și aducea în fiecare zi jertfă lui Dumnezeu pentru sine și pentru copiii săi, pentru cei șapte fii și trei fiice.

De două ori a îngăduit Dumnezeu satanei celei negre să vină asupra lui Ióv, ca să încerce credința lui Ióv și iubirea sa pentru Dumnezeu. Întâia dată i-a îngăduit Dumnezeu satanei să se atingă doar de averea lui Ióv. Și îndată satana și-a arătat meșteșugul de a prăpădi și a nimici. Averea lui Ióv fu nimicită; animalele răpite, slujitorii tăiați, casele năruite, fiii și fiicele ucise. Într'o clipă, Ióv cel bogat a rămas fără nici o avere; Ióv cel fericit fără fericiții săi copii. Atunci, însă, sufletul lui Ióv nu l-a hulit pe Dumnezeu, ci a strigat: *Domnul au dat, Domnul au luat, cum au plăcut Domnului, așa s'au și făcut: fie numele Domnului binecuvântat!* Așadar, Dreptul Ióv a rămas credincios Domnului său chiar și fără vreo avere, numai cu trupul său gol, dar sănătos. Și satana a fost rușinat. Atunci satana, cerând, a dobândit îngăduință de la Dumnezeu ca să se poată atinge și de trupul Dreptului lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu îi îngădui și aceasta, dar îi spuse ca de suflet să nu se atingă: *Iată ți-l dau ție, numai de sufletul lui să te ferești!* Și nesuferitul satana a lovit trupul lui Ióv; l-a lovit cu lepră, cu bube mari și cu răni cu puroi, din tălpi până în creștet. Iar Ióv s'a așezat în cenușă, și a luat un ciob ca să scoată puroiul din rănile trupului său. Însă, cu toate acestea, sufletul lui Ióv a rămas curat și sănătos, și credincios lui Dumnezeu. Și, încă o dată, satana fu rușinat, și fugi în iadul său. Iar Dumnezeu îi întoarse lui Ióv sănătatea și averea, și îl blagoslovi la sfârșit mai mult decât la început. Ióv a avut mai mari averi decât înainte, iar a dobândit șapte fii și trei fiice, și a fost sănătos cu trupul și fericit, trăind încă multă vreme; apoi a murit *plin de zile*.

Soarta neamului Sârbesc se aseamănă soartei mult-pătimitorului Ióv, mai mult decât soarta oricărui alt popor din lumea Creștină.

A fost lovită și averea, și trupul său, dar Dumnezeu i-a păzit sufletul. Averea lui – statul lui – a căzut și s'a prăpădit de multe ori. După fiecare destrămare a statului, Sârbii au fost uciși trupește fără milă și fără număr. Dar sufletul și l-au păzit, și au rămas întotdeauna cu sufletul credincioși Domnului Hristos. Cu adevărat, dacă cineva cercetează în istorie până la ce cădere a ajuns statul Sârb, și cât de mulți Sârbi au pierit, au fost chinuiți sau luați în robie – oricine ar spune că dănuirea în lume a poporului Sârbesc și faptul că încă se mai aude cuvânt Sârbesc e o mare minune a lui Dumnezeu. Cum se poate explica această minune în istoria lumii, reprezentată de poporul Sârbesc? În același fel în care se poate explica și soarta Dreptului și mult-pătimitorului Ióv. Nu a îngăduit Dumnezeu, frații mei! Nu a îngăduit Dumnezeu, copiii mei, ca satana să se atingă de sufletul poporului Sârb. I-a îngăduit să lovească statul și trupul, dar l-a oprit să se atingă de sufletul Creștin cel viu și mare al acestui neam. Iar cât timp într'un popor sau într'un om sufletul este viu și puternic, nimic nu s'a pierdut din ceea ce pare pierdut, nimic nu a murit din ceea ce este năruit. În toate pierderile pe care le-am suferit, nu s'a pierdut niciodată Biserica și cântecul – Biserica cu credința și cântecul cu istoria. Acestea au fost păzite și acestea ne-au izbăvit. De aceea, fraților, să cinstim Biserica și să păstrăm cântecul. Să-l slăvim pe Domnul Dumnezeu prin Biserică și prin cântecele neamului. În toate năzuințele, acestea ne-au fost cele două aripi. Însă Biserica e mai veche decât cântecul și istoria noastră. Din Biserică, ca dintr'un izvor, s'a revărsat râul istoriei Sârbe, cândva curată, cândva însângerată, dar întotdeauna adâncă. Pentru aceasta, să ne adunăm în jurul Bisericii neamului nostru precum copiii în jurul maicii. Hristos e miezul Bisericii. Iar Hristos este nebiruit și de neînving. Lui, slavă și laudă, împreună cu Tatăl și Duhul Sfânt, în veci. Amin.

40 *Doi oameni s'au suit în biserică să se roage, unul Fariseu și altul vameș. Fariseul stând, așa se ruga întru sine: Dumnezeule, mulțămescu-ți că nu sânt ca ceilalți oameni, hrăpitori, nedrepti, preacurvari, sau și ca acest vameș; postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să ridice către cer, ci își bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului. /Lc. 18:10-13/* Cel dintâi era drept în ochii săi și în ochii lumii. Cel de-al doilea era păcătos și în ochii lumii, și în ochii săi. Așadar, acela – în mod oficial drept, acesta – oficial păcătos; așa erau caracterizați după măsura omenească. Însă după măsura lui Dumnezeu, cel din spatele Bisericii era socotit ca cel dintâi, iar cel ce se fălea în fața altarului ca fiind cel dintâi, era pus în spate, ca cel din urmă.

Aceasta s'a întâmplat cu două mii de ani în urmă. Însă s'a întâmplat și ieri. Popoarele iubitoare de stăpânire ale Europei ori nu pot pomeni numele lui Dumnezeu, ori, dacă găsesc vreodată de cuviință să se roage lui Dumnezeu, ca să-i vadă oamenii, se laudă în fața lui Dumnezeu și îl pun pe Dumnezeu pe același loc cu ei, sau chiar mai jos decât ei. „Dumnezeule, noi nu sântem ca celelalte popoare!” – aceasta este esența rugăciunii lor, aceasta este esența concepției lor despre lume. „Dumnezeule, noi nu sântem ca celelalte popoare, mai ales ca acești vrednici de dispreț Sârbi!”

Dar înrobiții Sârbi, îngenuncheați în spatele Bisericii sobornicești a lui Dumnezeu, în praful ruinelor statului lor, în mormanul de oase ale fraților lor pieriți, în balta de sânge a copiilor lor, bătându-se cu pumnii în piept, strigau cu plâns Domnului Dumnezeu: „Dumnezeule, milostiv fii nouă păcătoșilor! Dumnezeule, milostiv fii nouă păcătoșilor!”

Iată, fraților, două feluri de oameni și două feluri de popoare. Fariseu și vameș – acestea sânt cele două feluri de oameni. Iubitoarele de stăpânire și trufașele popoare ale Europei, și, să zicem,

poporul Sârb – acestea sânt două feluri de popoare. Acolo – trufie și îngâmfare națională. Aici – nefățarnicie și pocăință omenească. Acolo – șovinism până la obrăznicia cârdurilor de maimuțe, aici – recunoașterea publică a nimicniciei.

Cu adevărat, vă spun, Sârbii au meritat pedeapsa lui Dumnezeu din pricina păcatelor lor multe, de fiecare zi. Dar aceiași Sârbi sânt vrednici de laudă pentru o trăsătură înrădăcinată a lor. În ce constă această trăsătură fundamentală a poporului Sârb? În învinuirea de sine a lor. Oricând se abate vreun necaz asupra Sârbilor, ei strigă către cer și pământ: „Noi sântem vinovați. Singuri sântem vinovați pentru necazul ce s’a abătut peste noi. La Kosovo nu ne-au greșit Turcii, ci Vuk Brankovici. La Marița nu ne-au greșit Asiaticii, ci Vukașin.⁹ Dumne-

9. Bătălia de la Kosovo, din 1389, reprezintă un moment de referință pentru identitatea națională a Sârbilor, când armatele acestora au încercat să împiedice expansiunea Otomană înspre Apus. Se spune că, înainte de luptă, Sfântul Cneaz Lázăr, căpetenia oștilor Sârbe, a fost cercetat de un înger, care l-a lăsat să aleagă între împărăția pământescă și cea cerească. Alegerea sa determina biruința sau înfrângerea în bătălie. Lázăr a ales, fără tăgadă, Împărăția Cerurilor, ce va dăinui „în vecii vecilor,” și a murit pe câmpul de luptă, rostind cuvintele: „Murim cu Hristos, ca să viem în veci.” În scurtă vreme, Serbia a intrat în întregime sub stăpânirea Turcilor, ajungând pașalâc. La pierderea bătăliei a contribuit și Vuk Brankovici, cneazul Kosovo-ului, care l-a trădat pe Sfântul Lázăr.

Bătălia de pe râul Marița, din 1371, a însemnat una din marile confruntări precedente dintre trupele Otomane și forțele coalizate ale popoarelor din Balcani, în urma căreia Turcii au cucerit Macedonia și o parte din Grecia. Vukașin Mrniavcević a fost unul dintre voievozii oștilor Sârbe, din pricina căruia lupta a fost pierdută. (n.ed.)

zeule, milostiv fii nouă, păcătoșilor Sârbi, și ne mântuiește!” Aceste cuvinte sânt necunoscute popoarelor iubitoare de stăpânire și trufașe ale Europei. Ele nu își recunosc niciodată vina. Au pierdut noțiunea de păcat, de păcat dar și de pocăință. Pentru tot răul din lume, ei învinovătesc pe altcineva; pe ei înșiși, niciodată. Și cum ar putea face păcatul, când s’au așezat pe Scaunul lui Dumnezeu și s’au numit pe sine dumnezei fără de greșală? Mai întâi capul credinței lor, Papa, s’a proclamat pe sine infailibil. I-au urmat pilda, dar împotriva voii lui, principii și regii Apuseni. Toți s’au proclamat infailibili, atât cei ce portă crucea, cât și cei ce poartă sabia.

La poporul Sârb, lucrurile stau cu totul altfel. Marele Jupan Nemanja¹⁰, un bătrân de șaptezeci de ani, a părăsit lumea și viața ei și a plecat în Sfântul Munte, spre a se nevoi și a posti, ca Dumnezeu să îi ierte toate păcatele și ca poporul lui să nu pătimească din pricina vreunui păcat al său.

Domnitorul Dragutin a păcătuit față de tatăl său Uroș și față de fratele său Milutin. Când a greșit, răzvrătindu-se împotriva lor, nu știa că păcătuiește. Mai târziu, însă, și-a dat seama și a înțeles că săvârșise păcat împotriva părintelui și fratelui său. Din această pricină, s’a osândit pe sine la mari nevoi, strigând către Dumnezeu: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!” A zidit mănăstiri care și astăzi mărturisesc despre el, ca Domnitor și chip de pocăință. Mărturisesc despre el Ozren și Lomnița, Racea și Arile, și multe alte ctitorii ale sale. Toate aceste ctitorii șoptesc în taină către Dumnezeu, până în ziua de astăzi, în numele sfântului ctitor: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!” Pe lângă acestea, el a deschis la Curtea sa un atelier pentru făurirea tuturor lucrurilor și obiectelor bisericesti și a angajat mulți meșteri; de acolo, a dăruit biseri-

| 10. Tatăl Sfântului Sávva, întâiul arhiepiscop al Serbiei. (n. tr.)

cilor și preoților strămtorați odăjdii, cărți, cruci, icoane, cădelnițe și toate cele de trebuință slujirii lui Dumnezeu. Pe lângă acestea, i-a dat fratelui său tronul, a lepădat coroana și a pus în loc camilafca, a îmbrăcat haina monahală și s'a încins cu lanțuri grele peste trupul gol, strigând: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!”

Acesta este duhul Sârbului. Aceasta este atitudinea Sârbului. Aceasta e întreaga istorie Creștină a Sârbului; adică în păcat să se pocăiască, în necaz să se osândească pe sine, și în toată vremea să se închine lui Dumnezeu, iar sfintele lăcașuri să le înnoiască, să le ajute și să le înzestreze. Toate acestea pot fi exprimate într'o singură propoziție: Dumnezeule, milostiv fii nouă, păcătoșilor Sârbi! Iar eu vă spun: păziți acel duh de zdrobire și pocăință către Dumnezeu. Câtă vreme acest duh va dăinui în piepturile Sârbilor, tot atâta rămân și Sârbii un popor al lui Dumnezeu. Întru slava lui Dumnezeu, acum și în vecii vecilor. Amin.

41 *În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin.*
Acesta e începutul oricărei rugăciuni Creștine. Cu aceste cuvinte ne adresăm lui Dumnezeu cel nevăzut, cel Unul în Treime, precum și îngerilor și sfinților lui din acea lume nevăzută. În jurul nostru se află duhurile luminii și duhurile întunericului. Și unele, și altele veghează asupra fiecăruia dintre noi, așteptând să vadă cu care ne vom învoi – cu duhurile luminii sau cu duhurile întunericului. Când ne învoim cu unele, ori prin gânduri, ori prin cuvinte, ori prin fapte, atunci celelalte se depărtează de la noi. Când încuviințăm primirea duhurilor întunericului, duhurile luminii se retrag de la noi, iar când încuviințăm primirea duhurilor luminii, duhurile întunericului fug de la noi. Când rostim „În numele

Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh,” atunci toate întunecatele oștiri diavolești cad degrabă unele peste altele în iad, iar noi vorbim prin rugăciune numai cu puterile luminii și dragostei.

„În numele cui? În numele cui faci cele ce faci?” Îl întrebau căpeteniile Evreilor pe Hristos Domnul. Iar El răspundea că vorbește și lucrează în numele Tatălui Său. Așdar, Fiul ca trimis al Tatălui și-al Sfântului Duh, ca sol al Sfintei Treimi, a propovăduit cele pe care le-a propovăduit și a făcut cele pe care le-a făcut. Așadar, când El, ca Stăpân al tuturor celor zidite, a mărturisit că vine în numele Tatălui Său, că propovăduiește în numele Tatălui, că lucrează minuni în numele Tatălui, cum am putea atunci noi, cei mici și neînsemnați, să îndrăznim a spune că trăim în numele nostru, că ne mișcăm în numele nostru, că vorbim în numele nostru și că lucrăm în numele nostru? Ce este numele nostru? Cine sântem noi? Fiecare vine pe această lume în numele cuiva mai mare și mai cunoscut. Așa și noi, Creștinii, venim în numele lui Hristos. Când spunem „în numele lui Hristos,” arătăm prin aceasta cine sântem și ai cui sântem, de cine sântem trimiși și la cine ne întoarcem, și de la cine așteptăm răsplată.

„În numele cui?” Îi punem această întrebare oricărui străin. Așteptăm de la fiecare necunoscut care vine la noi să ne arate cartea de identitate sau o recomandare de la vreun prieten al nostru. Altfel, necunoscutul ne dă de bănuț. „În numele cui faceți cele ce faceți?” i-au întrebato acele căpetenii satanicești în Ierusalim pe Apostolii lui Hristos. „În numele cui propovăduiți? În numele cui botezați? În numele cui vindecați bolnavi? În numele cui faceți atâtea minuni?”

Răspunsul a fost și pentru Pétru și Ioán, și pentru Fílip și Tóma, și pentru toți Apostolii, unul și același: „În numele lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, Dreptul pe care voi L-ați omorât.”

Într’o țară, trimișii pleacă în străinătate în numele domnitoru-

lui; judecătorii judecă în numele stăpânitorului; străjerii îi prind pe răufăcători în numele legii; calfa vine în numele meșterului; fiul vine în numele tatălui; fiica în numele mamei; învățăcelul în numele învățătorului și tânărul în numele celui vârsnic. Întreg văzduhul vuieste zi de zi: „Eu vorbesc în numele lui cutare și cutare,” sau „Eu vin în numele lui cutare și cutare,” sau „Eu lucrez în numele lui cutare și cutare,” sau „Eu îți dau ori eu îți iau, sau eu îți judec ori îți iert în numele lui cutare și cutare.” Aceasta este ierarhia pământească. Tot cel ce vine în numele cuiva este mai mic decât cel în numele căruia vine.

Acel înțelept Apostol Pável, de fel din Tars, care mai înainte îl prigoniște pe Hristos și pe următorii lui Hristos, iar apoi a scris paisprezece epistole Evreilor și păgânilor, poruncește așa tuturor celor botezați: *Și orice faceți, cu cuvântul sau cu lucrul, toate [să fie] întru numele Domnului Iisus.* /Col. 3:17/

Tot ce faceți să fie în numele Domnului Iisus Hristos. Cine a făcut ascultare de acest cuvânt apostolicesc? Au făcut ascultare Sârbii. Au făcut ascultare jupanii Sârbi, regii, împărații, cnejii, despoții și voievozii, care au scris hrisoave ce începeau așa: „În numele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.”

Au făcut ascultare patriarhii Sârbi, episcopii și preoții care au învățat poporul Sârb ca în vreme de pace să trăiască în numele Domnului Iisus după legea Lui, iar în robie să rabde și să moară în numele Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos.

A făcut ascultare întreg poporul Sârb, care, orice a făcut, a făcut închinându-se în numele lui Iisus Hristos: când a botezat, a botezat în numele Domnului Iisus Hristos; când a cununat, a cununat în numele Domnului Iisus Hristos; când a nășit, a nășit în numele Domnului Iisus Hristos; când s'a înfrățit, s'a înfrățit în numele Domnului Iisus Hristos; când s'a jurat, s'a jurat în numele Domnu-

lui Iisus Hristos; când a fost silit să poarte război, a purtat război în numele Domnului Iisus Hristos; când a zidit, a zidit în numele Domnului Iisus Hristos; când a arat, a arat și a sădit în numele Domnului Iisus Hristos.

Frații mei, Iisus Hristos e Dumnezeuul neamului Sârbesc. În numele Lui, Sârbii au făcut tot ce au făcut, afară de fărădelegi și de ticăloșii. Tot ce este măreț, înălțător, dumnezeiesc, luminos, bun, înțelept din cele ce au Sârbii, totul e în numele Domnului Iisus Hristos.

De aceea, fraților, să nu ascultăm acele capete seci care strigă: în numele culturii, sau în numele științei, sau în numele progresului. Toate acestea sânt ale ucigașului satana. Ci să spuneți așa: Și noi, ca și sfinții noștri părinți, am trăit în numele lui Iisus Hristos. Așa până acuma, așa și de acum înainte. Fie slava Domnului Iisus Hristos, în veacul veacului. Amin.

42 Cum s'ar putea numi Vechiul Legământ cu o denumire din zilele noastre? Acesta este protocolul judecății dintre Dumnezeu și un popor, poporul ce a fost ales. Proccii arată lămurit cum Domnul se judecă cu poporul lui Israîl. /Isa. 3:13-14; Mih. 6:2; Mal. 3:5/ În vremurile noastre, s'au publicat *Protocoalele secrete ale așa-zișilor Înțelepți ai Sionului*, care cuprind planul Evreilor de a supune întreaga lume. În aceste protocoale nu se găsește Dumnezeu, nu este vreun cuvânt prorocesc, nu este vreun legământ, nimic din cele sfinte cerești; într'un cuvânt, nu poartă pecetea cerurilor. Este, așadar, un document sec, jurnalistic. Aceste protocoale Evreiești moderne au cam o sută de pagini, dar protocoalele judecății lui Dumnezeu cu poporul Evreiesc, de-a lungul a mii de ani, au aproape o mie de pagini. Acele vechi

protocoale, acel Vechi Legământ, sânt citite de fiecare dintre noi cu două simțăminte adânci. Întâiul simțământ este admirația față de credințioșia și îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu, iar al doilea simțământ este rușinea pentru necredințioșia unui popor ales de Domnul, Binefăcătorul lui, necredințioșie ce poate fi asemuită numai cu preacurvia; rușinea pentru îndărătnicia împotriva lui Dumnezeu, ce poate fi explicată doar prin răutatea diavolească; rușinea pentru neascultarea de Dumnezeu, ce nu s'a întâlnit vreodată la catâri și la alte dobitoace de povară față de stăpânul și hrănitorul lor.

Noi, însă, în veacul al XX-lea, nu sântem în Vechiul, ci în Noul Legământ. Care e deosebirea? Una uriașă. În Vechiul Legământ, Dumnezeu a vorbit cu oamenii prin proroci și îngerii, iar în Noul Legământ El vorbește ca un om întrupat, personal și nemijlocit. Ce vom spune, așadar, pentru cei dintre noi, care, fiind în lumina Noului Legământ, fug în întunericul Egiptean și, cu aceeași cerbicie Evreiască din vremea Vechiului Legământ, caută să se judece cu Dumnezeu? Am putea spune doar că Creștinii care se judecă cu Dumnezeu, care se leapădă de Hristos, care se arată ticăloși și neascultători față de Dumnezeu cel întrupat, sânt de departe mai smintiți și mai păcătoși decât Evreii Vechiului Legământ, care nu voiau să asculte de Îngerii, Prorocii și Dreptii lui Dumnezeu. Căci aceia s'au arătat necruțători față de slugile Stăpânului, iar aceștia s'au arătat necruțători față de însuși Stăpânul.

Dacă ar fi să dăm un nume pe potrivă istoriei ultimelor trei veacuri, al XVIII-lea, al XIX-lea și al XX-lea, nu s'ar putea găsi nume mai potrivit decât „Protocolul judecății dintre Europa și Hristos,” căci în ultimele trei sute de ani nu s'a întâmplat nimic în Europa care să nu aibă legătură strânsă cu Hristos Dumnezeu.

La judecata dintre Hristos și Europa, acestea se întâmplă cu adevărat: Hristos spune Europei că este botezată în numele Lui și că

trebuie să-I rămână credincioasă Lui și Evangheliei Sale. La acestea, Europa învinuită răspunde:

– Toate credințele sânt la fel. Aceasta ne-au spus-o enciclopediștii Francezi. Iar nimeni nu poate fi silit să creadă în vreuna dintr'însele. Europa tolerează religiile ca pe niște superstiții populare din pricina intereselor ei imperialiste, dar ea însăși nu ține de nici o credință. Când își va împlini țelurile politice, atunci se va descotorosi îndată de acele superstiții populare.

La acestea, Hristos întreabă cu tristețe:

– Cum puteți voi, oamenii, să trăiți doar după interese politice, adică materiale, cu lăcomie animalică pentru hrana trupească? Eu am vrut să vă fac dumnezei și fiii de Dumnezeu, iar voi vă zoriți și vă îngrămădiți ca să vă asemănați cu dobitoacele de povară.

La acestea, Europa răspunde:

– Tu ești învechit. În locul Evangheliei Tale, noi am descoperit zoologia și biologia. Acum știm că nu sântem urmașii Tăi și ai Tatălui Tău ceresc, ci ai urangutanilor și gorilelor – ai maimuțelor. Noi acum ne desăvârșim spre a fi dumnezei. Căci nu recunoaștem alți dumnezei afară de noi.

La acestea, Hristos răspunde:

– Sânteiți mai încăpățânați decât vechii Evrei. Eu v-am ridicat din întunericul barbariei la lumina cea cerească, iar voi vreți iarăși în beznă, precum bivolul în noroi. Eu mi-am dat sângele pentru voi. Mi-am arătat dragostea către voi, când toți îngerii au întors la o parte capul, neputând îndura duhoarea voastră de iad. Așadar, când voi erați în întuneric și-n duhoare, numai Eu am fost de partea voastră, pentru a vă lumina și curăți. Nu-mi fiți, dar, acum necredincioși, căci iarăși vă veți întoarce în acel întuneric și-ntr'acea duhoare de nesuferit.

La acestea, Europa glăsuiește disprețuitor:

– Pleacă de la noi. Nu te cunoaștem. Noi păstrăm filosofia Ellină și cultura Romană. Vrem libertate. Avem universități. Știința este steaua noastră călăuzitoare. Deviza noastră este: „Libertate, egalitate, fraternitate.” Rațiunea noastră este Dumnezeu dumnezeilor. Tu ești Asiatic. Ne lepădăm de Tine. Ești doar o legendă veche a bunnicilor noștri.

La acestea, Hristos răspunde cu lacrimi în ochi:

– Atunci voi pleca, dar veți vedea. Ați părăsit calea lui Dumnezeu și ați urmat calea satanei. Bindecuvântarea și fericirea s’au luat de la voi. În mâna Mea este viața voastră și moartea voastră, căci M-am dat să fiu răstignit pentru voi. Totuși, nu Eu vă voi pedepsi, ci păcatele voastre și lepădarea voastră de Mine, Mântuitorul vostru. Eu am arătat dragostea Tatălui către toți oamenii și am vrut, prin dragoste, pe toți să vă mântuiesc.

La acestea, Europa răspunde:

– Care dragoste? Ura bărbătească și sănătoasă împotriva tuturor celor ce nu sânt cu noi, acesta este programul nostru. Dragostea Ta e doar un basm. În locul acestui basm, noi am pus naționalismul, internaționalismul, etatismul, progresismul, evoluționismul, scientismul și culturalizarea. În acestea este mântuirea noastră, iar Tu, pleacă de la noi!

Frații mei, cearta în vremurile noastre s’a sfârșit. Hristos a plecat din Europa precum odinioară din Gadara, la dorința Gadarenilor. Dar după ce El s’a îndepărtat, a venit războiul, nenorocirea, groaza, năruirea, nimicirea. S’a întors în Europa barbarismul precreștin Avar, Hun, Longobard, African, de o sută de ori mai cumplit. Hristos și-a luat Crucea și harul Său, și s’a îndepărtat. A rămas întunericul și duhoarea. Iar voi, alegeți acum cu cine vreți să fiți: cu Europa întunecoasă și rău-mirositoare, ori cu Hristos. Amin.

43 Pe vârful muntelui se află un lac verde, curat ca lacrima și luminos ca oglinda. Din el curg râuri și pâraie, pământene și subpământene.

Fraților, Dumnezeu este însăși bunătatea, și izvorul a toată bunătatea. Dacă în Dumnezeu ar fi fost chiar și un strop de răutate, atunci Dumnezeu ar fi fost casă împărțită întru Sine. Atunci nu s'ar mai fi vorbit, cum se vorbește la noi, Creștinii, despre trei ipostasuri întru un Dumnezeu, ci s'ar fi vorbit despre trei dumnezei, așa cum se vorbește în India. Oriunde s'a crezut în păgânism că răul este în Dumnezeu și de la Dumnezeu, acolo s'a închipuit neapărat că sânt mai mulți dumnezei și că este o luptă între ei. Căci nimeni din cei ce cugetă că în Dumnezeu și de la Dumnezeu sânt și binele, și răul, nu poate crede într'un singur Dumnezeu. Căci atunci când în Dumnezeu sânt puse laolaltă și răul, și binele, atunci acel Dumnezeu se sparge ca o sticlă, în multe cioburi. Căci Unul Dumnezeu poate fi numai un Dumnezeu bun. Și oricine crede în Unul Dumnezeu, acela poate crede numai în Dumnezeul cel bun, în Dumnezeu care este numai bunătate și izvor a toată bunătatea.

Dumnezeu este trei ipostasuri, trei persoane, dar o singură fire, o singură esență – unul Dumnezeu. Cum asta? Iată cum. Dacă tatăl, mama și fiul sânt într'un gând și într'un suflet spre bine, vorbim de o familie. Aceasta e treimea în unime. Dacă cineva din ei este rău și făcător de rele, atunci nu se poate vorbi de o unime, ci de o doime.

Dacă într'o familie sânt douăzeci sau treizeci de membri, sau chiar și șaptezeci (cât avea familia strămoșului Iacóv), iar toți sânt într'un gând și într'un suflet spre bine, atunci de familie se vorbește așa cum se vorbește despre un snop. Aceasta este o mulțime de persoane cu un duh și o esență. Dacă printre ei se află și slujitori ai răului, atunci familia se destramă, snopul se împrăștie, iar doimea a luat locul unimii.

Dacă un popor de zece sau mai multe milioane este într'un suflet și într'un gând spre bine, atunci cele zece milioane de persoane alcătuiesc o unime, o fire, un popor. Dacă un strop de rău, ca o picătură de otravă, a intrat în acel trup al poporului, atunci poporul e doime, și nu unime; bine și rău, și nu doar bine; viață și moarte, și nu doar viață; binecuvântare și blestem, și nu doar binecuvântare; într'un cuvânt, Dumnezeu și satana, și nu doar Dumnezeu. În această împrejurare, poporul crede în mai mulți dumnezei, nu în unul singur... Pentru că fie un om, fie un popor care crede în puterea răului și în puterea binelui, în tovărășia cu răul și în legătura cu binele, nu se închină la un Dumnezeu, ci mai multora. Aceasta din pricină că răul nu poate sta laolaltă cu binele, ci întotdeauna sânt desprinse, osebite, despărțite precum apa și uleiul. Când se întâlnesc, îndată se despart. Când se unesc, îndată se separă.

Știind acestea, fraților, cugetați acum la înțelesul cunoscutelor cuvinte Sârbești: „Numai înțelegerea îi va mântui pe Sârbi.” Care înțelegere? Oare cea apostolească sau cea fariseică? Oare înțelegerea făcătorilor de bine sau a făcătorilor de rele? Ce înseamnă, așadar, înțelegerea în bine? Căci noi vorbim aici despre bine.

Înțelegerea în bine, spre care Sârbii năzuiesc întotdeauna, înseamnă credința într'un singur Dumnezeu, numai bunătate și izvor a toată bunătatea. Cei ce cred astfel sânt pregătiți să se înțeleagă cu toți ceilalți ce râvnesc întocmai cu ei – adică la înțelegerea în numele Dumnezeului bunătății, izvorul a toată bunătatea.

Dar nu toți Sârbii au dorit dintotdeauna o astfel de înțelegerea. Au fost unii în cursul veacurilor care au crezut că trebuie să îl tămâiezi și pe diavol. Așadar, e de ajuns să torni un strop de rău, o picătură de otravă, în vasul bunătății, și împărțirea poporului e de neocolit. Acea împărțire s'a întâmplat ori datorită Crucii lui Hristos, ori datorită numelui Sârbilor. Unii dintre Sârbi au rămas credincioși

Crucii lui Hristos și numelui de Sârb, alții l-au trădat pe Hristos și neamul Sârb, căci în vreme de grea încercare s'au ascuns ori sub semiluna Islamului, ori sub numele de Croat, Maghiar sau Austriac. Ei sânt însemnați ca vânzători ai credinței și neamului, ai Crucii lui Hristos și ai numelui de Sârb. Unde e, dar, înțelegerea spre care Sârbii tânjesc dintotdeauna? Încă nu a venit, dar va veni. Iar când va veni, nu va pleca ușor, căci cu ea vine Dumnezeu. Pentru Sârbi, înțelegerea nu-i o tovărășie de o clipă, nici o obște trecătoare, nici o unire a puterilor spre a prăda. Pentru Sârbi, înțelegerea înseamnă în primul rând singurul Dumnezeu bun, în trei ipostasuri, iar cel mai desăvârșit chip al acestui Dumnezeu pe pământ este unitatea a milioane de chipuri într'unul singur, a poporului într'un suflet și într'un cuget. Așadar, un singur Dumnezeu în trei ipostasuri, și un singur neam în milioane de ipostasuri, dar cu o singură ființă, un singur duh, un singur țel, o singură credință și o singură dragoste. Un asemenea țel încă nu a fost atins de nici un popor din lume. Un astfel de țel și-a luat asupra-i numai poporul Sârbesc, și se află înscris pe stema sa: *Samo sloga srbina spasava* („Numai înțelegerea îi mântuiește pe Sârbi”). Sârbii au avut și adesea au dobândit simpla înțelegere, despre care vorbesc toate popoarele din lume. Dar acea înțelegere nu i-a mulțumit; pentru că nu era acea înțelegere neobișnuită, la care cugetă Sârbii când gândesc și vorbesc despre înțelegere. Căci Sârbii când vorbesc despre înțelegere, nu se gândesc la unirea biologică, ci la cea teologică și dumnezeiască. Această întreită unire, neobișnuită și dumnezeiască, nu ar putea fi nicicând dobândită de oameni dacă nu ar fi dăruită de Dumnezeu; cu adevărat nu s'ar putea, așa cum nu se poate chema ploaia după voie. Și acea unire neobișnuită, întocmai ca ploaia, este în stăpânirea Dumnezeului cel Atotputernic. Cui se învrednicește de ea și cui o râvnește înaintea lui Dumnezeu – aceluia i-o dă Dumnezeu. Ea este

exprimată în rugăciunea lui Hristos către Tatăl, pentru uceniciei Săi, de dinaintea morții: *Ca toți una să fie, precum tu, Părinte, întru mine și eu întru tine...* /Io. 17:21/

Să cerem, fraților, o astfel de unire de la Dumnezeu. Să ne curățim mâinile de faptele cele rele, mintea noastră de gândurile cele rele, inima noastră de poftele cele rele, spre a ne învrednici să fim cămara acestui dar al lui Dumnezeu. Căci necurățiți, n'o vom putea dobândi. Dumnezeului nostru, cel Unul în Treime, slavă și laudă în veci. Amin.

44 Fericit este poporul al cărui cârmuitor se însuflețește de râvnă pentru Dumnezeu, Îl laudă pe Dumnezeu și Îi cântă lui Dumnezeu! Poporul acesta îl va cinsti pe același Dumnezeu și îl va iubi pe cârmuitorul lor ca pe un om bun și înțelept. Împăratul Davíd cânta din psaltire¹¹: Laudă, suflete al meu, pre Domnul! Toată suflarea să laude pre Domnul. Și, privind spre măreția lui Dumnezeu, spunea despre sine: Iară eu sânt vierme, și nu om! De aceea poporul lui Davíd L-a cinstit pe Dumnezeu și îl iubea pe Davíd.

În vechime, Cezarii Romani au silit poporul să-i recunoască drept dumnezei. Din această pricină, poporul nu știa de Unul adevăratul Dumnezeu, iar pe negliobii lor Cezari nu îi cinstea nici ca dumnezei, nici nu îi iubea ca oameni. Așa a fost dintotdeauna: când cei trufași și înfumurați le cereau oamenilor o cinstire dumnezeiască, oamenii le tăgăduiau și cuvenita cinstire omenească. Și când bășicile umflate au plesnit, desumflându-se, oamenii au râs de ei. Dumne-

11. Instrument muzical asemănător harpei de astăzi. (n.ed.)

zeii născociți și mincinoși au fost mereu și oameni mincinoși. Iar când adevăratul Dumnezeu s'a arătat pe pământ, în chip omenesc, a umblat cu smerenie și i-a slujit pe toți. Nu s'a repezit la tron și nu a cerut ca oamenii să i se plece înainte și să-i sărute papucul, ci El Însuși s'a plecat să-i ridice pe slăbănogi, să-i ridice pe cei gârboviți, să-i învieze pe cei morți, să scoată oaia din scaieți, să ridice banul din praf, să spele picioarele slugilor sale. De aceea, întreg universul I se închină cu respect și teamă fiiască, și cu dragoste. Cum gândiți voi despre Europa? Africa și Asia îi numește pe Europeni „diavoli albi” – prin urmare, ar putea numi Europa „Demonia Albă.” Ar numi-o Albă pentru culoarea pielii, și Demonie pentru întunericul din suflet, căci Europa s'a lepădat de singurul adevărat Dumnezeu și a ocupat tronul și poziția Cezarilor Romani. Și, precum Cezarii Romani în ajunul căderii Romei, Europa a vestit tuturor popoarelor de pe fața pământului că va îngădui fiecăruia să se închine dumnezeilor lor, după cum vor vrea și după cum vor ști, însă toți vor trebui să i se închine ei ca unui Dumnezeu suprem, fie sub numele de Europa, fie sub numele de cultură.

Astfel, frații mei, în zilele noastre satanica Romă s'a prefăcut într'un strigoi, în acea Romă de dinaintea Împăratului Constantin, care îi prigonea pe Creștini prin foc și sabie, și-l împiedica pe Hristos să treacă în Europa. Numai că „Demonia Albă” a căzut într'o boală mai grea decât Roma păgână. Căci, dacă Roma păgână era chinuită de un singur diavol, „Demonia Albă” este chinuită de alte șapte duhuri viclene, mai cumplite decât acel diavol al Romei. Iată, așadar, noua Romă păgână, iată și noua mucenicie a Creștinismului! Fiți pregătiți pentru pătımirea pentru Hristos, pe care v'o pregătește „Demonia Albă.”

Noua Europă păgână nu se laudă cu nici un dumnezeu al ei. Ea se laudă numai cu sine, cu înțelepciunea sa, cu bogăția sa, cu pute-

rea sa. Încă puțin, și balonul umflat va plesni, spre râsul Africii și Asiei! Încă puțin, și buboiul copt se va sparge, iar tot universul se va umple de duhoarea lui. Iată chipul Europei antihristice a zilelor noastre – „Demonia Albă.”

Europa trăiește în cercul fermecat al descoperirilor. Cine apare cu o descoperire nouă este proclamat geniu. Cine disprețuiește, însă, descoperirile altora e proclamat doctor în științe. Descoperirile Europene sânt foarte multe, aproape nenumărate. Dar nici una dintre aceste descoperiri nu-l face pe om mai bun, mai cinstit și mai luminat. În ultima mie de ani, Europa nu a făcut măcar o singură descoperire în domeniul curăției duhovnicești și morale, ci numai în domeniul material. Descoperirile Europei au dus omenirea pe buza prăpastiei, au aruncat-o în beznă duhovnicească, în brațele unei stricăciuni întunecate, ce nu s'a mai pomenit în istoria Creștinismului. Căci Europa și-a îndreptat toate descoperirile împotriva lui Hristos; ori după mintea sa smintită, ori la îndemnul Evreilor, nu știm.

Când s'a descoperit telescopul pentru observarea stelelor îndepărtate, oamenii de știință Europeni au făcut interpretări din aceasta în detrimentul Evangheliei lui Hristos.

Când s'a descoperit microscopul, a fost o altă pricină ca să se râdă de Hristos.

Când au fost descoperite calea ferată, mașina cu aburi, telegraful și telefonul, întreg văzduhul a vuit de lăudăroșenia Europei pe socoteala lui Dumnezeu și a Hristosului Său.

Când oamenii au descoperit mașinile de mers sub apă, de zburat în văzduh, de convorbiri la mari distanțe, atunci Hristos i-a părut Europeanii la fel de nefolositor și de anacronic precum mumiile Egiptene.

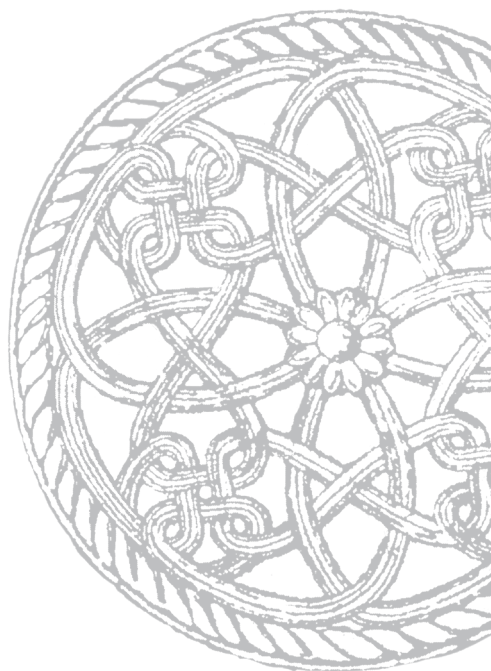
Europa a întrebuițat, însă, toate descoperirile ei din ultimele două sute de ani, spre sinuciderea în războaie mondiale, spre fărădelege, spre ură, la nimicire, la înșelare, la șantaj, la pângărirea lăcașurilor

sfinte și a obiceiurilor sfinte, la minciuni, necinste, desfrânări și nelegiuiri în întreaga lume. Dar, de fapt, Europa nu a înșelat pe nimeni, ci pe ea însăși. Popoarele necreștine au văzut ce înseamnă Europa, ce aduce și ce vrea ea, de aceea au și numit-o „Demonia Albă.”

Ascultă ce spune Împăratul Davíd: *Aceștia în care și aceștia pre cai, iară noi întru numele Domnului Dumnezeuului nostru vom chema.* /Ps. 19:8/¹² *Acei lăudăroși vor adormi pe pernele slavei lor minci-noase, iar noi ne vom scula și ne vom îndrepta. Apostolul Pável glăsuiește încă și mai puternic: Și ce ai, carea nu ai luat? Iar dacă și ai luat, ce te lauzi ca și cum n'ai fi luat? /I Cor. 4:7/ Să știi că toate desco-peririle au fost găsite în vistieria lui Dumnezeu, în fața ochilor lui Dumnezeu. Învață să te rușinezi și să fii cinstit. Amin.*

12. În versiunea Sârbă a textului Scripturii folosit de Sfântul Nicolae, traducerea acestui verset este următoarea: *Unii se laudă cu căruțele lor, alții cu caii lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeuului nostru. (n.ed.)*

SCRISORILE
45-55

45 Când orbul strigă „Dați-mi lumină!” veți aprinde o lumânare și-i veți spune „Iată lumina!” Însă el iarăși va striga: „Dar dați-mi lumină!” Puteți aprinde și zece lumânări, și să-i spuneți „Iată lumina!” că el tot va striga mânios: „De ce nu-mi dați lumină?” Îl puteți aduce într’o sală unde strălucesc sute de lumini și să-i spuneți: „Iată lumină, cu prisosință!” Dar, din bezna-i deasă și neagră, el iarăși va striga mânios: „Dar aprindeți măcar o lumânare să văd!”

Ei, rob al beznei! Milioane de lumânări de ți-ar lumina ochii cei stinși, nu vei vedea lumina. În zadar vei căuta să ți se arate lumina, când nu ai cu ce să vezi această lumină – așa cum în zadar i se dă pâine celui ce are mâinile tăiate, așa cum în zadar se țipă la urechea celui surd. Dacă ai ochi sănătoși, lumina va fi ușor de aflat.

Însă, frații mei, oricât i-am căina pe acei oameni care, din pricina orbirii, nu pot vedea lumina soarelui, trebuie să vă spun că nu sânt ei cei mai nefericiți oameni. Sânt de sute de ori mai nefericiți cei ce sânt orbi cu mintea, adică cei al căror ochi lăuntric e întunecat și nu poate vedea lucrurile lui Dumnezeu, minunile lui Dumnezeu, pretutindena în jurul său. Astfel de orbi au fost căpeteniile Evreiești din vremea în care Domnul Iisus Hristos umbla pe pământ și lucra nenumărate minuni.

Pe lângă aceste căpetenii au trecut orbi care și-au dobândit vederea, muți care au început să vorbească, slăbănogi care au început să meargă, gârbovi care s’au îndreptat, leproși care s’au curățit, nebuni care și-au venit în minți, morți care au înviat – ceată după ceată de bolnavi și de neputincioși, vreme de trei ani, pe care numai Hristos putea să-i vindece. Și toate acestea căpeteniile Evreiești le vedeau cu ochii, dar parcă nu le-ar fi văzut, din această pricină strigau: „Dă-ne un semn! Fă o minune! Arată-ți puterea! Minune, fă o minune!” Multă vreme, Domnul Hristos nu a răspuns la aceste cereri viclene.

Viespi otrăvitoare! Ci, drept răspuns, lucra în fiecare zi minuni peste minuni. Într'un sfârșit, le-a grăit: *Neamul viclean și preacurvar semn cere, /Mat. 12:39/* iar în mânia Sa cea dreaptă i-a numit cu numele cuvenit, zicându-le: „Vai vouă, fățarnicilor! Vai vouă, povățuitori orbi! Nebuni și orbi! Șerpi și pui de năpârci! Cum nu vedeți ceea ce toată lumea vede? Cum de numai voi căutați o minune, când până și păgânii vorbesc despre nenumăratele minuni ale lui Dumnezeu? Oare se cuvine să vă mai arăt vreo minune, vouă, celor ce până la sfârșitul vremilor veți îngrozi toate generațiile cu minunea nemaivăzută a cumplitei voastre orbiri și a drăceștii voastre răutăți?”

O, frații mei! În vremurile noastre, Europa iudaizată s'a învrăjbit și mai aprig cu Mântuitorul și Dumnezeul ei. Conducătorii Europeni nu caută nici o minune de la Hristos, ci au ajuns să tăgăduiască puțința oricărei minuni. Popoarele lor, asuprite și înjosite ca niște „masse proaste,” au răgușit strigând în numele lui Hristos către aceștia: Cum să nu fie minuni?!

În lumea aceasta, nu există nimic altceva în afara minunilor lui Dumnezeu. Cea mai mare minune este chiar lumea aceasta, ce stă zi de zi înaintea ochilor noștri. Sus și jos, în întregime și în parte, această lume este o negrăită minune, alcătuită din nenumărate și nenumărate alte minuni. Să nu fim, așadar, orbi, ci să ne deschidem ochii, să privim și să zicem împreună cu psalmistul cel înainte-văzător: *Bine este cuvântat Domnul Dumnezeuul lui Israel, cel ce face minuni însuși! Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeuul nostru? Tu ești Dumnezeu carele faci minuni.* Căci Dumnezeu nici nu face altceva decât minuni. Ziditorul nostru nu zidește ceva ce nu este minunat.

Milioane de lumini strălucesc înaintea ochilor noștri, deasupra capetelor noastre, sub picioarele noastre. Aceste lumini sânt minunile lui Dumnezeu. Dacă cineva nu le vede, nu înseamnă că luminile nu strălucesc, ci că e orb cel ce nu le vede.

Ctitoriile domnitorilor Sârbi sânt martore ale minunilor lui Hristos sau ale sfinților lui Hristos. De nu s'ar fi arătat vreo minune, nici o ctitorie nu s'ar fi clădit. În vremurile de demult, căpeteniile Sârbilor aveau aceeași credință cu poporul. Unimea credinței dintre domnitori și țărani e cea mai minunată însușire a vechii societăți Sârbești. În vremea noastră a izbucnit o neînțelegere, nu una firească, ci artificială, așa încât nici conducătorii nu se pot apropia cu ușurință de credința poporului, nici poporul, cu atât mai puțin, nu poate intra în întunericul necredinței conducătorilor.

Însă cei de altă credință și de alt neam intră cu evlavie în ctitoriile înaintașilor noștri, și dobândesc vindecare din felurite suferințe. Musulmanii și Țigani ne vor învinui în fața lui Hristos, la Înfricoșata Judecată. Și mai ușor le va fi lor, decât acelor Sârbi botezați care au luat în răs Crucea.

Țineți minte acestea, și spuneți-le copiilor voștri! Căci viața trece ca un nor, și toți ne vom înfățișa la judecata lui Hristos, spre a fi întrebați: Ai ținut credința și ai întărit-o prin fapte? De la voi slavă Domnului, și vouă mântuire de la Dumnezeu. Amin.

46 Binele se poate despărți de rău; trebuie să se despartă. Dar se poate, oare, despărți binele de bine? Nu se poate. În nici un chip nu se poate. Nici răul de rău, nici binele de bine nu se pot despărți. Unde e un rău, îndată apar mai multe rele, în aceeași făurărie. Unde e un bine, îndată apar mai multe bunătăți, în fața aceluiași altar. „Ciorchine lângă ciorchine, ori putrezesc, cu totul putrezesc; ori sănătoși, cu totul sănătoși.”¹³

| 13. Proverb Sârb. (n. ed.)

Mila și adevărul merg înaintea feței tale, Doamne, spune psalmistul, și în alt loc, iarăși: Mila și adevărul s'au întâlnit, dreptatea și pacea s'au sărutat. Binele merge cu binele. Binele se împrietenește ușor cu binele. Însă răul și binele nu pot fi împreună, precum noaptea cu ziua.

Oare ați obosit să faceți binele, frații mei? Oare vreți să intrați în horă și cu răul? O, nicidecum! Să nu intrați în horă cu răul. Căci veți ajunge urâți, slabi, negri, urât mirositori, ticăloși vouă înșivă și altora. Dacă vreți să fiți întotdeauna frumoși, zdraveni, luminoși, bine-înmiresmați și bineplăcuți, dacă vreți aceasta, frații mei – și cine nu ar vrea? – atunci țineți-vă de bine, numai de bine, și să nu amestecați cu nici un chip binele cu răul, nici Crucea cu ce nu este cruce, nici cinstea cu necinstea, nici pe Hristos cu Antihrist. Să nu intrați în horă cu răul, cu necinstea, cu desfrânarea, cu bețivii și jucătorii de cărți și hulitorii de Dumnezeu, căci aceștia sânt urâciune înaintea Domnului. De vrei, așadar, să nu te faci urâciune înaintea Domnului, a îngerilor Domnului și a sfinților tăi moși și strămoși, nu te întovărăși cu răul și nu te înfrăți cu slugile răului.

Acestea nu vă sfătuiesc doar eu. Acestea vă sfătuiește Apostolul lui Dumnezeu Pável. Acel Pável, care mai întâi nu crezuse în Hristos, precum mulți din ziua de astăzi, dar care apoi s'a încredințat cu atâta putere, încât a ales să-și pună mai degrabă capul sub sabie decât să-și schimbe credința sa.

Nu pregetați să faceți binele. Apostolul întărește acestea zicând: *Deci dar până când avem vreme, binele către toți să lucrăm, și mai vârtos către cei ai noștri de o credință. /Gal. 6:10/ Zice, deci: Cât mai avem vreme, să lucrăm binele! O, frații mei, gândiți-vă: Câtă vreme mai avem? Astăzi au fost înmormântați o mie de copii, fete și băieți. Cine ne încredințează că nu vom fi și noi îngropați mâine sau poimâine? Înainte-văzătorul Apostol a văzut ceea ce vedem noi, știa cele pe care le știm și noi, și grăiește înainte înmormântării fiecăruia dintre*

noi: Cât mai aveți vreme, să lucrați binele! Să faceți bine către toți, și mai ales către cei de o credință cu voi. Ce bine e cel mai de seamă? Adevărul și mila. Acestea sânt esența Evangheliei. Cunoașteți adevărul și arătați milă.

Bine a zis poporul Sârb: „E mai aproape cămașa decât haina.” Fă bine mai întâi fraților tăi de credință, apoi rudelor, apoi vecinilor, și apoi celor mai depărtați, și după credință și sânge, și celor de mai departe, până la cele mai îndepărtate colțuri ale pământului. Să nu fim ca așa-ziii internaționaliști, care sânt gata să facă bine celor mai depărtați, iar pe frații după sânge și credință, apropiați de ei, îi lasă să piară și să moară neajutorați.

Cât mai avem vreme, să lucrăm binele, ne poruncește Apostolul lui Hristos, în numele lui Hristos. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă trei lucruri, adică: Mai întâi, să ne obișnuim să lucrăm numai binele. Să ne silim să lucrăm numai binele. Vom simți bucurie și dulceață când vom face bine oamenilor. Dacă urmați adevărul, mila vă va însoți. Mila și adevărul sânt nedespărțite. Apoi, al doilea lucru, să facem binele mai întâi și mai cu seamă fraților noștri ortodocși. Nu e o familie mică. E o familie de peste două sute de milioane de suflete. Aceștia sânt cei de aceeași credință cu noi. E o lume mare. Nu sântem în stare să-i dăm fiecărui ortodox ceva în mână. Nici nu ne-o cer toți. Cei mai mulți dintre ei nu vor de la noi vreun dar material. Vor doar dragoste, mângâiere și rugăciune. Acestea le putem da tuturor. Să le dăm, cât mai avem vreme. Iar ceasul vremii noastre încă nu a sunat. Când va suna, nu vom mai putea face nici binele, nici răul pe care le-am fi dorit. De aceea ne zorește Apostolul, zicând: Până când aveți vreme, o, până când aveți vreme, binele să lucrați! Pătrundeți adevărul și faceți milă.

Frații mei! Facerea de rău a ajuns o patimă a Europei. A tiraniza, a răzbuna, a răpi, a se trufi, a nimici – într'un cuvânt, a face rele:

cu aceasta s'a învățat Europa. Cel Preaînalt va pune degrabă capăt acestora. Sârbilor, dacă vreți să nu fie atunci și sfârșitul vostru, siliți-vă să lucrați binele, să râvniți binele, să muriți pentru bine. Căci binele este Dumnezeu, este Hristos, este slava și lauda, este viața și nemurirea, cântarea și strigarea puterilor îngerești, ieri, și astăzi, și mâine, și în vecii vecilor. Amin.

47 Un om avea două fiice. Fiica cea mai mică s'a despărțit de tatăl ei și s'a dus într'o țară îndepărtată, unde și-a cheltuit averea trăind în desfrâu.

Mântuitorul Hristos a avut la început două fiice: Asia și Europa. Asia o înfățișa pe fiica cea mare, iar Europa pe cea mică. Și Hristos o iubea foarte mult pe fiica sa mai mică, iar aceasta îl iubea pe Hristos și a viețuit cu El, fără să se despartă, o mie de ani. Dar după o mie de ani Europa a început să-l urască pe Hristos, părintele ei, și să caute să se despartă de El. Puțin câte puțin, până s'a despărțit cu totul și a plecat într'o țară străină, într'o țară fără de Dumnezeu și păgână, în groapa de gunoi de unde Hristos o luase, o curățase și o adusese la curtea împărătească.

Și Europa sărăci fără Hristos, și ajunse să cerșească, dezgolită, încât nimeni nu voia nici măcar să-i întindă mâna ca să o salute, de teamă să nu i-o fure. Căci cine este fără Dumnezeu este și fără cinste; cine este fără Dumnezeu, este și fără adevăr și fără milă. Pentru că s'a zis de către înaintevăzătorul: *Mila și adevărul iubește Dumnezeu*. Cei ce-l pierd pe Domnul nu pot păstra nicidecum mila și adevărul. Și astfel, despărțindu-se de Domnul, Europa s'a despărțit de milă și adevăr. Întreaga beznă păgână i-a acoperit sufletul, și nu mai era în stare să vadă nimic. Sărmană, înfometată, săracă, goală, oarbă – așa

a ajuns Europa după despărțirea de duhovnicescul ei părinte, de Hristos, aceasta este urmarea despărțirii de părinți.

În crunta-i sărăcie, Europa nu și-a pierdut totuși mândria spiței sale alese. Disprețuită de toate continentele, ea încă se fălește în laude cu minunile ei. În esență, deviza ei a devenit: Nu Hristos este făcătorul de minuni, ci eu, Europa, sânt făcătoare de minuni. Eu am descoperit busola, eu am numărat stelele, eu am făurit microscopul și telescopul, eu am socotit lungimea și lățimea universului, eu am găsit ierburi pentru medicamente, eu am inventat bisturiuri pentru chirurgie, eu am făcut dinamită pentru a arunca în aer stâncile; eu am plăsmuit aparate de zburat, de scufundat și de plutit; eu sânt zeița descoperirii mașinărilor, a vapoarelor cu aburi și a căilor ferate, a instrumentelor și a aparatelor electrice, eu sânt descoperitoarea telegrafului și telefonului, a radioului și televizorului. Eu și eu, eu și eu! În acest veac eu sânt cea mai mare făcătoare de minuni. Nu mai există un Dumnezeu făcător de minuni; El e doar un basm al vremurilor vechi și proaste. Singura făcătoare de minuni este Europa.

O, frații mei, ați auzit cuvântul fiicei risipitoare, ați auzit lăudă-roșenia aristocratei sărăcite, dezgolate, înfometate? Este un nimic, dar se laudă ca și cum ar fi totul. Nu are nimic, dar se fălește de parcă întreaga lume ar fi a ei. Se arată în fața tuturor ca s' o cinstească, însă toți o disprețuiesc. Se înmiresmează și își sulemenește chipul ca să pară frumoasă, dar toți se îngrețosează și se scârbesc de ea ca de o mare slujenie.

Fiica cea mare a lui Hristos, Asia, nu poate privi la Europa. În ochi i se arată scârboasă, în urechile ei e zarvă, amăreală, în nări duhoare, pe degete asprime și puroi. Nu o poate suferi Asia pe Europa. Și iată cum îi răspunde Asia lui Hristos Europei căzute și antihristice: Ce lucru nu ai primit? Cu ce te lauzi? Cu ce te mândrești? De ai descoperit ceva, în a cui țarină ai aflat acestea? Pentru ce te lauzi cu busola, cu

electricitatea, cu mașina cu aburi și cu alte aparate? Oare nu le-ai găsit pe toate acestea la Curtea Domnului, unde ședeai ca oaspete? Dacă nu-l pomenești pe Stăpân, devii hoasă. Și ești hoasă. Ești și tâlhăroaică, răpitoare și tiranică. Toate minunile tale sânt minunile lui Dumnezeu, pe care tu ultima le-ai aflat. Cu adevărat, îți mai spun: toate minunile tale sânt minunile lui Dumnezeu, iar toate minunile lui Dumnezeu încă nu sânt minunile tale, și nici nu vor fi peste milioane de ani. Numai una e ta, ascultă și ia aminte, numai una din toate minunile nu e a lui Dumnezeu, ci a ta, Europa, numai a ta! *Este reaua folosire a tuturor minunilor lui Dumnezeu.* Ale lui Dumnezeu sânt minunile, iar a ta este reaua folosire a minunilor lui Dumnezeu. Bunăoară, al lui Dumnezeu este aparatul de zbor, iar a ta e uciderea de oameni cu această mașină; al lui Dumnezeu este înotul, iar a ta e înecarea. A lui Dumnezeu este vindecarea, iar a ta e otrăvirea. A lui Dumnezeu este călătoria, iar a ta e răspândirea duhorii pe drum. A lui Dumnezeu este unirea, iar a ta e dezbinarea. Al lui Dumnezeu este adevărul, iar a ta e minciuna. A lui Dumnezeu este mila, iar al tău e egoismul. Ce ai tu, Europa, în comun cu Hristos, Dumnezeul adevărului și-al milei? Nimic. Iar tu, Serbie? Pentru ce te-ai rușinat și ai roșit? Pentru că ai urmat Europei. Te-ai împrietenit cu cea căzută. Te-ai luat după desfrânată. Dacă îți vei schimba calea, fii binecuvântată. Și bine fie cuvântat Domnul Dumnezeu, care te așteaptă să te îndrepti. Amin.

48 Într'un oraș trăia un om fără frica lui Dumnezeu și care nu se rușina de oameni.
În vremile noastre, fraților mei, Europa este un astfel de oraș, plin de mulți oameni fără frica lui Dumnezeu și care nu se rușinează de oameni. Este o boală care, ca orice boală, trebuie explicată.

De ce mulți Europeni nu au frica lui Dumnezeu și nici nu se rușinează de oameni? Explicația e simplă: din pricină că au o concepție greșită despre Dumnezeu și despre om. Când oamenii denaturează noțiunea de Dumnezeu, potrivit strâmbătății lor, atunci pierd frica lui Dumnezeu; când denaturează noțiunea de om, atunci ajung să nu se mai rușineze de oameni.

Frică au oamenii numai față de Dumnezeu ca de un mare Împărat, Ziditorul și Judecătorul lor. Iar rușine au numai înaintea oamenilor sfinți; nu înaintea încrezuților bogăți și învățați, ci numai în fața sfinților. Dar când ajung să disprețuiască pe Dumnezeu și pe cel sfânt, atunci nu mai au frica lui Dumnezeu, nici rușine de oameni.

În Europa contemporană, Dumnezeu și sfântul sânt disprețuiți; de aceea Europeanii nici nu au frică de Dumnezeu, nici nu se rușinează de oameni. Nimic nu este disprețuit mai mult în Europa decât Dumnezeu și sfântul.

Dacă Dumnezeu nu ar fi Atotputernicul Ziditor al Cosmosului, Împărat mare și Domn al Cerului și Pământului, atotvăzător, atotștiutor și veșnic, care, ca un drept judecător, judecă pe fiecare după faptele lui, atunci oamenii nu s'ar teme de un astfel de Dumnezeu. Căci, negreșit, nimeni nu se va teme de dumnezei născociți, de vrăjitori fără minte, care, sub tichia de universitar sau de doctor vorbesc despre natură și materie ca despre niște zeități. De astfel de zeități mute, nimeni nu se va teme. Și, negreșit, nimeni nu se va rușina de Voltaire, de Napoleon și de Marx, nici de alții asemenea lor, pe care Europa i-a așezat în „Pantheonul” ei fără aură de sfințenie; acel Pantheon este o colibă întunecoasă, în care nimeni nu a adus vreodată un bolnav ca să se însănătoșească. Căci una este un uriaș precum Og, Goliath sau Navuhodonosor, și altceva, cu totul altceva, sfântul lui Dumnezeu. Nimeni nu s'a înfricoșat până acum de Europeana și profesorală Zeiță a Naturii. Nici nu am auzit ca

vreodată cineva să se fi rușinat de vreo fărădelege a sa înaintea lui Napoleon, a lui Voltaire sau a lui Marx.

O, fraților, nimeni nu se teme de dumnezeii mincinoși, nici nu se rușinează de cei ce nu sânt sfinți. Poporului îi este frică numai de adevăratul Dumnezeu și se rușinează numai de oamenii adevărați, adică de cei sfinți.

Pentru Europa universitară din zilele noastre, Dumnezeu de care se cuvine să ne temem și oamenii de care se cuvine să ne rușinăm aparțin trecutului îndepărtat. Europa universitară l-a sfărâmat în mii de bucățele pe Dumnezeu ei, l-a desfăcut în nenumărați atomi, protoni și electroni, nici cât negru sub unghie. Cine s'ar teme de un astfel de Dumnezeu neînsemnat?! În locul sfinților, i-au pus în primele rânduri, în ziare, în săli și în cărți, pe bancheri, pe politicieni, pe cărturari, pe farisei și pe saducheii. Însă nici un sfânt. Europa nu mai naște sfinți! E ca și cum s'ar fi jurat să nască numai personalități înaintea cărora nimeni nu trebuie să se rușineze! Dacă nu ați știut în ce constă căderea Europei până la nimicnicie, să știți acum: în faptul că a pierdut noțiunea de Dumnezeu înfricoșat și de om sfânt. Europa, așa cum se înfățișează astăzi ochilor noștri, va pune în rândul oamenilor ideali mai degrabă pe Faraon și pe Amalíc, pe Senaherim și pe Navuhodonosor, pe Alexandru cel Mare, pe Cezarii August și Tiberiu, și pe Iród, decât pe Sfinții Avraám, Isaác, Iacóv și Iosíf, sau pe Isaía, Ieremía, Iezechil și Daniél, sau pe Matéi, Márcu, Luca și Ioán, și pe Pável. Europa a lepădat aghiografia și a îmbrățișat grandomania.

Cine o va vindeca? Nimeni. Chiar nimeni. Căci nimeni nu se poate impune ca doctor celui ce se crede sănătos. Europa nu are nici leac, nici doctor, deoarece se crede sănătoasă – chiar dacă toate celelalte continente vuiesc despre greaua ei boală, ba chiar despre nebunia ei.

Iar voi, Sârbilor, unde santeți? Milioane de Sârbi au frică de Dumnezeu și se rușinează de sfinții lui Dumnezeu. Unde vă aflați voi,

cei câteva sute care stați în fruntea poporului Sârb? Sânteți, oare, cu Europa sau cu poporul vostru? Dacă veți spune că sânteți cu Europa, atunci vindecați-vă repede, ca să nu îmbolnăviți și poporul vostru. Dacă veți spune că sânteți cu poporul, luați aminte să nu fiți cuprinși de minciună. Căci nu e ușoară calea poporului. Ea este calea cea strâmtă și îngustă a postului, a rugăciunii și a milosteniei, dar e singura cale mântuitoare. Slavă lui Dumnezeu. Amin.

49 Cu adevărat, e interesant să cercetezi lumina și umbrele. Când lumina Soarelui este mai puternică și mai directă, umbrele de pe pământ se scurtează; când Hristos este mai aproape pe orizontul nostru, umbrele oamenilor ajung mai puternice și mai lungi. Când Soarele este la amiază, la zenitul său, deasupra capetelor noastre, umbrele sânt cele mai scurte. Când Soarele se retrage spre apus, umbrele sânt cele mai lungi. Orice lucru din natură are un înțeles duhovnicesc; orice fenomen din lumea fizică ne învață despre Dumnezeu și despre om.

Hristos este numit Soarele dreptății și Răsăritul răsăriturilor. Cu cât Hristos ca Soare al dreptății stă mai sus, cu atât umbrele noastre omenești sânt mai mici și mai scurte; cu cât Hristos este mai aproape pe orizontul nostru, cu atât umbrele oamenilor sânt mai puternice și mai lungi. Când Hristos dispare cu totul de pe orizontul nostru, atunci umbrele oamenilor se lungesc, se amestecă între ele și se ciocnesc ca niște năluci.

O astfel de vreme a nălucilor a trăit-o lumea Creștină de mai multe ori. Am trăit-o și noi, în zilele noastre, nu o dată. Nu am prețuit lumina, iar lumina s'a depărtat de la noi; am iubit umbrele noastre dense și lungi, și cu ele am acoperit tot pământul. Dumne-

zeu a dispărut de pe orizontul Europei. Căci Dumnezeu nu silește pe nimeni. El ține cu tărie, sub stăpânirea Sa, fiecare lucru din Cosmos, cu mâna Sa cea puternică, însă nu-l silește pe om; doar omului i-a lăsat putința să aleagă: ori lumina, ori întunericul; ori în Rai cu îngerii, ori în mlaștină cu broaștele; ori să fie fiu al lui Dumnezeu cel Preaînalt, ori să se recunoască ca fiu al lutului olarului și al cărbunelui fierarului.

Năluci, doar năluci – afară de Biserica lui Hristos. Toate nălucile sânt în război cu Hristos (acest lucru le unește) și în război între ele.

Precum oțelul topit sânt cuvintele Mântuitorului lumii, se întind în lungime de la un capăt la altul al lumii, se ridică în înălțime până la ceruri. Nici nu pot fi ocolite, nici sărite. Acestea sânt cuvintele realității veșnice, cuvintele adevărului veșnic și ale dreptății dumnezeiești, și nu este cu putință a le sta împotriva. Însă umbrele oamenilor nădăjduiesc să se împotrivescă; nălucile omenești se războiesc cu cuvintele Prietenului oamenilor, cu adevărat singurul Prieten a tot omul.

Cu glas domol și slab, înaintea sfârșitului, Biserica lui Hristos răspândește cuvântul lui Hristos: *Ce va folosi omul de ar dobândi lumea toată și va pierde sufletul său?* /Mar. 8:36/

La aceasta, nălucile răspund mânios, cu trâmbițe răsunătoare: Omule, cucerește lumea! Acesta este adevăratul câștig. Iar sufletul nu îl poți pierde, căci nu ai așa ceva.

Iar Biserica, cu glas slab, propovăduiește: *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.* /Mat. 5:7/

La acestea, nălucile strigă și zbiară nebunește: Egoismul este legea naturii. Milostenia e o născocire băbească. Ține-te, prietene, de egoismul lupului, și nu cruța nici un miel ce îți trece prin față.

Iar Biserica, cu glas tremurat, propovăduiește: Crede întru Unul Dumnezeu, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor văzutelelor și nevăzutelelor.

La acestea, nălucile cântă din guslă și suflă din cimpoaie: Nu există alt Dumnezeu afară de natură. Din același material cu opincile din picioarele noastre sânt și stelele, Soarele și însuși Dumnezeul nostru.

Iar Biserica, cu glas tremurat, propovăduiește: Cinstește-ți părinții, nu ucide, nu preacurvi, nu fura, nu mărturisi strâmb, nu pofți la ce este al altuia, ridică-te în fața unuia mai în vârstă, cinstește-i pe cei ce cârmuiesc, roagă-te lui Dumnezeu, ține posturile, săvârșește fapte bune, pocăiește-te de păcate, cugetă la apropierea morții.

La acestea, nălucile bat tobe grele: Asta vă învață pe voi, neghiobilor, Dumnezeul Evreiesc, însă filosofii noștri ne învață ce este mai bun când spun: să te desparți cât mai curând de părinți, căci ei sânt purtători ai putreziciunii trecutului; să ucizi și să furi pe oricine afli în cale; să socotești curvia ceva firesc, precum boul și măgarul; să îți minciuna ca o armă puternică împotriva dușmanilor; să răpești ce este al altora, căci e mai dulce decât ce-i al tău; să-i alungi pe cei ce ocârmuiesc, ca să ajungi tu la putere; să nu te rogi lui Dumnezeu, pentru că nimeni nu aude rugăciunea ta; nu trebuie să știi de post, nici de milă, nici să cugeți la moarte; nu trebuie să-ți amărăști viața. Trăiește slobod ca tigrul și ca ursul, fără lanț și fără cușcă, după instinctul tău sănătos pe care Zeița Natură ți l-a cusut în carne, ți l-a turnat în sânge și ți l-a împletit în nervi. Ești un animal – nu te rușina de asta, trăiește ca un animal.

Așa cântă, vuiesc și răsună nălucile moderne ce poartă încă forma trupească a oamenilor, dar au sufletele în lanțurile satanei, purtătorul răului și întunericului. Iar numărul nălucilor e foarte mare în pământul numit Europa. Aceste năluci au pricinuit și războiul trecut, nemaiîntâlnit și cumplit, în care oamenii primeau tot mai multe decorații și onoruri pe măsură ce ucideau mai mulți oameni. Iar de acestea numai satana s'a bucurat. S'a bucurat și s'a veselit de prostia omenească, și de lacrimile lui Hristos.

O, frații mei, ne stă înaintea întrebarea: vrem să fim cu Hristos sau cu nălucile antihristice? Să știți că atunci când răsare Soarele, toate umbrele nălucilor pier în nimic, ca un nimic, iar Soarele rămâne și lumina strălucește. Vrem să fim cu soarele sau cu umbrele? Să știți că întreaga lume își poate sparge capul lovindu-se chiar și de cea mai mică poruncă a lui Hristos, căci cuvintele lui Hristos sânt ca un oțel turnat, întinzându-se până în adâncul adâncurilor și până la vârful înălțimilor, până la capătul tuturor lungimilor și lățimilor, pe care nimeni nu le poate ocoli, nici sări. Cântare de laudă de la voi și de la copiii voștri lui Hristos Dumnezeu, iar vouă și copiilor voștri sănătate și blagoslovenie de la Hristos. Amin.

50 Un gospodar avea un singur fiu, foarte înțelept și milostiv. Într-o zi, fiul gospodarului se plimba pe moșia sa însoțit de multe dintre slugi, când văzu un cerșetor plin de răni și zdrențe. Fiului de gospodar îi fu milă de el, și-l luă pe acel sărac, îl spălă, îl curăță și-i tămădui rănilile, și îl aduse la curtea tatălui său, zicând: „Tată, primește-l pe acest om, ție fiu adoptiv, iar mie frate.” Îi răspunse tatăl: „Fiule preaiubit, voia ta e și voia mea. Orice voiești tu, voiesc și eu.” Și astfel, acel sărman cerșetor fu primit la curte ca fiu adoptiv și trăi la curte ca un fiu drept, ascultând de tatăl gospodar și iubindu-l pe fiul gospodarului care-l ridicase din mizerie și suferință, și care-l adusesese la o cinste pe care niciodată n-o nădărduse. Dar apoi se întâmplă ceea ce se întâmplă de obicei când cel flămând se satură cu pâinea altora și cel zdrențaros se îmbracă în veștminte împărătești. Fiul adoptiv se ridică împotriva fiului de gospodar, începu să-l ocărască și să-l prigonească, până ce îl izgoni cu totul de pe moșia sa și se puse stăpân și moștenitor al întregii averi a

acelui gospodar. Omul gospodar se mânie pe fiul său adoptiv și porunci să fie aruncat în temniță și să fie bătut până ce-și va recunoaște nebunia și se va pocăi.

Întâiul fiu adoptiv al lui Dumnezeu a fost Israil, al doilea Europa. Cel dintâi s'a făgăduit lui Dumnezeu prin tăiere-împrejur, al doilea prin botez. Pe acela Dumnezeu l-a izbăvit din robia Egiptului, pe acesta din robia satanei. Egiptenii chinuiau poporul Israilitean, satana și toți dracii săi chinuiau înainte de botez popoarele Europei. Nu se știe care dintre aceștia doi a suferit o umilință mai jalnică și mai rușinoasă atunci când Fiul lui Dumnezeu s'a milostivit și l-a rugat pe Tatăl Său cel Ceresc să-l înfieze și să-l aducă la curtea Sa, spre a-i fi frate. O, fraților, nu se știe nici care dintre cei doi s'a arătat mai nerecunoscător față de Tatăl Gospodar, nici care s'a arătat mai fără de rușine față de Fiul cel Unul-născut al Gospodarului. Soarele stă să se întunece din pricina unei asemenea nerecunoștințe, stâncile dau să se sfărâme și să reverse izvoare de lacrimi din pricina unei asemenea nerușinări.

Bine este nouă a fi în Eghípet, strigau Israilitenii, smucindu-se din mâinile lui Dumnezeu și ocărându-l pe Moisi, omul lui Dumnezeu și călăuza lor. Oare nu ne-ar fi mai bine a ne întoarce în Eghípet? strigau ei. Dumnezeu ne călăuzește prin pustie, unde nu sânt cele din Egipt, nu e nici ceapă, nici varză, nici pește, nici carne. Prorocul lui Dumnezeu muștra și striga: *De veți da voi fața voastră spre Eghípet și veți intra a locui acolo, sabia de a căreia față voi vă temeți va afla pre voi în pământul Eghípetului; și foametea de carea voi grăiți va apuca pre voi dinapoia voastră la Eghípet, și acolo veți muri. (...) sfârși-se-vor cu sabie și cu foamete, și nu va fi lor nimenea să-i mântuiască de răutățile carile Eu aduc preste ei. /Ier. 42:15-17/*

Și s'a împlinit cuvântul Prorocului. Cei ce s'au întors în Egipt, ca să scape pasămite de sabie, de foame și de molimă, au pierit cu toți

în Egipt de sabie, de foame și de molimă. Acestea s'au întâmplat cu Israel, cu câteva mii de ani în urmă.

Acestea se întâmplă și în vremea noastră cu cel de-al doilea fiu adoptiv al lui Dumnezeu, cu Europa. Răzvrătirea din vremea noastră a Europei împotriva lui Hristos este cea mai mare și mai murdară întâmplare din istoria lumii. Și Evreii s'au răzvrătit, pricină din care s'a abătut asupra lor blestemul smochinului. Dar răzvrătirea Europei e un păcat mai greu decât păcatul Evreilor. Păcatul Europei nu are pereche de la începutul lumii până astăzi. Căci până la venirea lui Hristos în Europa – Hristos care, aflând omenirea Europeană în răni și zdrențe, a spălat-o, a curățat-o, a hrănit-o și a îmbrăcat-o în porfira împărătească a fiilor lui Dumnezeu – până atunci Europa zăcea într'o murdărie și-o sălbăticie cum nici nu se poate scrie sau închipui. Pe această Europă zdrențăroasă, înfometată, sălbătică, asemenea unui hoit, Hristos a primit-o ca popor ales în locul Evreilor, spre a fi *lumină neamurilor, (...) până la marginile pământului.* /Isa. 49:6/ Dar este, oare, Europa de astăzi lumina neamurilor? Întrebați neamurile, și ele vă vor spune. Iată ce vă vor spune Musulmanii: „Noi îl iubim pe Mahomed mai mult decât pe Iisus, căci la noi, urmașii lui Mahomed, este mai multă milă decât la Creștinii Europeni.” Vă va spune India: „Europa este falimentară în credință, falimentară în cinste și falimentară în gândire. Popoarele Europene sânt sub blestemul lui Dumnezeu, căci nu mai sânt popoare, ci viezuri care răpesc de la toți și din țarina tuturor și trag în beciurile lor. Aceștia sânt maimuțe cu două picioare, căci susțin maimuța drept strămoș; sânt viezuri cu două picioare, căci apucă și fură, răpesc și trag, și niciodată nu se satură. Fiare, și nu oameni.” Vă va spune China: „Europa a pierdut două adevăruri fundamentale, iar acum se agață de cele mărunte și trecătoare. L-a pierdut pe Dumnezeu și a pierdut sufletul. Nu crede nici în Dumnezeu, nici în suflet. Omul trupesc

este singurul pe care îl cunoaște Europa. Despre omul duhovnicesc veți putea auzi ceva mai degrabă de la triburile africane Zulu, decât de la Europeni. Europa este doar ceea ce vede prin ochii ei. Ea e oarbă duhovnicește, mai oarbă decât toate continentele; vițelul care se holbează și mugește. Să ne fie frică de ea, să ne ferim de ea, să o lovim – ea este stafia athee a omenirii.”

Aceasta, fraților, este povestea despre cum fiul adoptiv a vrut să-l alunge pe adevăratul fiu din casa tatălui său și aspru a fost pedepsit. Evreii au fost pedepsiți prin risipirea în toată lumea, iar Europeanii sânt astăzi pedepsiți cu sabia, foamea și molima. Aceasta este urma Europei: sabie, foame, molimă. Rugați-vă lui Dumnezeu, fraților, ca acela care a înnebunit să-i întoarcă mintea și ca voi înșivă să nu înnebuniți. Slăviți-l pe Hristos Dumnezeu, ca și voi să fiți proslăviți de El în vecii vecilor. Amin.

51 S'a spus de către însuflații înainte-văzători cu duhul: Toate căile Domnului sânt milă și adevăr. Pe lângă acestea, noi am putea adăuga: Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de milă și minciună. Cine ne va putea contrazice? Dure-roasa noastră experiență o întărește, uriașa și înfricoșata experiență a Sârbilor din ultimele două veacuri. Căci atunci când înaintașii noștri, țărani Șumadiei, au început să se ridice împotriva Asiaticilor pentru libertatea lor, Europa Apuseană a început a se arăta vrăjmașă a libertății noastre. Pentru ce? Pentru libera trecere, pentru export, pentru import, pentru porci și bivoli – pentru aceasta. Și de atunci până azi s'a arătat înaintea ochilor noștri realitatea neașteptată a Europei Apusene, iar acea realitate se exprimă cel mai bine prin aceste cuvinte: „Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de

milă și minciună.” Când ne-am frecat la ochi cu uimire și am privit la întinsa lume a lui Dumnezeu, am înțeles că Africa, Asia și toate ostroavele mărilor ne mărturisesc că „Toate căile Europei Apusene sânt lipsă de milă și minciună.”

Plini de dezamăgire, ne-am întrebat: Cum așa? Oare Europa Apuseană nu-i Creștină?

Răspunsul a venit: A fost.

Întrebarea noastră este: Și unde este Hristos în Europa Apuseană?

Răspunsul: Pe locul din urmă al mesei.

Întrebarea noastră: Și cine este în capul mesei?

Răspuns: Politicienii, filosofii, cărturarii, fariseii, saducheii.

Întrebarea noastră: Și cine o va învăța pe Europa ce este adevărul?

Răspuns: Europa nici nu caută adevărul cel drept și veșnic. Filosofii, politicienii și cărturarii ei decretează, alcătuiesc și răspândesc adevărul lor cu fiecare nouă generație. O nouă generație, un nou adevăr. De fapt, acelea sânt minciuni omenești.

Întrebarea noastră: Și cine îi va da Europei o pildă de iubire de oameni și milă?

Răspuns: Europa nu vrea să vadă astfel de pilde. Pentru ea, mila este o slăbiciune. Ultimii ei filosofi cu care a început veacul al XX-lea au murit la casa de nebuni. Ei propovăduiau lipsa de milă ca pe o caracteristică firească, o stare firească de sănătate. L-au alungat pe Hristos la capătul mesei Europene și au poruncit să-l dea afară cât mai degrabă din casă. Iar ei și-au pierdut mințile și s’au prăpădit în case de nebuni – acei noi eticieni, acei noi legiuitori ai Europei.

Europa modernă și Israilul din vremea arătării lui Messía în lume – ca doi gemeni! Nimic mai asemănător pe lume. Israilul modern nu se deosebește cu nici măcar un fir de păr de Israilul de atunci.

De aceea se prigonesc și se urăsc reciproc Europa și Israîl, căci se aseamănă ca niște gemeni. Cu adevărat, o grea boală a cuprins Europa; este aceeași boală care a cuprins și Israilul cel luptător împotriva lui Hristos. Aceeași boală la amândoi: lupta împotriva lui Dumnezeu sau lupta împotriva lui Hristos. Cum a ajuns acea boală la popoarele care au fost cele mai apropiate de Dumnezeu? Ziditorul Însuși se plângea prin Prorocul Isaia, tăiat de Evrei cu fierăstrăul: *Fii am născut și am înălțat, iar ei de mine s'au lepădat. Și apoi, mai înspăimântător: Cunoscut-a boul pre cel ce l-a câștigat și asinul ieslea domnului său; iar Israîl pre mine nu a cunoscut și norodul meu nu a priceput. Vai! Neam păcătos, norod plin de păcate, sămânță vicleană, fii fără de lege, părăsit-ați pre Domnul și ați mâniat pre sfântul lui Israîl, înstreinatu'v-ați înapoi. /Isa. 1:2-4/*

Răsfățat este Israîl; răsfățată este și Europa Apuseană. Dumnezeu i s'a arătat Israilului ca un Dumnezeu milostiv, Europei i s'a arătat ca Dumnezeu al dragostei. Mila lui Dumnezeu a dezmierdat pe Israîl; dragostea lui Dumnezeu a dezmierdat Europa. Pricina e aceeași, boala e aceeași, căci poporul fără frica lui Dumnezeu rămâne degrabă fără Dumnezeu. Păgânii cu frică de dumnezei, măcar că aceștia erau mincinoși, se găseau mai aproape de adevăratul Dumnezeu decât Israilitenii și Europeanii răsfățati care au lepădat toată frica lui Dumnezeu, iar mila și dragostea nu le-au înțeles și nu le-au primit. De aceea, în vremea noastră s'au apropiat mai mult de Hristos cei ce se tem de zeități decât Israilitenii și Europeanii răsfățati. Aceasta a prorocit și a înainte-văzut Prorocul, zicând: *Arătatu-m'am celor ce nu mă căutau... /Isa. 65:1/* sau altul, ce spune că cei de departe s'au apropiat de Dumnezeu, iar cei apropiați s'au îndepărtat și s'au înstrăinat: *Și cei mai de aproape ai mei de departe au stătut... /Ps. 37:12/*

Acesta este, fraților, diagnosticul bolii lui Israîl și a Europei. De aceea cele două se urăsc, căci sânt asemenea după duhul lor luptător

de Hristos și după răsfățul lor leneș și stricăcios. De aceea căile și unora și altora sânt lipsă de milă și mincinoase, în vreme ce căile Domnului și atunci, și acum, și în veac sânt numai milă și adevăr. Știa Sfinții Părinți firea omenească cea vicleană și nestatornică. Știa ei că pe această fire nici frica n'o poate încălzi, nici dragostea nu o poate ține sănătoasă. De aceea ne-au rânduit acea rugăciune ce se citește zilnic în Biserică: *Învrednicește-ne, Doamne, cu toată inima noastră a ne teme și a iubi pre tine. Așadar, și a ne teme, și a iubi. Și a ne fi frică de El, căci este un Împărat și-un Stăpân înfricoșat, și a-l iubi, căci e Tată și iubitor de oameni.*

Iar tu, Sârbule, ce crezi? Două molime au intrat în sângele și-n duhul tău: cea israiliteană și cea Europeană. Cum te vei apăra? Cum te vei lecu? – nu acestea sânt întrebările potrivite, ci: Vezi oare adâncile tale răni? Știi oare cine ți le-a făcut? O, de-ai ști aceasta! Imediat ai ști că Hristos este leacul. A Lui slava, iar ție mântuire. Amin.

52 Așteptați de la mine un cuvânt. Al cui cuvânt?
Să fim cu luare aminte ca să nu ne înșelăm, nici eu, nici voi – eu, dacă o să vă pun înaintea cuvântului meu și nu cel al lui Dumnezeu; voi, dacă așteptați de la mine cuvântul meu și nu cel al lui Dumnezeu.

Ce este omul pentru ca să fie cuvântul lui vrednic? *Ca o floare înflorind cade și ca umbra fuge și nu va sta, /Ióv 14:1/* se spune în Sfânta Scriptură. Iar când prin sine omul e atât de neînsemnat, cum va fi și cuvântul său? Când trestia este ieftină, cum este oare foșnetul ei? Dacă eu sânt sluga Domnului, atunci cele pe care eu vi le pun înaintea nu vin de la mine, ci de la Stăpânul meu. Și dacă zic ceva, nu zic de la mine, ci de la Stăpânul meu.

Cu adevărat, ar fi fost necugetat din partea voastră să așteptați de la mine cuvintele mele, și o nebunie din partea mea să vă zic cuvintele mele.

Așa a descoperit Domnul prin Prorocul Său despre puterea Cuvântului: *Nu-s, iată, cuvintele mele ca focul arzătoare, zice Domnul, și ca un ciocan tăind piatră?* /Ier. 23:29/ Cu adevărat, așa e cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul oamenilor este ca un fum și ca o pânză de păianjen, iar cuvântul lui Dumnezeu e ca un foc și ca un ciocan. Aceasta s'a arătat în lume de multe ori. După rugăciunile Sfântului Ilie, a căzut foc din cer și a ars jertfa pusă în apă. După cuvântul lui Dumnezeu, prin Moisi s'a despicat stânca și a început să curgă apă din ea.

Generația noastră a primit cu ușurătate cuvântul lui Dumnezeu, și de aceasta a pățimit groaznic, a fost arsă de foc și bătută de ciocan. Și, de nu se va pocăi, mai mare foc o va arde și mai greu ciocan o va bate. Căci nu se cuvine zidirilor a glumi cu Ziditorul, nici copiilor cu Părintele, nici slugilor cu Împăratul lor. Nu este potrivit nici a glumi călătorii cu hangiuul, nici oaspeții cu gazda lor. Însă, în vremea modernă, oamenii l-au luat pe Dumnezeu în glumă, și cuvintele lui Hristos drept un joc de copii. Așa a făcut vechiul Israel, așa face și Europa în vremea noastră. Vechiul Israel a lepădat cuvintele lui Dumnezeu și a primit cuvintele așa-zișilor înțelepți ai lor. A disprețuit Israel cuvintele Domnului rostite prin dreptii Părinți și slăviții Proroci ai Vechiului Legământ, a lepădat Vechiul Legământ al lui Dumnezeu, iar înaintea sa a pus Talmudul și Kabela, o adunătură de povești și izvodiri omenesti, iar nu de la Dumnezeu. Europa modernă a luat-o pas cu pas pe urmele vechiului Israel, întocmai pas cu pas. A lepădat și Vechiul și Noul Legământ, și s'a ținut de poveștile și izvodirile poeților și filosofilor ei. A lepădat cuvintele cele precum focul și ciocanul, și a primit în loc cuvinte ca un fum și ca o pânză de păianjen. A lepădat adevărul adevărat și a

primit adevărul părut. Iar adevărul părut e o minciună în hainele adevărului, un lup în blană de oaie. Ultimii povestitori Europeni ai adevărului părut și-au pierdut mințile și au murit la casa de nebuni. Însă nici această întâmplare înspăimântătoare nu a putut-o îndemna pe Europa să lepede adevărurile părute și cuvintele mincinoase ale filosofilor săi. Din această pricină, Domnul Savaóth s'a folosit de cel din urmă mijloc: a îngăduit sabie, foc și foamete pe pământ, și a cutremurat întreg universul din făgașul lui, ca să se știe cine este Dumnezeu și cine este omul, ca să se fie lămurită măreția lui Dumnezeu asupra stelelor și nimicnicia oamenilor în cenușă.

Europa, în amurgul nebuliei ei, a strigat: „Pace, pace! Voi face pace în lume, cu ajutorul ziarelor, cinematografelor și conferințelor. Pace tuturor, și pretutendeni. Voi face pace fără Dumnezeu și fără Hristos.” Și abia ce grăi aceste cuvinte, că a intrat în război. De unde această nestatornicie? Pentru că Dumnezeu a spus: *Nu este pace necinstitorilor.* /Isa. 48:22/ Și dacă vor mai striga încă „Pace, Pace!” îi va pierde sabia. Căci pacea, ca și ploaia, ține de Dumnezeu și vine de la Dumnezeu. Și precum oamenii trebuie să se roage lui Dumnezeu pentru ploaie, așa trebuie s'o facă și pentru pace. Nu așa Europa, nu așa. Ci ea a urzit răutate în inimă împotriva lui Hristos, laolaltă cu Evreii, și a cugetat să facă pace în lume cu ajutorul propagandei. De ce nu a adus măcar o ploaie cu ajutorul propagandei? Cu adevărat, Europa s'a îmbogățit cu ajutorul lui Hristos, iar apoi l-a lepădat pe Hristos. S'a îngrășat și s'a îngroșat, iar vederea și auzul i-au slăbit, și inima i s'a împietrit. Întocmai ca vechiul Israíl, și totul după rețeta lui Caiáfa.

Iată mărturia despre Israíl dată de Moisi, omul lui Dumnezeu: *Și a mâncat Iacóv și s'a săturat și s'a lepădat cel iubit; îngroșatu-s'a, îngrășatu-s'a, lățitu-s'a și a părăsit pre Dumnezeul cel ce l-au făcut pre el și s'a depărtat dela Dumnezeu mântuitorul său. (...) Jertfit-a dracilor, și nu lui*

Dumnezeu. /Deut. 32:15,17/ Moisi nu știa de Europa, dar prin aceste cuvinte a făcut o imagine, fără voie, cu mii de ani înaintea lui Hristos, a Europei viitorului. Cum a fost vechiul Israel, așa e și noul.

Din această pricină a apărut ura cumplită a Europeanilor împotriva Evreilor: *pentru că fiecare urăște viciile sale în alții*. Europa respiră duhul Jidovesc, de aceea îi prigonește pe Evrei. Evreii nici nu mai sânt de nici un folos Europei. Ei și-au încheiat lucrarea în Europa. Omenirea Europeană îi va înlocui cu destoinicie în lupta împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Hristos.

Iar tu, neam Sârbesc, unde te-ai rătăcit? Fugi din corabia care se scufundă. Întoarce-te din Europa iudaizată la Biserica și istoria ta. Leapădă cuvintele omenești, caută cuvintele lui Dumnezeu, ce sânt vii ca focul, asemenea unui ciocan ce sfărâmă stânca în bucăți. Proslăvește-l pe Hristos, ca și Hristos să te mântuiască și să te proslăvească pe tine, precum pe părinții tăi, în vecii vecilor. Amin.

53 Când un oaspete înnoptează la un gospodar, întreabă ce fac copiii gazdei, vorbește cu argații, dar neîncetat se gândește la stăpânul casei. Despre gospodar cugetă, despre el întreabă, lui îi trimite salutări, lui îi face daruri, pe el îl salută, lui îi mulțumește, și împreună cu toți cântăreții îi viersuiește cântări și osanale.

Toate acestea sânt cu totul firești, chiar și pentru Europeanii de dreapta ori de stânga, fără de minte. Da, sânt cu totul firești.

Și ce e firesc a fost ținut de poporul Evreiesc câteva mii de ani, începând de la Nóe, făuritorul de arcă, până la Apostolul Pétru, cârpiitorul de mreje. Acestea ne sânt mărturisite de Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu, cu adevărat cea mai sfântă scriere existentă, ce nu-i de pe

pământ, ci din cer. Acestea ne sânt mărturisite de Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu despre întâiul popor ales, Israîl. Și, cu adevărat, câtă vreme acel popor a ținut legământul cu Dumnezeu, le-a privit pe toate în lumina lui Dumnezeu. Când se întâlnea și se despărțea un om de altul, pomenea numele Domnului Dumnezeu. Când se cununa sau îngropa, când se căsătorea sau se mărita, pomenea numele Domnului Dumnezeu său. Când cosea, semăna, plivea, secera sau treiera, toate le făcea cu pomenirea numelui Domnului Dumnezeului său. Când zidea și clădea, când se lupta și se războia, și acestea le făcea în numele Domnului Dumnezeului său, grăind după pilda prorocului: *Aceștia în care și aceștia pre cai, iară noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru vom chema.* /Ps. 19:8/ Și Domnul Dumnezeu era gospodarul acestei lumi, căruia i se cânta, despre care se vorbea, căruia i se închinau și care era socotit cel mai însemnat binefăcător în vreme de pace și cel mai mare aliat în război. Așa era și în vremea cea veche a Evreilor. Toți Prorocii, toți Dreptii, toți Împărații drepti și înainte-văzătorii proroci ai lui Dumnezeu nu puteau rosti nici măcar o frază fără să pomenească numele Domnului Dumnezeu Savaóth, atât în vreme de pace, cât și în război.

Cu adevărat, așa era în Vechiul Legământ, așa și în Noul Legământ. Apostolii Domului orice rosteau, o făceau în numele Domnului, și orice lucrau, o făceau în numele Domnului. Toți Îl simțeau pe Domnul drept Gospodar al întregii case a Cosmosului și drept Voievod al tuturor puterilor luptătoare din amândouă lumile. Toate sânt de la Dumnezeu și prin Dumnezeu. Nimic fără Dumnezeu. Nici o florică pe câmp. Nici o suflare a vreunei făpturi vii. Nici o întâmplare fără ca Dumnezeu să fie părtaș sau martor. Nimic fără Dumnezeu. *Fără Dumnezeu, nici peste prag.*¹⁴ Așa simțeau, așa propovăduiau,

| 14. Proverb Sârbesc (n.ed.)

așa învățau și vedeau Apostolii Domnului, așa și cele dintâi obști Creștine. Tot ce se cugeta era făcut în numele Domului Iisus Hristos, tot ce se hotăra era făcut în numele Domnului Iisus Hristos, Cel omorât și înviat. Tot ce se vorbea era făcut în numele lui Iisus Hristos, Împăratul și Domnul, Învățătorul și Tămăduitorul. Numele lui era neîncetat în inima și pe limba tuturor credincioșilor.

În numele lui Hristos s'a botezat Europa păgână, și cu numele Lui a pecetluit și a întărit o bună vreme gândurile, cuvintele și lucrările sale. Dar, zbuciumată și îndepărtată de la calea sa, s'a desprins treptat de Hristos, și a urmat de-a lungul veacurilor, ușor, ușor, cugetele nebunilor și-ale celor fără de minte – din acea zi blestemată în care fariseii și arhieriei ei, în trufia lor nebună, s'au rupt de Sfânta Biserică a Răsăritului și au pornit pe o cale mai apropiată și mai cunoscută necuratului Jupiter și sângherosului Nero, decât blândului Hristos, Fiul Fecioarei.

Cu vremea, Apusul Creștin și-a înțeles cumplita înșelare și, de aceea, și-a urât arhieriei și i-a lepădat, iar în locul lor i-a chemat și i-a recunoscut pe filosofi ca fiind descoperitorii și tâlcuitorii adevărului. O, fraților, ca și cum adevărul ar putea fi aflat în pietrișul de pe țărmul mării vieții! Cu adevărat, nu se poate. Toate filosofările oamenilor sânt zadarnice și primejdioase. Nu cunoaștem nici un filosof din Europa și America să fi cunoscut adevărul și să fi aflat calea. Nu știm nici măcar unul, căci nici nu este vreunul. Toți sânt păgâni. Toți sânt mai aproape de stoici și de epicurei, decât de Apostolii Ioán sau Pável. Toți sânt nebuni și ademenitori, călăuze oarbe ale celor orbi.

O, frații mei, iată că și generația noastră a înnoptat la Gospodarul acestei lumi. Nu sântem pe moșia noastră, ci pe moșia Lui. Nu sântem în casa noastră, ci în casa Lui. Nu sântem ai noștri, ci ai Lui. Sântem călători și oaspeți. Mâine se vor anunța pentru găzduire alții la intrare, iar noi vom fi dați afară.

Mint, fraților, cei ce zic că au credință și prețuiesc credința, dar nici nu respiră, nici nu scriu, nici nu cugetă, nici nu vorbesc, nici nu lucrează, nici nu simt întru Dumnezeu. În această epocă Europeană a istoriei, Dumnezeu este la muzeu. Nu se găsește în viață, nici în natură, nici în societate, nici la curțile ocârmuitorilor, nici în Biserici, nici în istorie, ci la muzeu, numai la muzeu. Dar Dumnezeu nu vrea să fie lăsat la muzeu, ca un exponat. De aceea, El lovește. Nu lovește des, ci rar. Dar și când lovește, atunci mii și mii de oameni cad în mormânt precum frunzele galbene pe pământ. Întru slava lui Dumnezeu. Amin.

54 Bogat este Domnul nostru, fraților, bogat, prea-bogat! Tuturor dă cele ce caută, unora spre bucurie și mântuire, altora spre întristare și pocăință.

În vechime, Evreii au cerut un împărat de la Dumnezeu, strigându-i lui Samuil, judecătorul poporului: *Dă nouă împărat, să judece pre noi (...)* Pune preste noi împărat, să judece pre noi, ca și la alte neamuri. /I Împ. 8:5,6/

Și s'a mâniat Domnul și le-a dat Împărat, după voia lor și nu după a Sa – căci Domnul le spusese: *Eu sânt Împăratul vostru.* Dar Israîl nu l-a ascultat și a cerut un împărat. Și i-a dat Dumnezeu un împărat, în mâhnirea Sa. Iar când poporul cel fără de minte a văzut că nu le-a fost bine cu împărații, Prorocul le-a strigat: *Unde este împăratul tău acesta, și să mântuiască pre tine în toate cetățile tale (...)* Am dat ție împărat întru urgia mea, și am suferit întru mânia mea. /Os. 13:10-11/

Frații mei, bogat este Domnul nostru, și le dă tuturor cele pe care le caută; așadar, dacă cererea este înțeleaptă atunci darul e spre bucurie, iar dacă cererea este nebună atunci darul e spre întristare și mâhnire.

Israël a cerut împărat de la Dumnezeu în locul judecătorilor ce îi făcuseră până atunci judecată. A cerut împărat de la Dumnezeu nu pentru că i-ar fi trebuit, ci pentru că văzuseră împărați la popoarele păgâne din jurul său, și poftise, după deșertăciunea omenească, să aibă împărați ca și neamurile păgâne. Dar aceasta nu a plăcut Domnului. Căci zisese Domnul: *Eu sânt Împăratul tău, Israile!* Dar Israël nu a auzit, nici nu și-a părăsit voia. „Vrem împărat, vrem împărat!” Și le dădu Dumnezeu un împărat, însă nu spre mântuire, ci spre pierzare.

Când vorbim de Israël, trebuie să ne gândim la vechiul Israël Evreiesc și la noul Israël European Apusean. Acel Israël este tăiat-împrejur, iar acesta este botezat. Dar duhul e același și la unii, și la alții. Aceași luptă împotriva lui Dumnezeu. Aceași luptă împotriva lui Hristos. Europa modernă și Israël sânt doi gemeni fără deosebiri.

Vechiul Israël căuta împărat cu orice preț. Și a dobândit un împărat, dar nu cu binecuvântarea, ci cu mânia lui Dumnezeu, căci darurile lui Dumnezeu se împart în daruri cu binecuvântare și daruri cu mânie. Noul Israël, adică Europa, a căutat o democrație fără Dumnezeu, o republică fără împărat. Și acestea două nu au plăcut Domnului, căci nici una, nici cealaltă nu era căutată în numele Lui. Nici una, nici cealaltă nu s'a dat oamenilor cu binecuvântarea Domnului și fără mânia Sa. Ei, fraților, fără binecuvântarea Domnului înseamnă fără fericire și propășire!

Atât democrații, cât și republicanii, au condus poporul în numele poporului. Au lepădat numele lui Dumnezeu ca și cum n'ar fi. Odinioară, conducătorii popoarelor judecau popoarele în numele lui Dumnezeu. Apoi l-au lepădat pe Dumnezeu, căci El este înfricoșat, neprihănit și drept, și de aceea au început să judece în numele poporului. Dar și poporul le-a fost un ghimpe în ochi; căci poporul lui Dumnezeu cânta numelui lui Dumnezeu și căuta dreptatea lui Dumnezeu. De aceea au lepădat poporul, precum și Dum-

nezeu a fost lepădat. Atunci au venit la putere, unde singuri s'au numit: nici în numele lui Dumnezeu, nici în numele poporului – fără pecetea și binecuvântarea lui Dumnezeu. Și mâna Domnului a lovit aceste împărății și s'a întins peste ele lepra albă ca fasolea; lepra fără leac, în strâmtorare fără ieșire; cu inimă fără dragoste, cu cap fără minte.

Sfinții și Prorocii Europei au zis: Auzi și taci, Europă, taci ca să auzi mai bine! Domnul este judecătorul tău, împăratul, regele și cneazul tău, căpetenia și președintele tău. Domnul e adevăr, iar toate celelalte sânt umbre ale Lui. Pentru ce urmezi umbrelor și nu te ții de adevăr? Evreii au vrut împărat, și au dobândit un împărat, dar au fost și pedepsiți. Și tu ai primit ce ai vrut, dar voile tale te-au osândit la moarte. Recunoaște-l pe Dumnezeu ca Împărat al împăraților, și lesne vom afla un împărat pământesc. Lesne vom afla și regi, și judecători, și cneji pe pământ, dacă Îl vei recunoaște pe Dumnezeu ca Rege al regilor, și Judecător al judecătorilor, și Cneaz al cnejilor. Dar ne este greu când tu nu recunoști aceasta. Ai ajuns ca o femeie cochetă și ușuratică. Cine îți va aține calea, când tu ai apucat pe drumul pieirii? Cine te va face fericită, când ai luat drumul nefericirii?

Ei, Sârbilor, auziți și urmați celor ce vă voi spune. Nimic nu vă voi spune de la mine, căci eu cu desăvârșire nimic, nimic, nimic sânt, ci de la Domnul Savaóth.

Nu vă ajută nici împăratul, nici regele, nici cneazul, nici despotul, nici voievodul, ci numai Eu, care în mâini țin toate marginile pământului, zice Domnul Dumnezeu, Ziditorul tău. Recunoașteți-mă pe Mine, și Eu vă voi recunoaște pe voi. Proslăviți-mă pe Mine, și Eu vă voi proslăvi pe voi. Fiți oamenii Mei, și eu vă voi fi Dumnezeu. Acum și în vecii vecilor. Amin.

55 Cerul se răzbună pentru cel drept. Să facă dreptul dreptatea, iar răzbunarea să o lase lui Dumnezeu. Se va arăta Dumnezeu, dar nu îndată. Mai înainte va ispiți răbdarea nevoitorului, și va lăsa vreme tiranului să soarbă dulceața din vasul nedreptății sale. Iar în ceasul din urmă, când dreptul își va încredința sufletul lui Dumnezeu și când nedreptul se va bucura crezându-se biruitor, dintr'o dată va apărea Izbânditorul dreptății. Și rolurile se schimbă: ce e sus cade, și ce e jos se ridică. Dreptul se ridică biruitor, cu flamura lui Dumnezeu Izbânditorul, iar nedreptul rămâne rușinat și lovit.

Patimile lui Hristos luminează ca pildă deasupra tuturor celorlalte pilde. Cât a fost judecat Hristos, căpeteniile Evreiești s'au purtat trufaș. În fața ochiului neiscusit, păreau puternici precum cedrii Livanului, iar osânditul Hristos mic, plâpând și neînsemnat ca un tufiș. Până și străjile boierilor Evrei îl priveau cu dispreț pe Iisus Hristos. Acestea s'au putut vedea și în Sion, la curtea Caiafei. La fel și în fața lui Pilát, în pretoriul Róman; la fel și în fața lui Iród, iar cel mai limpede pe Golgotha. Când Domnul a fost răstignit, nedreptii lui judecători aruncau de sub cruce ocări și defăimări în obrazul lui, râdeau și zeflemiseau. La fel și gloata pe care aceștia o plătiseră să le urmeze și să strige în gura mare ceea ce ei le îndesau în urechi. La fel chiar și unul dintre tâlharii răstigniți.

Cine ar fi putut bănuși că toate vor înceta într'o clipă! Toate neghobiile făcute de oameni vin din înțelegerea lor greșită, dar pe care ei o cred bună, și de la gândirea lor greșită, pe care ei o socotesc tare ca o stâncă. Căci, când Domnul Iisus a strigat de pe cruce: *Părinte, în mâinile tale încredințez duhul meu* /Lc. 23:46/ și și-a dat duhul, s'a întâmplat ceva neașteptat, ceva ce-a încurcat toate socotelile înțelepților Sionului și-a aruncat în țărână logica oamenilor. Ce s'a întâmplat? Soarele s'a întunecat, pământul s'a cutremurat, stâncile s'au despicat, mor-

mintele s'au deschis, catapeteasma bisericii s'a rupt în două, de sus până jos. Furtună, groază, frică, întuneric, cutremur! Și tot poporul ce s'a strâns să urmărească acestea, când văzu ce se întâmplă, se întoarse bătându-și pieptul. Au amuțit gurile ce până atunci revărsau răutate și murdărie împotriva Fiului lui Dumnezeu. Au tremurat genunchii și au clănțănit dinții de frică. Toți s'au grăbit să fugă din acel loc înspăimântător. Fiecare simțea că Dumnezeu cel izbânditor se amestecă în această întâmplare. Fiecare se spăla și se îndreptătea în cugetul său, spunând: Nu e vina mea, ei m'au împins! Împreună cu căpitanul străjilor, mulți au crezut cu tărie că acel Om e cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

Dar nimeni dintre ei nu văzuse, nici nu recunoscuse acest lucru înaintea tuturor acelor grozăvii întâmplare. Cine, oare, a putut vedea și recunoaște așa ceva, privind la lumina zilei mărirea fariseilor și micimea lui Iisus?! Când Soarele strălucea pe cer ca de obicei, luminând la fel și peste cei buni, și peste cei răi, când pământul era neclintit și nemișcat, când stâncile erau tăcute, și mormintele mute, iar catapeteasma atârna în toată frumusețea ei în biserică, cine putea să nu bage de seamă mărirea Evreilor și micimea lui Iisus? Dar când natura a prins să vorbească cu înfricoșatele ei glasuri, după porunca lui Dumnezeu, atunci și oamenii și-au schimbat cugetele și măsurile.

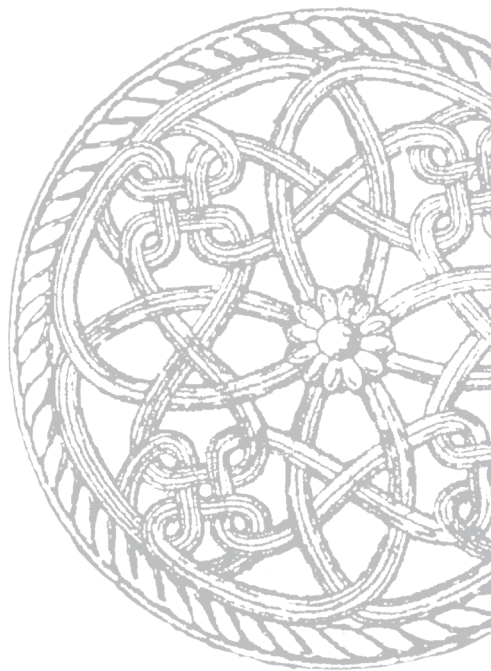
Acestea s'au întâmplat acum două mii de ani, în Ierusalim. Acestea s'au întâmplat și în veacul acesta, al nostru. Câtă vreme Europeii l-au luat în râs pe Dumnezeu și câtă vreme, împreună cu Evreii, l-au batjocorit pe Hristos, a fost pace adâncă pe pământ și deasupra pământului. Când au început, fără rușine și frică, să ocărăască numele lui Hristos, și Biserica lui Hristos, și să-i disprețuiască, să-i prigonească și să-iucidă pe următorii lui Hristos, atunci, deși neștiind cum, au început să se războiască între ei. Pământul s'a cutremurat în acest război; stâncile s'au crăpat, mormintele au fost arate cu plumb și

fier; Soarele și-a pierdut strălucirea pentru oameni, iar lumina lui n'a mai luminat, nici n'a mai încălzit. Nori negri de pulbere au acoperit Europa, iar deasupra acestora au stat norii negri ai păcatelor și-ai fărădelegilor omenirii Europene.

Și toate popoarele botezate au simțit că s'a întâmplat ceva neașteptat. Dumnezeu și-a întins mâna pe pământ ca să răzbune legile încălcate și sfintele Sale lăcașuri pângărite. Iar toți oamenii adevărați au privit și au înțeles înșelarea în care trăiau. Maimarii Europeni au ajuns în ochii lor ca niște pitici, iar Hristos ca Dumnezeu Savaóth. Toată cultura Europeană li s'a părut o fierărie Țigănească, iar dreptatea și dragostea lui Hristos niște stâlpi pe care se reazemă stelele. Toate cuvintele nebunilor filosofi și poeți Europeni le-au sunat ca niște flecăreli de papagal, iar cuvintele lui Hristos le-au răsunat ca sunetul trâmbițelor de arhanghel. Toată bogăția Europei li s'a părut o groapă de gunoi; toată frumusețea acesteia, ca o piele pestriță de năpârcă; toate universitățile, ca niște temnițe pline de umezeală și de oase moarte. Neajutorați, deznădăjduiți, au privit la norii grei ce apăseau întregul pământ și l-au văzut pe singurul lor ajutor. Nu i-au văzut nici pe filosofii lor, nici pe poeți, nici pe hulitorii de Dumnezeu, nici pe nebunii pe care îi urmaseră, ci pe *Fiul Omului, care vine pe norii cerului cu putere și slavă mare.*

Frații mei, așa va fi la sfârșitul vremii. Așa este de fiecare dată când oamenii rătăciți pierd calea, călăuzirea, pacea și rațiunea. Atunci se vede numai Hristos, și nimeni altcineva. Cel mai nevăzut în vremea păcătoasei păci ajunge cel mai vizibil în vremea sângerosului război. Când e bezna mai neagră, Hristos o luminează. Când necazul e mai greu, Hristos dă mângâiere. Când rătăcirea e mai abruptă, Hristos te scoate pe calea cea bună. Când coasa morții răpește oameni, Hristos vine ca un dătător de viață. Nimeni n'a îndurat, n'a simțit și n'a cunoscut acestea într'o măsură mai mare decât Sârbii. Într'acestea, ar fi putut fi dascălii Europei. Amin.

SCRISORILE
56-65

56 Sfântă Preacurată, Sfântă Preacurată! Aceasta este Născătoarea-de-Dumnezeu căreia înaintașii noștri i-au închinat cele mai frumoase ctitorii ale lor. Zis-a Dumnezeu: Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pre Dumnezeu. Sfânta Preacurată se numește așa nu doar pentru că l-a văzut pe Dumnezeu, ci pentru că l-a purtat pe Dumnezeu în trupul ei. De aceea nu se numește Sfânta Curată, ci Sfânta Preacurată.

Un capitol important al culturii Europene vorbește de curățenie. Râvna pentru curățenie a ajuns o manie pentru curățenie. Însă, din păcate, și aici e amestecat Evreul. Prin curățenie, Europa modernă nu înțelege o curățire mai adâncă, mai tainică și mai de seamă, decât numai cea din afară – aceeași înțelegere a curățeniei ca la Evreii ucigători de Hristos de acum două mii de ani.

Căci și fariseii erau râvnitori de curățire, nu mai puțin decât Europeanii moderni. Așa scrie în Evangheliile. În Evanghelia lui Dumnezeu scrie cum se străduiau fariseii, asemenea chirurgilor moderni, să curețe partea *cea din afară a paharului și a blidului*. /Mat. 23:25/ Puritanii Evrei îi prihăneau cu asprime pe ucenicii lui Hristos pentru că *cu mâinile necurate* (adică nespălate) iau pâine și mănâncă. Căci stă scris: *Fariseii și toți Iudeii, de nu-și spală mâinile până la cot, nu mănâncă, ținând predania bătrânilor, și venind din târg, de nu se spală, nu mănâncă, și altele multe sânt carile au luat a le ținea: spălarea paharelor și a urcioarelor și a căldărilor și a paturilor*. /Mar. 7:3-4/ Toate le curăță cu apă, ca și hainele, nimic cu lacrimi și foc. Întru totul, adevărați oameni moderni ai vremii vechi, adevărați înaintași ai puritanilor moderni în Europa, care, tot așa, cunosc numai un fel de necurăție, cea trupească, și numai un fel de a o spăla, apa. Oare nu ne strigă în fiecare zi în urechi și peste urechi tagma Iudeilor Europeni: Apă, apă, apă! Canalizări, canalizări, canalizări! Băi, băi, băi! Curățenie, curățenie, curățenie! Și toți istovesc de oboseală, spălându-se și curățându-se pe

dinafară. Și, când îi privești, vezi că umblă întotdeauna în haine curate și cu trupul curat, de seara până dimineața. Dimineața iarăși se spală, se curăță și se îmbăiază. Și toată curățenia aceasta, dobândită cu multă trudă, nu durează nicicum mai mult de o zi. Apoi, iarăși de la început. Iar desfătare, îmbăiere și spălare, și stropire; iar problema canalizării și-a băii. Căci, dacă pierd și numai o zi fără a se spăla și a se îmbăia, ei cred că răspândesc o duhoare de neîndurat pentru ei și pentru alții – se rușinează. Și la toți aceștia, la Europeanii moderni și la dascălii lor, Evreii luptători de Hristos, nu există vreo rușine de vreo altă necurăție în afară de cea trupească, cea de dinafară. Ei cunosc doar duhoarea cea rău-mirositoare a trupului, dar de duhoarea puturoasă a sufletului nici n'au auzit, duhoarea de mormânt a răpirii și vicleșugului de la nespălarea sufletească nu o simt.

În vremea aceea, fariseii și cărturarii – înaintașii șovinilor și scriitorilor estetiști moderni – s'au apropiat de Iisus și i-au spus dojenitor: *Pentru ce ucenicii tăi nu umblă după predania bătrânilor, ci cu mâinile nespălate mănâncă pâine?* /Mar. 7:5/ Le răspunse Messía în mânia sa îndreptățită, dând același răspuns fariseilor de acum 2000 de ani și Europeanilor moderni: *Acum voi, Fariseii, partea cea dinafară a pâharului și a blidului curățiți, iară cea din lăuntru vostru plină este de hrăpire și de vicleșug. Nebunilor, (...) cele din lăuntru dați-le milostenie, și iată toate vor fi vouă curate.* /Lc. 11:39-41/

Dar aceste cuvinte ale lui Hristos nu le-au înțeles nici fariseii din Ierusalím, nu le pot înțelege nici intelectualii moderni. În mânia lor fanatică pentru curățenia exterioară, ei nu îl pot răbda pe omul a cărui piele nu este îmbăiată și a cărui față nu-i bine spălată. Există o singură deosebire, și nu mică, între Evreii tăiați-împrejur și Europeanii netăiați împrejur: Evreii erau robi ai curățeniei de dinafară în numele Dumnezeului Iahve, iar Europeanii sânt în numele biologiei. Evreii credeau că prin curățenia de dinafară se apără de

păgânism, iar Europeanii – atei, la rădăcină – cred că prin curățenia exterioară se apără de microbi, de viermii molipsitori și nevăzuți. Nici Evreilor, nici Europeanilor nu le-a trecut prin minte că prin curățenia exterioară nu ating vreun alt scop decât cel de a nu duhni înaintea oaspeților lor. Iar când Hristos spune: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pre Dumnezeu*, este un program pozitiv, nu de apărare, ci vizionar. Cei ce își curățesc inimile n’o fac pentru a nu-i vedea pe draci, precum Evreii, sau pe microbi, precum Europeanii, ci ca să-l vadă pe Dumnezeu.

O, Hristoase, înălțime de Himalaia deasupra mlaștinii urât-mirositoare! Ai răbdare, și rabdă! Poruncește slugilor tale să propovăduiască fără istovire curățenia lăuntrică, curățenia inimii. Mulțimile simple de oameni vor înțelege și vor primi și se vor apuca de ce e mai greu – curățirea sufletului și-a inimii de viclenie și mârșăvie, de zavistie și nemilostivire, de necredință și de toată fărădelegea. Dar mâinile moi vor căuta mereu apa doar ca să se spele de putoare spre a putea săvârși alte fapte murdare.

Blândule Hristos, ajută-ne să ne curățim inimile și, pentru rugăciunile Sfintei Preacurate, mântuiește-ne. Amin.

57 Dacă toți Creștinii ar fi citit Vechiul și Noul Legământ al lui Dumnezeu, ar fi avut mai multă frică de Dumnezeu și ar fi mers mai des la Biserică să audă cuvântul lui Dumnezeu. Atunci le-ar fi fost mai ușor și preoților să propovăduiască poporului și să tâlcuiască voia și legea lui Dumnezeu. Și pe mine mă bate gândul că cineva dintre cei ce mă ascultă nu mă va înțelege, căci nu a citit niciodată Sfânta Scriptură, nici nu o are în casă, nici nu poate spune ce este Vechiul și ce este Noul

Legământ. Acel gând chinuitor mă îndeamnă să vă spun de mai multe ori: Luați Sfânta Scriptură. Precum țineți icoana în casă, așa să țineți și Sfânta Scriptură. Icoana este sfințenia în culori, iar Sfânta Scriptură sfințenia în cuvinte. Citiți Sfânta Scriptură, priviți spre icoană. Sfânta Scriptură vă învață cum trebuie să trăiți, iar icoana vă arată chipul unui sfânt care a trăit după Sfânta Scriptură. Așa cum se poate fără orice alte mâncăruri, dar nu și fără pâine, așa se poate și fără orice alte cuvinte, dar nu și fără cuvântul lui Dumnezeu. Pâinea cinstită și cuvântul sfânt. Domnul Iisus vorbește despre pâine și cuvânt, zicând: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot graiul ce iese din gura lui Dumnezeu.* /Mat. 4:4/

În Vechiul Legământ totul e prorocie, în Noul totul e împlinire a prorociei. În Noul, totul e real și definitiv. Așa este, bunăoară, și rânduiala despre curățire. În Cărțile lui Moisi sânt scrise multe rânduieli despre curățirea trupească. Evreii au ținut acele rânduieli cu acrivie și după literă, nepricepând înțelesul lor adevărat, adică duhovnicesc. În Noul Legământ se arată acel înțeles adevărat, adică duhovnicesc, al curățirii trupesti. În Vechiul Legământ se vorbește despre spălarea feței, a mâinilor și-a picioarelor, despre îmbăierea trupului, despre spălarea hainelor și a căldărilor, și a multe alte. În Noul Legământ se vorbește despre inimă curată, minte curată, conștiință curată, gânduri și cuvinte curate, adevăr și dreptate curată, apoi de cale curată, dorințe curate, apoi de dragoste curată, înțelepciune curată și bună-cinstire, și încă multe asemenea.

S'a mâniat Mântuitorul nostru cu dreaptă mânie pe fariseii îndărătnici ai acelei vremi, pentru că țineau cu cea mai mare asprime toate rânduielile legate de curățenia trupească, în vreme ce sufletele le erau murdare, pline de hrăpiri și nedreptăți. Zis-a Domnul: *Farisee oarbe, curățește întâi lăuntrul păharului și blidului, ca să fie și cea dinafară a lor curată. Vai vouă, cărturari și Farisei fățarnici, că vă*

asemănați mormânturilor celor văruite, carile din afară se arată frumoase, iar dinlăuntru pline sânt de oasele morților și de toată necurăția. Așa și voi, dinafară vă arătați drepți oamenilor, iar dinlăuntru sânteți plini de fățurie și fărâdelege. /Mat. 23:26-28/

Așa era la vechii Evrei, așa e și astăzi la Europeanii Iudaizați. În ce constă esența culturii Europene? În curățenia trupească. De aici marea nevoie de apă, apeducte, canale, băi. Cultura e curățenia de dinafară. Cu cât a fost mai mult neglijată curățenia lăuntrică a inimii, a minții, a gândurilor, a conștiinței și-a cuvintelor, cu atât mai mult a fost accentuată curățenia trupească de dinafară. Aceasta înseamnă că, cu cât a fost mai mult disprețuită esența ființei omenești, cu atât mai mult s'a pus bază pe simboluri sau pe chipuri ale acelei esențe; pe cât scădea prețul vredniciei lăuntrice, pe atât creștea prețul vredniciei din afară. Cu cât era mai puțin aur, cu atât mai mult se îngărmădeau mormane de bancnote fără acoperire în aur.

Cezarii și dregătorii vechii Rome păgâne se întreceau în ridicarea de băi. Băile lor moderne erau mai scumpe decât templele lor. În întunecarea lor duhovnicească și decăderea lor morală, ei râvneau doar la curățenia trupului, cea din afară, adică la simbolul, la chipul adevăratei curățenii care se află în lăuntru omului. Europa modernă, în decadența sa duhovnicească și morală – pe care ea o numește progres – a căzut nu numai în fariseismul poporului Evreu, ci și în ateismul sângeros al Romei păgâne. Cine e aproape de Caiáfa, e aproape și de Pilát!

Poporul Sârb a prețuit de când lumea curățenia, și pe cea trupească, și pe cea duhovnicească. A fi curat trupește și sufletește era o pravilă și pentru bărbați și pentru femei, și pentru bătrâni și pentru tineri. Multe sânt zicalele înțelepte ale poporului despre curățenia trupească și sufletească. *Spală-te și lui Dumnezeu roagă-te* – așa este numai la Sârbi începutul de zi. *Mai întâi privește*

încălțăminte, și apoi lasă-l în casă. Sârbul știa dintotdeauna că cea mai de seamă este curățenia lăuntrică. Știa că trupul acoperit cu-n praf ușor se poate spăla cu apă, dar sufletul murdărit de păcat se poate curăți doar cu lacrimi și rugăciuni.

Cultura apei e mai ușoară decât cultura lacrimilor și a rugăciunilor. De ce Dumnezeu ne-a lăsat de atâtea ori să cădem sub un bici greu? Pentru binele nostru. Ca să rămânem ai lui Dumnezeu și ai noștri. Ca să nu ajungem superficiali și seci. Ca să nu fim frumoși pe dinafară precum mormintele văruite, iar înlăuntru plini de hrăpire și nedreptate, lăcomie și asprime, trufie și iubire de sine. Căci ce rost are să-ți speli în fiecare zi pielea cu săpun, iar în sine să ții toată groapa de gunoi, urâciune și duhoare? De aceea vă spuneam la început: citiți Sfânta Scriptură și priviți spre icoană, ca să înțelegeți ce este important, ce este mai important și ce este cel mai important pentru Domnul Dumnezeu. Amin.

58 Cineva poate ajunge stăpân cu ajutorul unui stăpân, nu cu ajutorul unui cerșetor.
Cineva poate ajunge cunoscut cu ajutorul unui om cunoscut, nu cu ajutorul unui om disprețuit.

Cineva poate ajunge înțelept cu ajutorul unui înțelept, nu cu ajutorul unui nebun.

Cineva poate dobândi biruința cu ajutorul unui om puternic, nu cu ajutorul unui om neputincios.

Cineva poate ajunge dumnezeu cu ajutorul lui Dumnezeu, nu cu ajutorul diavolului.

Frații mei, țineți mai cu seamă minte aceasta: un om poate ajunge dumnezeu numai cu ajutorul lui Dumnezeu, nicidecum cu ajutorul diavolului.

Începutul istoriei tragice a neamului omenesc a fost atunci când Adam și Eva, sau mai degrabă Eva și Adam, au crezut în chip nesocotit că pot ajunge dumnezei cu ajutorul diavolului. Încercându-se în diavol, Adam și Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu Ziditorul, pentru a ajunge dumnezei. Dar, vai, aspră soartă! N'au ajuns atunci dumnezei, ci leșuri. Îndată li s'au deschis ochii, și au înțeles că cele dumnezeiești s'au luat de la ei; au rămas doar niște oseminte urâte.

Aceasta a fost când a fost. Oare vom socoti și vremea, căci știința modernă consideră că timpul este un lucru relativ și se poate lungi? Dar și prorocul cel din vechime spune despre vreme: *Că o mie de ani înaintea ochilor tăi, Doamne, [sânt] ca ziua de ieri, carea a trecut.* /Ps. 89:4/

Aceasta a fost, să spunem, când a fost. La începutul înfricoșatei tragedii a omenirii; atunci când cel dintâi om, împreună cu femeia sa, s'au gândit să ajungă dumnezei cu ajutorul diavolului. Dar nu au ajuns dumnezei, ci leșuri goale și împruțite.

Aceasta a fost când a fost, dar a fost și ieri în Europa. Omenirea Europeană, omul intelectualizat, adică cu inima și mintea murdară și cu simțul rațiunii dezvoltat, a făcut un pact cu diavolul, străvechiul pact al lui Adam de a împlini voia diavolului și, cu ajutorul acestuia, să ajungă dumnezeu. Adică ca Europeaniibotezați să se supună diavolului, lepădându-se de Hristos, iar diavolul să le dea decorația dumnezeirii; așa încât tot Europeanul care s'a lepădat de Hristos, a scuipat crucea și s'a închinat diavolului, îndată să dobândească cinstire drăcească și dregătorie de cneaz, grof, baron, boier, magnat, general, voievod, căpitan sau soldat al diavolului.

Din partea lor, Europeanii și-au împlinit în chip desăvârșit datorria față de diavol, lepădându-se de Hristos. Dar din partea diavolului nu a fost îndeplinită nici o promisiune. Căci diavolul niciodată nu primește să aibă vreo îndatorire față de oameni, ci cere doar su-

punere și face promisiuni. Dumnezeu face legământ cu oamenii săi, iar diavolul se teme de legământ și nu-l face, ci face doar promisiuni și cere supunere. Diavolul i-a făcut o făgăduință mincinoasă Europei lepădate de Dumnezeu, că va face din Europeni dumnezei, cu condiția ca Europeanii să i se închine. Europeanii i s'au închinat, iar diavolul i-a făcut nu dumnezei, ci draci. Aceasta e înșelarea diavolească.

Cu adevărat, nu e cu totul fără rost năzuința oamenilor de a ajunge dumnezei și fii ai lui Dumnezeu. E ceva ascuns în ei, ca fierul în mină, ceva ce îi împinge să își caute vrednicia dumnezeiască pierdută. Suflarea vieții lui Dumnezeu e într'înșii. Sânt vii nu de la pământ, ci din cer. Viața lor e arvună și pecete a dumnezeirii. Când omul e sănătos, nu se gândește și nu vorbește despre sănătate, ci abia când îl doboară boala începe să vorbească de sănătate, se vaită după sănătate, își caută sănătatea pierdută. Când Adam și-a pierdut vrednicia sa dumnezeiască, atunci s'a simțit gol, dezbrăcat de tot ce era ceresc, chip din cenușă. De la Adam și mai departe prin Cain, Lámeh, Nevrod, Hanáan, Amalíc, Edom, Caiáfa și alții, urmași păcătoși ai lui Adam – toți au căutat să redobândească ce s'a pierdut prin diavol. Zadarnic, însă. Totul a fost zadarnic și pe dos atunci când omul a vrut să redobândească cele pierdute prin vrăji diavolești. Și a tot fost așa, până ce *Dumnezeu s'au făcut om, ca omul să se facă Dumnezeu*, precum scrie în Triod. Căci în Vechiul Legământ stă scris, iar în cel Nou se repetă: *Sânțeți Dumnezei și fii ai lui Dumnezeu*.

Dumnezeu s'a făcut om ca omul să se facă Dumnezeu – acesta e, fraților, zenitul istoriei omenesti, acesta e sfârșitul nopții celei îndelungate prin care a călătorit neamul omenesc! Rătăcind și neștiind nici de unde vine, nici încotro merge, acestea sânt zorile zilei celei mari care a vestit oamenilor evanghelia cerească: *Sântem fii luminii și-ai zilei*. Și, de atunci, oamenii au început să se îndumnezeiască cu

ajutorul lui Dumnezeu. Acesta este începutul renașterii omenirii. Noua cale; noul meșteșug. Noul Legământ. Noi îndatoriri și o nouă făgăduință: *Sânțeți Dumnezei și fii ai lui Dumnezeu.*

Și milioane au ajuns, de-a lungul a două mii de ani, mici dumnezei sau fii ai lui Dumnezeu. Cu ajutorul lui Dumnezeu, prin credință, bunătate, milostenie, dreptate, nevoință, lacrimi, mucenicie, jertfire. Mii și mii de milioane. Aceasta-i cea mai mare oaste adunată – oastea lui Hristos din cealaltă lume, acesta-i poporul cel mai numeros – poporul lui Hristos din cealaltă lume. Dar vai, frații mei, Europa modernă s'a întors de la pomul vieții și s'a dus să vorbească cu șarpele, precum străbuna noastră, Eva. S'a încrezut în diavol și a făcut înțelegere cu diavolul. S'a îndatorat, și a primit făgăduință. Îndatorarea este aceasta: să se lepede de Hristos și să se întoarcă de la calea Evangheliei, să fure, să mintă, să răpească, să petreacă, să curvească, să ucidă, să facă toate fărădelegile și să lucreze toate nedreptățile. Iar făgăduința este aceasta: Dacă veți face așa, veți fi dumnezei. Iar Europa zilelor noastre repetă cu prisosință încercarea neizbită a străbunei Eva, a lui Cain, a lui Iuda și a celorlalte slugi vestite ale satanei. Amin.

59 Ați citit, fraților, despre fiii lui Nôe: Sim și Iafeth. Urmașii lui Sim și Iafeth, în degenerarea lor, asemenea trifoiului, s'au lepădat când aveau șapte ani de Dumnezeu cel Unul, Dumnezeu cel Viu și Atotputernic, și s'au închinat idolilor: semiții, idolului sâmbetei, iar urmașii lui Iafeth, idolului culturii.

Sâmbăta și cultura, două zeități mincinoase care sânt puse de necredincioși în față și mai presus de Dumnezeu cel Unul, Atotputernic și Iubitor de oameni. Evreii tăiați-împrejur din vremea lui Hris-

tos încălcase ră toate poruncile lui Dumnezeu și țineau doar sâmbăta. Evreii botezați și Europeanii zilelor noastre s'au lepădat de Hristos și de Evanghelie, și au înălțat cultura lor pe Scaunul singurului Dumnezeu.

Sâmbăta și cultura. Evreii au răsturnat înțelesul poruncii lui Dumnezeu despre sâmbăta și au pus sâmbăta mai presus de om, mai presus chiar de însuși Dumnezeu. Hristos a încercat să-i îndrepte, zicându-le: *Sâmbăta pentru om s'a făcut, iară nu omul pentru Sâmbăta*, /Mar. 2:27/ dar ei n'au putut înțelege. Când Domnul i-a vindecat sâmbăta pe cei bolnavi, căpeteniile Evreilor, mai încăpățânați decât poporul Evreiesc, au strigat către El: de ce nu vindecă în celelalte șase zile, ci tocmai sâmbăta? Și iarăși a vrut Hristos să-i îndrepte, zicându-le că nu-i oprit de Dumnezeu să faci bine sâmbăta, ci să faci rău. Mai cu seamă, nu e oprit să faci bine oamenilor. Căci și înșiși fariseii făceau bine animalelor sâmbăta, adică dezlegau animalele de povară și le duceau la adăpat, iar dacă vreo oaie cădea în groapă, o scoteau de acolo. Omul e mai însemnat decât dobitoacele. Însă cei fără de minte și slugile satanei nu au vrut să primească acestea, ci au cârtit împotriva lui Hristos și au căutat să-l ucidă din pricină că, pasămite, nu cinstește sâmbăta – măcar că numai El împodobe sâmbăta cu faptele cele bune pentru oameni. De vreme ce nimic, însă, nu-i mișca pe închinătorii la idolul sâmbetei, le glăsui cu putere: *Domn este și al Sâmbetei Fiul Omului*. /Mat. 12:8/ Și El nu întinează sâmbăta, ci preoții bisericii. Dar și aceasta a fost în zadar. Închinătorii la idolul sâmbetei l-au osândit pe Fiul lui Dumnezeu la moarte din pricina necinstirii sâmbetei, idolul și dumnezeul lor.

Sâmbătarii și culturicii. De când e lumea, deviza puturosului satană a fost înlocuirea lui Dumnezeu cu orice și cu oricine. Și a izbutit satana să-l înlocuiască la Evrei pe adevăratul Dumnezeu cu idolul sâmbetei, iar la Europeanii moderni cu idolul culturii.

Ce e cultura? Lucrări ale oamenilor, mândrie a oamenilor, praf

pestriț pe care oamenii îl adună și îl păstrează, dar vântul vremii îl răspândește și-l împrăștie până ajunge cenușa dintru început.

Ce e cultura asemuită cu Dumnezeu? Fum și cenușă, joc de copii și neghiobie cumplită.

Ce e cultura asemuită cu omul? Zero sub unu. Omul e ființă vie și zidirea lui Dumnezeu. Cultura e faptă moartă și lucrare a omului. Dumnezeu a pedepsit cu asprime acele neamuri care se închinau lucrurilor lui, Soarele, Luna, stelele, animalele, copacii și pietrele. Cum să nu-i pedepsească pe cei ce se închină lucrurilor omenești, atât de neînsemnate față de cele ale lui Dumnezeu?

Dar Evreii și tatăl lor, diavolul, au izbutit, prin otrăvirea treptată și îndelungată a duhului și inimii omenirii Europene să o întoarcă de la cinstirea adevăratului Dumnezeu și să o aducă la închinarea idolului culturii.

Ce e cultura?

Este o hârtie colorată sau un lemn cioplit, sau o piatră cioplită, sau o grămadă de pietre adunate într'o clădire, sau un cântec, sau o croială de haină, sau o mașină cu aburi, sau o mașină electrică, sau o mașină magnetică, sau un fluier ori o tobă, sau un drum asfaltat. Aceasta e cultura, și nimic altceva. La așa ceva s'au închinat Europeanii ca unui dumnezeu, la îndemnul Evreilor și-al tatălui lor, diavolului. După mintea acestor noi închinători la idoli, nu-i nimic dacă cineva ucide un om sau un milion de oameni, însă dacă cineva ar sparge o statuie de marmură, lucrare a culturii Europene, e rău. Sau dacă cineva pornește un război, și în război ard sate și orașe, și se înfometează oameni, ori sânt trecute prin foc și sabie popoare întregi, aceasta nu înseamnă nimic, dar cine dă foc unui tablou vechi ori distruge o bibliotecă de milioane de cărți ce-l tăgăduiesc pe Dumnezeu e un sălbatic, e un adevărat atheu, căci a lovit în singurul dumnezeu al nebunilor albi nesățioși, în zeița culturii.

Și ca să nu creadă cineva că eu înfățișez aici doar părerea mea personală, iar nu cugetul celei una, adevărate și veșnice Biserici Ortodoxe, vă voi aminti acum o întâmplare din urmă cu 1500 de ani: în vremea Împăratului Theodosie, câțiva oameni, în vremea nopții, au dărâmat și au spart statuile împăratului din Antiohia. Împăratul s'a mâniat foarte și a luat cele mai aspre măsuri împotriva Antiohiei: incendieri, întemnițări, prigoane, confiscări, ucideri și așa mai departe. Întregul oraș a amuțit și a răbdat plin de frică și de groază. Atunci au apărut pe străzile marii Antiohii o ceată neobișnuită de oameni care a început să strige împotriva împăratului. Aceștia erau monahii ortodocși din munții cei înalți și peșterile întunecate. Auzind despre fărâdelegile împăratului Theodosie și-ale dregătorilor săi din Antiohia, ei au ieșit pe străzile goale ale Antiohiei și au început a striga în urechile nebunilor nesățioși ai împăratului: *Duceți-vă și spuneți împăratului acestea: Ești cu adevărat stăpân, dar ești om. Teme-te de Ziditorul și nu ucide zidirea Lui. Te-ai mâniat că statuile tale de piatră au fost dărâmate, oare se va mânia Dumnezeu mai puțin dacă vei nimici chipurile lui vii? Statuile tale ușor se vor înnoi și ridica, dar de tu vei pierde oameni, cum îți vei îndrepta greșeala? Vei putea tu, oare, să-i înviezi din morți? Aduceți-vă aminte acestea, frații mei, și cugetați la ele. Sâmbăta cea moartă nu e Dumnezeu, cultura cea moartă nu e Dumnezeu. Numai unul singur este Adevăratul Dumnezeu. Și omul urmează îndată după el. Toată cultura popoarelor, din toate veacurile, este o minune și-o vrednicie mai mică decât orice om viu. Amin.*

60 Ați auzit, fraților, povestea despre cel rătăcit?
Un copil s'a rătăcit în pădure. Plângea și căuta. Ce căuta
mai înainte de toate copilul rătăcit?

Hristos ar fi spus: Înainte de toate își va căuta părintele.

Europa ar fi spus: Nu, mai întâi ar fi căutat pâine.

Hristos ar fi spus: Copilul știe că atunci când își găsește părinții, va
găsi și pâinea și toate celelalte de trebuință, de aceea înainte de toate
își caută părintele.

Europa ar fi spus: Nu e așa, Hristoase. Noi știm mai bine. Tu nu
ai știut despre telescop și microscop, acul magnetic, electricitate și
cinematograf. Așadar, copilul rătăcit ar fi căutat mai întâi pâine,
încălțăminte, îmbrăcăminte și un loc de înnoptare, iar despre părinți
nici nu ar fi avut când să gândească.

Hristos ar fi spus: Dacă știi mai bine decât Mine, apostata Mea,
atunci urmează-ți cunoștințele. Dar îți zic: Vei fi înfometată, desculță,
dezbrăcată, bolnavă și nebună, lângă toată grămada pestriță de
cunoștințe nesuferite.

O, frații mei, câtă dreptate a avut Hristos! Cine nu era în stare să crea-
dă mai înainte în acestea, s'a încredințat cu siguranță după ultimele
isprăvi nebunești și zvâcniri muribunde ale omenirii Europene.

Dacă, spre fericirea ei, acea omenire l-ar fi căutat mai întâi pe Tatăl
cel ceresc, dacă ar fi căutat mai presus de toate împărăția cerească,
i s'ar fi dat și toate celelalte, și ar fi fost fericită, și cu fericirea ei ar
fi luminat toată lumea necreștină, și ar fi dat slavă lui Dumnezeu
într'un glas și cu putere mare, încât toate popoarele de pe pământ
și-ar fi lepădat idolii și s'ar fi grăbit să se boteze și să ajungă membre
ale dumnezeiescului cor European. Dar așa, luându-se după cuge-
tele sale greșite și voia sa cea rea, afară de Hristos și împotriva lui
Hristos, omenirea a pierit, nevoindu-se pentru pâine și întotdeauna
rămânând înfometată; a înnebunit, răpind cele străine și niciodată

nu s'a îndestulat; s'a rușinat certându-se despre ce înseamnă fericirea, dar s'a îndepărtat din ce în ce mai mult de fericire; a orbit citind cărți pentru a dobândi mai multă cunoaștere, însă, încărcându-și creierul cu o povară de cunoștințe din ce în ce mai mare, a ajuns și mai lipsită de minte, și mai întunecată, și mai jalnică. Căci era obișnuită să caute pâine, fericire și cunoaștere în afara Părintelui ceresc, împotriva căii și meșteșugului arătat de Hristos.

De aici e limpede că războaiele Europene se trag din războiul Europei împotriva lui Hristos; toată foametea și amărăciunea ei vine de la neprimirea hranei propuse de Hristos; toată nefericirea, rușinea și nebunia Europeană se trag de la răsfățata lepădare de Hristos și rătăcirea după un bulgăre de sare a filosofilor ei cocoșați. Și nu de ieri, ci de demult. De când? De când Papa a făcut ca Hristos să fie urât de Europa, și de când Luther l-a tâlcuit greșit pe Hristos.

Nu ne bucurăm de nenorocirea altora. Dorim din toată inima omenirii Europene să afle adevărul curat și calea cea dreaptă. Și una, și cealaltă sânt Hristos, dar nu Hristos după concepția Papei, nici după cea a lui Luther. Nu acel Hristos, ci Hristosul sfinților străbuni Europeni, acel Hristos pe care strămoșii Europei de azi, l-au cunoscut și l-au cinstit vreme de o mie de ani împreună cu strămoșii noștri ortodocși. O mie de ani întreagă și plină, până când monstrul strigoi din Roma pontificală a lui Jupiter a închis ochii în fața adevărului, a călcat rușinea, și a început să cârmuiască pe temeul fricii. Dar pe Europa o încurcă ceva: disprețuirea moșilor și strămoșilor ei. Dumnezeu a poruncit: *Cinstește pre tatăl tău și pre mama ta, și va fi ție bine*. Europa a avut multe răscoale și revoluții. Toate săgețile acelor răscoale și revoluții au fost îndreptate înspre părinții și străbunicii lor. Iar Dumnezeu se răzbuună grozav pe cei ce nu își cinstesc părinții. Căci cei ce se despart de părintele lor trupesc se despart și de Dumnezeu. Nimic din felul în care au trăit ieri

părinții noștri nu este bun, credeau Europeanii înstrăinați, iar cum vom trăi noi mâine este pe deplin bine. Europeanii, de-a lungul a câtorva veacuri, s'au scuturat zilnic de Ieri-ul lor ca de lepră, închipuindu-și că vor afla fericirea Mâine. Și și-au petrecut viața într'un Astăzi încețoșat, între disprețul celor trecute și așteptarea celor ce încă nu au venit. Istoria omenească nu cunoaște o altă rasă sau un alt neam care să se agațe vreme de veacuri de o închipuire și să trăiască în această închipuire, așa cum fac unele din ultimele generații ale Europei albe. Dar tocmai aceste generații vorbeau cel mai mult despre realitate; strigau împotriva „basmelor din vechime,” formau așa-zisi „idealiști.” În această privință, nimeni din această lume nu a stat mai departe de adevărul vieții decât Europa. Căci adevărul este Cel ce a spus înaintea cerului și pământului: *Eu sânt Calea, Adevărul și Viața*. Și numai Europa singură, destrăbălată și răzvrătită, nu a mers la curtea Tatălui să caute ce îi trebuie pe față și deschis, ci ocolindu-l pe El, Gazda sa, a plecat să cotrobăiască prin averea acestuia și să fure, pentru ca mai apoi hoții ei cei mai mari să se dea drept cele mai mari genii ale lumii.

Pentru ce a pătimit atât de amarnic poporul Sârb? Pentru că s'a despărțit de părinți, de eroii lui purtători-de-Dumnezeu, și a urmat ereticilor și atheilor Europeani. De vreme ce știm acestea, să luăm aminte ce cale se cuvine să urmăm pe viitor. Amin.

61 Dumnezeu nostru, fraților, este Dumnezeuul fiilor slobozi, nu al robilor. Hristos nu a coborât pe pământ ca să adune oamenii cu sila, ci ca să strângă voluntari în oastea sa. Cine vrea, vrea; cine nu vrea, nu e dator. Numai că cel ce nu vrea să fie voluntar al lui Hristos ajunge recrut al satanei, fie că vrea, fie

că nu. Căci a spus Hristos: Cela ce nu este cu mine, împotriva mea este. Iar călăuza tuturor celor ce sânt împotriva lui Hristos dintru început este acel voievod întunecat al iadului – satana.

Poporul Sârb i-a urmat lui Hristos de bunăvoie, după slobodă alegerea sa, și nu de silă. Căci nu s'a botezat într'o zi, după porunca ori legea cuiva, ci s'a Creștinat treptat de-a lungul câtorva veacuri. Lupta pentru libertate a fost pusă îndată de popor lângă lupta pentru Sfânta Cruce. Iar aceasta înseamnă că deviza Sârbilor este dintotdeauna „Credință și libertate.” Când spunem credință, ne gândim numai la credința în Hristos, la credința ortodoxă. Iar când spunem libertate, gândim la libertatea oamenilor, după cuvântul iubitorului de Dumnezeu Apostol Pavel, care zice: *Cu preț v'ați cumpărat; nu vă faceți robi oamenilor. /I Cor. 7:23/*

După deviza noastră națională, se cuvine să prețuim mereu soarta poporului nostru. Când ne-am luptat pentru Cruce și am așteptat libertate de la Dumnezeu, ca dar al luptei duse pentru Cruce, atunci ne-a venit învierea. Greaua cruce a robiei ar fi strălucit ca un soare, iar libertatea ar fi încălzit ca razele soarelui. Atunci am fi știut că ne-a miluit Dumnezeu, și că Crucea lui Hristos i-a biruit pe blestemații noștri vrăjmași, și că libertatea cea dăruită de Dumnezeu și dorită de noi a venit. Iar când paharul iar s'ar fi întors, și Crucea s'ar fi întunecat, iar libertatea ar fi plecat de la noi, atunci am fi știut că Dumnezeu ne pedepsește pentru păcatele noastre și că tirania străină s'a înstăpânit asupra noastră. Atunci când Soarele se întunecă, și Luna își pierde strălucirea.

Nici un popor din lume nu a știut să deslușească atât de simplu și de limpede tot ce i se întâmplă, fie bine sau rău, precum poporul Sârb; aceasta din pricină că nici un popor afară de Sârbi, nu are o deviză atât de pozitivă și de limpede: „Pentru Sfânta Cruce și scumpa libertate,” măsură a tuturor întâmplărilor și tuturor încercărilor.

Măsurând cu această măsură cele ce ni s'au întâmplat în al Doilea Război Mondial, ajungem repede la acea concluzie neîndoielnică: am pățimit pentru că am lăsat Crucea și am despărțit libertatea de Hristos; și libertatea noastră s'a stricat asemenea cărnii despărțite de sare. Atheii nu vor înțelege cele pe care le spun. Lor nici nu merită să le vorbești. Căci a le vorbi lor e totuna cu a cânta nisipului de pe țărmul mării. Ei nu vor înțelege, nici nu vor alege.

Dar voi veți înțelege cuvintele mele, voi, cei ce știți de Dumnezeu și de suflet; voi, cărora vă este cunoscută voia lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură – soarta Sârbilor și-a istoriei Sârbilor. Am batjorcorit Crucea, am întinat libertatea, și am căzut sub biciul necrucii și sub tirania robilor. Am suspinat după libertate ca niște muribunzi, am strigat după libertate ca niște ciori. Ne-am luptat cu sabia pentru libertate, deasupra mormintelor proaspete ale fraților noștri, și ne-am rugat cu lacrimi lui Dumnezeu pentru libertate. Iar când libertatea a venit, ne-am jucat cu ea precum c' o maimuță de circ. Vai, însă nici măcar o singură zi nu am păstrat-o cu sfințenie! Ci din dimineața primei zile am început să ne jucăm cu ea precum cu o femeie împestrită de la circ. Și sfintele ceruri au privit douăzeci de ani la jocul comediei noastre cu libertatea, precum cu o femeie de la circ. Și mânia Domnului s'a abătut asupra noastră ca niște nori grei de grindină vara. Și milioane de tineri Sârbi, care și-au dat viețile pentru libertatea noastră, au privit din ceruri la ce facem și l-au rugat stăruitor pe Sfântul Sávva: „Părintele nostru Sávva, fii precum Sfântul Ilfe, și roagă-l pe Hristos cu fulgere să lovească această generație de comedianți și circari, care au prefăcut sfânta libertate într'o șatră fără de rușine.”

Libertatea înseamnă libertate față de oamenii răi, și slujire Dumnezeului celui blând. Prima parte am înțeles-o, a doua nu. Am înțeles că libertatea înseamnă eliberare de oamenii răi, dar nu am înțeles că

libertatea înseamnă și slujirea Dumnezeuului celui blând. Din pricina acestei neînțelegeri și din neascultare de Biserică, am pierdut libertatea, căci nu am slujit lui Dumnezeu, ci patimilor noastre trupești. A fost o libertate a trupului și o robie a duhului. Dimpotrivă, în vremea robiei sub străini, duhul era liber, iar trupul era înlănțuit. Pretutindeni era îndestulat numai trupul, și pretutindeni se amăra sufletul. Pretutindeni se slujea numai sieși, nicăieri lui Dumnezeu. Nu era *slobozenia slavei copiilor lui Dumnezeu*, /Rom. 8:21/ cum zice Sfântul Apostol Păvel, ci prinderea porumbelului alb și apoi aruncarea lui în smoală. Sau după cuvintele Apostolului Pétru, dar nu ale acelui Pétru proslăvit de Papii Romei ca strămoș al lor, ci ale acelui minunat fiu al lui Ionà și frate al lui Andréi care ne-a îndemnat ca libertatea noastră să nu fie *acoperemânt răutății*, ci un prilej de a sluji Domnului *ca robii lui Dumnezeu*. /I Pet. 2:16/

O, Doamne, blândule Iisuse, am greșit împreună cu părinții noștri. Am murit pentru Cruce, dar am călcat Crucea. Am pățimit pentru libertate, dar am nesocotit libertatea. Miluiește-ne, că ne-am mărturisit și ne-am pocăit. Dacă e ceva bun la noi, păcătoșii Sârbi, este că pentru fiecare nenorocire abătută asupra noastră nu-i învinovățim pe alții, ci pe noi. Aceasta nu o fac păgânii și ereticii. Așa fac numai adevărații Creștini ortodocși. Din această pricină, și numai din aceasta, miluiește-ne și ne mântuiește, blândule Domn al nostru. Amin.

62 PLÂNSET CĂTRE DUMNEZEU

Doamne milostiv și milosârd, către Tine plângem, ia aminte la lacrimile noastre din țărână și auzi suspinele noastre. Nu avem către cine plânge, fără ca lacrimile noastre să fie rușinate, nici către cine suspina, fără ca suspinele noastre să fie

disprețuite, nici cui un cuvânt omenește a spune, fără să fim covârșiți cu foc sau fier.

Doamne milostiv și milosârd, nu-i niciunde în jurul nostru, al Sârbilor, vreun om, vreun popor, vreo făptură căreia să ne putem plânge și jeli, care să nu scuipe pe lacrimile noastre și să nu ia în râs suspinele noastre.

Ne întrebăm mirându-ne în amărăciunea noastră: Ce s'a întâmplat cu noi? Cum ne-a fost ieri, și cum ne este azi! Ieri eram liberi și bine-dispuși; aveam mulți prieteni pretutindeni în jur. Astăzi, o, Doamne, astăzi sântem robi, fără cuvinte și fără sfat, fără rude și fără prieteni. Ca într'un vis în care-am fi fost mutați de-o putere vrăjită, la un milion de mile depărtare de patria noastră, la un milion de ani departe de libertatea noastră de ieri.

Pretutindeni în jurul nostru e îngheț, iar noi ardem în cuptor de flăcări. Vecinii și prietenii noștri care până mai ieri ne făgăduiau prietenie veșnică, s'au prefăcut astăzi în gheață, în sloiuri de gheață înaintea pragului și ferestrelor, și deasupra capetelor noastre. Noi ardem în focul aprins de aceia, iar ei se uită la noi cu ochi de gheață, din suflete înghețate. Cuvintele noastre nu pot mișca sloiurile de gheață, nici lacrimile noastre nu pot topi gheața din jurul nostru, vai!, de pretutindeni în jurul nostru, de pe pământ la ceruri.

Doamne cel unul milostiv și milosârd, iartă-ne. Am săvârșit fărădelege către Tine, Atotputernicul și Atotblândul Ziditor și Tată al nostru. Te-am uitat pe Tine, singurul nostru prieten, și-am căutat mulți prieteni printre vecinii noștri, printre cei ce sânt sânge, și carne, și cenușă, ca noi.

Iar când am alcătuit cartea prietenilor noștri, era plină de numele stăpânitorilor lumii acesteia, fiii oamenilor. Și ne-am bucurat și, bucurându-ne, am zis în suflet: Bucură-te, suflete, căci ești ferit; din toate părțile te sprijină prietenii tăi. Nu-ți fie frică, vei avea pace

întru mulți ani. Dar, o, Doamne, numai numele Tău nu l-au scris Domnii Sârbilor în cartea prietenilor și sfătuitoților. Numai numele Tău nu se găsea între acele nume.

Am săvârșit nedreptate înaintea Ta, Cel ce ne-ai croit, ne-ai țesut, ne-ai cusut, ne-ai brodat, ne-ai împodobit și ne-ai aninat în ceruri ca pe-o preafrumoasă veliță. Nu ne-am amintit de Tine, ci ne-am dus la ospățul cel de noapte împreună cu argații și potrivnicii Tăi, cu lepădații și luptătorii de Dumnezeu, și cu cei fără de suflet. Cu ei am șezut la masă, și-am mâncat și-am băut, și ne-am făgăduit veșnică prietenie, fără numele și pecetea Ta.

Dumnezeule cel blând, vei putea oare să ne ierți prostia măgărească și ticăloșia păgânească? Mărturisim că, în locul Tău de-am fi fost, n'am fi putut ierta. Nicidecum nu i-am fi putut ierta pe zdrențăroșii pe care i-am primit drept fii și i-am înveșmântat în veșminte domnești, nici pe cerșetorii flămânzi pe care i-am așezat la masa noastră, nici pe călătorii oboșiți pe care i-am găzduit – pe cei ce s'au ridicat împotriva noastră, împrietenindu-se cu vrăjmașii noștri de moarte împotriva-ne. Cu adevărat, Doamne, nicidecum nu am fi în stare să iertăm păcatul pe care l-am săvârșit față de Tine celor care ar fi păcătuit în acest fel față de noi.

O, Doamne, Tu ești însă Dumnezeu, iar noi oameni! Iartă. Așa Te vom ști și Te vom recunoaște ca Dumnezeu, când Te vei arăta mai mare și mai milostiv decât noi.

Toți mai-marii oamenilor, toți fiii oamenilor ne-au înșelat! Au încălcat făgăduința, au batjocorit prietenia. Și-au aruncat c'o suflare cuvântul dat și au strigat din toate trâmbițele cuvinte de trădare!

Auzi-ne pe noi, Atotblândule și Atotadevărate Dumnezeule!

Ne-am înșelat din pricina numărului mare. Ne-am gândit că cu cât vom avea mai mulți prieteni, cu atât va fi mai bine. Nu am învățat că acesta este o străveche greșeală omenească. Acum știm ceva

mai bine. Am plătit acum cu sânge și cu lacrimi o nouă învățătură, care glăsuiește: cu cât mai puțini prieteni, cu atât mai bine. Iar înțelepciunea înțelepciunilor este: un singur prieten prețuiește mai mult decât milioane de alți prieteni. Dar, o!, singurul prieten trebuie și se cuvine să fie numai Domnul Dumnezeu.

Iartă-ne pe noi, Doamne, și ne mântuiește. Amin.

63 Frații mei, știți oare care sânt cele mai adânci cugetări, două la număr? Ele nu pot fi rostite în cuvinte de nici un om. Ele se pot arăta numai în drama vieții, în Dumnezeu și-n oameni. Și aceasta, cu adevărat, s'a arătat atunci când toate s'au arătat, și s'a descoperit când toate s'au descoperit. Cum așa totul? Iată cum: și dumnezeiesc și omenesc, și ceresc și pământesc, și îngeresc și diavolesc, toate acestea s'au descoperit, și cele descoperite s'au arătat așa cum sânt. De aceea, Noul Legământ se numește îndeobște Descoperire a lui Dumnezeu. Căci nu numai Dumnezeu s'a arătat, ci și omul s'a arătat și îngerul și diavolul. S'a vestit taina lui Dumnezeu și taina omului. Tocmai acestea sânt cele mai adânci cugetări: taina despre Dumnezeu și taina despre om; ele înseamnă, de fapt, taina transcendenței și-a măreției Dumnezeului Savaóth și taina nebănuitei josnicii a omului. Cu adevărat vă spun: înălțimea măririi lui Dumnezeu și micimea josniciei omenești sânt două măsuri, două dimensiuni, nemărginite și utopice. Cel ce cugetă la acestea două se afundă ori în cerurile cele mai înalte, ori în prăpastia adâncă și strâmtă.

Dumnezeu s'a arătat oamenilor. Din toate cele întâmplare de la Zidirea lumii, aceasta e cea mai însemnată întâmplare. În jurul acestei întâmplări, toată istoria omenirii se învârte ca în jurul unui ax.

Toate celelalte sânt de mai mică însemnătate. Toate celelalte sânt teme secundare. Toate celelalte pe care oamenii, ca niște călători în noapte, le-au bâjbâit, le-au bănuir, le-au ghicit și le-au așteptat – toate acestea sânt doar niște umbre ale nopții înainte de ivirea Soarelui la răsărit. Iar când Soarele s'a arătat, umbrele au pierit, ca niște vise urâte când omul se trezește.

Dumnezeu s'a arătat oamenilor în chip de om. Pentru ce așa? Pentru că, de când lumea, oamenii au așteptat ca Dumnezeu să se arate așa, adică să trăiască ca om în mijlocul oamenilor și să vorbească cu oamenii, să răspundă oamenilor la nenumărate întrebări, să vindece oamenii de nenumărate suferințe și boli, să curețe oamenii de nenumărate păcate, patimi și neputințe, să chezășuiască oamenilor împlinirea nenumăratelor năzuințe omenești de viață, de dreptate, de dragoste și de bucurie. Pe toate făgăduințele dumnezeiești spre bine pe care Ziditorul le-a așezat în inima, în sângele și în duhul fiecărui om, pe toate acestea Dumnezeu a socotit de cuviință să le pecetluiască, să le înnoiască, să le dea viață și să spună înaintea tuturor: Așa, și amin.

Un astfel de Dumnezeu, frații mei, s'a arătat în lume acum aproape două mii de ani, într'un astfel de chip omenesc. Dar când Dumnezeu s'a arătat în chipul Domnului Iisus Hristos, născut din Preacurata Fecioară Maria, atunci s'a arătat nebănuita măreție a Unuia Dumnezeu, în Treime, dar și nebănuita nimicnicie omenească. Nici o generație nu a putut nici măcar visa o asemenea frumusețe a lui Dumnezeu, și nici o așa josnicie omenească; nici o asemenea curăție a lui Dumnezeu, nici o așa murdărie omenească; nici o asemenea putere a lui Dumnezeu, nici o așa slăbiciune omenească; nici o asemenea milă a lui Dumnezeu, nici o așa răutate omenească; nici o asemenea tămâie dumnezeiască, nici o așa duhoare omenească.

Și de atunci până astăzi curg unul lângă celălalt două râuri: unul este râul Golgothei, iar celălalt râul Sodomei. Unul este un râu limpede și curat, iar celălalt este un râu de smoală și necurăție.

Oamenii care l-au cunoscut pe Dumnezeu în trup s'au scaldat în râul Golgothei, și s'au făcut albi precum zăpada și luminoși precum îngerii. Însă cei ce nu l-au cunoscut pe Dumnezeu în trup se scaldă până în ziua de astăzi în râul Sodomei, în smoală și necurăție. Hristos Dumnezeu a arătat că dintre toate zidirile lumii acesteia, dumnezeiești și omenești, îi iubește cel mai mult pe oamenii cei vii. Oamenii Golgothei au înțeles aceasta și au prețuit toate vredniciile, iar oamenii Sodomei au prețuit mai mult cele zidite de Dumnezeu, adică stelele, munții, râurile și șerpii, și li s'au închinat ca unor dumnezei; au prețuit mai mult cele zidite de om, chipurile de piatră și de lemn, tablourile, clădirile, lucrul mâinilor și toată așa-zisa cultură, decât pe oamenii cei vii. Pe oamenii Golgothei Dumnezeu i-a binecuvântat, iar pe oamenii Sodomei Dumnezeu i-a blestemat.

Precum dintotdeauna și pentru totdeauna, așa și astăzi. Și astăzi, frații mei, Dumnezeu îi blagoslovește pe oamenii Golgothei și îi blestemă pe cei ai Sodomei. Cine sânt unii, și cine sânt ceilalți? Ai Golgothei sânt cei ce Îl pun pe Dumnezeu mai presus de om, și toate celelalte le pun sub om; sânt cei ce se închină lui Dumnezeu cel arătat în chipul Domnului Iisus Hristos și născut în trup de Preacurata Maria. Ai Sodomei sânt cei ce păzesc cu o grijă mai mare chipurile dumnezeilor lor păgâni și mincinoși decât viețile oamenilor vii și botezați; cei ce prețuiesc muzeele mai mult decât bisericile; cei ce vorbesc despre cultură mai mult decât despre Dumnezeu cel arătat în Hristos. Aceștia sânt oamenii Sodomei.

Cine are urechi să audă și cine are minte să înțeleagă, cine aude și înțelege și primește, acela se va mântui. Iar cine nu vrea să audă și nu poate să înțeleagă, acela își va lua osândă. Viața noastră pe

pământ e scurtă, asemenea alergătorilor la curse: ori câștigăm tot, ori pierdem tot. Înțelegeți acestea, toți cei ce aveți minte. Și proslăviți pe Dumnezeu în Treime. Amin.

64 Fraților, toate căile lui Dumnezeu sânt drepte; toate căile oamenilor sânt strâmbe. Spunând acestea despre oameni, mă fac vrednic de-a fi îndată bătut cu pietre, dacă n'oi dovedi. Căci defăimez întreg neamul omenesc, iar aceasta înseamnă miliarde și miliarde de oameni, care au trăit de la Adam încoace sub același soare ceresc. Dar nu mă tem, căci poziția mea în această împrejurare este îndreptățită. Nimeni nu tăgăduiește că toate căile lui Dumnezeu sânt drepte. Dar celor ce tăgăduiesc că toate căile omenești, în afara lui Dumnezeu, sânt greșite, le pot răspunde: Nu sânt eu întâiul ce adeverește acestea, nici nu trebuie să dovedesc eu aceasta. Dumnezeu a spus-o cel dintâi, Evreii au dovedit-o, iar Europa a adevărit-o în fața ochilor noștri.

Cum că toate căile omenești sânt greșite, a arătat-o însuși Domnul Dumnezeu, Ziditorul oamenilor, cu părintească întristare. În străvechiul letopiseț al vremii, Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu, stă scris: *Și văzând Domnul Dumnezeu că s'au înmulțit răutățile oamenilor pre pământ și cum că fieștecarele cugetă întru inima lui cu deadinsul spre răutăți în toate zilele, s'a mâhnit Dumnezeu că au făcut pre om pre pământ, și s'a căit.* /Fac. 6:5-6/ Din această pricină a adus Dumnezeu potop de ape din care s'a izbăvit numai Dreptul Nôe, pentru a duce mai departe neamul omenesc.

Dar nici după potop, nici după mii de ani, oamenii n'au învățat să lase căile lor strâmbe și să umble pe calea Domnului.

Nimeni nu poate dovedi aceasta mai bine decât Evreii. Dumnezeu

a ales poporul Evreu să-i fie sfeșnicul în care va ține marea lumină a adevărului înaintea tuturor celorlalte popoare. Dar acel sfeșnic se răsturna adesea în noroi și se afunda adesea în apă. Nici un neam în istoria cosmosului înstelat nu a văzut atâtea minuni ale lui Dumnezeu, mari și înfricoșate, ca neamul Evreiesc, dar totul a fost în zadar: acel neam a părăsit pentru totdeauna căile Domnului și-a urmat căilor sale omenești, întunecoase, rușinoase și rău-mirositoare.

Chiar și întâia generație de Evrei care au văzut cu ochii lor minunile lui Dumnezeu lucrute prin Moisi în Egipt, cea care a trecut prin mijlocul mării ca pe uscat, cea care a văzut cum curgea apă din stâncă și care a mâncat pâine cerească, manna vărsată de Dumnezeu ca o făină din cer, în fiecare zi – vai!, nici măcar acea primă generație ce privea cu ochii și asculta cu urechile nu a vrut să urmeze calea Domnului, ci a luat-o neîncetat pe căile sale rușinoase și întunecoase, ca o femeie ce-și înșeală bărbatul.

Așadar, acea generație, martoră tuturor acelor nemaivăzute minuni, care la început îi aducea lui Dumnezeu cântare de mulțumire pentru slobozirea din robia egipteană, acea generație, pe când era în pustie, iar marele Moisi se îndepărtase puțin de ei, a turnat un vițel de aur și s'a închinat acestui idol în locul lui Dumnezeu, zicând: *Aceștia sânt dumnezeii tăi, Israile, carii te-au scos din pământul Eghiptului!* /Ieș. 32:8/ Deci vițelul de aur i-a scos din Egipt, vițelul de aur le-a dăruit atâtea minuni în Egipt și-n pustie! Oare aveți minte, voi, cei ce faceți așa? Da, avem, avem, chiar din cele ale minții grăim, că nici un alt dumnezeu nu ne-a slobozit din robie și nu ne-a scos din Egipt fără numai acest vițel de aur. Dar, întrebăm noi, cum v'a putut scoate din Egipt acest vițel de aur care nici pe sine nu se poate mișca, nici măcar o șchioapă, fără ajutorul oamenilor. Răspunsul fierbe și șuieră: Nu întreba cum, nu întreba, să știi doar că nu e nimeni altul afară de acest vițel de aur, nu ne-a scos din Egipt un

alt dumnezeu, ci acest vițel de aur! Pentru aceasta, să aducem jertfe vițelului de aur și să-i jucăm în jur, în cinstea lui.

Veți spune, fraților: Dar aceasta a fost demult, noi trăim astăzi în veacul European. Aveți dreptate. E adevărat ce spuneți. Dar să știți că tocmai veacul European de după Hristos se aseamănă ca închinare la idoli cu veacul al douăzecilea înainte de Hristos. Precum atunci Israîl, așa în vremea noastră Europa a proclamat lucrurile cele moarte ca dumnezei. L-a lepădat pe Dumnezeu în numele căruia s'a botezat, Cel ce a scos-o din Egiptul cel diavolesc al nebuniei și imoralității, l-a lepădat cu desăvârșire, și și-a făcut sieși idoli din piatră, din lemn, din hârtie, din pământ și din nenumărate alte lucruri pământeste mute și moarte. Pe toate acestea, pe tot acest Pantheon mut și mort al său, Europa l-a numit cu un singur cuvânt: Cultură. Ce a fost pentru Israîl vițelul de aur în pustie este pentru noul Israîl, adică pentru Europa botezată, Cultura. Cultura a fost proclamată de către nebunii și smintiții Europeni maică a tuturor dumnezeilor noștri. Cultura mai presus de toate. Dacă cineva se leapădă de Dumnezeu cel viu, nimeni nu îl va osândi, dar de Cultură nu are voie să se lepede, va fi osândit. Îl poate cineva ocări pe Hristos cât vrea, și nu va fi socotit învechit și neînvățat, dar dacă va defăima cineva Cultura, va fi considerat neisprăvit, neînvățat și nesocotit. Dar Cultura nu e altceva decât materie, praf, noroi, cenușă.

Frații mei, dacă vă veți putea înălța cu duhul chiar și-un metru deasupra trupului, veți vedea cum flacăra mâniei lui Dumnezeu arde fără cruțare oamenii și popoarele ce umblă pe căile strâmbe, cum înghite toți închinătorii la idoli, fie pe Evreei ce se închinau vițelului de aur, fie pe Europenii ce se închină gângavei Culturii. Foc și pară, vifor și furtună, întuneric și bici, război și boli, foamete și viermi; c'un bici de zece ori mai mare lovește Ziditorul cel batjocorit făpturile neînțeleghătoare și nerușinate. Aceasta se răsfrânge în

războaielor Europene și mondiale trecute. Iată lămurirea; iată tâlcuirea limpede.

Conducătorii Sârbi au slujit ca țârcovnic ai slujbei diavolești a Europei; au pregătit cădelnița cu care Europa... *(restul textului este ilizibil în manuscrisul original)*.

De unde, atunci, mirarea că Europa a căzut și Serbia s'a prăbușit? Dacă veți merge pe aceeași cale greșită, vi se va întâmpla la fel. Dacă vă veți întoarce pe calea Dumnezeului cel drept, Ziditorul și Mântuitorul vostru, veți fi poporul Său și veți trăi în pace și fericire. Amin.

65 Dogmele credinței și dogmele buneiviețuirii sânt poruncile lui Dumnezeu. Dogmele credinței sânt ca izvoarele, iar dogmele buneiviețuirii ca râurile ce curg din acele izvoare. După cum sânt izvoarele, frații mei, așa sânt și râurile. Dacă izvoarele sânt curate, și râurile sânt curate; dacă izvoarele sânt sfinte, și râurile sânt sfinte; dacă izvoarele sânt dumnezeiești, și râurile sânt dumnezeiești. Cum ne este credința, așa ne este și purtarea; cum credem, așa ne și purtăm. Întreaga viață a omului este alcătuită din credință și din purtare.

Dacă izvoarele credinței sânt tulburi, și râurile sânt tulburi. Așa sânt izvoarele și așa sânt râurile vieții multor, a foarte multor oameni din vremile noastre. Chiar și cei ce s'au spălat îndată după naștere în preacuratul izvor al lui Hristos au tulburat izvorul de lacrimi al Botezului cu felurite scurgeri murdare și otrăvitoare din spițeria filosofiei moderne și, dintr'un astfel de izvor tulbure a plecat un râu tulbure. Izvor noroios, râu noroios; așa sânt dogmele tulburi ale credinței și dogmele tulburi ale purtării. Omul a încput să

creadă mai mult în om decât în Dumnezeu, a început să se poarte mai mult după poruncile oamenilor decât după poruncile lui Dumnezeu. Copilul s'a îndepărtat de poala părintelui său și s'a dus unde a văzut cu ochii – unde, dacă nu în prăpastie? Aceasta s'a întâmplat, și încă se întâmplă.

Europa iudaizată a repetat amăgirea ucigătoare a vechilor Evrei de acum două mii de ani, pe care Domnul Hristos i-a muștră cu următoarele cuvinte: *Că lăsând porunca lui Dumnezeu țineți predania oamenilor.* /Mar. 7:8/ Urmarea acestei blestamate amăgiri a fost că Evreii l-au răstignit pe fiul lui Dumnezeu, adevăratul Messia, și l-au slobozit de la moarte pe ucigașul Varavva. Iar urmarea acestei negrăite fărădelegi a fost și este până în ziua de astăzi înfricoșata pătimire a neamului Evreiesc, răspândit ca pleava de vânt în întreaga lume.

În aceeași amăgire a căzut și Europa modernă. A lepădat dumnezeieștile dogme ale credinței și purtării și a alergat ca o ușuratică de la un bărbat la altul, de la un filosof la altul, de la un învățător la altul, de la o bibliotecă la alta, ca să audă vreo nouă dogmă omenească. Doar ca să se slobozească de Dumnezeu, a căutat ajutorul oamenilor; doar ca să poată încălca dogmele dumnezeiești, a căutat dogmele omenești. Dar oamenii nu sânt ca Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu mai tăgăduiește ce a zis odată, și ce a poruncit odată a poruncit-o tuturor, pentru totdeauna. Nu sânt așa oamenii, nici fiii oamenilor, ci mincinoși ca norii seci. Ce zice un om în tinerețe, tăgăduiește la bătrânețe. Și când o sută de oameni vorbesc despre același lucru, se deschid o sută de izvoare tulburi și se revarsă într'o sută de părți.

De aici încurcătura și zăpăceala. Niciodată nu a văzut Soarele pe pământ o astfel de încurcătură și zăpăceală în creierii, în inimile și în sufletele oamenilor precum în Europa cea luptătoare de Hris-

tos, la douăzeci de veacuri după Iuda, Varavva și Caiáfa. Fiecare European învățat și-a făcut sieși un dumnezeu-idol din învățătorul său. Păgânismul și închinarea la idoli din India și China sânt de departe mai nevătămătoare și mai cuviincioase decât închinarea la idoli și păgânismul scolastic din Europa, la douăzeci de veacuri după botezarea lui Dionísie Areopaghítul în Athéna și-a celor dintâi următori ai lui Hristos în Europa Centrală și Răsăriteană. Europa zilelor noastre este cel mai mare Turn babilonic. Cel dintâi turn din Babilón, zidit de oameni din cărămidă, era doar un semn și-o închipuire a adevăratului și marelui turn babilonic înfățișat astăzi de Europa.

De unde vine aceasta? Din faptul că Europeanii au părăsit poruncile lui Dumnezeu și au urmat poruncilor oamenilor. Au lepădat izvoarele curate și limpezi ale lui Hristos, din care curgeau râuri curate și limpezi de apă vie, și au aflat izvoarele tulburi din care curg râuri tulburi, de otravă, boală și moarte sufletească.

Pe urmele Europei au mers și mulți Sârbi. Iar când Dumnezeu, în mânia Sa, a doborât fagul cel putred, acela s'a rezemat pe cornul de lângă el, și l-a apăsas cu greutatea trunchiului său.

De când sânt pe cer Soarele și stelele, iar pe pământ oamenii și neamurile, cele dumnezeiești de cele omenești întotdeauna se oselesc. Cuvântul lui Dumnezeu a fost prețuit mai mult decât cuvintele tuturor oamenilor laolaltă, și porunca lui Dumnezeu a contat mai mult decât poruncile tuturor oamenilor din lume. Dumnezeieștile dogme ale credinței și-ale viețuirii au dăinuit cu tărie înaintea ochilor oamenilor precum stelele neclintite de pe bolta cerească. Până ce Europa nu și-a pierdut mințile, acele dogme i-au luminat ca niște stele cerești: dogma despre unul Dumnezeu cel Viu, dogma despre Dumnezeu cel arătat în trup și născut de Preacurata Fecioară Maria, dogma despre Treimea cea una în dumnezeire, dogma despre

pățimirea Fiului lui Dumnezeu și Messía, despre moartea și învierea Sa, despre a doua venire a Sa la sfârșitul vremilor, învierea de obște din morți și despre înfricoșata judecată – toate acestea, și alte dogme ale credinței, au fost izvoare curate și limpezi din care curgeau râurile purtării oamenilor, râurile întregii-cugetări și cinstei, râurile smereniei și milosteniei, râurile bunătății și dragostei, râurile bărbăției și răbdării, râurile jertfei și morții de bunăvoie pentru Hristos și pentru aproapele.

Dar apoi s'au arătat mulți oameni cu mintea smintită, ce nu erau de la Dumnezeu, ci de la potrivnicul lui Dumnezeu, ca să semene o altă învățătură în Europa. Și a încolțit neghina care, cu aburii ei otrăviți, a înăbușit tot ce e dumnezeiesc și omenesc în omul European. A rămas numai ce e sălbatic, josnic și pământesc.

Poporul Sârb, care în urmă cu o mie de ani respira dumnezeieștile dogme ale credinței și ale viețuirii, care pentru aceste cerești dogme s'a jertfit în număr de milioane, nu era obligat să-i urmeze pe zidarii turnului Babel European. Dar dacă totuși a plecat, nu are voie să se plângă pentru faptul că acel turn s'a surpat peste el și l-a apăsat până la moarte. Amin.

**RUGĂCIUNE
CĂTRE IERARHIA
CEREASCĂ**

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu,
mântuiește-ne pe noi.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Nebiruită, de nepătruns și dumnezeiască putere
a Cinstitei și de-viață-făcătoarei Cruci, nu lăsa pe noi, păcătoșii.
Sfinților Arhangheli și Îngeri, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinte Prorocule Ioánn, Înainte-mergătorul și Botezătorul
Domnului nostru Iisus Hristos, roagă-te pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Slăviților Apostoli, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Sfinților Slăviților Mucenici, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinte Întâi-mucenic și Arhidiacon Ștefan,
roagă-te pentru noi, păcătoșii.

Sfântă Întâi-muceniță Thécla, roagă-te pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Mari Mucenici Ghéorghie și Dimíttrie,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Mari Mucenici Theódor și Procópie,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinte Mucenice Trífon, roagă-te pentru noi.

Sfinților Sfințiți Mucenici Haralámpie și Vasílie,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Preacuvioși Mucenici Savvaíți,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Preacuvioși Mucenici Sinaíți,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinților Preacuvioși Mucenici Rați,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Sfinților Preacuvioși Mucenici Athonți,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Sfinților Preacuvioși Mucenici Sârbi,
rugați-vă pentru noi păcătoșii.
Sfinte Preacuvioase Mucenic Iulián,
roagă-te pentru noi, păcătoșii.
Sfântă Preacuvioasă Muceniță Fevronia,
roagă-te pentru noi, păcătoșii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preacuvioșilor și de-Dumnezeu-purtătorilor părinților noștri,
păstori și dascăli, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preacuvioșilor și de-Dumnezeu-purtătorilor părinților noștri,
păstori și dascăli, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preacuvioșilor și de-Dumnezeu-purtătorilor părinților noștri,
păstori și dascăli, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preacuvioaselor noastre Maici, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preacuvioase Părinte Simeón, Izvorătorule-de-Mir,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Sávva, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Arsénie, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Ioanníkie din Devici,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Vasílie din Ostrog,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.

Preacuvioase Părinte Pétru din Korișa,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Próhor din Pcina,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Gavriíl din Lesnovo,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioase Părinte Ioánn din Rila,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Paraskeví,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Anastasía,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Evghenia Împărăteasa,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Evfimía,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preacuvioasă Maică a noastră Anghelina,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Sfinte Părinte Nicolae, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Vasílie, roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Ioánn Gură-de-Aur,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Sfinte Părinte Grigorie de-Dumnezeu-Cuvântătorul,
roagă pe Dumnezeu pentru noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Toți Sfinții Mucenici Sârbi, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.
Sfinților între sfinți Athoniți, rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Sfinților întru tot sfinți Ierusalimiteni,
rugați-vă pentru noi, păcătoșii.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.

Amin.

SCRISORILE

67-77

67 Biserica lui Hristos, frații mei, nu e nicicum o societate filosofică în care oamenii se întrec în cele ale minții, încercând a afla răspuns la întrebarea dacă există sau nu Dumnezeu. Biserica lui Hristos este familia lui Dumnezeu, care păstrează vechea mărturie și o adaugă pe cea nouă – o mărturie nu despre faptul dacă este Dumnezeu, aceasta se înțelege de la sine, ci despre faptul că Dumnezeu s'a arătat lumii în trup, în chipul Domnului Iisus Hristos. Acea familie a crescut într'atât de-a lungul a două mii de ani, încât întrece în număr cele mai mari împărății ale lumii. Biserica nu e filosofie, Biserica e mărturie: mărturia vie a oamenilor vii. Multe milioane de martori au trăit înainte de noi; ei și acum viază în cealaltă lume. Multe milioane trăiesc acum împreună cu noi. Și ei vor viețui după moarte în lumea cealaltă. Multe milioane vor trăi și după noi. Și ei vor fi în lumea duhovnicească împreună cu noi și cu toți ceilalți martori ai lui Hristos, de la începutul și până la sfârșitul vremii. Dacă Dumnezeu nu s'a arătat și n'a dat o mărturie personală despre Sine, atunci oamenilor nu le rămâne nimic de făcut decât să aștepte deznădăjduiți până ce se va arăta Dumnezeu. Căci până ce Dumnezeu nu Se arată în chip neîndoielnic și nu dă mărturie personală despre Sine, tot ce vor cugeta, vor vorbi și vor scrie despre Dumnezeu nu sânt decât bănuieli și băjbâieli, scorneli și presupuneri. Dumnezeu poate fi cunoscut numai prin Dumnezeu, și numai prin înrudire cu Dumnezeu poate fi înțeleasă înrudirea între oameni.

Dar dacă Dumnezeu s'a arătat, frații mei, nu se poate spune nici: aceasta nu-i nimic, nici: aceasta-i ceva; trebuie spus: aceasta-i totul! Pentru că Dumnezeu nu s'ar fi arătat ca fiind cel mai mic dintre oameni, nici nu s'ar fi arătat ca unul dintre ei; nici nu s'ar fi putut pune în rândul multor altor călători, nici pe lista multor altor oaspeți de pe pământ. Dacă Dumnezeu s'a arătat, atunci El e totul,

și celelalte sânt nimic. Toate celelalte sânt nimic, El nu le-a recunoscut a fi ceva.

Biserica noastră mărturisește că Dumnezeu s'a arătat. Biserica știe când s'a arătat Dumnezeu, știe și în ce chip s'a arătat; știe ce a zis, ce a săvârșit, ce a descoperit, ce a făgăduit. Știe cine l-a născut și locul în care s'a născut. Știe numele, îndeletnicirile și însușirile primilor săi martori, Apostoli, Evangheliști și Mucenici. Știe marile minuni pe care El le-a lucrat, și minunile care s'au petrecut cu El. Știe dragostea, înțelepciunea și puterea Sa. Știe despre moartea Sa și Învierea Sa. Știe cum a sporit familia Sa dumnezeiască, din veac în veac, de-a lungul a douăzeci de veacuri. Știe despre minunile făcute în numele Său, din an în an, de-a lungul a două mii de ani. Îi știe după nume pe mulți neputincioși care, cu ajutorul Său, au ajuns eroi. Știe mulți păcătoși care, prin Duhul Său, au fost iertați, s'au curățit și au ajuns drepti. Știe mulți făcători de rele pe care numele Lui i-a preschimbat în făcători de bine. Știe multe desfrânate care prin El au ajuns Sfinte și Mucenițe. Știe multe triburi și neamuri întunecate care se închinau idolilor, până ce vestea despre Dânsul a ajuns la ei și i-a luminat cu lumina înțelegerii. Știe și cum apostolii Săi, cu făclia Evangheliei, au luminat păgânii și triburile sângeroase ale continentului European. Dar, vai fraților!, Biserica știe și cum omenirea Europeană s'a clătinat în vremea din urmă în credința întru Hristos ca Dumnezeu arătat, și s'a așezat în rândul celor care l-au judecat și l-au ucis în Ierusalim. Aceeași frică de Iudei, care în vremile de atunci îi îndepărta pe mulți de la Hristos, iar pe alții îi făcea ucenici tainici ai Lui, a pus stăpânire pe Europa așa-zis cărturărească, intelectuală și politică a vremilor noastre. Pătrunși de această frică, unii se leapădă fățiș de Hristos și îl laudă pe Varavva, alții întorc spatele Bisericii și se îndepărtează în tăcere, cu sufletele goale; și alții, încă, rămân următori lui Hristos, dar nu-

mai pe ascuns, ca nu cumva prigonitorii moderni ai lui Hristos să-i îndepărteze din lojile lor, precum înainte Evreii din sinagogi.

Ușor, ușor, sămânța necredinței în arătarea lui Dumnezeu a crescut și a dat roadele sale amare. Hristos i-a muștrătat odinioară pe ucenicii Săi că nu i-au crezut pe Maria Magdalena și pe ceilalți doi ucenici care l-au văzut înviat din mormânt și-au vorbit cu El viu: *Și au înfruntat necredința lor și împietrirea inimii, că nu au crezut celor ce au văzut pre el înviat. /Mar. 16:14/ Și toți ucenicii au crezut.* De câte ori Hristos cel viu nu i-a muștrătat în felurite chipuri și prin cei mai buni oameni pe Europeanii botezați, pentru necredința și împietrirea inimii lor, dar în zadar. De aceea, Europa a fost lovită cu un bici întreit: necunoașterea, grija și deznădejdea. Dar despre aceasta se cade să vorbim în altă parte.

Se poate găsi și pricina, și explicația faptului că Europa a șovăit în credința în Dumnezeu cel arătat, deși nu și vreo îndreptățire. Dar nu este nici o pricină, nici vreo explicație pentru șovăirea Sârbilor în credința în Dumnezeu cel arătat. Căci neamul Sârbesc, despărțit de Europa, a adunat de-a lungul veacurilor istoriei sale nenumărate mărturii despre Dumnezeu cel arătat. Hristos l-a călît în focul suferințelor, vreme de mii de ani, pentru ca în aceste vremuri, tocmai în aceste vremuri, să stea în Europa luminos ca un soare, plin ca o mare, tare ca Apostolii, pentru a fi de ajutor Europei slăbănogite. Dar noi, în puțină vreme, am ruginit din nou, încât Domnul a trebuit să ne arunce iarăși în foc ca să ne călească. Dumnezeuului nostru, slavă. Amin.

68 *Necunoașterea, grija și deznădejdea stau ca un bici întreit deasupra capului oricui Îl uită și-l leapădă pe Dumnezeu, Ziditorul său. Căci cu cât adună mai multe cunoștințe mărunte, cu atât simte că știe mai puțin; cu cât grămădește mai multă bogăție, cu atât se simte mai sărac; cu cât caută mai multă fericire, cu atât se cufundă mai adânc în întunericul deznădejdii.*

Știți, oare, cine sânt cei mai mari neștiutori? Sânt oamenii care nu-l cunosc pe Dumnezeu, nici puterea lui Dumnezeu. Aceasta a mărturisit-o însuși Domnul Iisus, când a spus saducheilor, ispititorii Săi: *Vă rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu.* / Mat. 22:29/ Iar saducheii erau Evrei atotștiutori, dar fără credință în Dumnezeu și înviere. Le știau pe toate, numai de Dumnezeu și de puterea lui Dumnezeu nu știau. Iar cunoașterea lui Dumnezeu este ca o sare ce sarează toată cunoașterea, îi dă gust și o ferește de reaua întrebuițare. Saducheii vremurilor noastre sânt Europeanii iudaizați, botezați cândva în numele Domnului Iisus Hristos, dar care și-au disprețuit botezul și s'au rușinat de numele lui Iisus. De aceea, toată cunoașterea lor e mai rea decât neștiința țăranului, căci e lipsită de gust și întrebuițată spre rău. În zadar se laudă cu cunoașterea lor lumească, în zadar au luat cunoștințele fizice mărunte drept măsură a vredniciei și măririi omului. Iar *ce este înălțat la oameni, urâciune este înaintea lui Dumnezeu,* /Lc. 16:15/ a spus însuși Domnul Dumnezeu.

Al doilea rău care apasă asupra oamenilor vremii noastre sânt grijile. Griji, griji și numai griji. Priviți la oameni, și de-ndată vă va fi limpede de unde vin atâtea griji. Oamenii cu credință au griji mici, însă cei fără credință au griji mari; căci oamenii care simt prezența lui Dumnezeu în viața lor au nădejde în Dumnezeu, se roagă lui Dumnezeu și trec toate greutățile și grijile lor Celui Atotputenic. *Aruncă spre Domnul grija ta, și el te va hrăni,* /Ps. 54:25/ spune psalmistul.

Dar Domnul Mântuitorul nostru a vrut să-i slobozească pe cei ce urmează Lui mai ales de grijile de prisos. De aceea i-a și învățat: *Nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mânca și ce veți bea, nici cu trupul vostru ce veți îmbrăca. (...) Priviți la pasările cerului, că nici samănă, nici seceră, nici adună în jitnițe, și Tatăl vostru cel ceresc hrănește pre dânsule. (...) Socotiți crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesec, nici torc; (...) că știe Tatăl vostru cel ceresc că trebuință aveți de acestea toate; ci căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și toate acestea se vor adăuga vouă. /Mat. 6:25-33/*

Priviți, frații mei, și vedeți: singurii oameni care se bucură cu adevărat de viață sânt cei ce au primit această poruncă a lui Hristos și trăiesc potrivit ei. Însă acei oameni care se căznesc să facă toate lucrurile, să-și asigure toate mijloacele, să ajungă pe toate căile, să-și împlinească toate planurile lor și să-și împlinească toate dorințele fără ajutorul lui Dumnezeu sânt roși de griji. Zidesc, dar o mână nevăzută năruie. Adună, dar un vânt nevăzut risipește. Aleargă, dar un făcător de minuni le lungește tot mai mult drumul și înlătură ținta și țelul lor. Din această pricină se consumă cei fără credință; îmbătrânesc înainte de vreme, slăbesc, obolesc, își pierd nervii, își tocesc inima, își istovesc mintea, își slăbesc voia. Dacă-i întrebați de ce sânt așa, veți primi un răspuns cu totul contemporan: „De la griji, grijile m’au distrus!” Și cum altfel, când sărmanul om s’a împovărat pe sine cu grijile lui Dumnezeu? Dar grijile lui Dumnezeu nu pot fi luate fără puterea lui Dumnezeu, nici lucrările lui Dumnezeu nu pot fi făcute fără înțelepciunea lui Dumnezeu. Grijile uriașului nu sânt pentru pitic, nici cele ale lui Dumnezeu pentru om.

Al treilea rău care apasă asupra oamenilor vremii noastre este deznădejdea. Omenirea fără bucurie este omenirea albă de astăzi, care a lepădat prietenia cu Hristos și a găsit alți prieteni. Deznădejde la cei mai învățați și cei mai bogați. Deznădejde la femei, deznădejde

chiar și la copii. Iar pecetea deznădejdiei este sinuciderea. De unde atâta deznădejde și atâția deznădăjduiți în veacul nostru? De la goliciunea minții și de la pustiirea inimii. Minte nu mai cugetă la Dumnezeu și inima nu-l mai iubește pe Dumnezeu. De aici. Întreaga lume nu poate umple mintea omenească; numai Dumnezeu poate aceasta. Fără Dumnezeu, mintea e întotdeauna goală, iar toată cunoașterea care intră în ea cade în gol, ca niște pietre aruncate în prăpastie. Iubirea întregii lumi nu poate umple inima omului, căci inima simte nestatornicia iubirii lumești, care e când în creștere, când în descreștere, când seacă. Frații mei, și mintea și inima noastră sânt afierosite lui Dumnezeu, și numai Dumnezeu le poate aduce împlinire, cu plinătatea Sa, cu plinătatea înțelepciunii bucuroase și cu plinătatea iubirii credincioase.

Fără Dumnezeu, totul este necunoaștere, numai necunoaștere.

Fără Dumnezeu, totul e grijă, numai grijă.

Fără Dumnezeu, totul e deznădejde, numai deznădejde.

Zis-a Domnul ucenicilor Săi: *Cel ce este mai mic întru voi toți, acela va fi mare.* /Lc. 9:48/ Cel mai mic în cunoașterea celor lumești e cel mai mic și în mândrie; cel mai mic în grijile de prisos este mare întru bucuria vieții; cel mai mic în deznădejde este mare în toate cele plăcute lui Dumnezeu. Cu adevărat, mare este acesta înaintea lui Dumnezeu. Așa era și poporul Sârb în urmă cu trei sau patru generații. Poporul Sârb avea atunci cea mai de seamă cunoaștere, cunoașterea cunoașterilor, sarea tuturor cunoașterilor, adică cunoașterea lui Hristos, Mântuitorul cel arătat. Din această pricină, Sârbii nu au pățimit din pricina necunoașterii de care pătimeste Europa industrializată și artificială. Nu a pățimit nici de multe griji, căci a avut nădejde în Domnul Dumnezeu cel Viu și în Sfinții lui Dumnezeu. Nu a pățimit de deznădejde, căci a știut să cârmuiască corabia lui Dumnezeu și să călătorească, după voia Domnului, de la

o lume a lui Dumnezeu la altă lume a lui Dumnezeu. Mult ne-am poticnit. Mult am pierdut din greutatea înaintașilor noștri. Dar în noi încă este o putere uriașă de a ne ridica, cu binecuvântarea lui Dumnezeu. Să ne sculăm astăzi, să ne ridicăm, să ne curățim și să ne bucurăm, căci Dumnezeu ne privește și ne călăuzește. Amin.

69 A plâns Domnul cândva pe poporul ales al Evreilor, zicând: *Îi bat, dar pe ei nu-i doare*. A lovit Domnul în veacul nostru Europa păcătoasă cu două războaie grele, și nu se știe dacă a durut-o. În amândouă cazurile a lovit Domnul Serbia mai înfricoșat decât orice altă țară. Oare i-a durut pe Sârbi? Cum s'ar putea afla dacă i-a durut? Mai întâi, prin înțelegerea faptului că Dumnezeu i-a lovit din pricina păcatelor lor și, apoi, prin îndreptare, adică schimbarea, curățirea și înnoirea lor - așa n'ar mai fi fost niște lepădați și samavolnici, care merită în fiecare zi bătaie. Ce înseamnă pentru Sârbi îndreptarea? Se îndreaptă cel ce s'a strâmbat. Se îndreaptă spre înălțime către Dumnezeu și către sine, către Ziditorul și către creșterea sa firească. Apusul s'a strâmbat cu totul, a gârbovit cu totul, ca acea femeie ce a umblat optsprezece ani cu capul înaintea genunchilor. /cf. Lc. 13:11/ Sârbii au privit mai întâi la Europa ca la o bolnavă, cu groază și milă. Dar apoi s'au obișnuit cu ea și cu lauda ei de sine, așa că s'au gârbovit și chircit și ei, și au socotit aceasta ceva frumos, zicând: „Asta-i la modă, așa e modern, nu trebuie să fim proști, ci să fim în pas cu vremea, cu moda, cu Europa. Trebuie să ne gârbovim și să ne chircim.” În aceasta stă frumusețea pe care proștii nu o pot vedea. Până aici a ajuns stricăciunea viteazului popor Sârb, care s'a proslăvit tocmai prin faptul că stătea drept! Și nu s'a lăsat încovoiat de Asia, vreme

de cinci sute de ani împliniți. Iar după ce s'a eliberat de Asia, s'a încovoiat atât de mult în cincizeci de ani, sub înrâurirea Europei, încât copiii nu-și mai recunosc bunicii, iar bunicii nepoții. Toate acestea le-a privit și le-a văzut ochiul atotvăzător al Domnului. Pentru aceasta ne-a lovit greu mâna Domnului, ca să ne întoarcem de la căile noastre rele și să ne ținem de El precum înaintașii noștri. Dar noi nu ne-am întors. Într'atât ne-am strâmbat în ultimii 70-80 de ani, încât mai curând ne-am rupe decât să ne îndreptăm.

Însă nu toți Sârbii s'au gârbovit și s'au strâmbat. Sânt încă mulți care au rămas drepți. Iar ei se întreabă cu mirare: Ce este Europa? Cu ce ne-a atras atât Europa? Cu ce este mai atrăgător pentru noi Apusul decât Răsăritul? Ce e, așadar, Europa? Al doilea Ierihon. Întâiul născut al Europei este Papa, iar fiul cel mic al Europei e atheul. S'a spus despre vechea cetate a Ierihonului, când a fost blestemată: *întru cel întâiu al lui născut va pune temelie ei, și întru cel mai mic al lui va pune porțile ei.* /Is. Navî 6:26/

Ce este Europa? Erezie. Este erezie. Mai întâi arhi-erezia papală, apoi erezia lutherană, apoi cea calvină, apoi cea a „sâmbătarilor,” și tot așa, aproape fără sfârșit. Șirul tuturor acestor erezii se încheie cu atheismul, adică cu Europeanii cei fără de Dumnezeu, lucru nemaiîntâlnit în istoria omenirii, niciodată, niciunde, nici ca număr, nici ca dezlănțuire. Așadar, întâiul-născut – arhi-eretic, iar mezinul – arhi-atheu. Cum poate dăinui o astfel de cetate? Cui poate sluji pildă acest nou Ierihon? Nimănu, în afara celor fără de minte. Dar cum de s'au numărat și Sârbii în rândul acestora? Este o întrebare la care cu greu se poate da un răspuns, o ghicitoare greu de ghicit. Trei sânt răspunsurile apropiate, trei sânt soluțiile apropiate. Primul, fiii Sârbilor s'au dus să facă avere în Apus și, învățând să bea din cisterne artificiale, au ajuns să disprețuiască izvoarele limpezi ale patriei lor. Al doilea, fiii școliți ai țăranilor Sârbi au disprețuit fetele

Sârbe și s'au căsătorit cu străine. Al treilea, fiii școliți ai Sârbilor s'au lepădat de părinții lor, și-au disprețuit părinții pentru evlavia și cinstea lor, și au luat-o pe calea largă. Acestea trei. Aceste trei otrăvuri au otrăvit întreaga noastră viață, a familiei, a societății și a statului. Și așa cum gospodarul lovește copacii ca să scuture omizile cu o asemenea tărie încât frunzele și crengile se rup, așa și Stăpânul lumii, Preaînțeleptul Domnul nostru, îi lovește pe Sârbi ca să-i curețe de lacomele omizi străine. Pentru ce să ne supărăm, atunci? Și pe cine să ne mâniem pe drept, dacă nu pe noi înșine?

Europa este erezie. Și orice erezie Creștină e mai rea decât păgânismul, căci experiența a dovedit că e mai ușor să-i câștigi pe păgâni pentru Hristos decât să-i întorci pe ereticii Creștini la dreapta-slăvire. Câtă vreme ne vom chema ortodocși, nu-i putem pune în nici un chip pe eretici drept pildă pentru noi. Țelul Creștinilor ortodocși nu este de a alerga după eretici, ci de a-i întoarce pe aceștia la calea cea dreaptă.

În vremea noastră se descompune și se transformă în putregaiul morții tot ce este eretic, totul, chiar și acele valori pe care ereticii le consideră drept mândria și fala lor.

Fie ca popoarele drept-slăvitoare să se ridice și să trâmbițeze ereticilor ca aceștia să se întoarcă la adevăr și la cinste. Aceasta este îndatorirea vremii noastre. Dacă vom face aceasta, ne va binecuvânta Hristos Dumnezeu, căruia fie slava și lauda, acum și în veci. Amin.

70 *Și acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi. /Ionà 4:3/ Așa s'a tânguit de două ori Prorocul Ionà către Dumnezeu. Întâia oară – când Dumnezeu l-a trimis în marea cetate Ninévi ca să vestească pieirea ei din pricina păcatelor. Auzind acestea, Ninevitenii s'au pocăit și s'au îndreptat, iar Dumnezeu și-a schimbat hotărârea și a păstrat cetatea Ninéviei pentru pocăința ei. Căci toți se căiseră cu amar, de la împărat la cerșetor, și au rânduit post pentru ei și pentru dobitoacele lor, ca nimeni să nu mănânce nimic, ci să se pocăiască până ce Dumnezeu se va milostivi și le va ierta păcatele. Și a văzut Dumnezeu aceasta, și și-a schimbat hotărârea, și n'a mai nimicit cetatea Ninéviei. Dar aceasta n'a fost pe placul lui Ionà, care i-a strigat lui Dumnezeu: *Și acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi.**

S'a întâmplat apoi că Ionà a ieșit pe câmp, și Dumnezeu a făcut să crească un vrej deasupra lui Ionà, care se odihnea, și îi ținea umbră. Și Ionà s'a bucurat. Dar îndată, a doua zi, Domnul îi porunci unui vierme să mănânce vrejul, care se veșteji și se uscă degrabă, făcând să dispară umbra plăcută de deasupra capului lui Ionà. Și iarăși a strigat Ionà: *Și acum, Stăpâne Doamne, ia sufletul meu de la mine, pentru că mai bine este a muri eu decât a trăi, căci îi părea rău după vrejul care se uscaseră și se prăpădise.*

Iar Domnul, Cel ce știe și cugetele noastre cele mai subțiri ale inimii noastre, a auzit strigătul lui Ionà și l-a înțelese, apoi i-a zis: *Tu nu te-ai îndurat de un cucurbete, (...) dară eu cum să mă îndur de Ninévi, cetatea cea mare, întru carea locuiesc mai mulți decât o sută și douăzeci de mii de oameni? /Ionà 4:10-11/*

O, frații mei, ce mare învățătură este aceasta pentru noi toți, cei din această generație! Ionà este o pildă de nedreptate, așa cum Tóma este pildă de necredință. Prin martori și pilde vii învață Dumnezeu

neamul omenesc. „Ce zici tu, Ionà?” grăi Domnul. „Ți-a părut rău pentru acest vrej, care a apărut într’o noapte și într’alta a pierit, dar nu îți pare rău de o sută de mii de oameni vii, care nu sânt vrejuri, ci oameni ca tine?”

Ce zici tu, Europa? ar zice astăzi Domnul cel iubitor de oameni. Oare îți pare rău de prăpădirea lucrului mâinilor omenești, de tablouri, statui, veșminte, felurite unelte, mașinării, case și curți, orașe de mortar și piatră, și nu îți pare rău de oamenii vii, frații tăi și copiii mei? Cine ți-a întunecat și ți-a stricat mintea, de le prețuiești pe cele ieftine mai mult decât pe cele scumpe? Cine te-a înșelat să prețuiești mai mult lucrările oamenilor decât lucrările lui Dumnezeu, dacă nu acel șarpe ce i-a înșelat și pe Eva și Adam? Cine te-a înșelat să prețuiești mai mult pe cele moarte decât pe cele vii? Pe cele sortite grabnicei pieiri, decât cele sortite veșniciei?

Negreșit ați auzit de o țară veche, numită Europa. Cei dintre voi care n’au mai auzit de ea au simțit-o pe spinarea lor ca un samar ferecat, cu cuie ascuțite pe dinlăuntru așa cum ariciul are pe dinafară. Acea povară ați purtat-o voi, părinții voștri și copiii voștri în două dăți, vreme de trei ani. Mulți dintre cei mai apropiați și mai dragi ai voștri au murit din pricina rănilor, în vreme ce voi, toți care-ați lepădat acea povară, ați rămas greu răniți și însângerați.

Pentru ce oamenii s’au purtat așa cu alți oameni? Ca treziți dintr’un somn adânc, vă întrebați: Pentru ce ne-au muncit, ne-au chinuit și ne-au omorât atâta? Pentru ce, pentru ce? Întrebați-l pe Prorocul Ionà, și vă va răspunde lămurit: Pentru că aceia au prețuit mai mult un vrej decât mii și mii de oameni. Pentru că au socotit oamenii mai ieftini decât iarba. Toți știm filosofia lor despre spațiu și cucerire. Să ne extindem, să cotropim. Ce să cotropim? Grădini, vii, țarini, livezi, păduri, râuri, munți, și câte și mai câte. Dar, veți striga cu mânie voi, Sârbii, împreună cu Dumnezeu, cum să faceți

toate acestea, când acolo viețuiesc mii și mii de ființe omenești, frați ai voștri, care recunosc pe unul și același Ziditor, Părinte al lor și al vostru? Cum? Simplu, răspund ei. Foarte simplu. Pe oameni îi vom arde cu foc, iar pădurile și viile și țarinile lor le vom răpi. Pe oameni îi vom cosi, iar grădina lor o vom lăsa să crească pentru noi. Pe oameni îi vom prinde, iar hainele le vom lua pentru noi, și pe ei goi îi vom îneca. Pe oameni îi vom nimici ca pe omizi, iar bunurile și aurul lor le vom lua pentru noi. Pe oameni îi vom otrăvi cu gaze toxice, iar grâul, vinul și uleiul lor îl vom ține pentru noi. Pe oameni îi vom goni în pustii, ca să moară de foame, iar noi vom sta la masa lor, vom mânca, vom bea și ne vom veseli.

O, fraților, acestea nu sânt cuvinte goale, nici amenințări exagerate. Toate au avut loc sub ochii noștri, cu noi ca și cu mulți alții. Ce s'a întâmplat? S'au întâmplat cele scrise în Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu. Fățarnicii au ars Ninévi, cetatea lui Dumnezeu cea cu mulți oameni, și au ocrotit vrejul – căci vrejul le era de trebuință, iar oamenii nu. A încuviințat oare Dumnezeu acestea? Doamne Dumnezeule, oare ai zidit vrejurile pentru oameni, ori oamenii pentru vrejuri? Răspunde Hristos: vrejurile sânt pentru oameni. Răspunde Islamul: vrejurile sânt pentru oameni. Strigă și neamurile păgâne: vrejurile sânt pentru oameni. Întreg cosmosul mărturisește în felul lui: nu numai vrejurile, ci și stelele sânt pentru oameni! Dar Europa devoratoare de oameni crede că știe mai bine decât toți, și zice: Nu e adevărat, oamenii sânt pentru vrejuri, căci vrejul prețuiește mai mult decât oamenii! De aceea trebuie să purtăm războaie, adică să ucidem milioane de oameni, ca să putem avea milioane de vrejuri.

Auzi tu, Sârbule, acestea? Tu, țăranule, știu că auzi, dar nu știu dacă aud cârmuitorii tăi, cărturarii și politicienii tăi, pe care îi îndestulezi cu hrană și băutură. Știu că ei nu aud, căci dacă ar fi avut urechi să audă și ochi pentru Dumnezeu, nu ar fi trâmbițat pe

cheltuiala ta, în urechile copiilor tăi, că vrejul e mai scump decât omul; aceasta e experiența economiei politice. Iar tu, Sârbule, dacă vrei ce e bine pentru tine și pentru copiii tăi, astupă-ți urechile când devoratorii de oameni vorbesc despre economie politică și deschide-le bine când auzi că se vorbește despre Evanghelia lui Hristos, Dumnezeuul tău. Amin.

71 De la preoți a pornit sminteala în Apus, de la preoți a început căderea Apusului, de la acei preoți care *spurcă sfințele și fac păgânătate împotriva legii.* /Sof. 3:4/ Oare nu și cel dintâi dintre preoții Evreilor, Aarón, a făurit însuși vițelul de aur în pustie și-a lăsat poporul să se închine vițelului cel mort în locul Dumnezeului celui viu?

Aproape o mie de ani bisericile lui Hristos din Răsărit și din Apus au fost o singură Biserică, având același cuget, aceeași inimă și aceeași conștiință a îndatoririlor sale. Dar la sfârșitul primei mii de ani de la nașterea Mântuitorului lumii, parcă satana cel înlănțuit ar fi fost slobozit din iad ca să înșele lumea aceasta. Lucrarea satanei nu e ca lucrarea lui Hristos. Ca să zidească Împărăția lui Dumnezeu în rândul oamenilor, Hristos i-a ales pe cei mai simpli și mai neînsemnați. În schimb, satana i-a disprețuit întotdeauna pe cei mici și neînsemnați, și a lucrat prin cei mai de seamă, prin cârmuitori, prin șefi și căpetenii, prin arhieriei, filosofi, regi, oameni de stat, oameni de știință, artiști și tot așa.

La capătul primei mii de ani, satana a lovit în cel dintâi dintre preoții Bisericii Apusene, în arhipăstorul ei, și l-a înduplecat să se despartă de Biserica Drept-slăvitoare a Răsăritului, apoi, umflându-l cu duhul mândriei, l-a îmboldit să se certe cu toți împărații și regii

popoarelor Creștine – fără însă pentru ceva care să merite, ci doar pentru tronuri, cinstire, înțâietate și putere. Cel dintâi dintre preoții Bisericii Apusene, adică, a împlinit tocmai toate cele lăsate de Hristos la urmă, așezate de El cel mai jos.

Rupându-se de Biserica cea Drept-slăvitoare, a început să pângărească cele sfinte și să calce legea lui Dumnezeu. A pângărit cele sfinte prin lepădarea postului ca nefolositor și a băgat în casa sa viața necurată de curte. A încălcat legea lui Dumnezeu, adică legea credinței și legea buneiviețuirii – căci acestea două alcătuiesc legea lui Dumnezeu, pentru mântuirea oamenilor. A schimbat Simbolul Credinței¹⁵ și a diminuat nevoița spre mântuire a credincioșilor săi, schimbând tot ce părea greu cu ce era mai ușor: danii în bani și un număr mai mic de rugăciuni scurte. O dată cu trecerea vremii, parcă îi spunea lui Hristos: „Trebuie să știm cine-i cel dintâi în Împărăția Ta. La întrebarea pusă de fiii lui Zevedei nu ai dat răspunsul potrivit. Ai zis, pasămite, că cine vrea să fie cel dintâi să fie sluga tuturor și că Fiul Omului a venit nu ca să I se slujească, ci ca El să slujească, și – în cele din urmă, cea mai mare înșelare – ai spălat picioarele murdare ale pescarilor. Istoria a arătat că ai greșit. Popoarele sânt turme proaste. Aceste turme caută mai presus de toate cârmuitori și căpetenii, îl caută pe cel dintâi dintre toți, îl caută pe cel fără de greșală. Acesta e lucrul hotărâtor și fundamental în fiecare societate și în fiecare popor. Tu nu aveai cum să știi acestea, căci ai trăit

15. Am folosit această grafie deoarece este fidelă termenului grec (to symvolon tis pisteos), și datorită înțelesului diferit pe care îl are astăzi cuvântul „simbol” (cf. DEX, semn care reprezintă sau evocă o noțiune). Simbolul Credinței s’ar putea traduce perifrazând „Adunarea prin împreună-sfătuire a articolelor de credință,” așadar nimic apropiat de „simbolistica” modernă. (*n. ed.*)

puțină vreme în această lume, ai murit de tânăr și n'ai studiat psihologia masselor. Însă noi, cei dintâi dintre preoți, am învățat la școli înalte, am călătorit mult în lume și am trăit de două ori mai mult decât tine. De aceea se cuvine să ne lași nouă să rezolvăm această problemă, după marea noastră experiență. Tu fii în cer tot ce vrei, iar nouă lasă-ne pământul. Tu fii Dumnezeu în cer, iar noi dumnezei pe pământ; Tu infailibil în cer, iar noi infailibili pe pământ. Vei vedea până la urmă că programul nostru practic e incomparabil mai bun decât programul tău idealist și tineresc. Ascultă-ne pe noi, cei bătrâni, care de o mie de ani ne luptăm cu numele Tău, ca și cu această lume întinată. Dacă ai fi ascultat de bătrâni, n'ai mai fi ajuns să fii răstignit pe Cruce."

Așa i-a șoptit satana celui dintâi dintre preoții Apusului, tot așa cel dintâi dintre preoți i-a șoptit lui Hristos, iar apoi a propovăduit întregii lumi șoapta sa, ca o nouă dogmă a infailibilității, socotindu-se, adică, pe sine drept Hristos cel biruitor pe pământ și trimisul împuternicit al Domnului Savaóth printre oameni, căruia Dumnezeu i-a dat două săbii, una cu care să-i înscăuneze și să-i consfințească pe regii popoarelor lumii, iar alta cu care să-i dea jos și să-i surghiunească.

Care a fost urmarea acestora? A fost ceea ce vestește Prorocul Iezechiîl în numele Domnului: *O, păstorii lui Israel, au pască-se păstorii pre sine? (...) Iată, laptele îl mâncați de tot, și cu lâna vă îmbrăcați; și ce e gras junghiați, și oile mele nu pașteți. Pre cea slabă nu o ați ridicat; și pre cea bolnavă n'ați vindecat-o, și cea zdrobită n'ați legat-o; și pre cea rătăcită n'ați întors-o, și pre cea pierită n'ați căutat-o, și pre cea tare o ați asuprit cu osteneală. Și se risipiră oile mele, nefiind păstor. /Iez. 34:2-5/* Sub astfel de păstori îndoielnici, popoarele Apusene n'au mai știut ce să facă și încotro să o apuce. Au băgat de seamă acele popoare că cei ce le vorbesc despre Împărăția cerurilor răpesc pentru ei înșiși împărăția

pământescă, că cei ce îi îndeamnă să nu se îmbogățească adună pentru ei înșiși averi, cu prețul sângelui, că cei ce îi îndepărtează de iubirea de putere răpesc și cumpără ei înșiși putere în toate părțile. Popoarele Apusului Creștin n'au mai știut ce să facă și au șovăit în fața acestei sminteli ca o trestie în bătaia vântului aspru. În cele din urmă, popoarele Apusene s'au lepădat de arhipăstorul lor, iar cei învățați și bogați s'au lepădat și de credința în Hristos, din pricina purtării anticreștine și de necrezut a arhipăstorilor. Până atunci, conducătorul Bisericii era și conducătorul culturii. Dar după ce s'a întâmplat cearta, cultura Apuseană a început să fie condusă de omul lumesc. Săta-na a jucat un rol dublu: cu arhipăstorul, împotriva regilor, oamenilor de știință, culturii și a altor arhipăstori, și cu regii împotriva arhipăstorilor, iar cu purtătorii culturii, științei, artei și politiciii împotriva nu doar a arhipăstorului și-a clerului, ci împotriva a însăși temeliei credinței. Cruzimea dintr'o parte a pricinuit cruzime din cealaltă parte. Josnicia a născut josnicie. Disprețul a iscat dispreț. O extremă a atras altă extremă. Și, după cum zice poetul nostru, „totul a pășit pe urmele diavolului.”¹⁶ Îndărătnicia a pus stăpânire pe ambele părți: îndărătnicia bisericii împotriva statului, a credinței împotriva științei și invers, a preotului împotriva cetățeanului și invers. Iar această încăpățănare și-a cules roadele-i amare, cele mai amare, în zilele noastre.

De aceea, Sârbule, să știi acestea și să nu le uiți. Poartă-te cu înțelepciune, precum părinții tăi. Nu lăsa pe oricine să-ți fie păstor. Iar când ai păstori buni, să știi că este un dar ceresc, mai mare decât

16. Petar Petrovici Niegoș – „Cununa munților.” Niegoș a fost episcop al Sârbilor ortodocși din Muntenegru, precum și domnitor. A rămas vestit ca poet, fiind socotit de mulți drept unul dintre cei mai mari poeți Sârbi. (*n.ed.*)

lumea întreagă. Cinstește-ți preoții cei buni precum un copil pe părinții săi, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ. Cinstește-i, și nu-i ocări, așa cum fac alții; îndreptează-i dacă greșesc, dar nu te depărta de ei. Căci Biserica e mai însemnată decât toate celelalte, pentru că numai Bisericii îi este făgăduită veșnicia, iar nu statelor și culturilor. Amin.

72 Voi sânteți Biserica lui Dumnezeu, frații mei. Știți, oare, că sânteți sfințenie a lui Dumnezeu? Știți, oare, că trupurile voastre sânt lăcașe al Duhului Sfânt? Știți, oare, că nu sânteți ai voștri, ci ai lui Dumnezeu? Știți, oare, că Tatăl vostru cel ceresc vă așteaptă ca să vă așeze ca pe mici lăcașe ale Sale în Biserica Sa cea nemărginită și veșnică? Dacă știți acestea, se cuvine să vă feriți de toată necurăția, în fapte, în dorințe și în gânduri. Se cuvine să trăiți cu mare frică de judecata lui Dumnezeu și să viețuiți ca în altarul Dumnezeului celui Viu și Înfricoșat.

Când vă numesc biserică a Duhului Sfânt, nu o fac eu, ci Apostolul lui Dumnezeu. Eu doar întăresc și vădesc personalitatea fiecăruia dintre voi. Iar când vă numesc – iarăși, nu eu, ci Apostolul lui Dumnezeu – lăcaș al lui Dumnezeu, atunci vă vădim și vă întărim ca mădulare ale Bisericii lui Hristos, adică ale Familiei lui Dumnezeu. Așadar, și ca persoane, și ca mădulare ale Bisericii, sânteți ai lui Dumnezeu. Și ca persoane, și ca mădulare ale Bisericii, sânteți sfințenii ale lui Dumnezeu. Astfel se lămuresc cel mai bine două întrebări pe care lumea păgână nu a reușit nicidecum să și le deslușească; două întrebări din pricina cărora Europa a vărsat cu adevărat râuri de sânge, și a rămas cu ele nedeslușite. Aceste întrebări privesc persoana și obștea sau, folosind o termino-

logie străină, individualismul și socialismul. În acele râuri de sânge s'a cufundat când unul, când altul, și s'a ridicat când unul, când celălalt; însă niciodată nu au primit amândouă dreptul la existență din partea oamenilor. Ci întotdeauna s'a strigat dintr'o parte: Să coboare persoana, pentru a exista societatea! Și strigare din cealaltă parte: Să coboare societatea, pentru a exista persoana! Dar niciodată nu au putut ajunge amândouă la înțelegere. Dar de ce? Știți de ce? Pentru că s'a pierdut sfințenia. Persoana și societatea s'au golit de sfințenie, și s'a răspândit pretutindeni o purtare vulgară – a început să se umble vulgar, pe căi vulgare, spre țeluri vulgare. Omul nu mai are compătimire sau cinstire față de societate, nici societatea față de om. Persoana nu mai este socotită lăcaș sfânt al Duhului lui Dumnezeu, iar societatea nu mai este socotită biserică sfântă, adică sfințită obște sau, mai bine zis, familie a lui Dumnezeu. Și de îndată ce Dumnezeu fu îndepărtat, se ivi satana pe câmpul de luptă cu una din oștile sale pe de o parte, ca să îi învrăjbească pe individualiști împotriva socialiștilor, și cu o altă oaste de cealaltă parte, ca să-i învrăjbească pe socialiști împotriva individualiștilor. Individualismul și socialismul sânt numele fioroase ale omenirii îndrăcite, ce au înlocuit denumirile de lăcaș și biserică.

Noi, Creștinii, numim persoana, ca și Apostolul, „lăcaș,” iar societatea „Biserică.” Fiecare Creștin este lăcaș sfințit al Sfântului Duh, iar comunitatea Creștinilor este Sfânta Biserică a Dumnezeului celui Sfânt. În amândouă cazurile, sfințenii ale lui Dumnezeu. În amândouă cazurile, avere a lui Dumnezeu. Da, în amândouă cazurile, cinstește-l pe Creștin ca pe însuși Hristos, iar pe obștea Creștinilor ca pe adunarea dumnezeilor. În ambele cazuri, din partea lui Dumnezeu – paternitatea Sa, iar din partea oamenilor – filiația omenească (în raport cu Tatăl) și frățietatea omenească (în raportul omului cu ceilalți oameni).

În lăcașul Sfântului Duh stăpânește Duhul Sfânt. Care va să zică, și-n mine și-n tine, și-n rudele mele și-n rudele tale, în noi, toți cei botezați, ce sântem lăcașe ale Sfântului Duh, stăpânește unul și același Duh Sfânt. Prin acel Duh respirăm și trăim. Prin El ne sfințim, prin El ne unim între noi într'un trup, nu într'unul stricăcios, nici după fire, ci în trupul lui Hristos, ce s'a zămislit fără poftă omenească în Nazarét, s'a schimbat la față pe Thavór, a înviat pe Golgotha și s'a înălțat la cer.

Iar când în noi toți, ca în niște sfinte lăcașe, stăpânește Duhul Sfânt, atunci și în adunarea noastră a tuturor, adică în Biserica Dumnezeului celui Viu, stăpânește același Duh Sfânt. Iar când în mulți oameni stăpânește unul și același Duh Sfânt al lui Dumnezeu, atunci toți – mii, sau milioane, sau miliarde – sânt ca un singur om. Urmând chipul unuia și aceluiași Duh al lui Dumnezeu, mulțimea ajunge unime. Și tot așa, prin grija și dragostea față de toți și de toate, un om ajunge ca mulți, iar unimea ajunge mulțime. Toate, prin puterea Sfântului Duh și a sfintei dragoste.

Așa a reușit Dumnezeu cel arătat în chipul lui Iisus Hristos să rezolve cel mai temeinic și mai desăvârșit aceste două probleme chinuitoare pe care niciodată oamenii n'au putut și nici nu le vor putea rezolva singuri. Așa cum fără ploaie nu se poate rezolva problema aratului și-a semănatului nici punând laolaltă mințile tuturor oamenilor, iar când Dumnezeu dă ploaie din înălțimi, totul se încheie cu bine, nici problema vredniciei și libertății persoanei, nici problema societății – de la cea mai mică la cea mai mare – nu se poate rezolva fără ceva de sus. Trebuie să pogoare ceva din cer peste oameni, precum ploaia pe pământul uscat. Iar acest „ceva” ceresc nu este ceva, ci e cineva, nimeni altcineva decât al treilea ipostas al Sfintei Treimi, Duhul Sfânt. Când el se pogoară din ceruri și preschimbă trupurile trecătoare și pământești ale oamenilor în lăcașe ale lui Dumnezeu, când unește toate aceste lăcașe întru Sfânta Biserică a

lui Dumnezeu, atunci nici mintea omenească, nici mâna omenească nu pot nici adăuga, nici lua. Mintea omenească și mâna omenească pot doar să nimicească ce a zidit Dumnezeu. Și tocmai aceasta s'a întâmplat în Europa. Din această pricină s'a ajuns la ceață și tulburare, la revolte și revoluții, la război și nimicire. Căci oamenii cei fără de Dumnezeu au iubit mai mult întunericul decât lumina, iar calea satanei mai mult decât calea lui Hristos. Căci de îndată ce s'au lepădat de Hristos, s'au și prăbușit. Golindu-se pe sine de toate cele sfinte și îndepărtând de la ei Duhul cel Sfânt, au ajuns bătaia de joc a dracilor și-a animalelor. Dracii știu acestea, iar animalele simt. De aceea dracii năvălesc din ce în ce mai puternic peste cei ce mai înainte erau oameni, iar animalele fug, temându-se din ce în ce mai mult de ei. Amin.

73 *Cine se aseamănă, se adună, e o zisă din popor. Ea se aseamănă unui cuvânt din Scriptură: Cu cel cuvios, cuvios vei fi, și cu omul nevinovat, nevinovat vei fi. /Ps. 17:28/*

Mare a fost Prorocul Isaia, fiul lui Amós – binecuvântați fie cei ce l-au născut! – și mari întâmplări a prorocit el, în chip deslușit, dintre care cea mai mare este Nașterea Mântuitorului din Preacurata Fecioară. Acel mare proroc vedea cu Duhul lui Dumnezeu, ca printr'un ochian, în sufletele poporului său și vedea numai moarte și iad – ca și cum ai deschide un mormânt și ai privi la mortul putrezit. Și striga așa către norodul său, ca să-l înfricoșeze și să-l trezească: *Căci ați zis: Făcut-am legământ cu iadul și cu moartea tocmeală, (...) pus-am minciuna nădejdea noastră și cu minciuna ne vom acoperi. /Isa. 28:15/*

Au trecut mii de ani de când sfântul proroc a spus aceste cuvinte, care se potriveau acelor vremi și acelor oameni. Dar astăzi? Dacă

s'ar fi milostivit Dumnezeu să ni-l trimită pe marele Isaia astăzi în Europa, ce credeți, ce-ar fi avut să le zică oamenilor născuți mii de ani mai târziu? Eu cred că exact aceleași cuvinte. Răsunătorul Isaia ar fi mers dintr'o capitală Europeană în alta, dintr'o universitate în alta, dintr'o fabrică în alta, și-ar fi strigat și mai cu putere: Ați făcut legământ cu moartea și cu iadul învoială, minciuna vă este adăpost și viclenia liman! Așa au făcut Israilitenii păcătoși în vechime, înaintea venirii Mântuitorului lumii; voi însă, Europeanilor, pentru ce faceți acestea după venirea Sa, după ce-ați auzit învățătura Sa limpede și-ați văzut puterea Sa de-viață-dătătoare și biruitoare?

Pentru acele cuvinte, vechii Evrei l-au tăiat pe Isaia cu fierăstrăul. Poate că Europeanii nu l-ar tăia cu fierăstrăul, dar, oricum, l-ar spânzura sau l-ar închide la casa de nebuni. Dar astfel nu l-ar păgubi pe Isaia. L-ar face de două ori mai mare, iar ei ar intra în rândul Evreilor luptători-de-Dumnezeu și prigonitori a tot ce este adevăr, așa cum și sânt. Căci, deși se leapădă de frăția cu Evreii pe niște temeieri neînsemnate, se înfrățesc și se unesc cu ei împotriva Adevărului. Dar ce se poate face împotriva Adevărului? Nimic nu putem împotriva adevărului, spune Apostolul, ci doar pentru adevăr. Prost și de tot râsul ar fi cel care s'ar apuca să arunce cu noroi în Soare, ca să-l murdărească sau să-l stingă. Noroiul n'ar ajunge la Soare, ci s'ar întoarce și ar cădea peste cel ce aruncă către Soare.

Că omenirea Europeană a făcut legământ cu moartea și învoială cu iadul este cel mai vădit lucru dintre toate cele petrecute în istoria lumii în ultimele două sute de ani. Europa întregă duhnește a moarte. Universitățile Europene propovăduiesc moartea. Cărturarii Europeni descriu moartea. Oamenii de știință Europeni fac moartea nemuritoare. Politicienii Europeni lucrează pentru moarte. Dascălii Europeni sădesc moartea în sufletele tinerilor. Imperialiștii Europeni răspândesc moartea în întreaga lume. Revoluționarii Europe-

ni poartă stindardul morții. Europa modernă este sinonimă cu moartea. Nu vrea să știe de viața de după moarte.

Cum așa? veți întreba. Oare acest lucru e pentru voi o noutate, un prilej de uimire? Oare nu ați auzit de răzvrătirea Europeană împotriva vieții și pentru moarte? Biserica lui Hristos e purtătoarea vieții, Europa modernă e purtătoarea morții. Biserica spune: Viața e mai veche decât moartea, căci mai întâi a fost viața și apoi a venit moartea. Știința Europeană răspunde: Nu e adevărat, moartea e mai veche decât viața, mai întâi a fost moartea, și din materia moartă a răsărit viața. Biserica spune: Hristos a înviat, a biruit moartea și i-a chemat pe oameni în împărăția vieții veșnice. Universitățile Europene răspund în zeflema, într'un singur cuget: Moartea e nebiruită, viața e doar o întâmplare pe țarina veșnică a morții. Biserica spune: Popoarele sânt familii ale lui Hristos, Dumnezeu nostru, care trebuie să se înțeleagă și să se ajute unele pe altele. Acum răspund politicienii: Poporul nostru, după obârșia și după cultura sa, este mai presus de multe alte popoare, și trebuie să stăpânească peste aceste alte popoare; pe lângă aceasta, mai contează și interesul nostru economic, care-i mai important decât toate, precum și prestigiul nostru național. O, fraților, într'un cuvânt, moarte și iad! Biserica le mai spune și dascălilor: Copiii trebuie să-l primească pe Hristos, și copiii trebuie dați lui Hristos – aceasta-i toată învățătura! La acestea, pedagogii incapabili, otrăvitori ai copiilor altora, căci se străduiesc să nu aibă copii ai lor, răspund: Nici vorbă! Copiii trebuie dezvățați de amăgirile părinților, trebuie învrăjbiți împotriva părinților, să scuipe pe ei și pe toate cele sfinte ale lor – aceasta-i modern, progresist, științific! Biserica învață popoarele Europene: Voi ați fost botezați pentru a-i boteza și pe alții. Ca imperialiști, cuceriiți țări străine ca să le exploatați, și nu ca să vestiți pe Hristos, Evanghelia, Viața și frățietatea. Aceasta nu e o binecuvântare, ci un blestem. Și

va fi blestemat imperialismul vostru. Revoluționarii poartă stindardul morții, cu un cap de mort pictat pe el. De ce? Deoarece cred în moartea veșnică și în vremelnicia vieții, împotriva credinței Bisericii în viața veșnică și în vremelnicia morții.

Frații mei, moartea a crescut și s'a răspândit peste omenirea Europeană precum iarba peste leșurile putrede. Tragedia Europei stă în aceea că a ales împărăția morții, pe care o crede veșnică, și a lepădat împărăția Vieții veșnice. A făcut legământ cu moartea. Iar de îndată ce s'a legat cu moartea, s'a legat și cu iadul și cu cele ale iadului, adică cu minciuna, cu viclenia, cu răpirea, cu cotropirea, cu uciderea, ura și mândria, cu toată trufia și toată duhoarea de mormânt. Moarte, moarte veșnică – aceasta ar putea scrie, pe drept, deasupra tuturor porților prin care se intră în Europa. Iar voi, Sârbilor, urmași ai mucenicilor de la Kosovo care au căzut pentru împărăția cea cerească și viața cea veșnică, să cugetați acum: Vreți cu Europa, tovarășa morții, sau cu Hristos, împăratul vieții veșnice? Amin.

74 Pace, pace, pace! strigă conducătorii, iar popoarele lor pier în războaie, căci vorbesc despre pace fără Dumnezeu.
Pâine, pâine, pâine! strigă doctorii în economie ai Europei, iar popoarele lor pier de foame, căci caută pâine în afara lui Dumnezeu.

Legi, legi, legi! strigă doctorii în drept și-n dreptate ai Europei, iar popoarele lor strâng fărădelegi cât dealurile, până la nori, în fiecare zi și în fiecare ceas, căci scriu legile lor și nu ale lui Dumnezeu.

Vai celor ce scriu vicleșug; că scriind, vicleșug scriu! /Isa. 10:1/ a grăit Dumnezeu prin Isaia Prorocul. Iar prin Prorocul Ieremia a grăit: *în deșert s'a făcut condeiul minciunos la scriitori.* /Ier. 8:8/

Pentru vechiul Israel și pentru noua Europă s'au zis aceste cuvinte, căci au trădat numele de popor ales și nu au fost lumină popoarelor, ci întuneric. Noua Europă a spart atât tablele legii date de Moisi, cât și cele ale lui Hristos, a încălcat legea morală a lui Dumnezeu, a scornit mincinoasele „legi naturale” și le-a pus ca un jug greu pe grumazul oamenilor. A proclamat ceea ce este existent ca fiind inexistent, iar ce este inexistent ca existent. Pe singura lege existentă, cea numită de Dumnezeu lege, legea morală, a lepădat-o ca pe-o nelegiuire, sau ca pe-o haină ponosită, iar pe cele ce nu sânt ale lui Dumnezeu, rânduiala vremelnică a lucrurilor și-a întâmplărilor naturale, a numit-o singura și inevitabila lege – ca și cum Dumnezeu ar fi putut da lege firii neînțelegătoare, iar nu omului înțelegător! Dar șarpele cel vechi, care a mințit și pe Eva, i-a înduplecat prin veșnicul Iuda pe cărturarii Europei să scrie minciună cu condeiul lor mincinos!

Au scris minciuna sub formă de poezie, pentru a preface nevinovăția în vinovăție, curăția în necurăție, și să facă din tineretul botezat al Europei un neam câinesc, lacom și curvar.

Au scris minciuna sub formă de romane și nuvele, pentru a orbi ochii Europeenilor ca să nu mai vadă Cerul și Duhurile cerești și, astfel, să îndulcească noroiul, pământul și tot ce e în stăpânirea morții, a mormântului și-a viermilor.

Au scris minciuna ca istorie, o istorie în care au pus mai presus de Dumnezeu puterile oarbe ale naturii, simple unelte în mâinile lui Dumnezeu, și cu ajutorul lor au explicat soarta neamurilor, a triburilor omenesti și a întregii omeniri – cu ajutorul uneltelor lui Dumnezeu, nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Și, prin minciună, au slăvit un popor și l-au ponegrit pe altul, după plata primită, întărâtând o generație împotriva alteia, învrăjbind un popor împotriva altuia și pe copii împotriva părinților.

Au scris minciuna sub formă de filosofie, când un îngâmfat s'a

apucat, în pofida puterilor sale mărginite, să încerce să explice cum a fost făcută lumea, cum stă lumea între hotarele sale și ce este omul, care este calea lui și unde-i este sfârșitul – toate acestea i-au ieșit din degete, mințind fără încetare și flecărind fără să pună pază gurii sale. Ca și când Dumnezeu nu ar fi vorbit niciodată înainte de ei! Ca și cum Ziditorul nu ar fi zis și n'ar fi arătat oamenilor toate acestea prin aleșii ce i-au slujit, Drepti și Proroci, iar în cele din urmă prin Fiul Său cel Unul-născut!

În cele din urmă, au scris minciună despre așa-zisele „legi naturale” și împotriva legilor nescrise ale lui Dumnezeu.

Au scris minciună, necunoaștere și nedreptate. Și nimeni dintre oameni nu i-a judecat, căci neamurile Europene au slăbit de mult, și nu mai știu să se împotrivescă cruzilor și îngâmfaților lor stăpâni. Iar după ce acești stăpâni îngâmfați și cruzi, întunecați ca noaptea și ca mormântul, nesătui de bani și de slavă deșartă, au aruncat pe foc legea morală a lui Dumnezeu, au dat o nouă lege morală, adică:

Că omul e liber să creadă sau să nu creadă într'un singur Dumnezeu sau în sute de dumnezei.

Că fiecare e liber să se închine idolilor de argint, de aur, de lemn și de hârtie.

Că cel ce batjocorește numele Domnului nu va fi judecat, dar cel ce batjocorește un paznic de stradă va fi judecat.

Că fiii trebuie să lepede credința părinților ca pe-o înșelare, nu trebuie să îi asculte și să-i cinstească, ci să se despartă cât mai grabnic de ei.

Că Duminica nu este nicidecum o sărbătoare, ci o zi ca oricare alta, și că în acea zi omul trebuie să-și odihnească și să-și hrănească trupul său mai bine ca în celelalte zile. Că e îngăduit a ucide pe oricine stă împotriva intereselor tale personale, profesionale sau naționale.

Că curvia și preacurvia sânt totuna cu căsătoria.

Că hoția e un lucru relativ, care depinde de context.

Că jurământul strâmb este necesar pentru binele indivizilor și al societății.

Iată, fraților, pentru ce a trebuit să vină marele război mondial. Ziditorul cel batjocorit a cutremurat pământul cu un război ca să scuture noroiul de pe sufletele Europeanilor. Vor simți ei oare durerea acestui cutremur, vor înțelege oare pentru ce au fost loviți cu războiul care tocmai s'a încheiat? Își vor veni oare în fire, vor lepăda oare prosteștile și nedreptele lor legi și se vor întoarce la veșnica lege morală a lui Dumnezeu? Îi vor mai lăsa oare pe minciștii lor cărturari să scrie mai departe minciuni cu condeiul lor mincinos, ca să întunece lumina lui Dumnezeu în sufletele oamenilor lui Dumnezeu? Vor face oare acestea, sau nu? De aceasta depinde fericirea sau nefericirea, izbăvirea sau nimicirea Europei viitoare.

Până acum, numai la poporul Sârb se văd semnele pocăinței și ale venirii în fire. Însă acestea trebuie să ajungă la apogeu, ca Dumnezeu să Se milostivească spre noi și să ne ierte păcatele. Amin.

75 Mărturia apostolească este adevărată și neîndoielnică, fraților! Dacă păgânul Pilát ar fi zis cele mărturisite de Apostoli, cine l-ar fi crezut? Căci e păgân, și nimeni nu se încrede în mărturia păgânului. Sau dacă împăratul Iród, care pentru căsătoria cu cumnata lui l-a ucis pe Sfântul Ioán Botezătorul, dacă acel împărat ar fi zis cele mărturisite de Apostoli, cu adevărat nimeni nu l-ar fi crezut. Dar când simplii, curații și cinștii pescari ne-au dat mărturia lor, mărturie pentru care și-au părăsit mrejele pescărești, casele lor liniștite, copiii și neamurile, ba până și patria

și, având totul, s'au dat de bunăvoie morții pentru mărturia lor – atunci această mărturie este adevărată și neîndoielnică.

Cum este această mărturie apostolească? Să-l lăsăm pe un pescar, pe nume Ioán, unul din fiii lui Zevedei, să spună singur: *Și noi am văzut și mărturisim că Tatăl au trimis pre Fiul Mântuitor lumii. Oricarele mărturisește că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu întru el rămâne și el întru Dumnezeu. Și noi am cunoscut și am crezut...* /I Io. 4:14-16/

Și vechea Europă de acum o mie de ani cunoștea și credea. Și era pregătită să fie martoră a Domnului Iisus Hristos înaintea tuturor popoarelor nebotezate ale pământului. Dar satana a pătruns în soarta Europei prin căpeteniile ei bisericești. Satana le-a înduplecat pe trufașele căpetenii ale preoției Europene să-și lepede simplitatea pescărească și să se deprindă cu luxul Cezarilor Romani, să ajungă împărați și mai presus decât împărații, conducători de oști, diplomați, cneji și bancheri. De aici a venit răzvrătirea și tulburarea neamurilor Creștine ale Apusului. Și de atunci, până în ziua de astăzi, acele neamuri au urmat calea potrivnică lui Hristos și mărturiei apostolești. Mai curând i-au citit pe filosofii păgâni, decât epistolele Apostolilor. Mai dragi le-au fost preoții păgâni ai Olimpului și-ai Persiei, decât preoții Creștini. Mai mult s'au bucurat de amăgirile colorate ale poeziei păgâne, decât de viețile sfinților postnici și mucenici ai lui Hristos. Nerușinatele bacanale ale vechii Ellade și Rome s'au lipit mai mult de inimile lor decât mântuitoarea și preacurata Liturghie a lui Hristos. Toate acestea nu s'au întâmplat dintr'o dată, ci s'a ajuns treptat la cele înșirate mai sus. Într'un cuvânt, lumeabotezată s'a întors la păgânismul de dinaintea primirii Creștinismului. Sfântul Apostol Pétru, de care s'au legat în chip anume întâi-stătătorii Apusului, spune acestea în cuvinte limpezi și aspre: *Câinele s'a întors la borâtura sa; și: Scroafa scâldată, la tăvălitura mocirlei.* /II Pet. 2:22/

Ar fi fost mai bine pentru acele noroade eretice Apusene să nu fi

auzit niciodată de Hristos și de Evanghelia Sa, să nu se fi botezat în numele Său. Aceasta o spune și Apostolul Pétru, pe care ei îl au la mare cinste, cel ce ține cheile Raiului. Așa zice: *Mai bine era lor a nu fi cunoscut calea dreptății, decât, cunoscând-o, să se întoarcă înapoi dela sfânta poruncă ce li s'a dat.* /II Pet. 2:21/ Mai mic este păcatul neprimirii lui Hristos decât a-l lepăda după ce a fost primit.

Dacă ar fi rămas nebotezată și necreștină, Europa ar fi fost astăzi înaintea lui Dumnezeu Ziditorul ceea ce este și India cea nebotezată. Datoria ei ar fi fost mai mică și biciul mai blând. /Lc. 12:48/ Dar ea s'a botezat în numele Preasfintei și De-viață-făcătoarei Treimi, în numele Tatălui, și-al Fiului, și-al Sfântului Duh, a primit mărturia apostolească și a ținut această mărturie, ca pe-o comoară de mare preț, vreme de o mie de ani. Apoi a început să se lepede de această mărturie și pecete a Duhului Sfânt, și să se întoarcă la străvechea vărsătură a străbunilor ei păgâni și mâncători de oameni de dinainte de Hristos. Ce numește apostolul „borătură”? Închinarea la idoli, la vechile și închipuitele zeități cu felurite nume, la mulțimea pestriță de patimi și pofte omenești, care-i însă doar părelnică; întoarcerea de la duh către trup, de la viața duhovnicească la viața trupească – așa cum li s'a întâmplat și nechibzuiților Galateni, cărora Apostolul Pável, părintele lor duhovnicesc, le-a adresat aceste dojeni: *O, fără de minte Galateni, cine pre voi a zavistuit ca adevărului să nu vă plecați? (...) Așa fără de minte sânteți? Dupre ce în Duh ați început, acum în trup săvârșiți.* /Gal. 3:1-3/ Ce făcuseră Galatenii? Se botezaseră și Îl cunoscuseră pe Hristos, apoi l-au lepădat și s'au întors la vechii lor dumnezei închipuiți; după cum se întâmplă întotdeauna, s'au întors sub tirania stihiiilor, și au început să se închine înspăimântătoarelor puteri ale naturii ca niște copii neștiutori, ce trăiesc numai după trup și văd doar cât îi duc ochii.

Europa Creștină, îndărătnicindu-se împotriva căpeteniilor bise-

ricești, s'a întors la vărsătura ei, ca oarecând păgânii Galateni. La ce s'au întors? La stihii, la natură, ca la cel mai de seamă dumnezeu. Lepădându-l pe Hristosul cel viu, Europa s'a închinat la natura moartă și aproape moartă, la lucrul mâinilor lui Hristos, asemănându-se cuiva lăsat să intre la curtea împăratului, care, în loc să se închine împăratului, începe să se închine câinilor, pisicilor și cailor acestuia. La această întunecare, la această nebunie a ajuns Europa în veacul al nouăsprezecelea și al douăzecilea. Ușor îi va fi Indiei la Înfricoșata Judecată, ușor și Chinei și Japoniei, dar foarte greu Europei. Căci ea a fost mai întâi credincioasă, și apoi a trădat.

Iar tu, Serbie, cum de-ai urmat Europei? Tu n'ai urmat niciodată calea ei, tu niciodată n'ai mers pe urmele ei. Ai avut cugetul tău, credința ta, Domnul tău și calea ta. Întoarce-te la ale tale, dacă vrei să te mântuiești și să trăiești. Întoarce-te de la vărsătura străină la Hristosul tău, iar El te va lumina și te va mântui. Amin.

76 Turnul Babilonului! Ați citit în Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu despre turnul Babilonului. Un buboi pe fața pământului! A fost un buboi pe omenirea de după potop, noul și adevăratul buboi! Oamenii de dinaintea potopului erau imorali, însă cei de după potop erau fără Dumnezeu. Dar cum, atât de repede? Cum au uitat așa iute de Dumnezeu urmașii aceluia Nôe, singurul pe care Dumnezeu l-a izbăvit de la potop pentru credința și dreptatea lui? Oare pedeapsa lui Dumnezeu prin potop nu le-a folosit cu nimic urmașilor lui Nôe? Unora le-a folosit – nicicând lumea nu a fost lipsită de oameni drepecți – dar multora nu le-a folosit cu nimic, și tocmai acești mulți au hotărât să zidească un turn până la cer, ca să se proslăvească pe sine. Așa stă scris: Veniți să ne zidim ce-

tate și turn, al cărui vârf va fi până în cer, și ne vom face nume mai înainte de a ne risipi pre fața a tot pământul /Fac. 11:4/

Iată ce înseamnă acestea: când au zis că vor să zidească o cetate, înseamnă că au vrut ca întreaga lor viață personală și socială să o rânduiască fără Dumnezeu și fără binecuvântarea lui Dumnezeu. Când au zis că vor să zidească un turn al cărui vârf să ajungă până la cer, înseamnă o îndărătnicie față de Dumnezeul cel ceresc, despre care negreșit auziseră, dar în a cărui putere au crezut mai puțin decât într'a lor. Când au zis că vor să își facă nume, înseamnă că au vrut să dobândească slavă deșartă, ca oamenii să fie încântați de ei și să li se închine ca unor dumnezei, în pofida Dumnezeului ceresc. Când au zis că vor să facă acestea mai înainte de a se risipi pe fața a tot pământul, înseamnă că au vrut să-și rânduiască viața numai după voia și după planul lor, fără să ia în seamă voia și pronia lui Dumnezeu. Într'un cuvânt, toate întru slava lor, toate în pofida lui Dumnezeu.

Dacă vreți să știți cum arătau acei urmași ai Dreptului Nôe, care au ajuns așa iute uitători de Dumnezeu și laudători de sine, întoarceți-vă dinspre Răsărit spre Apus, și uitați-vă la Turnul Babel al zilelor noastre, nu departe de voi. În privința imboldului și dorinței de a zidi, vom vedea că asemănarea merge până la identitate. Aceleași porniri și același dorință stau și astăzi, ca și atunci, la temelie și la plănuirea aceluia Turn Asiatic al Babilonului. Răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu e pricina bolii și a constructorilor din vechime, și a celor noi. În amândouă cazuri, imboldurile sânt slava personală sau națională, în pofida lui Dumnezeu și a celor ce cred în Dumnezeu, iar dorințele sânt de a se face pe sine dumnezei și de a-și rândui întreaga viață după socoteala și voia omenească, fără să bage de seamă la Ziditorul cerului și-al pământului, fără nici o cercetare a voii și-a proniei lui Dumnezeu. Patru sânt zidurile acestui nou Turn al Ba-

bilonului: unul e știința, al doilea industria, al treilea politica, iar al patrulea individualismul. Toate patru, nesfințite și nebinecuvântate. Toate, potrivnice lui Dumnezeu, toate împotriva lui Dumnezeu și în ciuda lui Dumnezeu. De aici își trag toate cele patru ziduri întunecimea ca noaptea fără stele și Lună. Ca și cum în acel turn ar trăi niște întunecați, cărora le e mai dragă bezna decât lumina. În dreptul oricărui zid ați sta, vor ajunge la voi prostia și cearta. În rândul oamenilor de știință veți auzi atâtea basme despre lume și despre om născocite de mintea lor, atâtea certuri și polemici între ei, încât veți vrea să plecați grabnic de acolo, către alt zid. Când vă veți afla înaintea zidului industriei, vă vor aștepta și acolo prostia și cearta, prostie în producția fără măsură și ceartă în jurul muncii și a plății muncii, încât vă vor asurzi urechile. Dacă vă veți afla înaintea zidului politiciii – iarăși prostie și ceartă; prostie, pentru că fiecare politician se străduiește să își întărească partidul nedreptățind partidele potrivnice și să-și umple de slavă poporul nedreptățind popoarele vecine. Fiecare își caută învierea în mormântul altuia, și fericirea în nefericirea altora. Iar despre cearta dintre politicieni, nici să nu mai vorbim. Despre ea vorbesc în fiecare zi sute de vagoane de hârtie de ziar, plină de laudăroșeniile, fățărnicii și certurile politicianilor. În cele din urmă, dacă vă veți apropia de al patrulea zid, veți întâlni iarăși același lucru: prostie și ceartă. Căci individualismul este cea mai întunecată prostie, pricină a nenumărate certuri între oameni și popoare. Aici se găsește individualismul de tot felul, purtând felurite nume: individualismul personal, individualismul de grup, individualismul industrial, politic, partinic și național – întuneric fără nici o rază de soare, ceartă fără de sfârșit! De aici și viețuirea în acest nou Turn al Babilonului – o viață fără luminare, fără bucurie, fără rost, fără dragoste, încât omului îi vine să strige: Fugiți din acest pământ, pe care Dumnezeu l-a lepădat și l-a blestemat!

Constructorii n'au izbutit să isprăvească vechiul turn al Babilonului. Nu i-a lăsat Dumnezeu. Le-a amestecat graiurile, încât nu s'a mai înțeles prieten cu prieten. Din această pricină, și-au părăsit lucrul și s'au răspândit în întreaga lume, după cum a vrut Dumnezeu. Și așa s'a împlinit voia lui Dumnezeu, iar nu voia mărginiților și întunecaților oameni, urmași ai Dreptului Nóe. Oare nu vedeți, fraților, cum a amestecat Dumnezeu și limbile noilor constructori ai Turnului Babel? Nimeni nu se înțelege cu nimeni. Toți se îndreptățesc numai pe sine, iar pe ceilalți îi judecă. Fiecare e războinic împotriva lui Hristos și a aproapelui său. Oare poate dăinui un asemenea oraș? Oare poate ajunge un asemenea turn până la ceruri? Nicidecum. Și turnul se va prăbuși, iar cetatea se va pustii. Se va săvârși voia lui Dumnezeu, nu a oamenilor. Iar când Dumnezeu amenință, se vor ridica toate neamurile pământului împotriva acestui nou Turn al Babilonului, vor veni și îl vor nimici până la temelie. Și așa cum toată lumea râde citind istoria zidirii acelu prim Turn al Babilonului, zicând: „L-au avut pildă pe strămoșul lor, Dreptul Nóe, dar nu au urmat calea lui,” așa vor râde și generațiile viitoare de popoarele Turnului nostru Babilón, zicând: „L-au avut pe Hristos, Evanghelia și Biserica, i-au avut pe cei sfinți și plăcuți lui Dumnezeu, pe strămoșii lor, dar nu au urmat lor, ci le-au întors spatele și au urmat pilda constructorilor fără de Dumnezeu ai primului Turn Babel. Iar Dumnezeu i-a lovit și i-a amestecat.” Lui Dumnezeu, slavă și laudă în veci. Amin.

77 „Tatăl meu e și Tatăl vostru!” a zis Domnul Hristos câtă vreme a umblat printre oameni purtând trup omenesc. Tatăl ceresc este Părinte al luminii și a tot binele. Tatăl lui Hristos este Părintele tuturor Creștinilor, al tuturor copiilor lui Hristos. De un milion de ori, Hristos l-a numit pe Tatăl Său Părinte al Apostolilor și al tuturor urmașilor Săi. Pentru aceasta, toți oamenii și toate neamurile care s’au botezat în numele lui Hristos l-au recunoscut pe veșnicul Dumnezeu-Tatăl ca Părinte al lor, prin descoperirea Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, și prin insuflarea Sfântului Duh. Iar Domnul a mai zis și acestea: Și tată să nu chemați vouă pe pământ, că unul este Tatăl vostru cel din ceruri. /Mat. 23:9/

Așa a vorbit Domnul celor ce au auzit cuvintele sale și l-au urmat despre Tatăl, Tată din care s’a născut El și din care purcede Sfântul Duh. Pe lângă acest Părinte al sfințeniei, există și un părinte al beznei și al vicleniei; acestui părinte îi slujesc toți potrivnicii lui Hristos, toți potrivnicii luminii, toți potrivnicii dragostei. Acel părinte al beznei, al vicleniei și al urii este diavolul. Lui i-au slujit căpeteniile poporului Iudeu din vremea întrupării lui Dumnezeu. Deși ei nu au știut, nici nu au recunoscut acestea, atotvăzătorul Hristos a văzut, și le-a mărturisit: *Voi din tatăl diavolul sânteți, și poftele tatălui vostru vreți să faceți, /Io. 8:44/* căci, zice El iarăși, *de ar fi Dumnezeu Tatăl vostru, ați iubi pre mine, căci eu dela Dumnezeu am ieșit și am venit. /Io. 8:44/* Dar mulți Evrei nu au primit acele cuvinte, ci s’au ridicat împotriva lui Hristos, l-au călcat și l-au omorât, spre moartea lor veșnică. Orbiți de satana, precum Iuda, ei nu l-au văzut în Hristos pe Dumnezeu. Însuflețiți de duhul rău-mirositor al satanei, ei l-au judecat și l-au ucis pe Hristos. Și, culmea!, s’au arătat mai mari potrivnici lui Dumnezeu decât păgânul Pilát, căci, în mânia răutății lor, au rostit acel cuvânt înspăimântător: *Sângele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri. /Mat. 27:25/* Astfel, acel sânge nevinovat a ajuns un bici ce

îi gonește ca pe vite de-a lungul veacurilor, din țară în țară, un foc ce arde toată urzeala împotriva lui Hristos. Căci așa îi învață diavolul, tatăl lor. Diavolul i-a învățat să se ridice împotriva Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Diavolul i-a învățat, de-a lungul veacurilor și până acum, să lupte împotriva fiilor lui Hristos, împotriva fiilor luminii, împotriva următorilor Evangheliei și-ai vieții veșnice.

De-a lungul veacurilor, cei ce l-au răstignit pe Messia, Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu, au făcut din Europa cel mai mare câmp de luptă al diavolului împotriva lui Dumnezeu. Aici este astăzi cel mai mare câmp de luptă al Jidovilor și al tatălui Jidovilor, diavolul, împotriva Tatălui ceresc, împotriva Fiului Său cel Unul-născut, întrupat din Fecioară, și împotriva sfințeniei Duhului Sfânt.

Toate acestea Europa nu le știe, și în aceasta constă toată trista sa soartă, toată tragedia întunecată a popoarelor sale. Ea, mai presus de toate, nu știe a cui este. Nu știe cine îi este prieten, și cine îi este dușman. Nu știe pe cine să numească Tată și pe cine Fiu, pentru că este scuipat în ea strămoșescul și fiiescul, părintescul și copilărescul. Ea nu știe nimic în afară de ceea ce Jidovii îi arată drept știință. Ea nu crede nimic în afară de ceea ce Jidovii îi poruncesc să creadă. Ea nu știe să prețuiască nimic după vrednicie, până ce Jidovii îi dau cântarul lor ca să măsoare ce-i vrednic. Cei mai învățați fii ai ei sânt cei fără de Dumnezeu, atheii, după rețeta Jidovilor. Cei mai mari oameni de știință ai ei învață că natura este principalul Dumnezeu, și nu este vreun alt Dumnezeu în afară de natură, iar Europa primește. Politicienii ei vorbesc ca niște lunatici despre egalitatea tuturor credințelor și necredințelor, ceea ce Jidovii vor și își doresc, căci le este de trebuință ca mai întâi să se facă egali în fața legii cu Creștinii, pentru ca apoi să prigonească Creștinismul, să-i facă pe Creștini necredincioși și să le stea cu călcâiul pe grumaz. Toate devizele Europene moderne au fost alcătuite de Jidovii care l-au răstignit

pe Hristos. Democrația, grevele, socialismul, atheismul, toleranța tuturor credințelor, pacifismul, revoluția universală, capitalismul, comunismul – toate acestea sânt creațiile Jidovilor sau, mai bine zis, ale tatălui lor, diavolul; toate acestea, pentru a-l defăima pe Hristos, pentru a-l nimici pe Hristos, pentru a așeza pe scaunul lui Hristos pe Messía lor Evreiesc, neștiind nici până astăzi că acela e însuși satana, tatăl lor, cel ce i-a ținut în frâul său și i-a lovit cu biciu-i.

Frații mei, nu este deloc de mirare că Jidovii fac toate acestea împotriva lui Dumnezeu Tatăl și a Fiului lui Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos, pentru că însuși Domnul Hristos cel înainte-văzător și fără de greșală a zis că tatăl lor este diavolul și poftele tatălui lor vor să facă. E de mirare însă că Europeanii, botezați și mirunși, s'au dat în întregime Jidovilor, încât cugetă cu minte Jidovească, primesc programele Jidovilor, își însușesc lupta Jidovilor împotriva lui Hristos, primesc minciunile Jidovilor drept adevăruri, primesc lozincile Jidovilor ca pe ale lor, umblă pe calea Jidovilor și slujesc țelurilor Jidovești. Acest lucru este de mirare în vremurile noastre, și nimic altceva. Toate celelalte sânt mai puțin importante, sau fără vreo importanță. Dar cel mai important este cum a ajuns Europa Creștină slujitoare a Jidovilor, cum a căzut de la Părintele Luminii și l-a primit pe diavol ca tată, în toate cugetele, dorințele și faptele ei.

La aceasta se cuvine să cugetați, frați Sârbi, și în legătură cu aceasta să vă îndreptați calea pe care să meargă cugetele, dorințele și faptele voastre. Să nu fiți aflați ca fii ai satanei! Hristos să vă fie în ajutor. Amin.

**RUGĂCIUNE
CĂTRE SFINȚII
LUI DUMNEZEU**

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,
miluiește-ne pe noi, păcătoșii Sârbi.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi.
Sfinte Arhanghel Mihail, mântuiește pe toți Sârbii vii
și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Ioanne Botezătorule, mântuiește pe toți Sârbii vii
și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Nicolae, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Întâi-mucenic și Arhidiacon Ștefan, mântuiește pe toți
Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, Maică dragă, mântuiește
pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Sávva, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Părinte Athanásie, mântuiește pe toți Sârbii vii
și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Cuvioase Părinte Antónie, mântuiește pe toți Sârbii vii și
adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Mucenic Trífon, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți,
care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Simeón de-Dumnezeu-primatorule, mântuiește pe toți
Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.
Sfinte Sfințit-mucenic Haralámpie, mântuiește pe toți Sârbii vii
și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Sfințit-mucenic Vaslie, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mare Mucenic Gheorghe, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Apostol și Evanghelist Márcu, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinților întocmai cu apostolii Kirílł și Methódie, mântuiți pe toți Sârbii, vii și adormiți, care pe voi prăznuiesc. Amin.

Sfinților Împărați Constantin și Elena, mântuiți pe toți Sârbii, vii și adormiți, care pe voi prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mucenic și Cneaz Ioánn Vladimír, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mare Mucenic Erasm, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Toți Sfinții, mântuiți pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe voi prăznuiesc. Amin.

Sfinte Proroc Amós, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Proroc Eliséi, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mucenic și Cneaz Lázăr, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Cuvioase Părinte Naúm, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinților Apostoli Pétru și Pável, mântuiți pe toți Sârbii, vii și adormiți, care vă prăznuiesc. Amin.

Sfinților Doctori fără de arginți Cósma și Damián, mântuiți pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe voi prăznuiesc. Amin.

Cuvioase Părinte Sissóe, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinților mucenici Kiríc și Iulita, mântuiți pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe voi prăznuiesc. Amin.

Sfântă Muceniță Marína, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mare Proroc Ilíe, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfântă Maria Magdalina, blândă Marie, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mare Mucenic Panteleímon, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Cuvioase Părinte Róman, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Simeón Stâlpnicul, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Cuvioase Părinte Chiriac, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Apostol Thóma, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Cuvioasă Maică Paraskeví, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Mucenice Dimítrie, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Părinte Arsénie, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Arhanghel Mihail, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Ioánn cel Milostiv, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Apostol Fílipp, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți,
care pe tine prăznuiesc. Amin.

Sfinte Apostol Andréi, mântuiește pe toți Sârbii vii și adormiți,
care pe tine prăznuiesc. Amin.

Preasfântă Născătoare-de-Dumnezeu, mântuiește pe toți Sârbii
vii și adormiți, care pe tine prăznuiesc. Amin.

SCRISORILE
79-81

79 Omul gârbovit nu privește la cer, ci la pământ. Așa era în vremea aceea o femeie gârbovă. De optsprezece ani impliniți, capul ei era împreunat cu genunchii, încât putea privi doar praful pământului și viermii din praf, și respira praf și toate duhorile pământului. Dar Hristos s'a milostivit de ea, și i-a strigat: *Femeie, slobozitu-te-ai de boala ta. Și și-au pus pre dânsa mâinile; și îndată s'a îndreptat, și slăvea pre Dumnezeu.* /Lc. 13:2/

Tâlcuirea modernă: din toate continentele acestei lumi, Europa o reprezintă pe femeia gârbovă. De când întâi-stătătorii duhovnicești ai Europei, fără știința și voia popoarelor Europene, s'au rupt de adevărata Biserică a lui Hristos, din Răsărit, de atunci omenirea Europeană a început din ce în ce mai mult să se gârbovească și să-și aplece capul spre pământ. Veacul al XX-lea este veacul cel mai bolnav din viața omenirii Europene, căci în acest veac capul omenirii s'a aplecat atât de jos, încât s'a împreunat cu genunchii, iar de aici nu mai poate vedea decât pământul și viermii pământului, și nu mai poate respira decât duhorile pământului. Să-i vorbești despre cer înseamnă să-i vorbește despre ceea ce nu poate vedea, căci întreaga ei ființă e atât de gârbovită încât, cu simțurile ei, nu poate percepe decât ceea ce e jos, ce e din pământ, ce e mai prejos de om. Din această perspectivă a femeii gârbove trebuie privită și prețuită întreaga viață a Europei din veacurile trecute. Din această perspectivă a luminii, cea a unei femei gârbove ce privește în pământ, s'a dezvoltat știința, arta, economia, politica și întreaga viață omenească, individuală și socială – îndeosebi viața omenească. Privind numai la pământ, s'a explicat totul prin pământ. Văzând numai pământul, s'a luptat doar pentru pământ. Auzind numai pământul, toată știința omenească s'a lăsat purtată de freământul pământului umed. Simțind numai miasma putreziciunii pământesteți, acel miros a covârșit toate

bine-plăcutele mirese cerești. Mentea omenească s'a preocupat doar cu cercetarea celor pe care le poate vedea cu ochiul, auzi cu urechea și mirosi cu nasul, s'a încredințat adică pământului și numai pământului – aceasta era înțelegerea femeii gârbove. Sute de aparate a născocit mintea femeii gârbove, ca să cerceteze pământul și cele din pământ. A cercetat toate plantele și rădăcinile, viermii mari și mici, și pe cei foarte mici, pe cei văzuți și pe cei nevăzuți. Femeia gârbovă și-a înarmat ochii cu microscopie și cu ochelari fini, ca să vadă cu de-amăruntul tot mușuroiul de viermi. Pe toate le-a văzut, pe toate le-a aflat, și a vestit cerului și pământului că nu există nimic afară de viermi, mari și mici, văzuți și nevăzuți, gânditori și negânditori, că omul este numai un vierme între viermi, iar deasupra viermilor, un supra-vierme.¹⁷ Atât a putut vedea femeia gârbovă, și nimic mai mult. Ca să vadă mai mult, ar fi trebuit să fie dreaptă, cu capul ridicat spre cer și cu mintea deschisă către lumea de sus. Iar acea lume de sus nu este un mușuroi de viermi, ci Ierusalimul cel de sus, oastea Domnului cea luminată și strălucitoare, alcătuită din minunata ierarhie cerească a Serafimilor, Heruvimilor, a Scaunelor, Domniilor, Puterilor, Stăpâniilor și Începătoriilor, a Arhanghelilor și Îngerilor, și din mulțime nenumărată de Drepti și Plăcuți ai lui Dumnezeu. Femeia gârbovă nu poate vedea întregul Ierusalim de sus, întreaga lume duhovnicească de deasupra omului. Ea vede doar ce-i mai jos de ea, nicidecum ce-i mai presus. De aceea, tot ce-a cugetat și a făurit de-a lungul ultimelor câtorva veacuri a cugetat și a făurit pe nisip, pe praf, pe pământ și pe noroi, pe cele pe care le putea vedea și simți sub ea. Cine va înțelege privind în această lumină evoluția omenirii Europene de la ruperea de Biserică, acela va înțelege tot. Așa cum pescarul de pe râul mâlos miroase a mâl, așa și întreaga

17. Referire la Supraomul lui Nietzsche (*n.tr.*)

cultură Europeană, cu știința și filosofia ei, cu arta și religia, și cu întreaga ei cultură, miroase toată a mâl, a pământ, a praf – singurele lucruri pe care o femeie gârbovă le poate vedea. Hristos este singurul tămăduitor al gârbovirii.

Pricina gârbovirii Europei stă în călcarea legii lui Dumnezeu, și mai cu seamă în necinstirea părinților săi. Nimic nu pedepsește Dumnezeu cu mai multă asprime decât păcatul copiilor împotriva părinților, căci este un păcat împotriva Părintelui ceresc. De aceea Domnul i-a binecuvântat dintru început pe cei ce își cinstesc părinții, pe tatăl și pe mama lor, ca pe un simbol al lui Dumnezeu însuși; de aceea i-a blestemat pe cei ce își batjocoresc părintele, așa cum s'a întâmplat cu Ham, fiul lui Nóe, care l-a batjocorit pe tatăl său. *Cinstește pre tatăl tău și pe muma ta, /Mat. 15:4/* aceasta este esența, inima tuturor poruncilor lui Dumnezeu. Cine își cinstește părintele pământesc, acela își cinstește și Părintele ceresc. Pe această învățătură de jos este întemeiată învățătura de sus. Cine nu-și cinstește tatăl și mama, pe care îi vede, cum Îl va cinsti pe Dumnezeu Tatăl, pe care nu Îl vede?

Începutul întregii gârboviri a Europei a fost necinstirea părinților, a celor trupești și a celor duhovnicești. De atunci a început să-i crească cocoașa din spate, precum cea a cămilei, de atunci a început să i se împreuneze capul cu genunchii. De aceea nu vede nimic din cele cerești și nu înțelege nimic din cele duhovnicești. Ea vede și înțelege numai ce e vierme sau mușuroi de viermi.

Fiți cu luare aminte, fraților, și învățați să vă cinstiți părinții. Aceasta este toată porunca lui Dumnezeu, temelia tuturor celorlalte porunci ale lui Dumnezeu. *Cinstește pre tatăl tău și pre muma ta, ca să fie ție bine și să trăiești mult pre pământul cel bun, carele Domnul Dumnezeuul tău dă ție. /Ieș. 20:12/* Iar noi adăugăm, în duhul Evangheliei: și să moștenești împărăția Tatălui tău ceresc, cea fără de sfârșit. Amin.

80 Totul are sfârșit, afară de mila lui Dumnezeu. Aceasta s'a descoperit în istoria îndărătnicului neam al lui Israel. Și adâncul mării se poate măsura, dar durerea lui Dumnezeu pentru oameni nu se poate măsura. Aceasta s'a arătat în sudoarea însângeraată ce a picurat de pe fruntea lui Hristos în grădina Ghethsimani.

Dumnezeu așteaptă și așteaptă. Ce așteaptă Dumnezeu? Dumnezeu nu așteaptă un om care să arate calea neamurilor și să le dea legi de purtare mântuitoare. Nu aceasta așteaptă Dumnezeu, căci deja s'a petrecut. Messia s'a arătat o dată, a arătat calea și a dat Legea. Pe un al doilea nu-l pot aștepta neamurile. Dumnezeu, așadar, nu așteaptă vreun alt Messia, nici vreun cârmuitor, comandant de oaste sau înțelept genial. Toate acestea au fost, și toate sânt nefolositoare pentru viitorul omenirii, pentru fericirea neamului omenesc.

Dumnezeu așteaptă în vremea noastră un popor. Nu un om, ci un popor întreg, care să se dăruiască Domnului din toată inima și să-i slujească doar Lui. Dumnezeu nu așteaptă un om înalt cât Himalaia ca să „călăuzească” și să „salveze” omenirea. Pe acesta îl așteaptă necreștinii și nebunii. Dumnezeu așteaptă un popor care să se plece în fața Lui asemenea furnicarului înaintea omului, un popor care să slujească tuturor popoarelor cu dragoste, prin lumina adevărului și pilda curăției.

În vremea noastră, toate tind spre întreg, spre adunare, spre colectivitate. Popoarele iau ca pildă alte popoare. Europa l-a trădat pe Dumnezeu și, astfel, a trădat și toate popoarele. Scârba tuturor popoarelor de pe fața pământului pentru ea nu se poate povesti, nici înfățișa. Nici cei mai lipsiți de minte nu i-ar urma de bunăvoie.

Oare poporul Sârb este dornic să împlinească așteptarea lui Dumnezeu? Sfântul Proroc Isaia a scris cum l-a văzut pe Dumnezeul din ceruri *șezând pre scaun înalt și preînălțat*, de la care a auzit un glas:

Pre cine voiu trimite? Și cine va merge către norodul acesta? Atunci Isaia a zis: Iată eu sânt, trimite-mă. /Isa. 6:1,8/

Lui Dumnezeu îi trebuie astăzi nu un om, ci un popor. Și Dumnezeu pune iarăși aceeași întrebare: *Pre cine voiu trimite? Și cine va merge către norodul acesta?*

Ai tu oare, popor Sârb, îndrăzneală să răspunzi și să zici precum marele Isaia: *Iată eu sânt, trimite-mă, Doamne?*

Ai putea s'o faci, singur între toate popoarele, numai să vrei. Steagul tău purtând semnul crucii te călăuzește spre aceasta. Voievozii tăi purtători de cruce te călăuzesc spre aceasta. Trecutul tău de Golgothă te călăuzește spre aceasta. Toate adâncurile pătimirii tale și toate înălțimile viziunilor tale te călăuzesc spre această menire. Toți sfinții și eroii tăi, neobișnuiți și deosebiți de toți ceilalți, binecuvântează această cale. Câmpurile tale de luptă și nenumăratele jertfe de tineri și copii te îndeamnă spre această datorie. Ai putea, dar, oare îndrăzni, tu, cel mai îndrăzneț dintre toate popoarele, să răspunzi și să zici Domnului: *Iată eu sânt, trimite-mă?*

Ferice de tine, dacă te îmbărbătezi să rostești și să urmezi aceste cuvinte. Ar fi în duhul trecutului tău, al întregului tău trecut ce stă sub semnul lui Hristos și al libertății. Iar popoarele pământului au trebuință de Hristos și de libertate ca de pâine, de apă și de aer. E un lucru greu, vei zice. Dar este oare vreun neam între neamurile lui Iaféth care să fi fost mai încercat în nevoi decât tine?

Acea menire e pentru un popor mare, nu pentru unul mic, vei zice. Nu vorbi astfel. Căci tocmai popoarele mari au stricat totul, au încurcat totul, au căzut de la Hristos și le-au stricat și pe toate celelalte popoare ale lumii. Cei slăbănogi nu pot fi pildă de sănătate pentru nimeni. Avem nevoie, mai mult decât orice, de un model de sănătate, de suflare de viață adevărată, de lumină a adevărului veșnic, căci aceste popoare mari sânt doar niște chipuri încețoșate,

fără sănătate, fără viață adevărată, fără lumină, fără adevăr, fără vederea cerului și fără dragoste, dar le au din belșug pe toate celelalte. Și toată bogăția lor este ... (*text ilizibil în manuscrisul original*).

Însă și noi sântem atinși de aceeași boală; cum vom fi, așadar, pildă de sănătate și de tărie duhovnicească? La aceasta se poate răspunde ușor: e adevărat, și voi, Sârbii, sânteți atinși; dar ei sânt bolnavi cu plămâni, cu inima și cu creierul, iar voi aveți doar o boală de piele. Întoarceți-vă la scăldătorile voastre duhovnicești, și vă veți lecu. Una din scăldători și cea mai sfântă este mănăstirea Hilandár, alta Studénița, apoi Jícea, Sópociani, Graciánița, Déciani și Svéti Naúm, și așa pe rând, zeci după zeci și sute după sute. Dar și poporul Creștin cel simplu, țáranii și muncitorii, fți este scăldătoare duhovnicească vie, în locul căreia cu greu s'ar găsi alta mai bună. Apoi Biserica neamului tău. Spală-te de trei ori, și te vei însănătoși: mai întâi în istoria ta eroică și mucenicească, din care au mai rămas în picioare, ca mărturie, ctitoriile marilor tăi moși și strămoși; a doua oară în poporul tău simplu, dar curajos și binecredincios; iar a treia oară în minunata ta Biserică. Și vei fi pe deplin sănătos. Atunci vei putea, cu frică și cu cutremur, să te închini Domnului Dumnezeu cel Preaînalt și, cu smerenie de rob, să spui: *Iată eu sânt, trimite-mă*. Să te ajute în înțelepciune, putere și înțelegere Preasfânta Născătoare-de-Dumnezeu și toți sfinții pe care-i prăznuiești. Amin.

81 *Îndrăzniți, eu am biruit lumea /Io. 16:33/ a zis Domnul Iisus Hristos, Biruitorul satanei, al păcatului și-al morții. Așa le-a zis iubiților Săi Apostoli. Iar după Înviere, le-a mai zis: Iată eu cu voi sânt în toate zilele, până la sfârșenia veacului. / Mat. 28:20/ Țineți minte, fraților, aceste două cuvinte ale lui Hristos:*

„Eu am biruit” și „Eu sânt cu voi până la sfârșit.” În istoria tuturor neamurilor și semințiilor pământului nu se amintește să fi îndrăznit cineva vreodată să rostească așa cuvinte. Căci aceste cuvinte nu sânt niște cuvinte obișnuite, ci niște stâlpi în jurul cărora se învârte viața întregii omeniri.

„Eu am biruit, Eu sânt cu voi!” Auziți acest cuvânt, Sârbilor, repetați-l în fiecare zi vouă și copiilor voștri, încrustați-l în inimile voastre, scrieți-l pe casele voastre. Toate dorințele voastre cele mai bune, cele mai înalte și cele mai trainice sânt cuprinse în aceste cuvinte. Pe cine ați iubi mai mult decât pe Cel ce a biruit moartea, satana și păcatul? Cine ați vrea să fie cu voi, nedespărțit, în acest veac, în moarte și după moarte, decât El, Cel ce a biruit toată răutatea, toată spaima și toată neputința?

Să fii Creștin înseamnă să primești în inimă aceste două cuvinte ale Mântuitorului Hristos și să te conduci după ele. Să fii Creștin înseamnă să birui toate răutățile prin Hristos Biruitorul. Și, mai ales, să fii Creștin înseamnă să știi și să simți prezența lui Hristos celui viu și biruitor în fiecare zi și în fiecare ceas. Aceasta înseamnă să fii Creștin. „Eu am biruit, Eu sânt cu voi!”

Dacă Hristos este biruitor cu noi, atunci El este cu noi și în bucurii și în suferințe, ca să nu slăbim și să cădem pradă întristării și deznădejdiei, după cum spune și înțeleptul popor Sârb: *„La bine să nu te înalți, iar la rău să nu deznădăjduiești.”* Căci Hristos cel biruitor este Stăpânul nostru în toate bucuriile și Voievodul nostru în toate suferințele, ca să nu biruiască nici patimile, nici oamenii. Să fim ostași ai nebiruitului Voievod, asemenea Lui în lumină, dreptate, curăție, smerenie și dragoste, în aceasta stă rostul vieții Creștine.

Aceste lucruri le-ar fi putut ști și poporul ales al lui Dumnezeu din Vechiul Legământ, și mai mult poporul botezat al Noului Legământ. Dar așa cum Evreii l-au trădat pe Iahve, Domnul

Atotțiitorul, și au umblat după idoli păgâni, după vrăji și ghicituri, așa și multe popoare botezate l-au trădat pe Hristos, Dumnezeu întrupat și născut din Fecioară, și au umblat după umbre, nimicuri, năluci și închipuiri.

E nevoie, așadar, de un nou început, cu un popor care să asculte de Dumnezeu. Să fie oare Sârbii acel popor? Tot trecutul lor mărturisește și întărește aceasta. Cu adevărat, după prima sa răstignire, poporul Sârb trăiește când înviere, când răstignire, răstignire și iar răstignire, și din nou răstignire. De ce? Pentru că atunci când Dumnezeu îl învie nu trăiește precum un fiu, ci ca un rob; nu se poartă Creștinește, ci păgânește; nu se poartă ca un fiu al luminii, ci ca un fiu al întunericului.

Fierarul câteodată aruncă de prima dată fierul care nu i se pare potrivit. Ia alt fier și îl lucrează, de două, de trei ori, îl bagă în foc și iarăși îl bate, ca să scoată din el ceva bun. Sârbii nu țin de primul fel, ci de al doilea. Dumnezeu nu i-a aruncat după prima călire, ci i-a băgat în foc de mai multe ori, ca scoată din ei ceva folositor și măreț.

Ce așteptați, Sârbilor? Vreți să fiți aruncați împreună cu fierul cel vechi și ruginit, precum deja multe alte popoare, sau vă veți veni în fire după o trecere prin focul chinurilor și veți străluci ca neam al Dumnezeului celui viu? Vreți aceasta sau aceea? Dumnezeu va face cu voi după cum va vrea, urmând dorința marilor înaintași ai voștri iubitori de Hristos. Vă va arunca în cuptorul de foc, sub potop și sabie străină, în peștera întunericului și-n prăpăstiile răzvrătirii și fărădelegii, până ce vă veți veni în fire și vă veți întoarce către Dumnezeu și către sine. Oare nu vă rușinați, oare v'ați pierdut cu totul rușinea? Vreme de cinci sute de ani Dumnezeu v'a aruncat în foc și v'a pus pe nicovala Lui, ca scânteile ieșite din voi să se răspândească în lumea întreagă; însă, în cele din urmă, când Domnul ți-a dat libertatea, ai înțeles-o ca pe-un dezmăț și te-ai arătat ca fierul necălit,

nu ca oțelul. Oare nu te rușinezi? Dacă Dumnezeu ar fi îmblânzit cinci sute de ani fiare sălbatice, oare acestea nu s'ar fi arătat mai bune decât tine?

De aceea îți zic: Pocăiește-te, vino-ți în fire, trezește-te, adună-te, micșorează-te, opintește-te, închină-te, tămâiază-te, îngrijește-te, ca să fii popor al lui Dumnezeu și Dumnezeu să îți fie părinte și călăuză. Amin.

RUGĂCIUNE

Împărăteasă, Maică a Împăratului Hristos,
care prin tine s'a arătat să ne facă fii și fiice împărătești,
ție aducem mulțămită pentru prea-multele bunătați,
și acoperemântul și ocrotirea de văzuții
și nevăzuții noștri vrăjmași, din veac și până în acest ceas.
Maică cea bună a lui Dumnezeu, înalță rugăciunile și cererile
noastre la Înălțimea Sa cea vecinică,
Cel fără de moarte Dumnezeu și Împăratul Hristos, pe care ai
născut și la feciorelnicii-ți sâni ai hrănit.
Frica de Dânsul, Dreptul Judecător, a istovit toate puterile
noastre, și nu mai îndrăznim să chemăm pe El
și să-i aducem rugăciune.

Călcat-am legea dragostei Sale, disprețuit-am chinurile Sale
până la sânge pentru noi, rătăcit-am în țară străină, unde oamenii
nu se osebesc de porci, nici hrana oamenilor de-a porcilor;
I-am ocărât, I-am amărât, ne temem și ne ascundem de Dânsul
precum Adam când a greșit în Rai.
Și vedem acum că fără de minte am cugetat
și fără de minte am umblat.

Dar precum vinovatul nu îndrăznește a se ruga Judecătorului,
ci caută pe cei apropiați Lui și-i roagă să mijlocească la Judecător,
și noi, ca niște vinovați dintre cei mari, ca niște păcătoși dintre cei
negri de păcate; ca niște nelegiuți, și încă preacurvari, ca niște
nebuni fără de minte, și încă nemaiîntâlniți, nu avem îndrăzneală
înaintea Sa, a Dreptului Judecător, ci venim la tine,
Maica cea bună a Dreptului Judecător Hristos.
Solește pocăința noastră și ale noastre rugăciuni,
ca să preaslăvim pe tine, precum părinții noștri Sârbi care ție

s'au rugat și de la tine bucurie au primit, și-au mărturisit și-au
întărit aceasta cu pecetea multor biserici ridicată în cinstea ta.

Ție ne rugăm, Împărăteasă, Maică a Împăratului Hristos,
du înaintea fiului tău, Dumnezeului și Mântuitorului nostru,
aceste rugăciuni:

Întă-ne pe noi, Doamne, toți păcătoșii Tăi Sârbi,
în duh și adevăr, închinându-ne celor sfinte ale Tale.

Întă-ne în cetatea cea sfântă a Ierusalimului, întru care proro-
ceau David și Prorocii întruparea Ta. Închinămu-ne Siónelui Tău
cel sfânt și ne rugăm Ție, iartă-ne pe noi și ne mântuiește. Amin.

Întă-ne în Nazarétul cel sfânt, întru care Preasfânta Maica Ta
a primit Bunavestire a măritului Arhanghel Gavriíl, cum că pe
Tine va zămisli de la Duhul Sfânt și Împărat Te vei naște, a căruia
Împărăție nu va avea sfârșit. Închinămu-ne și ne rugăm Ție:

iartă-ne pe noi, păcătoșii, și ne mântuiește.

Întă-ne în peștera Vithléemului, unde oareșcând închidea David
oile neînțelegătoare și miei săi, întru care Te-ai născut,
Cuvinte al lui Dumnezeu, căruia s'au închinat păstorii
și Măghii; acolo unde steaua a strălucit și a călăuzit către Tine,
acolo unde îngerii cântau slavoslovie:

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace,
între oameni bunăvoire, iată-ne și pe noi, păcătoșii Sârbi,
închinându-ne Ție și rugându-te: greșit-am, Doamne Iisuse,
iartă-ne pe noi și ne mântuiește.

Întă-ne pe urmele Tale, întru toate cetățile și satele prin care ai
umblat, și ai propoveduit bunavestire a vieții vecinice,

și ai lucrat minuni; sărutăm fiecare urmă a Ta,

îți slăvim dumnezeirea și ne rugăm Ție:

iartă-ne pe noi, păcătoșii Sârbi, și ne mântuiește.

Întă-ne la râul cel sfânt al Iordánului, întru care

Te-ai botezat, și la iezerul unde ai ales pescarii a fi Apostoli,
și pe Thavór, unde Te-ai schimbat la față, și în Sión unde,
la Cina cea de Taină, Împărțășirea cu Trupul și Sângele Tău
o ai rânduit spre mântuire, și în Vithanía unde pe Lázăr
ai înviat, și în Biserica lui Solomón unde
te-ai împotrivit făcătorilor de rele.

Întru toate aceste locuri, ne închinăm Ție și pe Tine rugăm:
iartă-ne pe noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu,
iartă, iartă și ne mântuiește.

Iată-ne la înfricoșata Golgothà, pe care ai fost răstignit
și cu patimi ai mărturisit arătarea Ta,
și la mormântul dintru care ai înviat,
și în Eleon, de unde Te-ai înălțat.

Pretutindena ne pocăim de păcatele noastre,
pretutindena cu pocăință plângem.

Pe Tine slavoslovim și Ție ne rugăm: Doamne, iartă, miluiește
și mântuiește pe noi, păcătoșii Tăi Sârbi.

Nimenea nu ne poate ierta de nu ne ierți Tu, căci am greșit Ție.
Nimenea în cer și pe pământ nu ne poate mântui de văzutul și
nevăzutul rău, fără de Tine, Doamne, căruia s'a dat
toată puterea în cer și pe pământ.

Greșit-am, iartă-ne, pentru rugăciunile preacuratei
Maicii Tale și pururea Fecioarei Maria.

Ție se cuvine slavă și slavoslovie, și puterea și stăpânia
și închinăciunea, de la toate neamurile și noroadele cerești
și pământești, în tot veacul și în veci,
împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh.

Amin.

CUPRINS

pagina 005	CUVÂNTUL părintelui Iustin Pârvu
pagina 006	ÎN LOC DE PREFAȚĂ
pagina 010	SCRISORILE 01-11
pagina 041	SCRISORILE 12-22
pagina 071	SCRISORILE 23-33
pagina 101	SCRISORILE 34-44
pagina 135	SCRISORILE 45-55
pagina 167	SCRISORILE 56-65
pagina 198	RUGĂCIUNE către Ierarhia Cerească
pagina 202	SCRISORILE 67-77
pagina 238	RUGĂCIUNE către sfinții lui Dumnezeu
pagina 242	SCRISORILE 79-81
pagina 252	RUGĂCIUNE

Colecția
SFÂNTUL
NICOLAE VELIMIROVICI

Sfântul Nicolae Velimirovici
Episcopul Ohridei și Jicei
PRIN FEREAȘTRA TEMNIȚEI

Traducerea a fost făcută după originalul
în limba Sârbă/Sveti Vladika Nikolaj
Жички, Кроз тамнички прозор,
Изабрана дела у 10 књига – књига
бр. 7, Глас Цркве, Ваљево, 1996
Traducători/ Ionuș și Sladjana Gurgu

Redactor/ Radu Hagiu
Layout și dtp/ Atelieruldegrafică.ro
Tipar/ Accent Print Suceava

Editura Predania/
CP 67, OP 13 București
www.predania.ro

Distribuție/ Balkan Press
0747.499.930

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NICOLAE AL OHRIDEI ȘI JICEI, st.
PRIN FEREASTRA TEMNIȚEI
SFÂNTUL NICOLAE VELIMIROVICI

traducere/ Ionuț Gurgu, Sladjana Gurgu

București, **Predania** 2009

ISBN 978-973-87621-3-8

I. Gurgu, Ionuț (traducător)

II. Gurgu, Sladjana (traducător)
